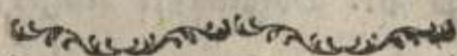

Librar 806/nr 4.

Provinzialblade.

Udgivne

3

Bergen.

Fjerde Bind.

BERGEN, 1781.

Trykt i S. Kongl. Majest. privilegerede Bogtrykkerie,

hos S. Dedechens Efterleverste.

Provinzialblade.

IV. B. No. I.

Alle fremmede Riger og Stæder bryste sig længer Fortrindvis av at besidde lærde Fruentimmer. Ogsaa Bergen har Damer, hvis Fingre ombytte Røl og Teent med Pennen, eller i det ringeste have skriftlig, for ikke aldeles at fornægte deres Bestemmelse.

Harpenflagerinden, Nr. Nr. B., har i nærværende Aar beriget Bergen med en Oversættelse av en tydsk Oversættelse, under Titel: Hr. Rigdyrkers og Mester Armodis Levnet og Død: Eller rigtig Vey til den sande Fornøjelse, forestillet i en behagelig Fortællelse, hvilken under Sinbilleder viser: Først: at en usminsket Gudsfrøgt alene formuendegjør Mennesket rettelig at bruge det Nærstående uden Misbrug, men i Mands

gel av den hænger Sierte og Sind naturligviis ved det Synlige, hvilket da bliver til en Afgud, der hindrer Mennesket fra at give den sande Guds frygt Rum, saa og: Alt ey allene Rigdom, men ogsaa Armod ofte gjør Guds frygten Modstand, samt: De trende fortrolige Venners, nemlig: Ærligt Arbeydes, sand Guds frygts, og Siertets Uøysomheds gode Forstaaelse. Tilforn av Engelsk i Tydsk, og nu av det Tydske i Dansk oversat av M. M. R. Bergen 1780. 8vo. St. 65 S. foruden en Fortale.

Titelen er allerede en Fortale, som man seer, og tilkiendegiver Indholden rundeligen; Aarsagen til Indfærdningen lyder herimod i en anden Fortale saaledes, som følger: „De Samles Wiisdom blev aemeentligen foredraget under Lignelser og Sindbilleder, og de troede, at denne Maade havde særdeeles Indtryk hos deres Tilhørere, og Læsere; I deres Sadelære indsvobte de, saa at sige, Religionlærdommen, og de Hedenske Verdsligviise, samt deres Digtene at forbigaae, saa er i den hellige Skrift selv intet almindeligere.“

Vel talt Madam; De tænke over Allegorier, ligesom jeg, og jeg priser denne Maade besynderlig, naar den bruges som den bør. Allene i Hensende til nærværende Skrift, tillade De mig at være av u-lige Meening med Dem! Var det ikke av Respekt for Risnet, og for Fortalen, som er virkelig bedre end Skriftet, ville jeg sige, at det er det impertinenteste Snaak, som nogen Tid har hiersøgt noget Publikum, og at det tilkommer enhver Mand av Literatur og Smag offentlig at protestere derimod. Men Deres Risn er Deres Talsmand, Madam, og befrier Dem for at behandles som arme Syndere av vort. Kun med Engellænderen har jeg at bestille, og da han er fraværende, saa tillad mig at spørge Dem, som forestiller hans Person, hvortil en Bog nytter, som i en Ammestuestiil indeholder intet uden hvad enhver veed i en bedre. Og hvem veed ikke, at den Rige og den Arme kan være lige flette Kristne, og at Gudsfrugt med Nøysomhed er en stor Binding? Deres Bog, sige De, handler om den kostelige Perle, hvilken hin kloge Riobmænd baade søgte og fandt; Men hvem graver efter denne Perle i Skarnet? Plattituder omvende ingen Synder; De forhærde dem allene.

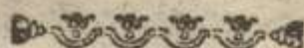
Indholden av dette fromme Eventyr er en vis
 Mester Rigdyrkers, og Mester Armod's Historie,
 deres Mahveskab, Misforstaaelse, og endelige Adskil-
 lelse, hvortil kommer Mester Gudsfrygt, som ind-
 quarterer sig hos Mester Rigdyrker, og forlader
 ham igien for at bue hos Mester Armod, med hvem
 den heller ikke kan forliges, reyses derfra, som man
 kan tænke, og raadfører sig med Mester Redelig,
 som leyer ham Værelser hos Mester Erligarbeyd-
 som, hvor Mester Gudsfrygt banker paa Døren,
 og endelig indlades. Her følger Diskurser mellem
 begge disse Mestere, som endes med god Forstaaelse
 fra begge Sider; Dette Par kompletteres tilligemed
 en nye Gæst, som er ingen anden end Mester Nøys-
 som, der søger Herberg, og finder dette Herberg en-
 delig hos Gudsfrykten. Nøysomhed opregner sine
 Abner, og fortæller mange Hendelser til Lands og
 Bands, indtil man endelig av Hunger nødes at bræk-

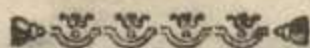
te av for at see sig om et Maaltid, thi Kroppen har sine Pretensioner saavel som Siælen. Endelig og omsider beslutte disse tre Staldbrødre at boe fredeligen tilsammen, hvilket de og vise i Praxis, og denne behagelige Fortællelse, som Oversetterinden kalsker det, har omsider en forønsket Ende.

Til Beviis paa denne Bogs totale Ubrugbarhed i Henseende til Still, og Mørke, finder jeg fornøden at spørge Dem, Madam, hvad de forstaae ved det hele første Hovedstykke, hvorav jeg ikke forstaaer meere end au Skoffiker Böhms Skrifter, eller de Budingske Samlinger? Hvad forstaae De ved Fredstillet, og mindrige. S. 2? Hvorledes bliver man Dødsfiender ved at skave usynlige fine og smaae Gliser av hverandres Krykker. S. 6? Hvad forstaaer man ved at øve sig i Gaaende? sammesteds. Hvad i Verden forstaaer man ved den hele Dusholdnings ledemodlige Lemmer? S. 8.

Hvad

Hvad er det broderlige Cirkulerende, som det
 syndigste Middel til alle Legemets Lemmers
 rette Grundforening, og det kraftigste Præ-
 servativ for Krampe? (Er det Aalekind, Ma-
 dam?) Hvad er helbredssomme Legis? S. 9.
 Hvad er en bestandig Floritet? S. 15. item
 en stor Skiemmeklud? S. 18. Hvem er Skræds-
 der Hofmod? S. 23. Hvad er en tørbanket
 Gudsfrygt? S. 31. Hvad er at være syg av
 Steen i Siertet? S. 37. Kiender Oversetterin-
 den ingen andre Lemmer, som er Steenens Sæde?
 Himmel og Jord, Madam, hvad er en omflædig
 Nøgsoe og gyselig Maelkat? S. 38. item Ans-
 stille Kunstler? S. 41. Hvem har sagt at Abel
 lærte først at spinde Uld? S. 49. Saa langt
 henter ikke Gognet denne Konst. Hvorledes forstaaer
 man, at Arbeyde har stillet mange skønne, og
 nyttige Skrifter, men at Gudsfrygten er dog

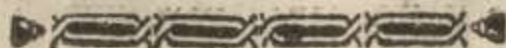
forfatter av de allerbeste Bøger i Verden? S. 52.
Kan Gudsfrøgt skrive Bøger uden Arbejde, eller
forstaaer Forfatteren allene sine egne, som gandske vist
robe meere Andagt end Arbejde, og derfor ogsaa
ere mislykte? Side 56 love Gudsfrøgt og ær-
ligt Arbejde at reparere en Kirke, hvorved det na-
turlige Dunst overkom mig, at disse brave Mænd snart
maatte skaffe et Orgel til Rykirken, vel at forstaae
i en bedre Smag, end de vetersyggelige nye Visere
paa Korékirken, hvori disse gode Mænd ingen Deel
synes at have. Side 58, giores Røysomhed til en
Bastart av Adam; Skriften taler dog ikke derom;
Hvad er det saa udvalgt deyligt Hvide, som ingen
Bleeger paa Jorden kan bleege saa hvidt? Svar:
De Selliges Retfærdigheds reene og hvide Lins
Flæde, eller den ved min Velgjøerer indfødde
Retfærdighed, der udvirker den sande Sellig-
gjørelse

gjørelse. S. 60. Endnu engang, Madam, hvad er en indfødt Retfærdighed? Hvorledes forslæder man at stylte av Sted? S. 62. En Mand i en fin Kiøle, med en Kastorhat, og et smukt Spanstrør, sagde hylig! Jeg vil turtle mig hjem; Hvilket Udtryk! Er stykte og turtle det samme, og skal den barbariske bergenske Dialekt aldrig uddøe, i det tingsie blant Folk av Opdragelse? Endelig og til Slutning, lærde Madam, hvad er Udsømmelse fra Selvhed? S. 65. Er det at være kasteret?

Saa mange Spørsmaal alene over en Bog av 65 Sider haaber jeg retfærdiggjøre min Paastand, at erklære det heele Verk for et aldeles unyttigt og ubrugbart Bidrag til den theologiske Literatur i Almindelighed, og til den bergenske i Særdeleshed, saa meget mere som de Ovelser ere ophørte, hvori man tilforn, i Kraft av et langt Skiæg, og under Oversetterindens Præsidium, paastod at forklare deslige mysliske Texter.

P. S. Med dette Blad modtages Prænumerationen for Provinzialbladene, IVde Bind, Iste Halvedeel, med 4 Mk mod trykte Aviserteringer.

Provinzialblade.

IV. B. No. 2.

Efterfølgende poetiske Oversættelse eller Paraphras
av den 8de Davids Psalme, tilligemed For-
klaringer over endeel Stæder i den Ebraiske Text,
til Retfærdiggjørelse for en eller anden Afvigelse fra
de sædvanlige Oversættelser, har Hr. Kandidat Krog
havt den Gøddhed at meddeele mig til Siennemlæs-
ning, som jeg igien meddeeler mine Læsere, i Haab
at denne Prove vil giøre dem begiærlige efter en fuld-
stændig Oversættelse av alle Davids Psalmer fra sam-
me Haand, som gandske vist vil spare til hvad ens
hver lover sig av Hr. Krogs bekiendte Genie og
Kundskab. —

Efter den 8 Davids Psalme.

Støre Jehovah! Du Verdeners mægtige Konge!
Herlig fremskinne din Guddoms lysende Straaler.
Jorden beundrer dit Navn — besynger din Vær.
Høyt imod Himlene lyder din Lov.

Diende Læber dig prise — din Gubdom ophøje;
 Spæde, uskyldige Tunger din Sandhed forkynde;
 Spotteren tier av Skam — den rasende Daare
 Tier for Sandhedens vældige Kraft.

Naar mod den Himmel, hvis Hvalving din Al-
 magt befæsted,
 Henrykt jeg skuer — og seer dens underfuld' Bygning,
 Hvor Maanens lysende Skin, og sunklende Stierner
 Indig besraale den nedrige Jord.

Taus, i beundrende Tanker min Siæl sig da synker:
 Er Stov og værdigt din Omfarg, o mægtige Gubdom?
 Dodeligt Menneſte værd, at tusende Gaver
 Strømme til ham fra din Kierligheds Skiod?

Nærmest ved Engle, som stedse omgive din Trone,
 Satte du Menneſkets Rang — det ikke forringet
 Blev ved at vige for Engle; Hæder og Vere
 Krone dets Iſſe med glimrende Pragt.

Du gav det en herſkende Vælde at ove paa Jorden.
 Jorden, som vrimler av Dyrenes tusindfold Slægter;
 Alle adlyde dets Magt — og zittre tilbage —
 Rædsom de frygte dets mægtige Arm.

Hist Hiorder av Faar og tæmmede Dyr omvandre—
Lydig de følge sin Hyrdes bydende Stemme.
Ligre forstrækkes — graadige Løver bortflygte—
Skælve for Menneskets væbnede Haand.

Vingede Fugle mod Himmelen hastig opflyve—
Svømmende Fiske til dybeste Bund sig nedskyde—
Menneskets Nafyn indjager frygtsomme Rædser,
Intet kan modstaae dets herskende Magt.

Store Jehovah — Du Verdeners vældige Konge!
Herlig fremstinne din Guddoms lysende Straaler;
Jorden beundrer dit Navn — besynger din Ære.
Høyt imod Himlene lyder din Lov.

Disse Fortolkere forklare uden Grund denne
Psalme som en Spaadom om Messias, og hans Ri-
ges almindelige Udbredelse. Men de nyeste og for-
nuftigste troe, at den ikke handler dærom. En Mi-
chaelis og Zachariæ blant disse, og en Grotius
blant de ældre ere av denne Meening. Efter saa
store Forgiængere tor man da og vel sige, at den
ingen saadan Spaadom indeholder. Man vil vist
nok bedre kunne forstaae Poeten, naar man antager,
at her besynges Guddommens almindelige Godhed
mod Mennesket, og dets Værdighed over alle andre
Dyr paa Jorden.

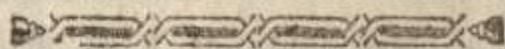

I det 3die Vers af denne Psalme, som svarer til den 2den Strophe af Oversættelsen, have vore sædvanlige Versioner: *Av de spæde og diende Børns Mund grundfæstede du en Magt for dine Fienders Skyld, at stille Fienden og Hevneren.* Enhver læg Mand vil af denne Oversættelse formodentlig gjøre sig et lidet Begreb om hvad David har tænkt. Menningen er, at Sandheden, naar Børn ophøje Guddommen, og tale til dens Priis, er saa stærk, at den bringer rasende Religions Spottere til Taushed. Det Ord, som almindelig oversættes: *Hevner*, kan oplyses af det Arabiske. I det Hebraiske betyder vel Stammeordet *Nakam*, at hevne (hvorav participium *Nitnakem*, som her findes, den Hevnende eller Hevneren.) Men det arabiske *Nakama* betyder, at være heftig vred; Og denne Bemærkelse kan anvendes her, saavel som Psalm. 44, 17. Man maae desuden ikke undre over, at her tillægges diende Børn saadan Tale. Ordet *Olelim*, som oversættes ved *spæde*, betyder egentlig vel smaa Børn, men dog saa voxne, at de kan tale. Ebreaerne gave og deres Børn at die gemeenlig til det 3die Aar. Hos en Poet maae ogsaa ethvert Udtryk ikke tages i den strengeste Forstand. Hyperboler ere hos David ikke usædvanlige.

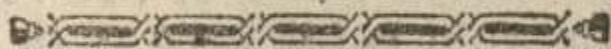
I det 4de Vers tillægges Guds Lemmer (Kinger) Dette er en sædvanlig orientalsk Idee. I Oversættelsen har jeg tillagt Guds Almagt det, som Poeten

ten

Provinzialblade.

IV. B. No. 15.

Efter Exemplet av et par Egteskabs-scener i de foregaaende Bind av disse Blade har en Ven leveret mig et nyt Bidrag, som synes at præke et nyt Advarsel, og som jeg leverer usorfalsket i Haab om at denne Sæd ikke falder paa en Klippe.

† † †

Jeg skulle gifte mig, min Herre, og besøgte min Kiereste første Gang med en Forsøvelse, som ved disse Besøg er sædvanlig. Jeg fandt hende klædt simpel og uden Konst, eller ringeste Overflodighed, som gav mig et got Haab om hendes Smag og Forstand, og jeg ønskede mig allerede til Lykke med at have overvundet den Vanskelighed, at finde en Datter av Naturen blant saa mange av Konstens Marionetter.

Imidlertid syntes mig at merke, at hun, efter de første vovelviise Høfligheder, begyndte at fæste sine

I det 8de Vers har jeg taget mig den Frihed at indføre den Tanke om Hyrdens Myndighed over sin Hiord, og de vilde Dyr's Forstrækkelse for bevæbnede Mennesker. Disse Billeder har David vel ikke udtrykkelig, men derfor kan vel ingen dadle mig for denne Frihed. Poeten vil sige, at alle Dyr, saavel tamme, som vilde, frygte Mennesket, som en værdigere og mægtigere Skabning. Jeg har altsaa kun viist en Maade, hvorledes dette virkelig skeer, og jeg troer, at denne Beskrivelse har Grund i Naturen.

Til Slutning maae erindres, at den Grund, som nogle Fortolkere have tæget av, at de verba i det 6te og 7de Vers staae i futuro, for at Psalmen er en Spaadom, intet gjelder. Ebræerne ere vante til at tale in futuro, og meget ofte, særdeles hos Poeter, udelades Waw conversivum, s. E. Psalm. 10, 8, 9. Futurum hos dem er at ansee, som Grækerne's Aoristus.

†

†

†

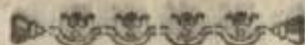
I de Berkingste Tidender av 29de Septembr. forrige Post, læser man under Artikelen Frankfurt, den 16de September, at der efter den Svenske Kiøbmand Bagges Død i Gottenborg fandtes en forseglet Pakke, hvori laae en Underviisning av den afdøde Ridder Linne, hvorledes man kan frembringe ægte Perler

Perler i Muslinger, og at denne Hemmelighed, som Riobmanden havde tilhandlet sig av Ridderen for 2500 Rdlr., skal tilligemed Pakken i tilkommende Martii Maaned, efter Kongelig Tilladelse, bortsælges til den Høysibydende.

J fald Avisriveren fra Frankfurt ikke ved det Ord Muslinger forstaaer alle Muslinger, men, som jeg formoder, allene Perlemuslinger, saa er denne Hemmelighed for nærværende Tid aldeles ingen Hemmelighed meere. Allerede for nogle Aar siden er den heele Proces indført i adskillige periodiske Skrifter, og besaaer, om jeg erindrer ret, allene i at man estergior en naturlig Perle, som man forvarer i en til den Ende aabnet levende Perlemusling, hvorefter Muslingen strax lukker sig, og nedsynkes paa sit sædvanlige Sted med et Reeb, som gøres fast deri for Aaret efter at trække den op igien, da den estergiorde Perle har intrusiert sig saa meget, at den ligner aldeles en naturlig.

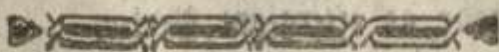
Denne Maade er opdaget av en Svenske paa en Kinesisk Rejse, som, efter sin Hiemkomst, allerforst har gjort den bekiendt for det Svenske Videnskabers Akademie, hvorefter den, om jeg erindrer ret, er blevet indført blant dets Avhandlingar, og siden den Tid i andre Skrifter omtalt som en i Kina almindelig Maade at estergiore Perler.

Meget

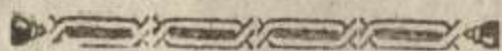

Meget ofte gaaer det saaledes med flere Hemmeligheder. Kongen av Frankrig kjohte for saa Aar siden av Madam Tuffet et Middel mod Bindelormen for nogle 1000 Rdlr., og see, dette Middel var intet uden den almindelige Vregne, som allerede den ærlige og berømmelige Simon Pauli i Aaret 1648 kiendte, naar han siger i sin gode gamle danske Urtebog: „For huilcken sin Qualitetis og Duelig-
 „heds Skyld (nemlig at den er beestjmitgende) den
 „døder Orme udi Lysuet, huilcke den er den
 „stærkeste Sorgist, dersom den bliver tørret,
 „stødt til Pulver, oc nogit deraff udi Mied
 „indgisuet. Oc icke heller døder den alleniste
 „disse gemeene Orme udi Lysuet, men endoc
 „saa dennem, som kaldtis Lati Lumbrici, huilcke
 „undertiden ere fire, fem eller sex Alne lange
 „eller lengere. Oc denne Rod er Quacksalveres
 „eeniste Raad, som de ville hafue forborget, thi
 „de dermed fortiene mange Penge.”

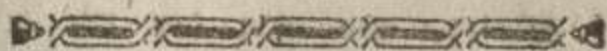
Saaledes var det Preussiske Middel mod galne Hundes Bid bekiendt længe før det blev kiøbt i Dyredom; Saaledes vare Meelbærblade mod Steen bekiendte længe før Linne, og Løggerne i Montpellier; Saaledes ere de fleste Hemmeligheder ingen Hemmeligheder.

Provinzialblade.

IV. B. No. 3.

Maa en Tid, hvor man drømmer saa meget om Physiognomik, og hvor Lavater og Pernetty regiere som Halvguder over bedragne Brodres Hjertes, skulle efterfølgende Betragtninger ikke maaskee være overflødige.

Udvortes Aarsager, som i Almindelighed gjøre langt dybere og voldsommere Indtryk, end indvortes Aarsager, bidrage allermest til den udvortes Dannelsen og et Menneskets Ansigtstræk. Imidlertid er man endnu tilbørlig at tillegge ethvert Træk en physiognomisk Virkning. Et Menneskes Ansigt, paastaar man, skal være en Plade, hvori hver Streg skal være avgjørende, og hvori hvert Ar eller Stramme, hver Ophovelse eller Forandring fra de sædvanlige Træk, skal tilstændegive en Dyd eller Last, og

det som er endnu meere, en vis Dyd eller Last i Særdeleshed.

Gandske vist korrespondere Musklerne i Ansigtet, meer eller mindre fiendeligen, med adskillige Operationer i Siælen, men man bør ikke deraf giøre Regler uden Undtagelse for det menneskelige Kiøns Karakter i Almindelighed. Skuepilleren Maklin i London havde et saa usordeelagtigt Øvesyn, at den bekendte Quin sagde om ham: Hvis Maklin ikke er en Skielm, saa skriver Naturen en ulæselig Saand. Imidlertid var Maklin ikke mindre end en Skielm; Han fik tvertimod, i Aaret 1775, af Lord Mansfield i en offentlig Forsamling, et offentlig Vidnesbyrd om sin ædelmodige Behandling mod sine rasende og umenneskelige Fiender, som ville stille ham ved hans Plads, allene fordi de misundte hans Talenter; Maklin lever endnu den Dag i Dag i London, æret og elsket af alle Folk af Kæstastenhed, efterat Doktor Dodd, som man tillegger et af de allerlykkeligste Ansigter, der, som man siger, bidrog endnu meer til hans Anseelse end hans Skrifter, blev hængt lige for hans Øyne for et Skielmsykke.

Skulle Physiognomiken rose sig af nogen lykkelig eller vis Opdagelse, maatte det enten være hos meget dumme

me Følk, eller hos Følk uden al Opdragelse, og Konsten lønnede da gandske vist ikke Umagen, fordi man hos de første havde intet at befrygte, og sædvanlig har liden Omgang med det sidste Slags. Hos Følk av Forstand og Omgang i den store Verden derimod er Physiognomiken næsten aldeles ubrugbar, fordi en Mand av Forstand har tillige den at skjule sig, naar hans Hensigt kræver at være ubekendt, og den første Regel av al sin Omgang i den slebne Verden er, som bekendt, stedse at bære Maske. Solbergs Paastand, at Richelieu og Mazarin havde været endnu større Statsmænd, hvis de meere havde skjult at de vare det, gielder ogsaa i Physiognomiken; Den maatte være en meget lidet gien-nendrevet Skielm, som en Physiognomist strax kunde erkiende for at være det. Endog Uhyrer kan paatage sig Masket, som giøre dem ukjendelige, og Judas har gandske vist ikke lignet det Portræt, Malerne gi-ve ham, eller Judas maae have været den dummeste av alle Forrædere, og Aposilerne de trofskyldigste av alle Benner.

Physiognomikens Tilbedere har gaaet saa vidt i deres Avguderie for Konsten, at de uden Undseelse

har paastaet, at den største Skønhed tillige skulle
 være den største Dyd. Denne Paastand overgaaer alt
 hvad der er latterligt. Man har endnu ikke bestemt
 hvad Skønhed er, man vil maaskee i Evidens al-
 drig kunne bestemme det, og man vover desuagte i Eu-
 ropa at tillegge Dyden en vis Ræse, et vist Dre,
 eller et andet selv udvalgt Forhold, som Physiognom-
 ister paa den anden halve Deel af Kloden maaskee
 tillegge Dævelen. Men lad Winkelmanns Skøns-
 hed være den eneste paa Jorden, og Physiognomisterne
 bedrage sig endnu, naar de paastaae, at den til-
 lige er den største Dyd. Lais, Phryne, og Aspasia
 har formodentlig været blant de største Græske Fru-
 enskønheder, men har disse Damer tillige væ-
 ret Exempler af de største Dyder, og gave den skøn-
 ne Gabriele og Valiere Henrik den 4de, og Ludo-
 vig den 14de Undervisninger i Sædelæren? Jeg veed
 en eneste Mæresse, som har været en Konge nyttig,
 uden at være den største Skønhed, og jeg vil for-
 tælle denne Anekdot, endskjønt den er aldeles uphy-
 siognomisk: Agnes Sorel var elsket af den feige og
 vellystige Karl den 7de, som var i Begreb med at
 overlade sit Kongerige til Engellænderne, for at leve

i Kolighed allene med sin Kiæreste. Agnes Sorel lod komme en Astrolog, som hun havde underkøbt, og Astrologen sagde hende i Kongens Nærværelse, at hun skulle indblæse en stor Konge en langvarig Kiærlighed, hvorav Agnes tog Anledning at sige til Kongen: Jeg beder altsaa om Tilladelse, Sire, at reyse til Engelland, siden De har hverken Standhaftighed at være Elsker, eller Konge. Denne lykkelige Opfindelse bragte Karl at gribe til Raaben, og derefter, ved Hielp av Jeanne d' Arcs Tappehed og Jomfrudom, at beholde Agnes, og sit Kongerige.

Jeg beder om Tilgivelse for denne Digression, som beviser mod Physiognomistierne, at Dyden er ikke bundet til Skionhed, og at Agnes Sorel med et Ansigt, jeg veed ikke enten trekantet eller kvadrat, har gjort meere Nytte, end alle Phryner og Asparier med de skønne græske Former. Paa sine Reyser i Sydsoen fandt Kaptain Kooß et heelt Folkeslag med Ubeansigter, alle hæslige, og alle redelige, og om jeg erindrer ret, fortæller Udgiveren av Dastyloteket, den hersommelige Hr. Lippert, at han blant et stort

Antal nøgne Kosaker, han har seet bade sig, fandt dem alle av de skionneste menneskelige Skabninger. Imidlertid ere dog Kosaker, som bekiendt, ingen Nation av Helgene.

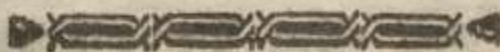
Lavaters kostbare Werk over Physiognomiken, som jeg ikke har seet, skal indeholde en Mængde Avtryk av gode og slette Ansigter. Jeg er nysgierrig efter at vide om der blant alle disse Fiæs er et eneste, som bær ubetragelige Merker om den Karakter, man tillegger det, eller om man av alle de individuelle Næser, Ører, Læber, Pander o. s. v. kan udbringe en eneste, som ikke vovelviis har været fælleds for en Mand av Genie, og en Stymper, for en Helt, og en Voltron? Physiognomisternes egne Domme gielde intet i deres egen Sag. Sandheden fordrer Eviis, og Drømme bevise ikke det ringeste; Imidlertid drømme disse Folk nu og da ikke aldeles urigtig, hvoriblant et Træk av Lavater fortienet at

anføres, fordi det tillige er moersomt. Kort efter at Gøthe havde skrevet den unge Werthers Lidelser, denne ypperlige Bog, som er forbudt at læses hos os, bad Lavater en Ven skaffe ham denne Mesters Silhouet. Lavater havde skrevet en utydelig Haand, og Korrespondenten sendte ham et andet Silhouet, end det forlangte. Umueligt, skrev Lavater tilbage, er dette Gøthes Portræt; Det tilhører en gierrig, opblæst, og herskesyg Geistlig; Lavater bedrog sig ikke, og det tilhorte Albertis Forsolger, den stridbare, og intolerante Pastor Gøze.

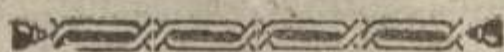
Kærværende Blads Indskrænkning tillader ingen fuldstændig Antiphysiognomik; Ygesaa lidet erklærer jeg alle Ansigter uden Undtagelse for uprophetiske. Allene Evid og Mistillid fortjener den usikreste av alle Konster, hvori enhver Fejltagelse gjør meere Skade, end den lykkeligste Gietning kan oprette.

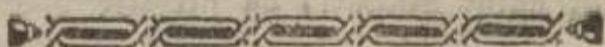
Sr. Cat har betragtet Physiognomiken allene fra denne Side, og allene derfor fordømt den; Uden at fordømme den har enhver i det ringeste Net at erklære den for apokryphisk. Locke har engang spurgt om en Blindfødt, som ved Golelsen havde lært at skille en Kubus fra en Cirkel, kunne ved første Øyekast, naar han fik sit Syn igien, adskille dem uden at røre ved dem, og jeg veed ikke hvem der tillige har gjort dette Problem til Physiognomikens Historie; Men denne Lignelse er aldeles ubeqvem, fordi det i Problemet gielder om en Blind, som har faaet Synet igien, og vi i Physiognomiken, som i flere Videnskaber, ere alle evig Blinde i Naturens store Hemmeligheder, hvoran ingen er større end Mennesket. Guld allene prøver Hierte og Myrer, og ikke Lavater, eller Pernetty.

Provinzialblade.

IV. B. No. 4.

Seneka, og Skarron.

(En Samtale efter Døden av Fontenelle.)

Seneka. Jeg glæder mig meget ved at høre, at Stoikerne endnu vedvare, og at endog De i de seeneſte Tider har bekiendt Dem til denne Sekt.

Skarron. Uden at roſe mig derav, har jeg været meere ſtoiſk, end baade De, og Kryſippus, og Zeno, Deres Stifter. I vare alle i Stand at philoſophere i al Maglighed. Hvad Dem angaaer i Særdeleſhed, befad De umaadelige Midler. Og de andre manglede enten ikke Penge, eller Helbred, eller de havde deres Lemmer alle i god Behold. De kom og gif ſom Menneſker i Almindelighed. Jeg derimod havde altid en me-

get slet Skiebne; Jeg var gandske vanstakt, næsten uden menneffeligg Skikkelse, ubevægelig, og fængslet til eet Stæd, som til et Træ; Jeg leed bestandig, og dog har jeg vlist Prover paa at al denne Vanheld angik allene Legemet, og slet ikke havde at bestille med den Viises Siæl. Sorg har altid haft den Skam at blive staaende tilbage hos mig giennem alle de Veye, den har gjort sig for at komme ind.

Seneka. Jeg er fornøjet over at høre Dem tale saaledes. Efter Deres Tale skulde jeg holde Dem for en stor Stoiker. Var De ikke Deres Aarhundredes Beundring?

Skarron. Gandske vist; Jeg lod mig ikke allene noye med at lide min Skiebne med Taalmodighed; jeg trodsede den endog med Spot. Standhaftighed havde gjort enhver anden Vre; men jeg gif endog lige til Munterhed.

Seneka. O, stoiske Viisdom, du er altsaa ikke et Hiernesvind, som man indbilder sig. Du findes blant Mennesker, og her er en Viis, som Du
ikke

ikke har gjort mindre lykkelig end Jupiter selv. Lad mig forestille Dem for Zeno, og for de øvrige Stoiker! Jeg vil, at de skal see Frugten av de ypperlige Lærdomme, de har givet Verden.

Skarron. De vil forbinde mig meget, at gjøre mig bekiendt med saa berømmelige Døde.

Seneka. Hvad skal jeg kalde Dem?

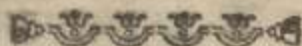
Skarron. Skarron.

Seneka. Dette Navn er mig bekiendt. Jeg har hørt meget tale om Dem blant de yngre, som ere her.

Skarron. Maaskee.

Seneka. Har De ikke skrevet mange muntre, komiske Vers?

Skarron. Al ja. Jeg er endog Opfinder til et Slags Poesie, som man kalder den Burleske. Det yderligste av alt Slags Spøg.

Seneka. De ere da altsaa ingen Philosoph?

Skarron. Hvorfor ikke?

Seneka. Det er ingen Stoikers Arbejde at skrine Spøg, og at foretage sig at bringe Folk at lee.

Skarron. Jeg seer nok, at De ikke indsee alle de Fuldkommenheder, Spøg indbefatter; Den heele Wiisdom er indsluttet deri; Man kan lee over alt. Maar jeg ville, skulle det blive mig meget let at udbringe Spøg, endog av Deres Verker; Man kan derimod ikke av enhver Ting frembringe Alvor, og jeg paastaer, at De aldrig skal udbringe nogen av mine Verker, hvor megen Umage De vil giøre Dem. Derfor er ikke alt latterligt, og derfor kan man behandle mange Ting alvorligen; Jeg har travestert den guddommelige *Æneis* i burleske Vers, og man kan aldrig bedre viise hvor nær det Prægtige, og Latterlige røre ved hinanden. Alting i Verden ligner disse Perspektivstykker, hvori de samme Figurer fra den ene Side forestiller en Kejsar, og fra den anden en Bettler.

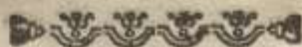
Seneka. Jeg beklager Dem, at man ikke har begrebet, at Deres muntre Vers vare skrevne for at indblæse saa dybsindige Betragtninger. Man skulle æret Dem meer end man har gjort, dersom man havde vidst, at De var en saa stor Philosoph. Men det var ikke let at giette av de Stykker, man har sagt mig, at De har skrevet.

Skarron. Dersom jeg havde skrevet store Bind, for at bevise, at Armod, og Sygdom ikke bor forstyrre den Viises Munterhed; Skulle de da ikke have været en Stofket værdige?

Seneka. Gandske vist.

Skarron. Imidlertid har jeg skrevet, jeg veed ikke hvor meget, som beviser, at jeg, uagtet Armod og Sygdom, besad denne Munterhed; Er ikke dette bedre? Deres Afhandlinger over Moralen ere intet uden blotte Spekulationer over Viisdom, men mine Vers vare en bestandig Praxis derav.

Seneka. Jeg er forsikret om, at Deres foregionne Viisdom var ingen Virkning av Deres Forstand, men av Deres Temperament.

Skarron. Og denne er den beste Wiisdom paa Jorden.

Seneka. Herlige Wiise, som ere det allene av Temperament! Hvis de ikke ere gale, er det ikke deres Skyld. Den Lykke at være dydig kan undertiden komme av Naturen, men den Fortieneste at være det, tilhører allene Forstanden.

Skarron. Man gjør fielden Bæsen av det, som De kalde en Fortieneste, thi om et Menneske besidder nogen Dyd, og man opdager, at den er ham ikke naturlig, regner man den næsten for slet intet. Det skulle imidlertid synes, at den burde æres saa meget meere, jo meere Møye den havde kostet at forskaffe. Ikkebestomindre regner man den allene for en Virkning av Forstand, og ingen forlader sig dertil.

Seneka. Man bør endnu mindre forlade sig til Deres Wiises ulige Gemytsbestaffenhed. De er ikke

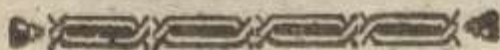
ikke Vilse, uden naar deres Blod tilfiger dem at være det. Man maatte vide hvorledes deres indvortes Deele vare sammensatte, for at vide hvor langt deres Dyd vilde strække sig. Er det ikke ulige bedre at lade sig allene vejlede av Fornuften, og at losrive sig saa meget fra Naturens Herredomme, at man ikke meer har nodig at frygte dens Overfald?

Skarron. Intet skulle være bedre, naar det alene var mueligt. Men, til Uheld, paastaaer Naturen steds sine Rettigheder. Den har sine første Bevægelser, som man aldrig kan berøve den, og disse har ofte reyst meget langt, førend Fornuften underrettes derom; Naar den endelig sætter sig i Stand at handle, finder den allerede megen Uorden, og det er da et stort Spørgsmaal, om den nogen Tid kan oprette den. Jeg forundrer mig derfor ikke over at finde saa mange, som aldeles ikke forlade sig paa Fornuften.

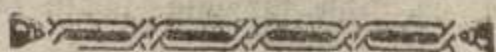

Seneca. Smidlertid tilhører det allene den at regiere Mennesker, og at bestemme alt i Verden.

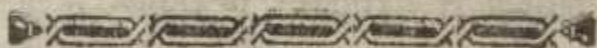
SEARRON. Og endnu kan den ikke bringe sin Magt at gielde. Man har sagt mig, at nogle 100de Aar efter Deres Død begiærte en Platonisk Philosoph av den Keyser, som regierede paa den Tid, at opbygge en lille Bye i Kalabrien, som var gandske ødelagt, for at polere den efter Platos Maade, og kalde den Platonopolis. Men Keyseren afslug Philosophen den, og forlod sig ikke paa den guddommelige Platos's Forstand. Døm deraf, hvormeget Fornuften har tabt sin Kredit!

Provinzialblade.

IV. B. No. 5.

(Tilsendt.)

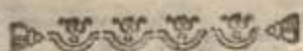
Min Herre!

Alting i Verden gaaer mig efter Ønske: Jeg har flere Midler end jeg behøver, meent Forstand end jeg bruger, og min Helbred er usforsyret av alle Sygdomme. Jeg er den lykkeligste Mand og Fader, jeg er æret og elsket av mine Venner, og der manglet mig intet til at være saa lykkelig, som nogen Dodelig i Livet.

Imidlertid leder jeg bestandig uden at finde det mindste, som tilfredskiller mig; Jeg har giennemreyst det meeste av Europa for at adsprede mig, men hverken Hoffernes Pragt, eller Stædernes Fornøjelser, hverken Skuespil, eller Musik har den ringeste Virkning paa min Tilstand. Jeg sees allesteds det samme, og hører stedse

§

det

Det samme. Mennesker, og Dyr, Videnskaber, og Kunstler vise sig steds for mig i den samme Skikkelse. Paa Skuespillene seer jeg steds de samme Ansigter, og de samme Stykker. Et Sorgespil har fem Akter, ligesom et Menneske to Hænder, og en Opera klinger en Aften som den anden. Jeg finder allevegne samme Konfigurer, og samme Trolosheder; Allevegne kryber Hovleren ved Tronens Fodder for at sondertræde Sandhed, og Uskyldighed, allevegne følger Misundelser store Sierninger, allevegne gaaer Stolthed under Navn af Høyhed, Sierrighed under Maske af Sparksomhed, og Djævelhed under Maske af Belansfiændighed. Allevegne usurpere Fæsternes Dydens Navn og Belønning; Allevegne sukker Dyd, og Rettskaffenhed under Tyranner. Allesteds finder jeg Fornøvelser, som ere ingen Fornøvelser, Venner uden Venkskab, skikkelige Folk uden Skikkelighed, lærde Folk uden Lærdom, kloge Folk uden Forstand, og Kristne uden Kristendom. Allevegne er Egennytte den eneste Drevkraft til alle menneskelige Handlinger, og Selvetius har den største Ret av Verden. (*)

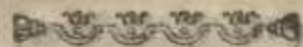
Dg

(*) Man vœd, at Hr. Selvetius er Forfatter av den skarpsindige Bog de l' esprit, og at denne Meening er hans Grundsaetning.

Og naar jeg vil undfsye al denne Larm, min Herre, naar jeg vil undersøge hvilke Bøger jeg skal vælge til Selskab for at undfsye Menneskers, hvilke Hindringer finder jeg da ikke? Vil jeg studere Philosophie, saa finder jeg Logiken tør og kiedsommelig, Physiken indskrænket, og usikker, Moralen ubestemt, og Metaphysiken uforstaaelig. Naastoe har Philosopherne været nødt til dette Mørke for at skiule sin egen Uvidenhed.

Jeg forlader disse Wiise for at overlade mig til Geometrien. Dens Vished lover mig meere, og opfylder kun lidet. Jeg lærer at tvivle om alt, hvad der ikke er mathematisk, og disse Tvivl gjøre mig større Skade, end alle Geometriens Sikkerheder kan oprette.

Træt av alle disse Bemoyelser til ingen Nytte haaber jeg at finde min Trost i Historierne. Allesteds seer jeg Stater opkomne ved en Haandsfuld Røvere og Mordere. Jeg seer dem i Begyndelsen tarvelige, maadelige, stittige, eenige, og lykkelige; Strax efter trætte de om et Land de ikke behove, og deres Seyer kroner dem med Glendigheder. Rigdom, og

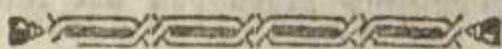

Bestand avle Feighed og Forsængelighed, Dyden
 flygter med Færvselighed, og Lasterne indtage dens
 Plads, ledsagede av Overdaadighed. Forstanden op-
 finder nye Love, og Hjertet nye Misgjerninger, inde-
 til nye Erobrere omsider indhøste Laurbær paa de
 forriges Ruiner.

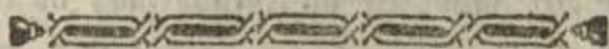
Saaledes er Staternes almindelige Historie, og
 saaledes er tillige Menneskets private. Alleveg-
 ne seer jeg Eratter, Rænker, og Evdragt, og
 Historiskriverne selv ere uenige at beskrive dem;
 Den ene modsigter den anden, og man ved ikke til-
 sidst hvem eller hvad man skal troe mere. Konger-
 ne rojes, mens de leve, enten de fortjene det eller
 ikke, og efter Døden, saalænge deres Etomme re-
 gierer; Generaler og Ministre rojes ligesom de, for-
 di de ofte frygtes meer end Kongerne.

Ligesaa usikker er Betsalenheden; Jeg finder
 den vanskabt av Phraser, ligesom Historien av
 Logne.

Provinzialblade.

IV. B. No. 18.

Fornøvelsen.

En Pendant til Mentors Reysen.

Sikke altid boer Fornøvelsen paa Olymp. Denne Gud er egenstindig, og sliger undertiden ned til Jorden for at seges av de Dødelige. Naar den forlader Himlen, har Ambrosia ingen Vellyst mere, og Nektar ingen Sødhed. Hebe er ikke yndig længer; Gratierne tabe deres Lillokkelser, og Venus taber sit Belte. Apols Ald slukkes, og det muntre Spøg tier paa Skicrtsgudens Læber.

Fornøvelsen forsvandt eengang fra Himmelen, og Merkur floy til Jorden for at bringe den tilbage.

Merkur traf ved sin Ankomst en kostbar Høytid, som berededes en Monark til. Vre, og han

lade ham med megen Urolighed. Den unge Mandsperson sagde til mig: Jeg er i mine beste Aar, Kierligheds Have lover mig de skionneste Frugter, jeg er riig, og jeg kan kiope de smukkeste Piger i Cirkassien, men jeg ville frasige mig de smukkeste Piger i Cirkassien, og de skionneste Frugter i Kierligheds Have, jeg ville frasige mig Rigdom og Ungdom selv, om jeg alene kunne tilbringe en eneste Nat med Larissas Yndigheder, som undskydede mine Arme, og nægtede mig endog et Kys.

Jeg beklagede dette unge Menneskes Daarlighed, og fortsatte min Bep.

En anden Dag horte jeg i Kongens av Damasqus Haver et Menneske, som drog et meget dybt Suk. Jeg fik see denne Mand giennem de grønne Hækker, og hans Klæder vare av Syriens fineste Silke, men hans Ansigt var ligesaa bedrøvet, som hans

Klæder

Klæder vare riige, hans Ovenbryne hang dybt ned over hans Øyne, hans Øyefast vare mørke, alle Mustler i hans Ansigt vare i Bevægelse, og han sagde til mig: Hvad nytter det mig at Kongen har gjort mig stor? Hvad nytter det mig at eye smukke Huuse, og smukke Fruentimre? Kan jeg vel nyde min Lykke, saalænge en anden har Kongens Fortrolighed? Kongen ærer mig, men han elsker Ali. Jeg er agtet allene, men Ali er tillige mægtig. Ak, for at nyde hans Lykke allene i en Maaned, gav jeg gierne mine Rigdomme, min Rang, ja, mit Liv. Jeg skulle doe med Glæde, naar jeg allene havde levet, som Ali.

Jeg reyste fra Damaskus til Persien. Jeg kom til en Flod, hvorover Broen var gaaet i tu. Jeg saae en gammel Mand med et graat Skiæg staae ved Floden, og beklage sig: Hvilken Uheld, sagde han, at jeg ikke kan komme over denne Flod ind i Staden. Jeg skulle slutte et Kiøb, som kun-

ne forøge mine Skatte, og hvortil nytté alle Skatte, naar man ikke kan forøge dem? Jeg vilde med Glæde give min Kone til Priis, jeg vilde give mine Corn, mit Fæderneland, og det meste af den Tid jeg har tilbage at leve i, alene for at sætte over denne fordomte Flod. Den gamle Nar satte virkelig over Floden ved at svømme, og han druknede.

O arme Dødelige, sagde jeg ved mig selv, og tænkte paa disse 3 Daarer; Du kan altsaa opofre et Livs Fornøjelser for en Maaned, for en Dag, for et Øjeblik. Jeg vil grave disse Exempler evig i mit Hjerte. Jeg vil giøre mig et levende Billede af den Viises Lykke, og af Daarens Elendighed. Og naar jeg endnu, uagtet denne Hielp, skulle vakte paa Dydens Bey, o, mine viise Venner, saa leet ikke af mit Fald, men understøtter eders Staldbroder med eders Raad og Exempel!

Provinzialblade.

IV. B. No. 6.

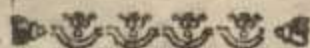
Et physisk Blad. (Tilsendt.)

Min Herre!

Sdet 3. B. av Deres Provinzialblade No. 52. Pag. 411, hvor en Beregning giores over de Fruentimmer, som doe i Barselsæng, findes jeg en Note av følgende Indhold: Dette Forhold gielder gandske vist ikke for Bergen, hvor Antallet av døde Barselskoner paa nogle Aar har været overordentligt, ubegribeligt av hvad Aarsag.

I Anledning deraf søgte jeg Lejlighed at tale med min Læge, og bad ham underrette mig om Aarsagen, hvorfor Bergen var udsat for den umilde Skiebne, at saa mange Barselskoner i deres lovlige Kald maae sætte Livet til?

Lægen svarte, at han undredes endnu meere over, at ey flere deraf gif i Evigheden, og for at

tilfredsstille min Begierlighed i en Sag, som var Staten, hvis Magt og Styrke beroer paa Folkmængden, saa magtpaaliggende i Almindelighed, og Familierne i Cærdeleshed, yttrede han sine Tanker for mig ligesom med en taus Følelse, og en Omhed, som kunde læses i hans Dyne.

Han sagde: Naar jeg fortæller Dem hvorledes Omgangen har været, og tildeels endnu er med Barselkoner i Bergen, vil De samtykke med mig, at det ey er efter Naturens Lob, men av en skidesløs, og, om jeg maatte sige, umenneskelig Behandling, at de fleeste for Tiden blive bortrevne av en elsket Mandes Arme, og en elskende Families Skiod.

Jeg fandt ved min Ankomst til Bergen, naar jeg blev kaldet til en Barselkone, Omgangen saaledes: Under Frugtjommeligheden var ey blevet iagttaget enten, som Omsiændighederne oftest udkræver, en Aareladning, eller et passeligt Kaxeermiddel, om ogsaa den Svangre skulle gaae 8 Dage og derover med Forstoppelse til hendes Helbreds allerstørste Skade.

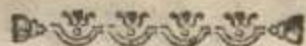
Naar Konerne bleve Barselsøge, bleve de oftest tvungne til Fodselsarbejde, forend Naturen selv var villig

villig at hielpe, og for at befordre Beerne maatte de drikke varm Portugis, eller anden Viin med Saffran, Moskat, eller Moskateblommer i; Derved kom Blodet, som desuden er nok i Bevægelse under Fødselsmerterne, i en saadan Hidsighed, at en Inflammations Feber blev den nærmeste Følge, hvorefter, blant 10 Barselkoner, 5 gierne bleve et Offer for Døden.

Det var tillige Maade hos de allerfleeste, at Jordmoderen strax efter Forløsningen indgav dem en god Spisestee fuld fransk Brændeviin med Ingefer eller Peber i, og siden fik Barselkonen en Smørgrød, som hun maatte spise, om hun ogsaa aldeles manglede Appetit. En grundig Marsag til dette var, at, siden Maven var bleven tom, skulle de ved denne Leylighed sig indfindende Benauelser forebygges. Dette Beviis kan vel fremsættes av en Jordemoder, og laader hos Uvidende ey at være urimeligt, men finder aldrig Sted hos den, der er kyndig i Anatomien, og kiender den menneskelige Machines forunderlige Bygning, og dens Deeles besynderlige Sammenhæng.

Jeg gaar videre; Mellesebereren, som til den sædvanlige Tid indfinder sig, skulle raades Bod paa;

Det fornemste Middel dertil var, at man gjorde det saa varmt i Barselkonens Bærelse, og, allene for at bringe hende i Sved, pakkede hende saa til med Sengklæder, at hun laae ligesom i en brændende Atmosphære, thi da først troede man den hellige Grav vel forvart. Melkesfeberen blev derved i en Hast forvandlet til en hidsig eller Inflammations Feber; Barselkonen kom i Raserie, og døde, om jeg tør vove dette Udtryk, for Tiden.

Jeg forsikrer Dem, min Ven! at det gik saa vidt, at, naar jeg blev kaldet til en Barselkone, allerede den Tanke undervejs indfaldt mig, at jeg nu blev hentet allene for at underskrive Rejsepasset, thi det var en usædvanlig Lykke at helbrede een, og naar det skeede, ligesaameget at tilskrive Naturens overordentlige Styrke, som de tielrige Hielpmidlers Brug. Jordemoderens Wiisdom var saa stor, at hun med en ærværdig Mine undersøgte Pulsen, og tilkiendegav, at den gik vel, og at hun skulle nok hjælpe, da hun forstod bedre Barselkonernes Svagheder end nogen Doktor. Otte til 9 Dage lod man Barselkonen ligge med bundet Liv, og kom da Naturen ey til Hielp, ordinerte den velviiise Jordemoder enten en due,

lig Portion Sennesblade, eller de den Tid i Raab
komne Engellske Piller; Disse Piller, som helst kunde
være gode, men ikke just passende til en Barselskone,
forvoldte da gierne en stor og hastig Forandring i
Legemet. Den Enge begyndte at tale over sig,
og da først skulle Lægen hentes, at man kunde sige:
Vi har ey forsømt noget, vi har kaldet Dokto-
ren, men Timeglasset var udrundet. Saa nær
havde jeg glemt endnu et Middel for Esterværk,
som de kalde det, og som Jordemoderen sira vidste
at applicere, nemlig Philonium romanum; Dette in-
deholder Opium; Barselskone fik Rolighed, og ders-
om syntes man vel, men de vidste ikke, at Bars-
selskone derav maatte blive endnu meere forstoppet.
Nok et Dito havde de i Baghaanden for Venæller,
og hvilket var det? Verlekaneel. Kan De undskyldte
en Jordemoder, som handler saaledes? Jeg ikke.

Nu kommer jeg til nogle Ammesneyphraser, eller
Overtroe ved endeel Barselskoner, naar de henge Man-
dens Buxer, som en Manteline eller Amulet om
Halsen, og legge et Fyrstaal i Sengen eller i Dug-
gen m. v. Det var bedre, at Jordemoderen i Tide

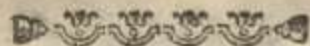
med et tienligt Kataplasma eller Plaster søgte at forbedre Melken, og derved at svække Geberen, naar Modrene, der selv kunde give Die, enten ere for mangelige dertil, eller skamme sig ved at opfylde en Pligt, som maatte være dem den allerbehageligste og vigtigste av alle, da man av en Amme i mange Henseender aldeles ey kan vente hvad en Moders samme Hierte soker. En tienlig Diæt, og en tempereret Varme kan forskaffe en god og lykkelig Barselseng, og kun sielden trænger man til at tage sin Tilflugt til Lægemidler, naar Barselkonen ey fra Forsinigen av er forsømt, og derved bliver sat i Fare.

Endnu en Fejl maae jeg erindre, som begaaes med at være alt for overdreven i Keenlighed, eller at Barselkonens Værelse ofte skal tøes, og ingen Brænde spares i Kachelovnen, for at faae det snart tørt igien; At de derved samlede fugtige Dampe maae blive Barselkonen, især naar hun ey har en stærk Natur, højskadelige, behøves vel ikke at beviises. Jeg har erfaret 2de Examppler, hvor Barselkonen, som var frisk og vel om Aftenen, da Gulvet om Natten blev tøet, umiddelbar derefter blev syg, Dagen derpaa faldt i Kaserie, og maatte betale denne Forsælse med Livet. Har man ey Tenebærviis nok i Lændet, hvormed Gulvet kunne besires? Dens Lugt ville være sund, og for Barselkonen allerhøjest vederquægende.

De vil endnu meere forundres, min Ven, naar jeg sandfærdig kan forsikre Dem, at der findes en stor Deel Koner, som i sin Barselseng, eller rettere sagt, under Fødselen, ere blevne behæftet med Brok, andre som har faaet en Forsald av Moderen, der forvolder dem daglig Smerte og Pine, og er ulægelig; Nogle, som plages med usædvanligt høyt Liv, eller ey kan holde sit Vand, fordi Blæren er blevet beskadiget m. v. Kan dette vel skee efter Naturens Løb? Itkun meget rart, og neppe blant nogle Hundrede forekommer et eneste saa svært Fødselsarbejde, som kan efterlade en saa ynkelig Tilstand. Jeg beklager dem, hvis Samvittighed er beladt med de mange Sukke og Taarer, som af de Paagiældende udoses over dem.

Jeg kunde skrive en Bog i denne Materie, men jeg har allene i Korthed søgt at bringe Dem til Overbeviisning om Aarsagen, hvorfor saa mange Barselskoner døe, endskjønt jeg tillige maae lade Dem vide, at det nu ey meer tilfulde gaaer til, som for 20 Aar siden. Jeg har ved alle Lejligheder i Selskab straffet den uordentlige og saa skadelige Behandling, som maatte sætte Barselskoners Liv og Helbred i Fare. Jeg er ey bleven fied ved ofte at igientage mine Erindringer; Jeg har søgt at paaminde Jordemødrene om sine Pligter, og at formaae dem til en bedre Behandling. Det var alt, hvad jeg paa min Side kunde giøre.

Længe

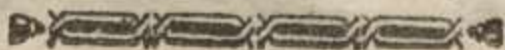
Længe blev Fornuften et Maal for Latter, ja, undertiden for bittere Bebrejdelser, at den vilde monstre gamle gode Skikke; Skadelige Fordomme maatte holdes i Hævd, og skulle ey ansees; Quaksalvere, og Quaksalverinder vare Drakler, og utallige maatte blive et Offer for deres skamløse Behandling; Endnu gif Barmhiertigheden hos de Paagiældende saa vidt, at de ey engang maatte anmeldes for Dyrigheden til den fortiente Straf, til Skræk og Advarsel for andre; Under Waaskud, at den Døde ey derved kom til Livet igien, blev Barmhiertigheden brugt, eller meget meere misbrugt.

Endelig, da man blev meere og meere frygtsom over saa mange Barselkoners Dødsfald, lod man efterhaanden noget falde af de gamle Bedtægter, og da man fandt sin Regning bedre derved, og ey hørte meere om saa mangfoldige uhykkelige Slagtoffere, kan man haabe, at de med Tiden aldeles kunde tabe sit Herredomme, endstiont Guld veed, naar den Tidspunkt skal komme.

Saaledes underholdt min Læge mig en heel Aften over Deres Note i Provinzialbladet. Publikum maae nu selv domme, om han fortjener Bisald? Om ikkun en eneste Barselkones Liv ved dette Blads Anledning kunde frelles, var det den herligste Belønning, jeg ville ønske mig.

Jeg er, v. s. v.

Bergen, den 10de Novembr., 1780.

Provinzialblade.

IV. B. No. 7.

Times.

En Negerscene, av Georg Gilmer.

Jeg var reyst til Jamaica i en Handelsfag. Dette fugtige og brændende Klima havde fordervet min Helbred, og jeg blev nødt at flytte læn- gere op blant Biergene, ind mod Middelpunkten av Den. Luften var der meere frisk, og tør end omkring Staden. Mange Bække slyngede sig langs Klipperne, og disse igien vare overalt beklædte med Gront. Kilderne løb tilfidsi ud i Havet, efterat de havde gien- nemvandret Marker, emailerede med Blomstre, og Sletter, skulke med Orangetræer, Safferrør, Kaffe- træer, og en Mængde Plantager.

Det smukke Hus, jeg beboede, tilhørte min Ven, Paul Wilmouth, fra Philadelphia. Han var,

ligesom jeg, en fødte Quaker; Vi havde begge samme Løntemaade. Hans Familie, som bestod af en dydig Kone, og tre smaa Børn, foragede endnu den Fornøielse, jeg fandt i at leve hos ham.

Da mine Kræfter tillod mig en Spadsfertour, giennemvandrede jeg Markerne, hvor jeg saae en nye Natur, og Skønheder, som er ubekjendte i England, og i Pensylvanien. Jeg besøgte Indbyggernes Waaninger, og blev henrykt over deres Velstand. Man tog imod mig med mange Væresbeviisninger, men jeg merkede imidlertid noget haardt og vildt i disse Folks Ansigt og Tale. Deres Hoslighed var ikke ledsaget med Godhed. Jeg saae dem omringede af Slaver, som de behandlede barbarisk. Jeg spurgte efter, hvorledes man spiste disse Slaver, hvilket Arbejde man foreskrev dem, og jeg gysede over den Uderlighed af Grusomhed, Sierrighed kan indblæse Mennesker.

Jeg kom tilbage til min Ven, og min Siæl var nedslaget af Bedrøvelse, men den fandt snart sin Glæde igien. Hos Wilmouth saae jeg Rolighed og Fornøielse paa alle Ansigter, hvide og sorte.

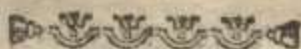
Wilmouth

Wilmington fordrede allene et maadeligt Arbejde af hans Slaver, og de arbejdede for deres egen Regning 2 Dage i hver Uge. Enhver av dem fik et Stykke Land, som han dyrkede efter Behag, og kunne gjøre sig saa nyttig, som han vidste. En Slave, som i 10 Aar havde opført sig skikkelig, var sikker paa sin Frihed. Disse Frislaver bleve siden sledse hos min Ven; Deres Exempel gave de andre Haab, og indblæste dem Sæder.

Jeg saae Negerne her indbeelte i smaae Familier, og Eenighed og Munterhed regiere dem alle. Hver Aften, naar de kom hjem fra Marken, horte jeg Sang, Dands og Musik. Der var sielden Sygdom blant disse Slaver, ingen Ladhed, intet Eyerie, intet Selvmord, ingen Sammenrottelser, og ingen av disse Laster, som begaaes av Fortvivlelse, og odelegge vore Kolonier.

Jeg havde været 3 Maaneder i Jamaika, da en Neger, ved Navn John, fra Benin, bragte Negerne paa to riige Plantager til Oprør, dræbte Eyermandene, og flygtede op blant Biergene. Man veed, at disse Biergere i Middelpunkten av Den, at de ere næsten utilis-

giuuelige, og at de omringe frugtbare Dale, hvor
 Rebellerne blant Negerne tilforn har sat sig ned.
 Man kalder disse Rebeller Negermaroner. I lang
 Tid har de ingen Krig paafoert os; Kun, naar en
 Slave undløber, giøre de undertiden nogle Udfald
 for at hævne ham for Europæernes flette Behandling.
 Man fik snart høre, at John var blevet udvalgt til
 Anfører for disse Negermaroner, og at han var
 reyst ud av Dalen med et betydeligt Antal Folk.
 Dette Rygte blev strax udbredt over heele Kolonien.
 Man lod Tropperne rykke mod Biergene, og man
 satte Soldater paa alle de Plantager, man kunne
 forsvare.

Wilmington kom en Dag ind i mit Værelse for
 Solens Opkomst. Himlen, sagde han, straffer den
 Uretfærdige, og i Dag skal den Uskyldige maaskee
 frelles. Negermaronerne har overfaldet os, og ihjel-
 slaget de Tropper, som skulle forsvare os; De ere
 allerede adspredte langs Stættene, man venter Unde-
 sætning fra Staden, man fængsler alle Slaver, og
 jeg vil bevæbne mine.

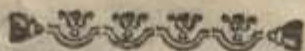
Vi kaldte vore Regre sammen, og vi bragte dem nogle Kaarder og Skydegevær. Der er Baahen, mine Venner, sagde Wilmouth, Dersom jeg har behandlet eder som en haard Herre, saa dræber mig, jeg har fortjent det. Dersom jeg ikke har behandlet eder uden som en søm Fader, saa forsvare min Kone og mine Børn.

Regerne satte i et stort Skrig; De viiste til Himmelen og Jorden, og soere, at de ville alle døe for at forsvare os; Nogle av dem skare heele Stykker Kød av sig, for at vise hvor gierne de ville udøse sit Blod for os, og andre sprang hen, og omfavnede Wilmouths Børn.

Efterat John var blevet Herre over heele Sletten, var det umueligt at flygte ind i Staden. Vi maatte forsvare os i vor Plantage. Jeg foreslog Regerne at istandsætte et Magazin, som var 400 Skridt fra Huset; Dette Magazin kunde være en Forstærkning mod en Fiende uden Artillerie, og Regerne bragte dette Arbejde snart til en lykkelig Ende.

Blant Wilmouths Slaver var en Neger ved Navn Fransiskus. Jeg havde fundet denne Slave forladt ved Strandbredden af en spansk Kolonie. Man havde skaaret et Been af ham. En ung Negerinde forsogte at stille Blodet, og at forbinde hans Saar, men græd over at hendes Gliid var omsonst. Et Barn, nogle Dage gammelt, stod ved hendes Side. Jeg lod bringe Negeren paa mit Skib, og Negerinden besøgte mig ikke at stille hende fra den Elendige, men at tage hende tilligemed ham, og hendes Barn under min Beskottelse. Jeg samtykkede deri. Jeg hørte, at de vare Slaver af en Spanier, som havde giort den unge Marien (saaledes kaldte den smukke Negerinde sig) et Forslag, som hun havde afslaget, og som Fransiskus havde bebreydet ham. Spanieren hevnes de sig; Han paastod, at disse to Slaver vare Kristne, fordi man, efter Sædvane paa Kolonierne, havde givet dem kristne Navne. Han havde truffet Negeren i nogle andægtige Øveser, som vare brugelige i Benin, og han lod grusom skære Beenet af ham, og roste sig endnu af sin Raade. Jeg gik hen til denne barbariske Spanier, og foreslog ham at sælge mig disse Ulyksalige. Han gjorde i Begyndelsen nog-

le Vanfæligheder, men den Sum, jeg tilbød ham, gjorde ham snart føyelig. Jeg tog disse Slaver med mig, og jeg gav Wilmouth dem. Marien var blevet en Veninde til hans Kone, og Fransiskus havde, formedelsi hans Forstand, hans Kundskab i Agerdyrking, og hans exemplariske Forhold, tilvevebragt sig Wilmouths Fortrolighed, og alles Agtelse.

Fransiskus kom til os da det begyndte at blive Aften; Regernes Anfører, sagde han, er født i Benin. Han tilbeder den store Orissa, Livets Herre, og Menneskernes Fader. Han vil straffe alle Fiender av Orissas Børn, men eder, (sagde han, og saae paa Wilmouth, og mig) som har trostet dem i deres Elendighed, vil han skaane. Lader os sende en av Orissas Tilbedere, en av vore Brødre fra Benin, ud imod Anføreren! Lad ham fortælle, med hvilken Epise du foder dine Slaver, lad ham fortælle dit Venkskab for os, og den Rolighed vi nyde, lad ham fortælle vore Fornøjelser, og vore Fester, og du skal see disse Stridsmænd strække deres Naaben mod Jorden, og legge dem for dine Fødder!

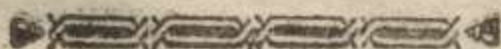

Vi fulgte Fransiskus's Raad. Man sendte en ung Neger ud imod Anføreren, og indtil han kom tilbage, overlod min Ven og jeg os til en trygg Søvn, fordi vore Slaver vaagede rundt omkring os.

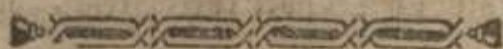
Dagen begyndte at nærme sig, da jeg blev vækket af et Skrig, og af Braget af nogle Stud fra Sletten, som hvert Øyeblik syntes at nærme sig meere og meere. Jeg aabnede mit Vindue, og de fleeste Huuse stode i Luer; To til trehundrede Viro-ler af en rød og mørk Flamme steege op i Luften, hvor de standsede i en tyk og lang Skye af Røg og Damppe. Mennesker og Dyr flygtede langs Markene, rasende Negere forfulgte mine ulyksalige Medborgere med Sabelen i Haanden. Man myrdede dem under Orangetræerne, under Kaffe- og Kaneeltræerne i Blomster. Skriget af Hvide og Sorte, af de Døende og deres Mordere trængte sig nærmere og nærmere, og i en dyb Bedrøvelse og Medlidenshed over mine Brødres Elendighed sældte jeg bittere Taa-ter.

Jeg forlod Husset med min Ven. Vi bragte Koner og Børn i Sikkerhed, og gik ind i en Cederskov for ikke at see længer paa disse Forstrækkelser.

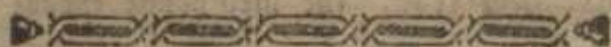
(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 8.

(See foregaaende No.)

Wi saae snart den unge Neger komme tilbage, som vi havde sendt ud mod Fienderne. Han var i Spidsen for 4 bevæbnede Negere, og hans Skrig, hans Gebærder, og hans hastige Gang forkyndte os allerede langt borte, at han bragte gode Tidender. O, min Herre, sagde han til Wilmouth, de Cortes Anfører er Din Ven; Han sender Dig sine kiæreste Tjenere i Forvejen, og han vil strax være her selv.

Vi horte, at John dræbte Mænd, Koner, og Børn uden Barmhiertighed paa alle Plantager, hvor Negerne havde udstaaet en slet Behandling, det er at sige, næsten paa alle, og at han paa de øvrige lod sig noye med at give Slaverne Frihed, men satte Ild paa alle Huuse, hvorfra Eperne vare bortstygtede.

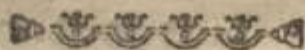
Vi hørte tillige, at Gouvernøren foretog sig at lade et nyt Antal av Tropper rykke frem, og at alle Kolonister, som havde faaet Tid at skule sig, havde bevæbnet sig tilligemed et lidet Antal av Negre, som vare blevne dem troe, for med denne Maat snart at anfælde John. Vi saae endelig Negermaronerne, behængte med Bytte, styre deres Gang mod Bjerget, temmelig nær vort Huus; Tredive Stykker omtrent skillede sig fra de øvrige, og kom os i Møde, anførte av den forfærdelige John.

Denne John, eller Zimeo, (thi Negermaronerne forlade strax de europæiske Navne, man giver dem som Slaver paa Kolonierne) var et ungt Menneske, omtrent 22 Aar. Apollos og Antinous's Stotter har ikke regelmæssigere Træk, eller et skønnere Legems Forhold. Jeg blev især indtaget av en Mine av Høihed i hans Ansigt, som jeg endnu ikke har fundet hos nogen Europæer. Ingen er nogen Tid forekommet mig meere født, end han, til at regiere over andre. Han var endnu brændende av Stridens Heede, men han mødte os ikkedestomindre med Godhed og Narvaagenhed i hans Dvne. Modsatte Følelser malte sig vovelviis
paa

paa hans Ansigt. Har var næsten i samme Øyeblik munter og hedrovet, om, og rasende. Jeg har hævet mit Folk og mig, sagde han; Fredens Søner, vender ikke eders Hjerter fra den ulyksalige Zimeo! Gyser ikke for det Blod, som skuler mig, det er den Ugudeliges Blod; Det er for at forkrække de Onde, at min Hevn er grendseløs. Lad dem komme, disse Tigret, og see deres Brodre ophængte i Træerne, og omringede av deres dræbte Koner, og Børn! Fredens Søner, vender ikke eders Hjerter fra den ulyksalige Zimeo! Det Onde han har gjort, og vil gjøre, er retfærdigt.

Zimeo vendte sig derpaa til vore Slaver, og spurgte, om de ville følge ham, eller blive hos os? Alle Slaverne omringede ham ved dette Spørsmål; Alle talte paa eengang, og roste Wilmouths Godhed, og deres Lykke. De ville ledsage ham til deres Hytter, og viise ham deres Maglighed, og Bequemmeligheder. De viiste ham de Penge, de havde erhvervet sig; Frislaverne talte til ham om deres Frihed, og de faldt tilsidst alle ned for vore Fødder, og syntes stolte av kysse dem i Zimeos Nær-

værelse. Alle tilsammen loere, at de heller vilde døe end skilles fra os; Alle talte med Taarene i Øynene, og med afbrudte Ord; Alle syntes at frygte for, at de ikke nok skulle udtrykke deres Kiærlighed, og Erkiendtlighed.

Zimeo blev uden for sig selv af Bevægelse: Hans Øyne flød i Taarer; Han kunne neppe trække Anden; Han saae vegelviis paa Himlen, paa Slaverne, og paa os. O, store Orissa, sagde han, de Sorte og Hvides Gud! Du som har skabt Sjælene, beløn disse erkiendtlige, disse virkelige Mennesker, og straf de Barbarer, som foragte os, og behandle os værre, end vi behandle Dyrene, som du har skabt for de Hvide, og for os.

Zimeo rakte derpaa Wilmouth og mig Haanden. Jeg skal elske 2 Hvide, sagde han, jeg skal elske 2 Hvide, saalænge jeg lever. Min Lykke er i eders Hænder. Al den Rigdom, jeg har erobret, skal anvendes at betale en Tjeneste, som jeg vil begjære af eder.

Vi forsikrede ham, at vi, uden Besønning, vare villige at viise ham al den Tieneste, der stod i vor Magt. Vi bad ham hvile sig, og tilbød ham Forfriskninger. Jeg lod tillige uddesle Levnetsmidler til de Negrer, som fulgte med ham, og Zimeo tog imod alt med megen Hosflighed, men det var umueligt at overtale ham at gaae ind i vort Hus. Han slængte sig ned paa et Straaeteppe i en Skygge tæt ved Huset. Vore Negre holdte sig et Stykke derfra, og betragtede Zimeo med Nysgierrighed, og Beundring.

Mine Venner, sagde denne Helt, den store Orissa veed, at Zimeo ikke er født grusom, men de Hvide har skilt mig fra mit Hiertes Afguder, fra den viise Matomba, som opdrog min Ungdom, og fra den unge Skionhed, som jeg havde valgt til min ledsagerinde i Livet. Vanheld og Forurettelser har aldrig undertrykt min Siel, og jeg har stedse solet mit Hierte. Eders hvide Mennesker har kun en halv Siel; De kan hverken elske eller hade; De har ingen Passion uden for Guld; Vi har alle Passioner, og vi har dem alle i den yderste Grad. Sielen

som vore, omkomme ikke i Modgang; Deres Had forvandles tværtimod til Raserie. Negeren er født til at elske, og naar han nodes at hade, bliver han en Tiger, og denne Tiger er jeg blevet. Jeg er Anfører for et heelt Folk, jeg er riig, og jeg fortærer mine Dage i Sorger; Jeg tænker paa de forløbne Dage, og jeg græder bitterlig; Men efter at have udgydet Taarer, føler jeg en Længsel at udgyde Blod, og at høre Skriget av mine dræbte Tyranner. Jeg har tilfredsstillet denne gyselige Længsel, og dette Blod, og disse Skrig opirre endnu min Fortvivlelse. Fredens Sønner, vender ikke eders Hjerter fra den uløksalige Zimeo! J kan forskaffe ham et Skib, j kan ledsage ham; De, som mit Hierte længes efter, ere ikke langt fra denne De.

J Dybliffet kastede to av de yngste Slaver sig ned for Zimeos Koder. Ak, skreeg han, j ere fra Benin, og j kiende mig? Ja, svarte den yngste av disse Slaver, vi ere Undersaatter av den mægtige Dame, din Fader; Vi har seet Dig ved hans Hof, og i Onebo, i Din Barndom. Forrædere har revet os fra vore Forældre, men Wilmouth er vor Fader; Negeren havde neppe sagt dette, forend han løb bort

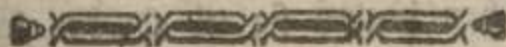
bort i Øyeblikket. Zimeo gjorde en Mine for at standse ham, men forgiæves; Han støttede sig imidlertid paa den anden Reger, som blev tilbage hos ham, og han betragtede ham med Omhed. Hans Øyne syntes endog med meere Rolighed at beskue Markerne omkring Jamaika, og at aande dens Luft meere fornøyet, siden han deelte den med hans Landsmænd fra Benin. Endelig sagde han til os andre efter et Øybliffs Tausched: Fredens Sønner, hører den uløfsalige Zimeo! Han haaber ikke uden paa eder, og han fortjener eders Medlidenhed; Hører hans grusomme Skiebue!

Den store Damel, hvis Arving jeg er, havde sendt mig, efter en gammel Skik i Benin, til Agerdyrkerne i Ouebo, for at fuldende min Opdragelse. Den blev betroet til 'Matomba', den klogeste blant dem, og den klogeste blant Mennesker. Han havde længe været en av vore berømmeligste Statsmænd, og i min Faders Raad ofte forhindret det Onde, og befordret det Gode. I hans beste Aar havde han begivet sig til Ouebo, hvor, fra utænkkelige Tider, Rigets Arvinger opdrages. Matomba fornøiede sig der med Himmelen, Jorden,

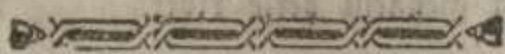

og hans Samvittighed. Erætter, Læbhed, Spaa-
 mænd, og haarde Hjerter komme aldrig til Ouebo.
 De unge Prindsfer kan der ikke see uden gode Ex-
 empler, og den viise Matomba lod mig der tabe Er-
 indringen av den Stolthed, og Folesløshed, som
 mine Ammer, og Hoffet havde indblæst mig. Jeg dyr-
 fede Jorden, ligesom min Herres Tjenere, og som han
 selv. Man underviste mig i de mindste Deele av A-
 gerdyrkningen, som udgjør al vor Rigdom. Man vii-
 ste mig tillige den Fornødenhed at være reifærdig,
 som er paalagt alle Mennesker for at opdrage deres
 Børn, og dyrke deres Jord i Fred. Man viiste
 mig, at Prindsferne blant Mennesker vare i disse A-
 gerdyrkeres Forsatning, og at det var nødvendigt at
 de indbyrdes viiste hinanden Retfærdighed, paa det
 at deres Folk, og de selv kunne leve lykkelige.

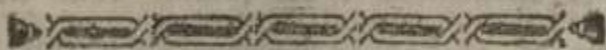
(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 9.

(See foregaaende No.)

Matomba havde en Datter, den unge Ellaroe. Jeg elskede hende, og merkede snart, at jeg tillige var elsket. Vi levede begge tilsammen i den allerførste Uskyldighed, men jeg saae intet uden hende i heele Naturen, hun saae intet uden mig, og vi vare lykkelige. Hendes Forældre bragte sig den Kierlighed til Nytte, vi havde for hverandre. Jeg gjorde alt, hvad Matomba befalte mig i Haab om at gjøre mig desto værdigere til Ellaroe, og Haab om at forlene min Kierlighed, gjorde alting let for min Kiæreste. Min Fremgang grundede sig paa hende, og hendes igjen paa mig. Fem Aar levede jeg i disse Fornøjelser, og haabede at faae min Faders Tilladelse at ægte Ellaroe. Den første av vore Koner er altid den virkelige, og rette, og de andre allens hendes Opvartersker. Jeg glædede mig ved at tænke

paa, at Ellaroe skulde være min ledsagerinde paa Thronen, og giennem heele Livet.

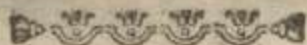
Jeg ventede paa Svar fra min Fader, da to portugisiske Kjøbmænd i det samme kom til Ouebo, som tolgte os allehaande Agerdyrkningsredskaber, Løsøre, og nogle av disse Bagateller, som tiene til Fruentimmers, og unge Folks Brydelse, hvorfor vi igien gave dem Elfenbeen og Guldsand; De vilde tillige kjøbe Slaver, men man sælger i Benin ikke uden Misdaedere, og der var ingen i Ouebo. Jeg lod mig av disse Portugisere underolise i Europas Sæder og Kontier. Jeg fandt i de første mange Modsigelser, og i de sidste mange Overflodigheder. De veed hvilken Passion de Sorte har for Musik, og Dands. Portugiserne havde mange Instrumenter, som vare os ubekiendte, og hver Aften spillede de Stykker for os, som vi fandt behagelige. Ungdommen i Ouebo forsamlede sig, og dandsede i deres Selskab. Jeg dandsede tillige med Ellaroe. Portugiserne bragte os Wine, Likører, og Frugter av en behagelig Smag. Vi elskede disse Folk saa oprigtigen, at, da de en Dag forkyndte os, at de snart skulde reyse tilbage

igien,

fgien, blev den heele Landsbys bedrovet berover, og ingen meer, end jeg og Ellaroe. De sagde os grædende, paa hvad Dag de vilde reyse, og lagde til, at de vilde forlade os med mindre Bedrøvelse, om de kunne give os en Afskedsfamling paa deres Skibe. De bade os, at begive os derhen Dagen efter med de smukkeste av vore unge Mandfolk og Fruentimre, og vi reyste, ledsagede av Matomba, og nogle gamle Mænd, som fulgte med for at vaage over Belanstaendigheden.

Onebo ligger 5 Miile fra Havet, og vi vare ved Strandbredden en Time efter at Solen var opstaaet. Vi saae to Skibe ved Siden av hverandre, behængte med grønne Greene, og med Blomstre i Seylene, og Tovværket. Saasnart de bleve os vaer, lode de deres Sang og Musik høre, og denne Dragt og Musik forkyndte os en behagelig Fest. Portugiserne kom os i Møde, og vi reyste om Bord tilfammen, i et lige Antal av Europæer og Negre.

Saasnart vi vare stegne ind i Skibet, løste man 2 Kanonskud; Vi bleve lagte i Lænker, og Skibene satte alle Seyl til.

Zimeo standsede her et Øyeblik, og sagde derefter: Ja, mine Venner, disse Umennesker, som vi havde overført med vore Rigdomme og vor Fortrolighed, bortførte os for at sælge os med de Misbødere, de havde kjøbt i Benin. Jeg sølte paa eensgang Ellaroes, Matombas, og min egen Skiæbne; Jeg overvældede Portugiserne med Gebrydelse, og Trudsel. Jeg beed i min Lænke, jeg ville døe, men et Øyeblik av Ellaroe tilintetgjorde mit Forsæt; Uhyrerne havde ikke skilt os ad, kun Matomba var paa det andet Skib.

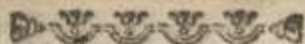
Tre av vore unge Mandfolk, og en ung Pige vinkom sig selv. Jeg bad Ellaroe følge deres Exempel, men den Fornøjelse at elske, og at være elsket, gjorde hende Livet kjær. Portugiserne lode hende vide, at de havde bestemt hende en ligesaa lykkelig Skiæbne, som hendes forrige. Hun haabede i det ringeste, at vi altid skulle blive tilfammen, og at hun skulle finde sin Fader igien. Efterat have begrædt vor tabte Frihed i nogle Dage, standsede endelig Ellaroes Taarer, og min Fortvivlelse, ved Fornøjelsen av en daglig Omgang.

I de saa Dyeblik, hvori vi vgre frie fra vore
Bodlers Tvang, trykte Ellaroe mig i sine Arme,
og sagde: O min Zimeo, lad os slytte os paa hin-
anden i vor Elenbighed, saa vil vi modstaae alt.
Fornøyet med Dig, har jeg intet at beklage mig
over; Og hvilken Lykke i Verden ville Du kiobe paa
Befostning av den, som vi nyde? Disse Ord gave
mig en overordentlig Styrke, og jeg havde nu kuns eet
i Verden at frygte for, kuns at blive skilt ved Ellaroe.

Vi havde allerede været meer end en Maaned
i Søen, fordi Vinden var næsten stille. Endelig
blev den gandske stille, og Portugiserne havde allerede
i nogle Dage ikke givet os meere Gode, end hvad
der behøvedes for at redde os fra Døden.

Et Regre havde besluttet at døe, og nægtede
sig al Føde, som de i Londen gave os, og som jeg
gleante med Omhyggelighed, for at vedligeholde El-
laroes Liv.

Ingen Vind lod sig endnu merke. Habet uden
Bølger forestillede en ubevægelig Overflade, hvortil
vort Skib syntes at være fangstet. Solen, og
Stiernerne avbrøde ikke, i deres flygtige og uforstyr-
rede

rede Lob, den dybe Hvile, som regierede i Himmelen og paa Havet. Vi antog med Glæde enhver Bevægelse af vor egen Aande for en Virkning af en længe forønsket Vind, men vi fandt os strax bedragede, og omringede af den almindelige, og evige Stilhed.

Vore Tyranner forbeholdte snart den liden Føde, der var tilovers, for sig selv, og befalte, at den ene Deel af de Sorte skulle tiene den anden til Føde.

Jeg kan ikke sige Dem, om denne Lov, som er eders hyide Brødre saa værdig, forskrækkede mig meere, end den Raade, hvorpaa den blev imodtaget. Jeg læste i alle Ansigter en graadig Glæde, en mørk For skrækkelse, og et barbarisk Haab. Jeg saae mine uheldige Staldbrødre see paa hinanden med en graadig Opmerksomhed, og med Tigres Dyne.

De første Offere bleve valgte blant de Elendige, som Hungeren meest havde overvældet. Det var to unge Piger fra Dnebo. Jeg hører endnu Skriget af disse Uheldige; Jeg seer endnu Taarerne flyde paa deres hungrige Beninders Ansigter, som forærede dem.

Den

Den lille Forraad, jeg havde glemmt for vore Tyranners Graadighed, havde styrket Ellaroes, og mine Kræfter. Vi vare sikre paa, at ikke vælges for at opofres. Jeg havde endnu nogle Dadler tilbage, og vi fastede den gyselige Føde, man tilbød os av vore slagtede Brødre, i Havet, uden at nogen merkede det.

Dagen efter den græffelige Dag, da vore Staldbrødre først begyndte at fortære hinanden, fik vi et lidet Haab; Av en let Taage, som løstede sig op i Dagbrækningen, haabede vi en Sky, som skulle skaffe os Vind, men Taagen adspredede sig, og Himlen vedligeholdte sin stille, og sorgelige Klarhed.

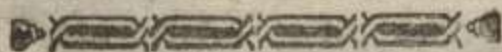
Haabet havde strax oplivet alle Dierter, og en rasende Glæde viiste sig blant Sorte og Hvide; Men da Taagen faldt ned igien, regierte allevegne en døb, og taus Fortvivlelse. Vore Tyranner selv vare blevne mismodige. De havde ikke Styrke til at bekymre sig meere om os, som tilforn; De tvang os lidet, og, om Afsenen, da enhver gik til Hvile, lod man mig alene paa Dækket med Ellaroe. Ellaroe trykte mig i sine Arme, og jeg

trykte

trykte hende i mine; Hendes Dyne havde aldrig før rekommenet mig omme, og meere levende; Mit Hierte havde aldrig i hendes Selskab banket med større Heflighed og Forvirring; Vi stode længe stille, uden at tale til hinanden, indsluttede i hinandens Arme. O Du, sagde jeg, som jeg havde valgt til at deele min Throne med, Du skal i det ringeste ledsage mig til Doden. Ak, Timeo, svarte hun, maaskee den store Orissa vaager over mit Liv; Maaskee jeg endnu bliver Din Kone! Ellaroe, sagde jeg, hvis disse Udyr ikke havde bortført os, skulle Damel have valgt Dig til min Kone, ligesom Din Gæder havde valgt mig til Din Mand. Det er sandt, svarte Ellaroe; Men ere vi endnu Undersaattere av Damel, og skal vi vente efter hans Eilladelse, som vi maaskee aldrig kan faae? Rev, kiæreste Ellaroe, sagde jeg, langt fra vore Forældre, langt fra vort Fæderneland, bør vi ikke adlyde uden vore Hierte. O, Timeo, skreg hun, og skulde mit Ansigt med hendes Taarer. Du græder i visse Øyeblik, Ellaroe, sagde jeg; Du elsker mig ikke nok. Ak, svarte hun, lad Maanens Skin vise Dig dette Hav, som ikke forandres! See alle Seyl uden Bevægelse! See Blodet av mine dræbte Veninder! See de saa Dabler, jeg har tilbage, men vær min Mand, Timeo, og jeg er fornøyet.

(Slutningen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 10.

(See foregaaende No.)

Glarde sagde dette med en ubestrikelig Omhed, og med fordobledt Ryk; Vi soere hinanden i den store Oriffas Nærværelse at blive forenede, hvorledes vor Elskabne ville falde ud, og vi overlode os til tusende Fornoyelser, hvorom vi tilforn ey havde haft mindste Begreb. De bragte os til at glemme vort Slaverie, den nærværende Død, Tabet av et Kongerige, Høvenens søde Haab; med eet Ord, alt. Vi solte intet uden allene Kierlighed. Vi vare længe drukne av denne søde Lust, men fandt os tilfødt i vor forrige Tilstand; Vore Sandser kom til Rolighed igien, og vor Siæl blev overvældet av Kummer. Vi stode skielvende, og nedslagne ved hinandens Side, og vor dybe og sorgelige Stilhed liguede Naturens.

Denne Stilhed blev forstyrret ved et Skrig av Ellaroe. Jeg betragtede hende, og hendes Dyne siraalede

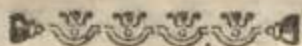
lede av Glæde. Hun viiste mig Seylene, og Lovværket i Bevægelse. Vi sølte, at Havet rørte sig, og en frisk Vind begyndte at blæse, som inden 3 Dage førte os til Porto Bello.

Jeg saae Matomba igien; Han overraste mig med Taarer. Han talte med sin Datter, og tillod vort Egteskab. Skulle j vel troe det, mine Venner? Den Fornøjelse at finde Matomba igien, den Lykke at være Ellaroes Mand, Fortryllesen i hendes Kiærlighed, og Glæden over at see hende sluppet fra en grusom Fare, døde for et Dyeblik Gølelsen av alle Ulykker. Jeg var næsten færdig at elske mit Slaverie. Ellaroe var lykkelig, og hendes Fader syntes at være trøstet. Jeg skulle maaskee kunne have tilgigt de Udyr, som forraadde os; Men Ellaroe og hendes Fader bleve solgte til en Indvaaner fra Porto Bello, og jeg blev solgt til en Engellænder, som forhandlede Slaver paa de antilliske Øer.

Dette Dyeblik forandrede mig aldeles; Det gav mig denne Pøst til Hevn, denne Torst efter Blod, som bringer mig til at skielve, naar jeg allene tæn-

fer paa Ellaroe, hvis Billede endnu behersker alle mine Sandser.

Da vor Skiæbne blev avgiort, kastede min Kone, og min Fader sig for de Udyrs Fodder, som skillede os ad. Jeg styrtede mig selv ned for dem, men denne Ydmygelse var unyttig; Man værdigede ikke engang at høre os. I det Øyeblik, man ville skille os ad, floy min Kone imod mig med vilde Dyne, og udstrakte Arme; Hun udstødte græffelige Skrig, som jeg endnu hører. Jeg sled mig fra mine Bodler, jeg tog Ellaroe i mine Arme, hun omflynge mig med sine, og uden at tænke derpaa, allene ved Naturens og Kierligheds egen Bevægelse, udgjorde vi en Kiæde ved at trykke hinandens Hænder, som vore grusomme Tyranner omsonst gjorde sig Umage for at sønderrive. Jeg følte imidlertid, at deres Bestræbelse ikke længe ville blive unyttig; Jeg besluttede at stille mig ved Livet, men hvorledes skulde jeg forlade min kiære Ellaroe i denne forfærlige Verden? Jeg saae mig nødt at tabe hende; Jeg frygtede alt, og haabede intet; Alle mine Tanker vare grusomme, Taarerne voersvømmede mit Ansigt;

Min Mund udstødte allene en hæst Brølen, liig Lovens, naar den er udtrættet af Striden. Mine Hænder revte sig løs fra Ellaroes Bryst, og faldt om hendes Hals; — O, store Orissa! — De Hvide bortførte min Kone av mine fortvilede Arme; Hun gav et sorgeligt Skrig i det Dyeblik, man skillede os ad; Jeg saae hende sætte sin Haand mod sin Strube for at fuldfore hvad jeg havde besluttet med mig selv. Man forekom hende. Hun kastede sine Dyne paa mig. Hendes Mine, hendes Ansigt, hendes Stilling, en huul Lyd fra hendes Bryst, alting udtrykte hendes Kierlighed, og Fortvivlelse.

Man bragte mig paa det Engelske Skib, hvor man vogtede mig saa nøye, at det blev mig umueligt at skille mig ved Livet. Kunns Gode var det umueligt at paatvinge mig; Mine Tyranner anvendte først Trudsel, og derefter Lidelser, som de Hvide allene kan opfinde. Jeg stød imod alt.

En Neger fra Benin, som i to Aar havde været Slave hos min nye Herre, havde Medlidenhed med mig. Han sagde mig, at vi skulle rejse til Jamaica,

maika, og at vi der let kunne komme til vor Frihed igien. Han talte med mig om Negermaronerne, og om den Republik, de havde stiftet i Middelpunkten av Den. Han sagde mig, at disse Negre undertiden betiene sig av Engelske Skibe for at gjøre Udeløb paa de spanske Der; Han lod mig vide, at det var mueligt at befrie Ellaroe, og hendes Fader; Han antændte i mit Hierte Haab om Hevn, og Kierlighed, og jeg samtykkede i at leve. Jeg har allerede havnet mig, men jeg maa finde mit Hiertes Avguder igien, eller Livet er mig endnu en Byrde. Lager alle mine Rigdomme, mine Venner, udruster et Skib, og —

Zimeo blev afbrudt ved Fransiskus's Ankomst, som blev ledsaget av den unge Neger, der allerførst havde kiendt sin Herre igien. Saasnart Zimeo blev ham vaer, skreeg han: O, min Fader, O Matomba! Han styrtede sig ned for hans Fødder, og spurgte efter sin kiære Ellaroe. Hun lever og begræder Dig, sagde Matomba. Hun er her. Der er den, som har frelst os, lagde han til, og viiste paa mig. Zimeo omfavnede Matomba, Wilmouth, og mig. Følger mig, sagde han med en ubestrikelig Hastighed, og Forvirring,

og ni vare i Begreb med at følge ham til Magazinet, hvor Fruentimmerne vare indsluttede, da vi saae Marien, eller Ellaroe, styrte os i Møde. Den samme Neger, som havde bragt Matomba med sig, havde ogsaa opsogt hende. Hun kom os skielvende i Møde, med et Ansigt skilt av Taarer, løstende sine Hænder og Dyne til Himmelen, og igientagende med en afbrudt Stemme: Zimeo, Zimeo; Hendes Barn fulgte med Negeren fra Benin, og efterat hun havde omarmet sin Mand, lagde hun dette Pant paa deres Kierlighed ved hans Bryst. Der er din Son, Zimeo, sagde hun; For hans Skyld har Matomba, og jeg, endnu sparet vore Dage. Zimeo tog Barnet paa sine Arme, trykte det til sit Bryst, kyssede det med Hestighed, og sagde: Son av Ellaroe, Du skal aldrig blive de Hvides Slave! Uden ham, sagde Ellaroe, af, uden ham skulle jeg have forladt en Verden, hvori jeg savnede mit Hiertes Elskede. Den kiærligste Tale blev nu ledsaget av de smukkeste Kiertegn, som allene bleve afbrudte for at deele dem med deres Son. De talte derefter om intet, uden om os, og deres Erkiendtlighed. Jeg

har

har aldrig seet Dodelige udtrykke sig med meere Følelse og Styrke i alle Livets Optrin, end disse Negre.

Man berattede Zimeos, at de engelske Tropper røkkede imod ham, og han trak sig tilbage i den bedste, og sikreste Orden. Ellaroe, og Matomba, fløde i Taarer ved at forlade os. De ville alle deres Dage bære Navn av vore Slaver; De besøgte os at følge dem ind blant Biergene, og vi lovede at komme til dem, saasnart Freden var sluttet mellem Negermarconerne, og Kolonien. Jeg har allerede opfyldt mit Løfte, og har foresat mig endnu oftere at fornye mig over Zimeos, Matombas, og Ellaroes Forsiand, Venstabs, og Dyder.

†

†

†

Et Par Fabler, av Hr. Imbert.

I

Den Ugudeliges Spøn.

Jeg gif engang med min Ven, paa en heed Sommerdag, i Skyggen av nogle høye Cedrer, hvor en Kilde raslede ved vore Fødder, og forøgede Skyggens Kislighed. Jeg fandt der Viziren Karouts soven.

sovende i Græsset. Store Guld, sagde jeg, Erindringen av saa mange Offere for hans Grusomhed, forstyrret altsaa ikke Karouns Sovn? Guld, svarte min Ven, tilstaaer ofte de Ugudelige Hvile, paa det at de Gode kan hvile tillige.

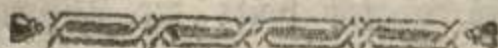
II.

Vildfarelsen.

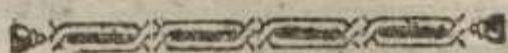
En blind Perser havde en Kone, som han elskede udestrivelig, naaget man sagde ham, at hun var overordentlig hæsflig. En Læge tilbød sig at bringe ham til sit Syn igien, men han afsløg det. Jeg skulle tabe, sagde han, den Kiærlighed, jeg har for min Kone, og den gjør mig allene lykkelig.

Kosroef's Tropper bleve overvundne paa en Dag, hvor Solen var formørket; Perserne, som tilbade Glden, troede, at dette Phenomen forkyndte Niaget store Ulykker, og denne Tanke allene tabte Slaget.

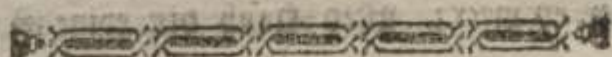
Vildfarelse kan gjøre et enkelt Menneske lykkelig, men den udgjør altid Nationers Skiebne.

Provinzialblade.

IV. B. No. II.

(Tilsendt.)

Efter den 13de Davids Psalme:

Svor længe, Jehovah! skal quælede Trængsel
mig plage?

Du glemme min Rod?

Hvi skuler det rædsomme Mørke dit lysende Ansigt,

Dg strækker min Aand?

Skal længer frygtssomme Tvil mit skjælvende Hjerte ned-
synke

Til dybeste Sorg?

Skal Fiendens voldsomme Arm sig længer vældig opløste,
Dg rove mit Liv?

Ekue ned fra din mægtige Trone, retfærdige Dommer,
Dg svar mine Raab!

Dodens grusomme Nat med Rædsler ontaaget mit Dye,
Opklar du mit Syn!

Lad ey den rasende Haand, som Had og Grumhed be-
væbner,

Mig knuse til Stav!

Ey trodsig Fiende stolt ved hældig Seyer sig glæde,
Stolt ved mit Fald.

Jeg bæver ey meer; Med Haab din evige Godhed op-
fylder

Min angstede Siel;

Den føler din mægtige Hielp; Din Lov min Tunge
istemmer,

Belgiorende Gild!

†

†

†

Denne Psalme er en Art av Elegie, hvorav der findes adskillige blant den Samling av Poesier, som bære Davids Navn. Anledningen til dens Udarbejdelse synes de Forsølgelser at have givet, hvilke David maatte udstaae i Sauls Regjerings Tid.

I Hensigt paa vore sædvanlige Oversættelser og til at oplyse samme, har man at bemerke følgende:

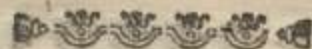
B. 3 har vore Versioner: hvor længe skal jeg raadslaae med min Siel; Efter Texten heder det egentlig: Skal jeg sætte Raad i min Siel.

Meenia.

Meeningen er: Hvor længe skal jeg, tvilsom om min Skiæbne, hvad enten mine Fiender skal fuldbyrde deres Had eller jeg skal lykkelig overvinde deres Grumhed, quæle mig med Betymringer?

Angest i mit Hierte daglig. Ordet *Jagon*, som oversættes ved *Angest*, betyder den stærkeste Bedrøvelse. Ps 116, 3. *Daglig* betyder *stedse*. *Michaelis's* Forklaring over dette Ord behøves vel neppe; som oversætter: auch bey Tage. ∴ Min Smerte er saa stor, at den endog ikke forlader mig om Dagen.

B. 4. D. V. Oplys mine Øyne at jeg ikke skal sove i Døden. Efter Grundtexten kan to Oversættelser finde Sted, enten den, som vore have valgt, eller og denne: *Antænd Lys for mine Øyne*. Her er en Modsetning mellem Mørke og Lys. Det første er et Billede paa Ulykker, ligesom det sidste paa Held og Velstand. Vælger man den første Oversættelse, saa er Meeningen: *Gjør mine Øyne lyse ∴ muntre*; og denne Forklaring er ikke uden Grund i Texten. Men det er bekiendt, at Partiklerne hos Ebræerne ofte udelades. Her kan da *Lamed* være udeladt foran *Enei*, (*Øyne*) og følgelig den sidste

Øversættelse ligesaa vel antages. Hvilken man vælger, saa er Meeningen denne: Sæt mig i en lykkeligere Tilstand, at jeg ikke gandske skal undergaae for mine Fienders Vold. Den sidste synes ellers for mig at være den rimeligste, fordi den er sædvanligere.

B. 5. Naar jeg snubler. D. v. 3: naar jeg blev et Offer for mine Fienders Grumhed. Et faldende er et Billede paa Undergang og den yderste Gældighed.

B. 6. Mit Hjerte skal glæde sig i din Salighed. Ordet Jeschuath, som gemeentlig altid hos os oversættes ved Salighed, betegner, ligesom det græske Soteria, enhver Hielp og Redning fra overhængende Farer. Man sees altsaa heraf, at man ikke kan anføre ethvert Sted, hvor disse Ord forekomme, til at stadfæste et og andet angaaende den evige Salighed.

Ellers er det at mærke, at i alle elegiske Psalmer slutter altid Forfatteren med en Strophe, som tilkiendegiver det stærke Haab til Forsynets Raade. Dette sees man og i nærværende Stykke.

Om Misundelsen, av Kanzler Bako.
(Eilsendt.)

Det menneskelige Hierte nærer sig ligesaameget av andres Skade, som av dets egen Lykke. Et Hierte uden Dyd, og Talenter vil altsaa stedse misunde Fortienester, fortornes over deres Fremgang, og glæde sig over deres Skiebne. Et Dye, fuldt av Glæde, er en dødelig Forgift for Misundelsen, og dens mørke Dyekast stirre med Forbitrelse paa en æret Dyd. Misundelse er en urolig Sindslidelse, som kiender ingen Hvile, eller Helligdage. Den søger stedse Næring til den Ild, som fortærer den, og den finder den altid i Dydens Bryst. Nyegierrighed er dens første Kiendemærke; Den blander sig altid i andres Sager allene for at skade, og naar den hører den Ulykkelige's Graad, er dens Glæde fuldkommen.

Enhvert Menneske, som Naturen eller Lykken har ilde behandlet, søger at fornødre andre, fordi han ikke kan opløste sig selv. Man maa besidde Tamers Lans Siæl for at glemme, at man er en Krobling.

Ofte boer Misundelsen hos dem, som eengang har været ulykkelige, men har hørt op at være det.

Disse Glendige føle en grusom Glæde over andres Eliebne, allene for at hevne sig over deres forløbne.

Allerøstest boer Misundelsen i de Treflæres Hjerter, og fra denne Høule udspyer den sin Gift mod alle Talenter. Kæiser Hadrian var en avsagt Fiende af alle Malere og Poeter, og hundrede Hadrianer leve endnu i vore Tider, som har arvet hans Tilbøielighed, uden at arve hans Kæiserdømme. Hvilken skurrende Lyd i et misundeligt Øre er en almindelig Lovtale over en Mand af Retfærdighed og Talenter.

Det er godt, at Fortienester opvække Misundelse, paa det at de tillige kan opvække Lyst at efterligne dem, men man fortørnes ofte over Dyrer, som man aldrig ønsker at besidde, og hvorfor? Allene fordi de berømmes af Verden.

Tresposter opvække ofte større Misundelse, end Rigdom. Man tilgiver de Store at være riige, men man tilgiverielden en riig Mand, at blive stor. En Mand uden Fortieneste tiltrækker sig snart alles Misundelse, naar han i et Øyeblik gjør en betydelig

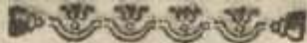

lig Lykke, men man glemmer ham snart for at misunde de virkelige store Mænd, som man hader endnu meere for deres Fortieneste, end for deres Lykke. Dette Had er allene udslukkeligt i Døden, eller meget meere, først længe efter Døden.

Den, som gradviis gjør Lykke, opnaaer tillige den at undgaae Misundelsen, og han opnaaer endnu meere, naar hans Lykke er foreenet med mange Byrder. Den menneskelige Ondskab nedlader sig da for et Øyeblik til Medlidenhed, og dette er Aarsagen hvorfor de fleste lykkelige, og kloge Mænd Klage stedse over ubesfridelige Forretninger. De haabe ved denne foreslåtte Klage at forsone Misundelsen.

Den offentlige Misundelse er en Art av Ostracismus, som tæmmer de Stores Vergierrighed, og hindrer dem fra at misbruge deres Magt. Naar den udarter til en almindelig Misundelse, er det en svitsom Syge, som angriber Lovene, og de beste Statsforsatninger. Man kan tillade denne Strom frit Lob, naar den allene bruser uden et fliste betydelig Skade, men naar dette Kasserie angriber Mænd, som beklæde Embeder av Anseelse i Staten, saa bør

Fyrsten

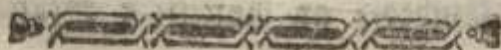
Førsten bringe alle Midler til at forstyrre de Guds Anslag mod Dyden, førend de udrydde den aldeles.

† † †
Kongen, og hans Ven.

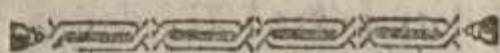
(Eilsendt.)

Alfien eiede engang en Gouverneur i dens Provinz, som besad Forstand og Dyder, og hvis Ansigt strax robede hans Hjertes lykkelige Egenskaber. Denne Mand blev Kongens Ven, og tillige hadet af hans heele Hof. Enhver satte Snarer for ham, og søgte at styrte ham, men ingen var saa lykkelig at opnaae sit Ønske.

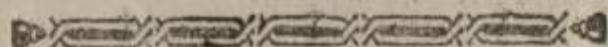
En Dag sagde Kongen til ham: Hvorfor hade alle mine Hofmænd Dig? Er det for dine Dyder, eller Laster, og er der slet intet Middel at udslukke dette Had? O, Konge, svarte Ministeren, jeg har brugt din Raade allene til at giøre dit Folk lykkelig; jeg har opfyldt mit Ønske, og de Store ved Dit Hof hade mig. Jeg veed allene et Middel at forsone dem igien. Jeg vil ligne dem aldeles; Jeg vil overtræde alle Pligter, og de skal elske mig, som deres Brøder. Mey, redelige Mand, sagde Kongen; Solen bør ikke avlade at skinne, fordi dens Lys blander Ugler, og svage Øyne.

Provinzialblade.

IV. B. No. 12.

En Sørgekantate,
Til Erindring af Salig Hr. Justizråd Boaltz
opført i det Kongelige Harmoniske Akademie.

(Til Fjire Stemmer.)

Selten er falden; Af, Selten er falden!
Synker alle i Graad ved Hans Liig!

(Til Een Stemme.)

Kjærlighed, og Venskab græde;
Jorden skjuler deres Glæde;
Trøstløs, ved Gravens Bredde,
Sørger Dyden for sin Ven.
Konst, din Glands og Styrke døde!
Viisdoms Templer hvile øde;
Dybe Saar, som evig bløde!
Hvem forbinder dem igien?

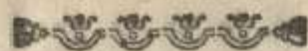
(Til Fiire Stemmer.)

Selten er falden! **U**, Selden er falden!
Synker alle i Graad ved Hans Liig!

† † †

O Du, hvis Smil saa tit vor Styrke var!
Som, Haand i Haand med Huldgubinderne,
Begyded' os til Dydens Helligdom,
Til Venstabs gyldne Stad, til Jordens Salighed!
Smil nu fra Himlene, og trost Dit Folk i Graad!
Men al omsonst! — omsonst for evig!
Stov er Fortrylleren, med hvem de glade Timer
I Tidens Strom floy ubemerkte bort;
Stov er din Engel, Harmonie!
Stov er Din Wand, o Du, Hans Livs Levsagerinde!
Stov er, i Sonner, og i Døttre!
Det Bryst, hvortil i før i Demantskiæder laae —
O fromme, boyelige Hjerter!
O i, som ynke Dydens Smerter!
O græder ved det Stov, i saae!

† † †

(Til Een Stemme.)

Frelste Skyggers Bolig
 Hans Aske hvile rolig!
 Fred hvile med Hans Støv i Graven!

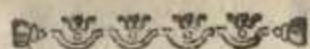
(Til Fiire Stemmer.)

Fred hvile med Hans Støv i Graven!

† † †

Forløste Den! Ja Fred og Salighed
 Igiennem Graven følge Dig,
 Og evigt Minde her! Hvert broderlige Hierte
 Skal brænde av Din Koes; Paa fromme Modres Skind
 En sildig Sønnesøn skal igientage den;
 O, kun hvad Jorden tog, er Støv;
 I Dagens Strid, i Nattens Dromme;
 Dit skionne Billde regierer overalt;
 Av Laurbær flette vi, og Engler hist av Palmer
 Et Diadem for Dig, Udsdelige!

† † †

(Til Een Stemme.)

Dalens Brud, som Engen ziiver,
 Blomstret dør, men Kiernen spirer;
 Skiult i Jordens Skjød, fremklækker
 Vaaren den til Frugtbarhed.
 Bryd, o Død, Kun Dydens Gyttel!
 Dydens Støv er Englers Byttel;
 Livets Gud igien opvækker
 Gravens Søn til Salighed.

(Til Fiire Stemmer.)

Salighed Froner vor Ven;
 Fred hvile med Hans Støv i Graven!!!

†

†

†

Den Vilde. (Efter det Franske.)

En av de foregaaende Amerikanske Krige bleve nogle av de Engelske Tropper overvundne av de Vilde; Det blev dem endog umueligt at undgaae, fordi Fienden forfulgte dem med utrolig Hastighed, og, da den indhentede dem, behandlede dem med en Grusomhed, som har faa Liige, endog i disse Verdens Egne.

En ung Engelsk Officier blev grebet av to Vilde, som allerede lofede deres Koller op imod ham,

og syntes at berøve ham alt Haab om at undgaae Døden. Han tænkte derfor allene paa at sælge dem sit Liv for den dyreste Pris, niueligt, da en gammel Mand blant de Bilde i det samme kom ham i Møde; Denne Mand greb til sin Vil, og spendte sin Bue, men i Begreb med at fælde ham, lod han den falde for sine Fødder, og lob hen at kaste sig mellem Engellænderen, og de to Bilde, som ville dræbe ham, hvorefter de andre traf sig til Side med Uerbødighed.

Den gamle Mand tog Engellænderen i Haanden, satte Mod i ham igien ved hans Venlighed, og ledsagede ham til sin Hytte, hvor han behandlede ham med en Omhed, som tiltog daglig. Han gjorde ham meere til hans Ven, end til hans Slave; Han lærte ham de Bildes Sprog, og deres vilde Kunstler og Sæder, som undertiden overgaaede de flebne. De levede begge fornøiede med hinanden, og det eneste, som forstyrrede Engellænderens Rolighed, var, at den Gamle undertiden fæstede sine Øyne meget stibt paa ham, og brast i Taarer efter at han længe havde betragtet ham med Opmerksomhed.

Imidlertid gjorde de Vilde sig færdige at gribe til Vaaben igien, og den gamle Mand, som var endnu stærk nok at udstaae flere Krigstog, fulgte med hans Landsmænd, i Selskab med hans fangne Ven.

De Vilde giennemvandrede en Strækning af meer end 100 Meile blant Ørker, og Skove, og traf endelig den Engelske Lejr i en langt bortliggende Dal, hvor den Gamle viiste Engellænderen hans Folk, og sagde til ham: Jeg viiser Dig her, Dine Brødre, som vente os til en nye Strid. Jeg har frelst Dit Liv, jeg har lært dig at oplede Elsdhyret i Skovene, og at bruge Koller; Hvad var Du, da jeg bragte Dig i min Hytte? Dine Hænder lignede et Barns, og tiende hverken til at ernære, eller at forsvare Dig. Din Siæl vandrede i Morale; Du forstod intet, og Du skylder mig alt. Ved du vel, at Utaknemmelighed er den aafskyeligste af

alle Laster, og at Dyrene under Himmelen ville bestjæmme Dig, om Du glemmer Belgierninger? Svar mig altsaa, om Du er uerkjendelig nok at foreene Dig med dine Brodre, og at vende de Vaaben, jeg har lært Dig at bruge, mod min egen Barm.

Aldrig, aldrig, svarte den erkjendelige Engellænder; Tusende Gange heller døe, end udgyde et Blod, som har frelst mit.

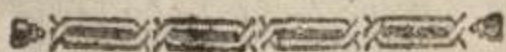
Lad mig lægge mine Hænder paa dit Hoved, og velsigne Dig, sagde den Gamle; Han gjorde det virkelig, og med et nedbøjet Hoved, og en Stemme, fuld av Omhed, og Bedrøvelse, blev han ved: O, Son av mine Fiender, sig mig, om Din Fader lever? Da jeg forlod mit Fæderneland, sagde Engellænderen, var jeg endnu saa lykkelig. O, Du er endnu lykkelig, svarte den Gamle, men han er det ikke. Af, jeg har ogsaa været Fader,

men

men jeg er det ikke meere. Jeg har seet min Søn falde i Striden ved min Side. Jeg saae ham doe, bedækket med Saar, og Vre, og jeg har hævnet ham. Ja, jeg har hevnet ham, og jeg skielver ad Graad, og Glæde, naar jeg tænker derpaa.

Den gamle Mand blev ved disse Ord næsten uden for sig selv. Hans heele Krop rystede; Han blev næsten qvalt av Sukke. Hans Dyne bleve vilde, og Taarerne vilde ikke rinde længer. Endelig kom han til sig selv igien; Han saae Solen staae op, og vendte sit Ansigt mod Osten; Seer Du denne skinnende Gubdom, sagde han til sin Ven; og seer du den med Glæde? Ja, sagde Engellænderen, jeg seer den med ubeskrivelig Glæde; Ak, jeg seer den ikke med Glæde, sukede den Gamle, og udøste en Strøm av Taarer. Seer Du dette Orangetræ i Blomster? blev han ved; Ja, jeg seer det med Fornøjelse, svarte hans Ven. Og jeg med Bedrøvelse, sagde den Gamle, og omarmede ham. Reys tilbage til dit Fæderneland, at din Fader endnu maae see Solen, og Vaarens Blomster, uden Bedrøvelse!

Provinzialblade.

IV. B. No. 13.

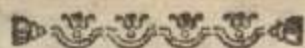
Om Spanien og Portugal.

(Et Udtog af Hr. Twiss for dem, som ey endnu har læst ham.)

Lissabon har endnu en Mængde Ruiner efter forrige Jordskielv. En Femtedeel af Indvaanerne bestaaer af Sorte, og Malatter, og deres samlede Antal nærmer sig til Indvaanernes i London og Paris. Staden har to Skuespilhuuse, et for den italienske Oper, og et for de portugisiske Nationalskuespil.

Egnen rundt omkring er hyperlig, og har skønne Orange og Citronskove, tilligemed Olie træer, Wiin gaarde, indianiske Figenhekker, og heele Plantager af den i Botaniken uavkundige Aloe.

I Masra saae Hr. Twiss den Portugisiske og Spanske Nationaldands, som kaldes Sandango, og efter Beskrivelsen nærmer sig temmelig til vor nationale norske Salling.

Den Portugisfke Armee beftaaer av 38 Regimenter Fodfolk, hvert Regiment beregnet til 820 Mænd, og 12 Regimenter Rytterie, hvert til 400 Hefte. Flaaden beftaaer av 11 Krigsskibe, og 4 Fregatter.

Adelen er deelt i 3 Klaffer, og efter den Liffambonfke Stilet ride de Portugisfke Damer allene paa Efler.

Salamanka har 16 Kollegier, 70 Profeflorer, og 4000 Skolarer. — O, det lærde Salamanka!

Paa Kirfedørrerne i Madrid bliver udtryffeligg tilkiendegivet, naar en Siæl er udloft fra Skiertsild, fom foregaaer altid, efter den fpanfke Kalender, mellem den 7de Februarii og 13de Junii, ved Hielp av en vis Mefle, fom allene i det Kongelige Kapel, og formodentlig tillige mod et tilfrækkeligt Antal av Piafirer fra den Afvodes Arvinger, har fin rette Kraft.

Madrid har 300,000 Indvaanere, og 30 offentlige Springvand. De fpanfke Grands har, fom bekiendt, fiore Rettigheder, og, foruden 42 andre, tillige den at fiøre med 4 Muulefler, hvorav tydeligg

fees

sen derigeintem saa farlig, at man er nødt at vente paa Selskab i Lorca for at komme til Granada i heele Karavaner av 13 til 14 Vogne.

I Sevilla er den største Tobaksfabrik i heele Verden. Den tilhører Kongen, og er den eneste i Spanien. Femhundrede Mænd arbejdede daglig deri, og 190 Heste bruges daglig til 80 Møller. Kongens aarlige Fortieneste ved denne Fabrik er en Million Pund Sterling reent Overskud.

For nogle Aar siden blev forfattet et almindeligt Mandtal over alle Spanske Eendomme, og Undersaattere i Europa, og Afrika; Efter denne Beregning fandtes 21,221 Stæder, og Landsbyer, 108 Biskoppelige Kirker, 2052 Munkelostere, 1028 Nonneklostere, 312 fiore Skoler, 2008 Hospitaller, og 9930 Bortshuuse. I de samtlige Spanske Lande var de vorne Undersaatters Antal 6,350,196, foruden 67,777 Munk, og 34,651 Nonner, alle vorne tilsammenregnede, 6,452,624; Alle Levendes Antal, med Børn indberegned, er omtrent dobbelt saa stort.

Samle og nye Rejseskrivere, og især Clarke, og Baretti blant de sidste, har skrevet saa meget om den Spanske Tyrkægtning, at den formodentlig er bekiendt for de fleste. Imidlertid fortæller Hr. Twiss den paa en forskjellig Maade fra de øvrige, og denne Fortælling er maaskee endnu ikke saa bekiendt, at et kort Udtog deraf kan anses overflødig.

Tyrkægtningen holdes alene i de tre heede Sommermaaneder, Junii, Julii, og Augustii, fordi man paa en koldere Aarets Tid ey kan haabe Dyr — eller Mennesker saa gale, som paa denne. En beqvem Plads paa et dertil opbyggt Amphiteater koster omtrent 5 Mark i vore Penge, og man treffer her de fornemste Herrer, og Damer i fuld Pragt og Nygierighed. Ved at finde Fruentimmer paa dette Stæd, gior Hr. Twiss følgende bespønderlige Betragtning, som fortjener at anføres med hans egne Ord:

„Naar Fruentimmerne, siger han, havde den ringeste bestemte Karakter, maatte man forundre sig over, at de salde i Afmagt, eller i det ringeste lade saaledes, ved at see en Grost, en Spindelvæv, eller en Rotte, og at de derimod finde deres allerstørste

„Vedlyst i at see en Mængde Tyre bse den ynkelig-
 „ste og langsomste Død, eller i at see Heste med op-
 „revne Buger, og Mennesker kastede i Lusten paa Hor-
 „nene av rasende Tyre, og ihjeltraadde for deres
 „Dyde under allehaande Grusomheder. Men Ni-
 „raklet horer op, naar man allene erindrer sig,
 „at det er Gruentimmer, og at de, som bekendt,
 „har slet ingen Karakter. Jo meere barbarisk det
 „gaaer til, jo meere Blod de see strømme, jo
 „større Glæde føle de, jo meere klappe de med Hæn-
 „derne, eller vifte med Forklæderne, eller strige av
 „Fornøjelse, for at gjøre Tyrene avfindige, som
 „de selv. Jeg har seet, legger Hr. Twiss
 „til, at Gruentimmer har kastet Hænder fulde av
 „Rødder paa Fægtpladsen, allene for at bringe de
 „Ulyksalige til at falde, som fægtede med Tyrene,
 „og for derved at være desto snarere sikre paa den
 „Fornøjelse, at see dem ynkelig omkomme.—

Det ville her være Stød at sige med Hr. Wies
land i Musarion:

— — har saadan Grusomhed

I bløde Pigehierter Stød?

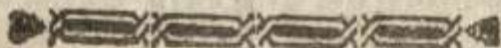
Imidlertid tilstaaer Hr. Twiss, at han ogsaa
har kendt spanske Damer, som i sin Levetid aldrig
har seet en Tyrefægtning, eller foresat sig at see no-
gen, og denne Tilstaaelse var nødvendig for ikke at
tillegge den heele fæminine spanske Nation en Gru-
somhed, endog ubekendt blant Kannibaler, og Kan-
nibalinder.

Ti Tyre er gierne det fastsatte Antal til at op-
ofres, og ti Fægtere blive udvalgte til at slagte
eller slagtes af dem, hvorav nogle faae 4 til 5
Pund St. daglig i Fægtningstiden, og andre 10 til
12 Pd. Fægterne til Hest bære Buxer og Stovler
af det tykkeste Læder, mueligt, og uigiennemtrænge-
ligere

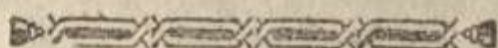

ligeke end de Franſke Poſillioners hortes fortes. Deres øvrige Dragt er let og kort, ligesom Fodfægternes, thi der ſægtes til Hest og Fods ligesom i ordentlige Feltſlag.

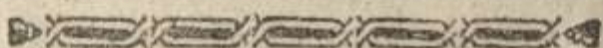
Omrent Kloffen fire begyndtes den Tyrefægtning, Sr. Twiss var Tilſtuer av, og Signalet blev givet med en Trompet, hvorefter en Tyr lod sig se paa Balpladsen, som gik los paa den nærmeste Rytter, og blev kiærlig modtaget med en Lanze, der tilbragte ham et Saar i Skuldrene, hvorav Blodet floy Strømviis, og tiltrak sig alle Tilſtueres og Tilſtuerinders kiærlige Biſald. Den anden Fægter mobtog ham omrent paa ſamme Maade, ligesom hans øvrige Medbrodre siden bleve modtagne av de øvrige Fægttere indtil alle Tyrene, til Nationens fuldkomne Tilfredsſtillelse, vare ſaa lykkelige at opgive Landen under de græffeligste Skrig og Smerter, og beſtæfede Spaniens Ære at have ubrødelig vedligeholdt en Skib, der er ſaa berømmelig i deres Annualer.

Provinzialblade.

IV. B. No. 14.

Noget av Klopstofs lærde Republik.

Allerede efter denne Overskrift frygter jeg at mange av mine Læsere vil legge Bladet bort, og, som Joderne fordm, sige: Bort med denne! Ingen Klopstok, vil man sige, ligesom man allerede har sagt: Ingen Wieland, og, Ingen Voltaire!

Den almindelige Klage over Klopstok er, at han er for høy, og man finder allevegne Folk, som forstaae alt andet, men paastaae, at de ikke forstaae en Linie i Messias, eller i den lærde Republik, og, i Kraft af denne Dom, anvise disse Bærker en Plads blant de sybilliske Drakler.

Jeg vil ikke paa dette Sted sige, enten jeg forstaaer Klopstok eller ikke, fordi denne Underretning ville være mine Læsere aldeles ligegyldig; Jeg vil
D
lige.

ligesaameget vogte mig for at skrive den mindste Linie til hans Berømmelse, fordi min Stemme, blant saa mange Basuners, ville være aldeles overflødig; Jeg vil allene bede mine Læsere om Tilladelse at opføre eet Blad blant 52 til at forelegge dem nogle Stykker in natura af denne Forfatter, hvorefter en, hver, efter det Pund, Gud har givet ham, behager at fælde Dommen, ligemeget, enten til Anklagelse, eller Frikiendelse.

† † †

En nødvendig Kundskab.

En Digter praler an, at han kiender alle Sindslidelser, og den anden, at han kiender deres Skatting. Bee den, som ikke kiender begge Deele, ligesom Bonden sin Ager, eller Yndlingen sin Fyrstie, giennem hvem han regierer, eller hvilket er fuldkommen det samme som det sidste, ligesom Diævelen den Siæl, han annammer.

De Tause.

Man har fikre Esterretninger, at der endnu findes skjulte Skatte, og at der ligger meget begravet,
som

108
som var værd at vides. De fleste nye Undersogere
grave kun oventil uden at komme et Skridt dybt i
Jorden; De svadse over deres Arbejde, og troe sig
at være, jeg ved ikke hvad, allene fordi de ere sig
vede. Hvor tilstrækkelig latterlige vil disse Folk bli-
ve, naar de rette Skattegravere komme, som ikke tør
le et Ord, men grave, uden at agte paa Ravnene!

En grundet Frygt.

Naar jeg ville skrive noget, som uden min Hen-
sigt ville blive en Satire, saa ville jeg skrive en
sand Historie av Philosophien. From, som et Lam,
men med fuld Bestemmelse, ville jeg i sin heele Om-
kreds forklare hvor lidet de allerfleeste Philosopher har
bidraget til Forstandens Oplysning, og Hiertets Bøye-
lighed. Min Fromhed ville især vise sig deri, at
jeg slet intet ville paadigte Philosopherne, men allene
fortælle Sagerne, som de virkelig ere. Ikke desto mindre
skulle jeg Ustyldige dog ansees for en graadig
Ulv, som opslugte heele Jorden paa eengang.

Korsvejen.

Sandheds Tempel ligger paa en høy Klippe.
To unge Mennesker gik tilsammen paa Landevejen,

og kom paa en Korsevej, hvor de mødte Dristighed fra den ene Side, og Forsigtighed fra den anden. Begge raabte: Følger mig! og begge vare veltalende. De unge Venner toge Afsked fra hinanden, og den, som fulgte Dristighed, sad allerede for Dørtærskelen av Templet, da den anden endnu vadede i Sand med sin Ledfølger i en Labyrinth, som bragte ham tilbage paa Hjemvejen.

Den miskiendte Undersøger.

To Ting forekomme mig latterlige, og den tredje urimelig.

Naar en Mand troer at være en Philosoph fordi han bruger Konflord.

Naar en Mand ikke engang veed, hvad andre Philosopher har sagt for ham, og troer dog, at det lønner Umagen at høre, hvad han siger tyvende Gang.

Naar den som foreener begge disse Deele seer den virkelig philosophiske Undersøger over Skuldrene, fordi denne ikke er hans Liige.

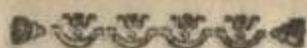
Den ærbødige Veyviiser.

Den, som opfinder noget, udfinder enten Aarsager til Virkninger, som allerede ere for Haanden, eller og til Virkninger som skal komme, og som han selv vil frembringe, eller lade frembringe ved andre.

Ved den første Slags Opfindelse kan detielden med Visshed afgiores, om man har opfundet lykkeligt. Saaledes er det for Exempel endnu ikke afgiort, om den Aarsag til Stjernernes Bevægelse, som først Kepler, og efter ham Newton opfandt, er den sande.

Ved det andet Slags Opfindelser er det aabenbart, at man ikke har været lykkelig, naar den Virkning ikke paafolger hvortil man sigtede. Man foresille sig, at en Læge ved et nyt Lægemiddel har villet frembringe en fuldkommen Helbredelse, eller en Digter ved sit Væm en stærk Rørelse, eller en Mechaniker ved sin Machine har foresat sig at drive en vis Lyngde til en vis Distanz, saa kan man ikke domme om deres Opfindelses Værd uden efter Folgerne.

De simpelste Opfindelser kan da kaldes de vanskeligste, naar man ved Simpelhed forstaaer de færreste Midler til at opnaae en Hensigt. I en anden

Forstand (og i denne Forstand tages dog det Ord, simpel,) ere de allervanskeligste Opfindelser, de som ikke ere simple. Opfindelsen av Bogtrykkeriet var gandske vist lettere end Papirets, og Glassets Opfindelse.

Opfindelser kan ikke læres, men den som har Begjærlighed kan bringes paa den Vey, som fører dertil. Maaſkee ere følgende de rette Beqvæmligheder.

Man maae bestemt tænke over de allerede for Haanden værende Virkninger, eller over dem, man vil frembringe, i alle deres større og mindre Deele.

Man maae ogsaa her være en Mand, og ikke forskrækkes, om man i Begyndelsen gjør korte Skridt.

Man kan forestille sig Vanskelighedens Tillokkelse saa levende, at man gierne vender tilbage til den.

Man maae betragte den Hensigt, man har foresat sig saa længe, og fra saa mange Sider, at man indtages derav. Saa meget desto bedre, om man strax i Begyndelsen er blevet indtaget derav.

Man maae paa en skarp Vægtſkaal veye hvad egentlig Fortieneste er. Man vil da aldrig foresætte sig

fig et lidet Maal, og altsaa aldrig staae Fare at
aerbryde midt under Arbejdet, hvilket altid natur-
ligviis følger, saa snart man indseer Ubetydeligheden
af sit foresatte Maal.

Ræven, Digteren, og Riimsmedden.

En Ræv, siger man, saae nogle Druer hænge,
og sprang efter dem, men forgieves; Den løb bort
og sagde: De ere suure.

Er en Fabel, fordi Ræven spiser ingen Druer.

En Digter saae en av Muserne, med Rektar-
skaalen i Haanden, høyt op Pindus, og han ville
derop, men kunne ikke; Han løb bort, og sagde: Den
smager bitter.

Er atter en Fabel, fordi Digteren hader alt
Arbejde, og det er ham en Forstrækkelse.

En Riimsmed ville der op, men kunne ikke;
Han løb bort, og sagde: Den smager bitter.

Er ingen Fabel, fordi Riimsmeden ville gierne
arbejde, naar han allene kunde.

Vidløstighed, og Suldstændighed.

Hvor disse to forvirres med hinanden, er man endnu et halot Aarhundrede borte fra Modenhed. Lad den Vidløstighed, som smykker sig med Blomsire, ikke bedrage eder! Den er ikke desjondre Vidløstighed.

To Svar.

Han har freest got, (siger man) for den Tid, hvori han levede. Ligesom Geniet kunne være Slave af hans Tid, eller, hvis dette var muligt, ligesom Grækerne og Romerne ev havde været til for denne Tid, som tieer ham til Siul.

Overbærelse.

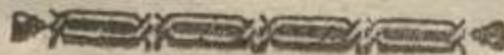
Begaae hvilken Daarlighed, du vil, men vogt dig for alle Latterligheders Latterlighed, det er, for at undervise en Mester i hans Kunst!

† † †

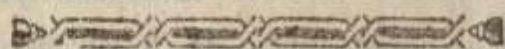
Trykfeyl.

I No. 13, S. 99, L. 6, i Stæden for Zigenner, læses Zigeuner; og S. 92, som skal være 104, paa den sidste Linie, i Stæden for deres, læses dens.

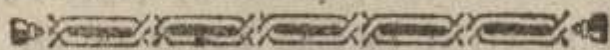
Man har tillige paastaet, at Bestemmelsen af Indvaanernes Antal i Lissabon skulle være en Trykfeyl, men hvis saa er, tilhorer den Hr. Twiss, og ikke det privilegerede Bergenske Bogtrykkerie.

Provinzialblade.

IV. B. No. 15.

Efter Exemplet av et par Egteskabs-scener i de foregaaende Bind av disse Blade har en Ven leveret mig et nyt Bidrag, som synes at præke et nyt Adversel, og som jeg leverer uforsfalsket i Haab om at denne Sæd ikke falder paa en Klippe.

† † †

Jeg skulle gifte mig, min Herre, og besøgte min Kiereste første Gang med en Forsøvelse, som ved disse Besøg er sædvanlig. Jeg fandt hende klædt simpelt og uden Kunst, eller ringeste Overflodighed, som gav mig et godt Haab om hendes Smag og Forstand, og jeg ønskede mig allerede til Lykke med at have overvundet den Banskelihood, at finde en Datter av Naturen blant saa mange av Konstens Marionetter.

Imidlertid syntes mig at merke, at hun, efter de første vovelviise Høfligheder, begyndte at fæste sine

Dyne temmelig stift paa Overdeelen av min Vest. Jeg spurgte hendes Broder Dagen efter om Aarsagen, og han sagde mig, at hans Søster ugierne havde savnet en Grattoir i mit Bryst. Skulle Deres Søster være saa forsængelig, sagde jeg? — Af, svarte han, det er en sand Gølelse av det Skionne, og min Søster har allene den Feyl, at hun har den beste Smag av Verden. Men denne Feyl vil indbringe Dem virkelige Fordeele; Hun vil bestroe alting omkring Dem med Gratie. Kierlighed er allerstærkest, naar den er knyttet med Yndigheds Baand.

Tiden kom, at jeg endelig skulle lade mig knytte av disse Baand, for at blive i Lignelsen, og jeg lærte snart at kiende denne sande Gølelse av det Skionne, og denne gode Smag, som bestroer alting med Gratie. Dagen til Brylluppet blev berammet, og den heele Slægt var forsamlet for at beraadslaae om Bryllupsdragten. I nogle Nætter og Dage blev min Kiereste ikke eenig om Farven av hendes tilkommende Kiole, og det kostede hende meere Røye, end en romersk Feltherre fordim at anordne sin tilkommende Triumf.

Hvilken Farve foretrakke De, var hun saa naadig at spørge mig?

„Den rosenrøde, om Dem saa synes;“

Den er alt for almindelig.

„Den hvide da, Deres Favoritfarve.“

Jeg bær den saa ofte.

„Grøn ville maaskee giøre bedre Virkning?“

Den bæere alle Eblekiellinger.

„Blaae da?“

Er Soemondur.

„Purpur, eller Orange?“

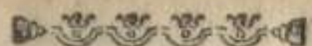
Heller ikke.

„Sort da?“

Er for præstelig.

„Mørkebruun?“

Åh, den bær Diævelen, siger Wieland.

Tiorten Dage gif bort under denne Striid, og det blev endelig ved Podkastning avgjort, at der skulle vælges den hyide. Bryllupsdagen kom, og uden Spaadoms Mand kunne jeg allerede see, at denne gode Smag ville bringe mig til Bettelstøven.

Imidlertid indtraf paa denne Dag en Om, stændighed, som nær kunne have gjort min Spaadom til intet. En Tjener var saa uforsigtig at spille et Glas Vin over min Skionnes Hoytidsdragt, og en Nømagt var det naturligste, der ved denne Lejlighed kunne anbringes. Jeg frygtede for den bitre Død. Heele Selskabet stormede til Hielp, men forgieves; Min Kone havde alvorlig foresat sig ikke at vaagne i en heel Time. Endelig kom hun sig igien, men saa svagt, at man maatte bringe hende i en Seng for sig selv, og jeg for denne Nat blev udelukt fra alle Hjemens Rettigheder. En traurig Sag for en ung og frisk Mand paa hans Bryllupsdag.

Min Eenlighed gav mig imidlertid Tid til Betragtninger, som siden desværre befandtes alt for vel grundede. Den gode Smag var min Kones Afgud, eller Diavel, hvad man vil kalde

det, og hver Morgen var den Dags Paaklædning hendes første Omfarg. Tre Timer bleve anvendte ved Raithordet, og den øvrige Deel av Dagen til Forretninger av samme Vigtighed. Endog over Hunde og Katte strækkede hendes gode Smag sig. Hendes Mops har altid en vis Sort av Baand, og alle Katte med meer end een Farve bleve druknede i Sække.

Jeg har anseet det for en av det huuslige Livs største Lyksaligheder at eye en Kone, som man kunne tale fornuftig med efter sine overstandue Forretninger, og det er billigt, at jeg forelegger Dem en av vore Samtaler.—

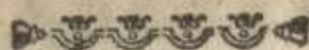
„Jeg har i Dag gjort den nye Præsident min Opvartning, og jeg finder, at han er en Mand av megen Forstand, og en ypperlig Karakter.“

Hvorledes fandt Du ham paaklædt?

„I Blaas med Solv;“

Nu, det tilstaaer jeg.

„Han er tillige meget forekommende og artig.“

Har han Baryk, eller eget Haar?

„Begge Deele, min Kone; Han har et behageligt Udseende, og forekommer mig at være en Mand omtrent av 40 Aar.“

O, det er ret vel; Jeg habder alle gamle Natuer. Din venstre Krølle, Mand, er i ulave.

„Og, Din Suppe, Kone, forekommer mig vel saltet.“

Maaskee; Kiore vi ud i Dag i min nye Jagt-
fiole?

„à la bonne heure.“

O, jeg elsker Dig inderlig, min beste Mand!—

Omtrent saadanne vare alle vore Samtaler, og saaledes regierte hendes gode Smag hjemme, og i Selskaber, i Kirken, og paa Komedien, i Boen, og paa Landet, ved Bordet, og i Sengen, kort alle-
vegne.

vegne. Hun var altid den første, som indførte en nye Mode, og hun havde altid den Ære at besøge en heel Stad med sin Eyge.

Denne Smag bragte mig imidlertid at overregne min Kasses Tilstand, og see, jeg fandt den fiendelig indsvunden; Alle 8 Dage en nye Dragt, eller et nye Møbel, og alle Dage den Avsindighed at tale om intet andet; Alt dette maatte forrykke min Kasse, og min Hierne tillige. En Dag talte hun, blant andre Daarligheder, om en nye Saloppe med saadan Hestighed og levende Indbildningskraft, at jeg frygtede, det maatte skade hendes Frugtommelighed, og at mit tilkommende Barn ville fødes til Verden med en Saloppe.

Min Kone gjorde virkelig Barsel med en død Søn, og hendes Kræfter ovtogte saameget, at Lægerne kun gave hende 24 Timer at leve i. Ak, sagde hun, jeg befaler min Siæl Gud i Vold, men jeg paalegger Dig at sørge for mit Legeme. Det fineste Sukkerdun, sagde hun med en afbrudt Stemme —

„O, saa fint, som det kan bekommes.“

Med mine brabantiske Kniplinger —

„Åk ja.“

Med rosenrøde Baand —

„O, med Purpur, om Du forlanger det.“

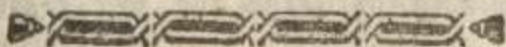
Bære de Salige i Evigheden ogsaa Klæder ?

Dette Spørgsmaal var vanskeligt at besvare; Jeg hjalp mig saa got jeg kunde, og, fordi jeg vidste hendes Favoritfarve, sagde jeg for at trosse hende:

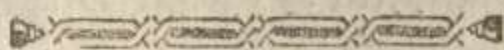
„Jeg meener hvide, min Engel.“

Åk —

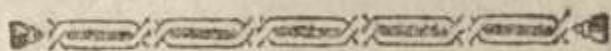
Timen var kommen; Hun fik heftige Anfald. Hun saae mig stivt under Dynene; Mand, sagde hun, åk, Mand, din venstre Krølle — og døde.

Provinzialblade.

IV. B. No. 16.

I.

Thronfølgeren i Persien. (Tilsendt.)

Med et klar Synne, saa klare, som en Stiers
nekigers, og med en Hjerne, som kunne
rumme alskens Videnskaber, indtraadde Schaik Ba-
ham, i Kraft af hans Faders vaagne Rætter, og
Omhyggelighed for hans Existent; i denne Verden,
i Aaret —.

Hans fredelige Tilkomst forkyndte imidlertid en Siæl,
som, nagtet hans klare Synne og viide Hjerne, allene var
bestemt til at vegetere i disse Pouluner. Indtil hans
14de Aar var han saa lykkelig at tilbringe sine Da-
ge i en uforkyrreret Hvile og Slummer, og i dette
Tidsrum var hans Siæl saa naadig at tage til
Tafle allene med Duffetoy. Hans Faders Klokker
stod bestandig aaben for den første Grimase, han vis-

ste til Hunger. Kort sagt, han sov, spiste, drak, og leegede, uforstyrret og ustraffet af nogen Dodelig.

Tiden kom, at han endelig skulle lære noget, og en gammel Dervish, som havde set sig blind ved at lige efter Stjerner, og opslidt sine Fingerspidser paa gamle Pergamenter, en sand lærd Invalid, blev udvalgt til Prindsens Hofmester, thi Baham var Prinds i Persien, som jeg har glemt at sige. Denne Mand fandt ingen vild Ager for sig, oversaaet med Ufrud; Han fandt en Sandgrund, tørrere end de Arabiske Økner. O, sagde han, her vil jeg kunne udstroe min Wiisdoms Sæd uden at quæles af Bantroe.

Han begyndte strax at tale med ham om Mahomed, og hans Himmel, og fik det naturlige Spørgsmaal: hvilket Kreatur Mahomed var? Et Kreatur? sagde Dervishen forskrækket; Han var en Prophet, og et Menneske, min Søn. Maa ske dette Sprog er Dig for høyt? Vi vil indtil videre forkorte Tiden med andre Ting. I Stæden for Alkoranen skal jeg lære Dig at skære Rotter af Vblekierner.

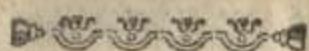
Dervishen begyndte strax sin nye Undervisning, og Eleven antog disse Kierner med den Begierlighed, som

som den første Moder modtog Eblet fra den første For-
fører. Allerede Dagen efter overgik Bahams Røtter
Læreren's Forventning, og atter Dagen efter overgik
han Mesteren selv. Hvilket Haab for det lykkelige
Rige, som nu snart skulle opfyldes!

Den gamle Schak Bajazet, Persiens Herre,
og den værdige Bahams Kader, fandt Riedsommeligh-
hed at leve længere i en Verden, hvori Naturen hav-
de nægtet ham meer at bestille, og, til en Foran-
dring, foretog sig en Rejse, jeg veed ikke enten til
Tartarus eller Elysien, overladende enhver av hans
Undersaattere at lee eller græde derover saa meget de
fandt for godt.

Thronen fordreede altsaa en Regent, som med
rettroende Lænder fyldte dens Sæde, ligemeget for
Resten enten med Forstand, eller ikke, og hvem skulle
man vælge værdigere, og beqvemmere end den sunderlige
Schak Baham, som, efter alle troe Arveundersaat-
teres uforgribelige Formeening, foreenede dertil alle
positive og negative Egenstaber.

Schak Baham besleeg altsaa Thronen, og fik et Harem, et Statskammer, Soldater, og Dyttere, som alle tilsammen svære, at han var den værdigste Regent, Solen nogenstinde havde besraalet. Hillemand, sagde Baham, og strak sin Næve ud efter den første Sultanindes Bryster for at bevise, at man ikke havde gjort ham Uret.

Han gav Tid efter anden endnu tilstrækkeligere Beviis, og det heele Harem igientog alle Nætter til hans evige Berømmelse: Længe leve den sejerrige Schak Baham!

Kotteffæreren Baham glemte imidlertid ikke sine første Fornøysler, og, træt av Rigets, det er at sige av Scraillers, overstandue Byrder, overlod han sig aldeles til denne søde Hvile, som hos andre Dødelige bestaaer i at gjøre slet intet, men hos ham forvædledes til at gjøre Kottes. Dervisschen, som ved sin Eleves Ophøyselse var blevet Rusti, styrkede ham daglig i denne priselige Lyst, for, under en søvrig Regent, at vaage for sit eget Beste paa det heele Riges Beforsning. Alle Store fandt tillige sin Regning

ved

ved at regiere i Regentens Stæd, og sørge for intet meere, end at plante Træer nok for at forsyne Landets Uyperke med Materialier til en Fabrik, hvorved de vandt meere, end vi vinde ved alle vore.

Gud gav Bøxt, og der manglede Regenten og hans Hof intet i deres Lykke. Tofelet blev hver Dag forsynet med de Kongeligste Retter, og Regenten og hans Hof forsømte aldrig at indfinde sig til den bestemte Tid, ligesom en velgiørende Søvn strax efter halter ikke glemte at indfinde sig hos dem, efter at den høytidelig forud havde tilkiendegivet sin Nakomst ved en harmonisk Gispn, og, i Følge Rigets Grundlove, tilstrækkelig blev befordret ved en paa den Tid udtryffeligg bestemt Forelæsning om Regentens og hans Minisires Pligter.

Dette Paradiis vedvarede for den berømmelige Schaft Baham en Tid av 80 Aar, hvorefter han overgik i det Musulmanske for at gøres fuldkommen i de Videnskaber, hvortil han i dette havde lagt saa god Grundvold, og hvorved denne fortvillige Historie for Læseren og Forfatteren har en forønsket Ende.

II.

Over Hollands Rigdom, av Sr. Williams.

Denne Republik's offentlige og sædvanlige Indkomster bestaae i fastsatte Fonds, som de 7 foreenede Provinzer aarlig opbringe, og udgiøre aarlig 25,000,000 Gl. Denne Sum kommer av Akkisen, av Tolden, og av Grundskatte. I intet Land i Europa er Akkisen stærkere, og almindeligere end i Holland. Paa næsten alle Objekter er en fastsat stærk Taxt, derimod ere Toldtaxterne meget lette, og bestemmes til Admiralitetets Udgifter. Ogsaa Grundskatten er meget taalelig i Betragtning av de betydelige Omkostninger, som medgaae til at vedligeholde Damsme, Møller, og andre Indretninger av dette Slags. Denne Indkomst bruges til at besvirde Omkostningerne for Land og Søemagten, Republikens Betiente, Gesandter og Ministre, og til at betale Renter paa Statens Gield, som beløber sig tilsammen til 50,000,000 Pund Sterling. Hollanderne eye for nærværende Tid 30,000 000 Pund Sterling i de Engelske Fonds, og 28 000 000 Pund i Frankrigs offentlige Fonds siden Renternes Reduktion fra 1769. Paa den romerske Keysers, paa de Tydske Tysker, Danmark, Sverrig,

rig, og Rusland har de tilsammen en Fordring av 15,000,000 Pund Sterling. Hertil kommer endnu en Kapital av 40,000,000 Pund, som staaer ude blant Undersaatterne. Foruden Handelens Fonds, de omloebende Penge, Edelsteene, o. s. v., bestaaer altsaa Statens Eyendom av 113 000 Pund Sterling. En uhyre Rigdom for et Land, som har aldrig havt meer end to Millioner Indvaanere.

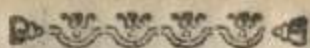
III.

Et Brev fra en fransk Præst i Sologne.

Min Klokker stulle for nogle Dage siden ringe til Angelus, og sandt Kirkeberren aaben, naaget han havde Roglerne i Lommen; Han fandt den endog opbrudt, og berettede mig, at han troede Kirken var beslaalet.

Jeg fulgte med ham derhen, og fandt et Menneske ind i Kirken, dødt, og udstrakt for mine Fødder. Hans Blod var endnu varmt, og paa hans ene Side laae Engelen Michael, paa hvilken Armen var avbrækket, og paa den anden Diævelen, som viiste Tænderne, begge imidlertid av Læge, som man kan slutte.

Dette

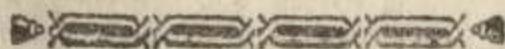

Dette Dyrin satte mig i en Slags Forlegenhed, og, jeg vil tilstaae det, i Forfækkelse tillige. Jeg vilde undersøge Aarsagen til Tyvens Død, og jeg saae, at en Klinge var gaaet ham giennem Brystet, som jeg formodede at være den samme, hvormed man havde bevæbnet den hellige Michael for at vise ham stridende med Satan. Men denne Klinge havde altid været af Træ, og tillige meget ormsstuffed, hvorover jeg saae mig bedraget i min Sielning, og vidste tilsidst ikke hvad jeg Kulle sige.

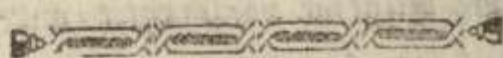
At Hr. Pastor, sagde min forfækkede Klokker, som nu begyndte at saae Liv igien, De har giettet gandske rigtig; Den gamle Klinge var af Træ, men da den forfaldt af Alderdom, laante jeg den hellige Michael min Hirtsfænger, som jeg med Glæde seer, at han har brugt saa mandelig til HErrens, og hans Tempels Ære.

Jeg begreb nu, at Allarmen, ved at opbrække Dorren, havde styrtet Engelen og Satan fra deres Rodstykke, og at den forste i Faldet havde dræbt Sierningsmanden.

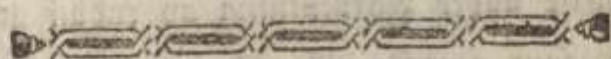
Løvet være HErren, og Michael, sagde min Klokker, og vi gik begge tilbage til vore Huse.

Provinzialblade.

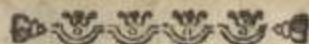

IV. B. No. 17.

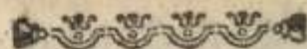
Blant Hr. Linguets vrangne Meeninger og Kiet-
terie i Statskonsten og Philosophien, hvor-
om er tilførn talt i disse Blade, er ogsaa den, at
han indrømmer Slaveriet Fortrinnet for Frihed, og
at han priser Trællene hos vore Forsædte uendelig lyk-
keligere end vore frie Daglonnere, som leve af deres
Hænders Arbejde.

Hr. Linguet leverer til den Ende to Billeder,
hvorav det ene viser den ubekymrede og roelige Sla-
ve, som aldrig sørger over en nærværende, eller skiel-
ver for en tilkommende Mangel, fordi han i alle
Tilfælde forlader sig paa sin Herre, og fra Barn-
dommen er vant at forlade sig paa ham. I det an-
det Billede maaler Hr. L. en Elendig, der gierne vilde
arbejde, men kan ikke, enten fordi han er for svag

dertil, eller fordi ingen vil levere ham noget af arbejdet; Denne Elendige vansmægter under en nærværende Mangel, og seer sin Kone og Børn vansmægte tilligemed sig. Han fortæres endelig af Sorg og Fortvivlelse under Forventning af endnu grusommere Bilkær, som gandske vist ville indtræffe, hvis ey Døden, og Døden allene, forekom dem.

Den frie Mand i de ringere Stænder, og ofte i de større, paaستاacer Hr. L. videre, dependerer i vore Dage aldeles af den Rige. Slaven derimod dependerer allene af sin Herre, og disse to har en gandske forskjellig Karakter. Jo større Antallet voxer paa Arbejdere, som trænge til Underholdning, desto mindre betaler den Rige dem for deres Arbejde, og jo større deres Nød er, desto meer maa de trygle for at tilfredsstille den. Den Rige har hverken Skam eller Gølse; Han studerer allene over Arbejderens Mangel, for derefter at formindske hans Betaling, og bevilger ham allene noget at leve af, saa længe hans Liv kan være ham til nogen Tjeneste.

Denne er Sr. Ls. egen Beskrivelse, og maaskee ikke en av hans største Paradoxer, fordi den desværre retsfærdiggjøres ved alt for mange og daglige Exempler, endskjønt der, ligesom ved alle Regler, ogsaa ved denne findes en og anden Undtagelse.

Lader os nu høre hvorledes Sr. Linguet derimod beskriver Eyendoms herrerne!

Det var aldrig at frygte for, siger han, at en Herre lod skee det ringeste, som kunne formindstke hans Slavers Helbred eller tillige Styrke, fordi det samme formindstkede hans egne Fordele. Slaverne levede uden at bekymre sig om Fremtiden, eller uden at føle hvad Mangel, Sorg eller Nød var. Deres Herre selv var langt ulykkeligere, og meere bekymret, fordi det tilkom ham at gjøre de nødvendige Indretninger til at tilfredsstille sine egne og sine Slavers Fornødenheder. Denne rolige, og ubekymrede Tilstand bragte Slaverne til at fornye sig i sit Afkom, som ligesaa uundblivelig eengang kunne vente sig de samme Bequemmeligheder, og Fornøyselser. Endog over de Gamle blant Slaverne, og over deres spæde Børn strækkede denne

Her.

Herrernes Omsorg sig. De sidste bleve anseete som en nye tilvoksende Rigdom, og de første bleve bragte til Lærere for de øvrige.

Saaledes, siger Hr. L., levede alle de, hvilke vi uden Marsag kaldte elendige Slaver; Saaledes tilbragte de deres Dage i en uforstyrret Røsligbed, og paa deres Dødsøng ønskede deres Børn intet lykkeligere Liv, end et Liv, som deres.—

Lykkelige Slavestand! Efter Hr. Linguets Beskrivelse er den intet mindre end Næstveras gyldne Alder, og dens Lænker ere sødere, end Amors. Man finder ogsaa endnu virkelig allevegne Spor af denne Lykke, og Kolonierne i begge Indierne bestyrke daglig Hr. Ls. Paastand. Gienlyden af Eroberne, og Krig over Saar og Smerter tale allevegne om de lykkelige Negre, og deres fromme Herrers kristelige Dyder; Gienfæthed spænder Mennesker ligesom Orne før Naget, Naturen sørger over dens søndertraadde Rettighed, og Hr. L. har den største Ret af Verden. Endnu en gang, lykkelige Slavestand! Saaledes bevijs dit Fortrin og din Lyksalighed paa en Tid, hvor
andre

andre spørge, om den i kristne Stater kan forsvares allene med ringeste Skin af Rimelighed? Saaledes gøres fort til hvidt under alle Masker og Skikkelse.

Man kan imidlertid endnu undskyldte Sr. L., at han ikke har anbragt andre end politiske Grunde for sin Sætning, da en bekendt Forfatter i vort eget Land, i Anledning af et Forsvar for Slavehandelen paa Guinea, engang har behaget at behandle dette Forsvar paa aandeligviis, og udtrykkelig siger, at Regernes Tilstand i deres eget Land er saa jammerlig, som muelig, da de bestiale, forfølge, og endog myrde hinanden, hvorfor en Neger, som bringes til Vestindien i Slaverie, næsten synes lykkeligere end tilforn, og saa meget mere lykkelig, som han tillige derved kan faae en bedre Kundskab om Kristus, og hans Rige, og folgelig blive frie i Kvisto, endskiont han er Menneskets Tiener, da den Fordeel at blive en Kristen gaaer aldeles op imod den Haardhed, hvormed han behandles som Slave.

Spot fortjener dette Forsvar, og ingen ordentlig Siendrivelse.

Marsagen til Regernes Fordervelse er Europeer-
 nes egen Sierrighed, og Vindesyge. Man har til-
 bragt dem skadelige Wahre allene for at lokke Gul-
 det fra deres Kyster, og Edelsteenene fra deres Miner.
 Disse Wahre har formeeret deres Begierligheder, og
 opbragt dem mod hinanden indbyrdes. Hvad er nu
 billigere, fiære Læser, end at disse Elendige blive
 Slaver for at blive lykkelige igien, og at de blive
 frie i Kristo, for at leve i en evig Trældom?

Men, siger man, horer det ogsaa virkelig til
 en av Troens Lærdomme at fiobe og sælge Menne-
 sker, eller er denne Omgang ikke meget meere aldeles u-
 beqvem at forplante Troen, naar ikke en Linie findes i
 det heele gamle og nye Testament, som tillader den.

Endnu meere: Er denne foregibne Balanz av
 den Elendiges Tab og Fordeel ved hans Trældom i
 denne Verden paa den ene Side, og hans Frihed i

Kristo

Kristo paa den anden, overeensstemmende med det udtryffelige Forbud av den store Lærer: Gjører intet Ont for at der skal komme Got deraf!

Paa disse Spørsmaal veed jeg intet at svare, men vil slutte dette Blad med en Fortælling, som, i en vis Hensigt, synes at kunne passe sig paa nærværende Stykke, og som, endskiont tilforn bekendt, ikke kan igientages for ofte.

Thomas Kuli, Kan gjorde et Indfald i Indien, hvor han erobrede det store Mogols Rige, borttog meer end 7 Millioner Pd. Sts. Værdie, og dræbte meer end 200,000 uskyldige Mennesker. En retskaffen Mand sagde til ham paa den Tid: Er Du en Gud, da handle som en Gud; Er Du en Prophet, saa viis os Veyen til Salighed, og er Du en Konge, saa gjør dit Folk lykkelig! Jeg er hverken en Gud, svarte Kuli, Kan, for at handle guddommeligt,

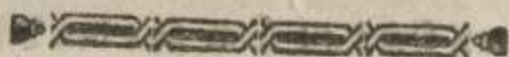
melig, eller en Prophet, for at vise Dig Veyen
til Salighed, eller en Konge, for at giøre mit Land
lykkeligt. Jeg er den, som den Evige udsender,
naar han vil hiemsøge nogen i sin Bredde.

D—L.

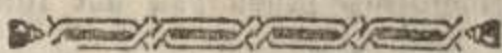
Trykfeyl.

I No. 16, S. 121, L. 5, i Stæden for: Om-
hyggelighed for hans Existens; i denne Verden, (uden
Komma) læses: Omhyggelighed for hans Existens,
i denne Verden.

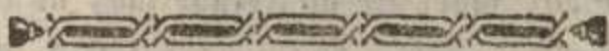
I samme No., S. 127, L. 6, i Stæden for
113,000 Pd. St., læses: 113,000,000 Pd. St.

Provinzialblade.

IV. B. No. 18.

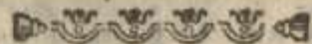
Gornøyelsen.

En Pendant til Mentors Reysen.

Sikke altid boer Gornøyelsen paa Olymp. Den
ne Gud er egensindig, og sliger undertiden
ned til Jorden for at søges av de Dødelige. Naar
den forlader Himlen, har Ambrosia ingen Bølløst mee-
re, og Nektar ingen Sødhed. Hebe er ikke yndig
længer; Gratiæne tabe deres Silloffelser, og Venus
taber sit Belte. Apols Ald slukkes, og det muntre
Spøg tier paa Skiertsgudens Læber.

Gornøyelsen forsvandt cengang fra Himmelen,
og Merkur floy til Jorden for at bringe den til-
bage.

Merkur traf ved sin Ankomst en kostbar Høy-
tid, som berededes en Monark til, Vere, og han

tænkte strax her at finde Fornoyelsen. Han fandt virkelig Fornoyelsens Navn paa alle tilstedeværendes Læber, men han ledte forgæves efter den i deres Hiertter. Evang og Eiket regierte i dens Stæd, og Merkur fandt til sin Forundring, at han havde søgt efter Fornoyelsen hos dens dødeligste Fiender.

Langt borte sønede Merkur en stor Stæd, hvor Overflodighed, dette Dødeliges kæreste Dasse, havde samlet en Hob Bequemmeligheder av allehaande Slags. Rigdom og Velstand strømmede ind i Skiodet av Vellyst og Maglighed; Konsten undertvang allevegne Naturen; Klipperne bleve jævuede for at lette Rodgiængerne's Skrit, og for at befordre Hastigheden av de skummende Heste, og de lynende Vognhjul. Slotter og Haver tilbode Dyet allevegne afverlende Fortryllelser; Alting lyntes at tilkiendegive en almindelig og privat Lyksalighed, men Merkur savnede med alt dette dog Fornoyelsen. Ikke i de Skionnes Dyne, som glimrede endnu meere end deres Juveler, fandt han den; Han ville endnu mindre have fundet den i deres Hiertter.

Merkur besøgte denne Stads Skuespil; Forhængefloy op, og en Opera fuld af Ild og Interesse, en Musik, fortryllende som Traciens Sangers, og Talenter af alle Slags kappedes om at erobre alle Hjerter. Ak, sagde Merkur, dette er Fornoyelsens Bærk allene, her vil jeg gandske vist finde ham. Men Merkur fandt Kabaler og Lidsommelighed indtage dens Plads, og han gik bort, tvivlende om nogentid at finde den.

Maaskee, sagde Merkur, er han ved dette prægtige Gæstebud, som jeg seer hos denne Kriige, der indbyder Folk allene for at gjøre sig dem forbunden. Merkur fandt virkelig vellystige Retter, kostbare Driine, og Overflodigheden, udtømmende sit heele Forraads-horn. Man drak af Hiertet for at opvække Episehysten, og spiste med Begjærlighed allene for at drilke desmeere. Man anbragte endog Spøg for at oplive Samtalen, men denne Spøg blev tilfidsi ureen, som dens Kilde, og Merkur fandt heller ikke her Fornoyelsen. Han fandt meget meere Væmmelighed, og alle Virkninger af en overladt Mave, som begyndte at kræve alle Gæster til Regnskab for dens

overtraadte Rettigheder; Lader os gaae paa Bal for at fordybe, sagde enhver gispende Raboe til den anden, og Merkur fulgte med paa Ballet.

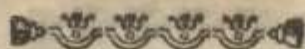
Ballet aabnedes, og Fortrædelighed, under Fornøyselsens Maske, indtog sin Plads, ligesom ved Giestebudet, indtil den endelig blev afløst af Træthed, som voldte, at enhver skiltes ad, og at Merkur forlod dem alle.

Jeg finder Dig aldrig meere, flygtige Gud, sagde han utaalmodig, og gik omkring fra den eene Stads Ende til den anden uden at see det ringeste, som fortiente hans Opmerksomhed. Endelig saae han en Vogn kjøre til en av Templerne, og denne Vogn bar to forelskede, som paa denne Dag skulle fuldbyrde sit høytidelige Lofte om en uforanderlig Kiærlighed. Grattier og Kiælenhed havde smykket dette Par med alle Jordens Vadigheder. Enhver ansaae dem for de

lykkelig

lykkeligste av alle Dødelige, og Merkur tvivlte ikke længer om at finde sin flygtede Ven. Men han vidste ikke, at han allene fandt Kiærligheds Ceremonie, og ikke dens sande Væsen, som allerede længe var uddunstet i en tilfredsfillet Begiærlighed, og, til Tidsforbriv, blev ombyttet med Bæmmelse, og Riedsommelighed. Glendige Stad, sagde Merkur, aldrig vil jeg meere søge Fornøjelsen inden dine Porte.

Dagen efter, ved Morgenrodens Opkomst, befandt Merkur sig paa en smilende Mark, som alle ne laante sin Skionhed av Naturen. En Bæk slyngede sig med en roelig Susen mellem Trærne, og tilbød den tørstige og trætte Vandringsmand at slukke sin Tørst, og at udhvile i Skyggen. Længer hen stod en simpel Hytte, bedækket med Gransvær, og i denne Hytte boede Demophon og Melite.

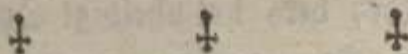

Demophon var omtrent i en Alder af tyve Aar, og Melite havde fyldt sit sextende. Reenere Siæle i skionnere Legemer vare aldrig komne fra Skaberens Haand. Omhed og Uskyldighed straalte ad deres glade Dyne; Kiærlighed besielte deres heele Væsen, og Dagen efter skulle Hymen krone dem.

Dette Aar blev Merkur vaer, og blev undseelig ved at vise denne fremmede Giæst sin Glæde. Dydens Sminke farvede deres Kinder, og forhøyede deres Skionhed; De frygtede, at Merkur ville stille dem ad, men han forekom dem med Venlighed og Glæde, fordi han i deres Dvefast havde fundet den Gud, han søgte efter.

Gornoyelsen taaler ingen Bidner, sagde Merkur ved sig selv, og jeg vil forlade ham for i Morgen paa dette Sted at overrumple ham desioskrere.

Dagen efter traf Merkur ham virkelig igjen i de lykkeliges Skiod paa en Seng av Græs, og Blomstre, hvor Merkur bandt ham, og forte ham tilbage til Himlen. Endnu elsker Fornoyelsen dette Par saa meget, at den ofte flyer til Jorden allene for at boe hos dem, og forlader dem aldrig, uden naar de ere adskilte.

Over et Robberstik i Sr. Ewalds. Skrifter.

S Sr. Ewalds ulykkelige Proeve, efter den smukke, men kostbare, Udgave i Sr. Profts Forlag, synger Eva bag paa Skuepladsen:

Her ved den rislende Bæk, her under Skyg-
gerne,

Her vil jeg prise den Evige.

og strax efter siger hun:

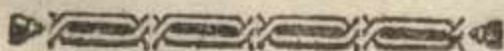
Her

Her i det klare Speyl, her vil jeg glad be-
 tragte
 Guds Ere, Mandens Fryd, Naturens Und-
 der, mig.

Disse Vers ere förestillede i et hosföyer Kob-
 bersstik, S. 86, paa en Maade, som synes at mods-
 sige dem aldeles. Eva ligger her ikke mindre end
 i Skyggerne, men tværtimod lige mod Solen, og
 dette klare Speyl, hvori hun vil betragte sig, fore-
 stilles ved en Kilde, der, i et uheldigt Øyeblik av Konste-
 neren, er anbragt lige bag hendes posteriora. Denne
 Fejltagelse tilintetgjör det heele Stæds Mee-
 ning, og er endnu foreenet med den, at Evas heele Stil-
 ling, og Karakter, i Stæden for Rolighed og Glæ-
 de, udtrykker meget meere en Furies Raserie, ligesom
 hun tillige i et foregaaende Kobbersstik, S. 46, ved sin
 bedrövede Mine meget slet udtrykker Sr. Ewalds
 smukke Vers:

Hun leegte med en Dröm, som syntes at fornöye,
 Og Fielent strakte hun de hvide Arme ud,
 Som for at hente Fryd, og at omfavne Gud.

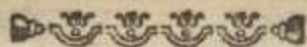

Provinzialblade.

IV. B. No. 19.

Om Philosophien, og dens Historie.
Et Udtog av Hr. Deslandes.

Wilosophien er en Videnskab av den ædelste og tillige vidløftigste Bemærkelse; Alting i Videnskabernes Republik er næsten underkastet dens skionksomme Love. Alting staaer under dens Herredom, endog det, som synes allermindst at burde staae derunder. Hos de Gamle indbefattede Philosophien deres Theologie, deres Religion, Oprindelsen til deres Historie, en Deel av deres Lovkyndighed, og deres Sædelære. Hos de nyere angaaer den alle Videnskaber, som ikke blot smigre for Indbildningen av behagelige Billeder, men som være Forstanden, og styrke den ved grundige Kundskaber. Man kan tillige legge til, at Philosophien til alle Tider har oploftet sig til de allerhøieste Betragtninger, hvortil det har været den

menneskelige Forstand uueligt at komme, og at den intet har forsomt, som kunne forædle den. Men disse Betragtninger har ikke altid været de samme, og burde heller ikke være det, baade fordi de Sandheder, man eengang havde fundet, har tient til sikre Grunde for at ulede nye, saavg fordi Aabenbaringen har gjort mange Lærdomme bestemte og uryggelige, hvorom man tilforn var uvis.

Dersom Konsternes, og nogle enkelte Videnskaber's Historie saa meget intresserer dem, - som finde Fornøvelse i at betragte Tingenes Oprindelse, og at oversee Opdagelserne i deres heele kostbare Kiæde, hvor megen Fornøvelse og Underviisning tilbydes da ikke Philosophiens Historie, som indeholder saa mange, og saa forskjellige Rigdomme, som paa en vis Maade opdager de meest skjulte, og uigiennemtrængeligste Hemmeligheder, som lærer os at kiende Naturens store Herre, og, ved sikre Jagttagelser, underretter os om hans Skabningers Love, Egenskaber og Huusholdning, ved at udbrede Himlens, og Jordens Under for vore Øyne, og at lære os at betiene os derav til vort Beste.

Philosophiens Historie er den menneskelige Forstands Historie, og den har aldrig viist mere Frugtbarhed og Dyndelse i nogen Videnskab end i denne. Saa mange Systemer, som allerede ere faldne, eller falde daglig, saa mange slet overlagte Hypotheser, saa mange Fornufts slutninger, som Erfarenheden har kaldkastet, saa mange Erforinger endog, som man har troet sande, og endelig har fundet falske efter en noyere Undersogning, med eet Ord, saa mange Skyer, som en klar Dag stræber at adsprede, lade os alle haabe, at vi omsider kan opnaae en noyagtig Bestemmelse, eller i det ringeste lader os haabe en Forsikring om, at den over visse Materier er aldeles umuelig, hvilket gior vor Forstand omtrent lige stor Nytte, denne Forstand, som er paa eengang saa ustrakt, og saa indskrænket. Lykkelig er den, som kiender de Grændser, Naturen har forestrevet ham; Endnu lykkeligere den, som kiender dem, og ikke søger at overskride dem ved en slet anbragt Stoltthed.

Der ere to slags Folk, som angribe Philosophien, og søge at bestæmme den, snart ved tomme Deklamationer, snart ved daarlige og fornærmende Røg-

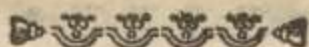
ter. Mogle sige, at den er unyttig, eller i det ringeste aldeles problematisk, at den ikke befatter sig uden med Bagataller, og med Erfaringer, som ingen bekymrer sig om, at den opholder sig alt for længe ved at undersøge et Insekt, eller en anden Naturskabning, og at disse Undersøgelser ere ubetydelige, og aldeles ligegyldige for det borgerlige Selskab.

Saadanne Bebrejdelser røbe sig gjerne af tvende Aarsager, enten af en uforstammet Lyst til at lase hvad man ey forstaaer, eller af en overvættes Dovenkab, og Eliodesløshed, som gjør alle alvorlige Ting affmagelige for et Menneske uden Opmerksomhed. Dersom man ville undersøge, hvilket Lys Philosophien udbreder over alle andre Videnskaber, endog over dem, som synes at staae ostermindst i Forbindelse med den; Dersom man ville undersøge, hvilken Række af Sandheder den forestiller Forstanden, og jeg legger til, af Sandheder, som man burde skamme sig ved at være uvidende om; dersom man ville undersøge, hvilken høi Ide den giver om to af det høieste Væsens største Egenkaber, jeg meener, om dets umaalclige Udstrækning gjennem Himlens Rum,

Kun, og det's uendelige Wiisdom i Dyrenes Mechanik, saa ville man uden Nøye tilstaae, at det er alene Philosopher, som har Dyne, eller som i det ringeste bruge dem paa den fordeelagtigste Maade; Man ville tilstaae, at Philosophen er den eneste, som baade giemmer sine Tanker, og tillige giemmer dem i den beste Orden.

Men Philosophien er ikke en Lærdom av blot Spekulation, og allene til Skolers og Universiteters Brug. Den har meget meere Indskydelse paa Sæderne, og folgelig paa vort heele Livs Bandel. Den giøre de Store meere stikkede til offentlige Forretninger, og tiener dem til en sikker Grund for deres Statsbygninger. Den blander sig endog blant vore Fornøvelser, og rødmes ikke engang derved, fordi den veed at falde sin Alvorlighed tilbage naar det behoves; Hvortil skulle ellers Wiisdom nytte, dersom den ikke var en troe Ven, og Ledfager i alle Omstændigheder, og til alle Tider?

Der er andre Fiender av Philosophien, som anklage den for, at den giver Anledning til Egenfindig-

heder. Jeg tilstaaer, at der har været Philosopher, som har villet adskille sig fra andre, enten ved en tvungen Mine, eller ved en besynderlig Klædedragt, eller ved en udmerket Stemme, eller, det som er endnu værre, ved en uafsladelig Trætte, og Disputeersyge. Men disse Fejl tilhøre allene dem, der har bekiendt sig til denne Videnskab, og de tilhøre ikke Videnskaben selv. Philosophien bør aldrig være ansvarlig for alle de Daarligheder, man tillegger den; Man bør hverken bebreyde den Krysis's Sophismer, eller Diogenes's Latterligheder, eller Euklides's Spidsfindigheder, eller Diagoras's Ugudeligheder. Altid sig selv liig, og understøttet av Opmerksomhed og Royagtighed, bringer den enhver Ting tilbage til sin egentlige bestemte Grundsetninger, den forvirrer ikke det vilkaarlige med det væsentlige, det sande med det falske, eller hvilket udfordrer endnu meere Skionsomhed, det Sande med det Sandshulige.

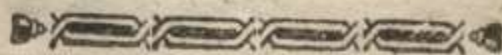
Philosophiens første Alder kan regnes fra Syndfloden indtil Eræernes Keysler til Egypten og Babylon, som stode for at hente den Smag i Videnskaber, og de Indsigter, som manglede dem. I denne heele Tid vare de, som vilde undervises, overladte til sig selv, uden nogen overnaturlig Ledfager, eller guddommeligt Gaffel til deres Oplysning. Gud havde, efter sit Forsyus ubegribelige Raad, ikke aabenbaret sig for andre end allene for Eræerne, efter at han havde dømt de andre Jordens Slægter til at vandre i Skygger og Mørke. Deres Øyne kunne see og kiende Herrens forunderlige Gierninger i Naturen, men ingen kiendte Hensigten og Overeensstemmelsen mellem dem alle. Imidlertid vare alle disse Folk ikke saa foragtelige, eller uhykkelige, som man forestiller sig. De giemte adskillige Traditioner, som steege op maa see lige til Noah, eller til hans Børn, eller Børneborn,

152

neborn, og denne Slægt havde leveret dem Efterretning om den Høyses usorglemmelige Belgierninger.

Det er sandt, at disse Traditioner giennem saa mange Hænder bleve temmelig forandrede paa Bøyn, og man seer alt for mange Aarsager, baade fra Hierkets og Forstandens Side, som kunne forandre dem. Fra den Tid tænkte Mennesket ikke længer paa sit Væsens Værdighed; Fra den Tid glemte det nogle av de Punkter, som det laae allerhøyst magt paa ikke at glemme, jeg meener især disse, at Eenheden altid bør indbefattes i Begrebet om Guds Existens, at der er Straffer og Belønninger efter dette Liv for Laster og Dyder, at Menneskets Frihed kan rime sig med Guds Forudvidenhed, og at det betydelige Spørsmål om det Godes og det Ondes Oprindelse forudsætter det heele menneskelige Kions Fordervelse.

(Slutningen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 20.

(See No. 19.)

Uagtet denne Norden veblichholdt sig imidlertid en Philosophie, som tillige kunne passere for en Sort av Historie og en theologisk Kompilation, og som ingen Aaledning gav til Trætter. Denne Philosophie underholdt sig av sig selv, og alle de Beviis, hvormed man gjorde sig Umage for at understotte den, var allene, at Tingene engang vare saadanne, og at de ældste havde Sandheden paa deres Side, og tillode ingen Forandring eller Modsigelse.

Philosophiens anden Alder angaaer aldeles Grækerne. Berigede med det kostbareste av hvad Orienten den Gang besad, tænkte de ikke uden paa at give de Kundskaber, de havde laant, en blomstrende Vending, og en systematisk Mine. De lode see megen Wittighed, men maastee meere af den

behagelige Wittighed som glimrer, end av denne dybe Forstand, som giennemtrænger alt. Tre Ting havde især til den Tid sysselsat Philosopherne; De undersøgte Aarsagen til alle Tings Oprindelse. De søgte at bestemme de forskjellige Former, og successive Ordener, hvormed de troede, at Naturen var truet; De søgte at vide, paa hvad Maade Verden skulle forgaae, og derefter saae sin første Skionhed tilbage. Deres Tanker strækkede sig ikke meget længere, og de lode sig nøye med, paa en simpel Maade at vedligeholde de Lærdomme, som de gjorde sig en Ære av at have arvet efter en gammel Tradition. Grækerne gjorde kun lidet Væsen av denne Tradition, som uheldigviis allerede var meget svækket, og avtaget da den kom til dem. Disse Græker betragtede heele Philosophien som en aaben Mark, der var overladt til deres Undersøgelser. Derav kom saa mange Hypotheser og Systemer, som havde intet virkeligt, men imidlertid udfordrede megen Wittighed i deres første Begyndelse. Derav kom saa mange Sekter, som, dannede av Iversyge, og forsvarede ved Stoltshed, opstode mod hverandre, ligesom om nogen av dem havde en eksklusiv Aabenbaring om, at de havde

fundet

fundet Sandhed. Saaledes kom en systematisk Philosophie i Stæden for den historiske, som man indtil den Tid havde kiendt.

Dette fortiener tvende Anmerkninger. Grækerne, som, meer end noget Folk, vare omringede med Obojekter, der kunne giøre Indtrykke paa Sandserne, kunne ikke efterlade at befatte sig med Physikens Undersøgelser, og at give deres Indbildningskraft Tøvelen, hvorved den ofte blev alt for dristig og ærgierig. De havde indprentet sig det Begreb, at, hvor det Sande mangler, bør man i dets Stæd lade sig noye med det Sandsynlige, hvilket allerede er en farlig Mærime, for ey at sige endnu meere. Den anden Anmerkning er, at, fordi Grækerne har haft nogle Meeninger, som har stemmet overeens med Isdernes og de Kristnes Lærdomme, bør man ikke derfor troe, at de har øst av samme Kilde. Der er visse Forhold i Genie, i Sæder, og i Sprog, hvorav man derfor ikke kan slutte til Forhold i Meeninger.

Philosophiens tredie Alder er den merkværdigste av alle; Jesus Kristus kom til Verden, og udbredte

de en Mængde Sandheder, som for evig ophævede alle Tvivl. Man kunne siden den Tid hverken tvivle om Guds Tilværelse, eller om Verdens Nyhed, eller om Materiens Passivitet, eller om Syndefaldet, som har fordervet det menneskelige Kion, eller om Sjælens Udødelighed, eller om det tilkommende Livs Haab, eller Skræk.

Alle disse Artikler, hvorom det var tilforn til-
 ladt at troe hvad man syntes, blev fra nu af uimod-
 sigelige. Men man trak endnu ikke al den Nytte
 derav, som man gjorde sig Haab om. Mogle ville
 foreene Aabenbaringen med Orakernes Fabler, og det
 Sande, som var befalet ved Troen, med uviste
 og sandsynlige Formodninger, hvorav Folgen blev,
 at de tilsidst bleve hverken Philosopher eller Kristne;
 Andre igien vare alleue blot ærbødige, og beundrende
 Fortolkere, som foretrak det arbejdsomme Haandverk
 at kommentere for den ædle Fornøjelse at tænke selv.
 Man saae nu intet uden Boger udskrivne av andre
 Boger; Man smykkede sig med de Gamles Forstand,
 ligesom Naturen var blevet saa gammel og afmæg-
 tig, at den ikke længer kunne forsyne Mennesket med
 Forstand. Atter andre vare ligesaa mørke i deres
 Metho-

Methode at betragte en Ting, som de vare barbariske i at udtrykke den; De bleve derfor dobbelt uforstaaelige, og fuldførte det store Verk at forandre, og forderve den lille Deel af menneskelig Forstand, der endnu var tilovers i Verden. De lykkeligste Talenter, den største Bittighed kunne ikke trænge igiennem det Barbarie, som triumferede overalt. En taaget Nat skulde Solens Straaler aldeles.

Cicero havde Ret at sige, at ethvert Sekulum har Dyder, og Laster, som tilhøre det især; Ligeledes er der en vis Smag og Skikkelse i Videnskaberne, som tilhører ethvert Sekulum, og hvorfra de beste Hoveder ikke engang ere fritagne, fordi denne Smag smitter.

Endelig aabnede en nye Mark sig, og det Lys, som gik op i Italien, og næsten paa eensgang oplivede de skionne Konster, der i saa lang Tid vare uddøde, dette Lys udbredede sig nærmere og nærmere over heele Europa. Det menneskelige Kion fandt sig ligesom fornyet, og det blev det paa en saa meget meere admerket Maade, fordi det giældte Forstandens Fornyelse.

Her begyndes Philosophiens Fjerde Alder, den-
 ne gunstige Alder, hvis Epoker ere alle udmerkede en-
 ten ved en vis glimrende Opfindelse, eller ved Op-
 dagelsen av en vis gammel Bildfarelse, eller ved For-
 slag til Systemer, som engang kan tiene til at ud-
 gjøre et almindeligt System, eller i det ringeste til
 at bevise, at et saadant System aldrig kan komme
 til Virkelighed. Alting syntes da at iføres en nye
 Glæde; Den philosophiske Verden fremskød saa at
 sige fra sit Kaos, og Naturen, som er saa beundrings-
 værdig, og saa lidet beundres, betalte med Renter
 deres Nøye og Arbejde, som ved et usforækket
 Mod, og en giennemtrængende Forstand, der over-
 vinder alle Vanskeligheder, studeerte at opdage hvad
 der var allermest mørkt og forborgent.

Jeg vil ikke nægte, at de nyere Philosopher har
 været meget understøttede av Aabenbaringens Lys,
 som er kommet Fornuften til Hielp for at hindre
 den fra idelige Bildfarelser. Uden denne nyttige Vel-
 gierning, uden den Fortrolighed, som Sandhed ind-
 blæser, skulle man ingen Bestandighed eller Virkelighed
 kunne have givet Metaphysiken. Uden den skulle man
 ikke

ikke have gjort den naturlige Theologie saa overtalende og rørende, som den er blevet i disse sidste Tider. Uden den skulle man aldrig blive sikker i sine Grundsætninger, eller ikke uden megen Møye have erhvervet sig denne Jagttagelses Aand, som av disse Grundsætninger har udledet en uendelig Mængde Folger, der ved deres Frugtbarhed, og deres noye Forening med hinanden, har bestyrket disse Grundsætninger selv, og tillige udvidet dem uendelig.

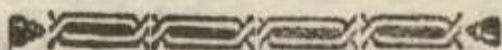
Saaledes er for nærværende Tid Philosophiens Tilstand, og altsaa meget forskiellig fra den Skikkelse, hvori den befandt sig hos de Østerlandske Folk, og hos Grækerne. Det Maal, som den foresætter sig, de Prover, som den anvender, dens Gang, dens Maneerer, alt dette har aldeles forandret sig. Der er stor Formodning til, at de Gamle, hvis de havde været i vores Stæd, ville med megen Lykke have bragt til Fuldkommenhed hvad vi ville have forsøgt paa, hvis vi havde været i deres.

Naar vi ere saa lykkelige, at være bragte paa en god Vej, saa gaaer man frem med hastige Skrit,

og disse Skrit ere vigtige, og altid karakteriserede med en vis Ryhed. Vert nærværende Aarhundrede har, fra denne Side betragtet, meget store Fordeele for de øvrige, og dersom det var tilladt at bruge en Lignelse, som maaskee kunne synes alt for glimrende, kunne man sige, at vi lignede disse Krigere, som i gamle Dage foretog sig at giøre sig berømmelige ved at forsvare sig mod enhver, som overfaldt dem, enten een mod een, eller een mod flere; Philosopherne i vore Tider, jeg meener de berømmeligste blant dem, kan forsvare sig, baade mod hver enkel Philosoph i Særdeleshed fra alle Tider, og mod alle Tiders Philosopher, paa eengang tilsammentagne. Skulle dette maaskee være for meget sagt?

R—I.

Provinzialblade.

IV. B. No. 21.

Enhver veed, hvor meget der i Overtroens mæle Tid er skrevet mod Skuespils Tilladelighed i en Stat, endskiont alle Regjeringer paa samme Tid, Overtroen uadspurgt, har tilladt dem; Men enhver veed maaskee ikke, at der i vore philosophiske Tider, og midt i de oplyste Tudske Stater, er begiæret et Responsum av et ærværdigt theologisk Fakultæt i Gottingen i denne Sag, og at bemeldte ærværdige theologiske Fakultæt udtrykkelig har sat i Rette paa deres totale Uffæffelse.

Her ere, blant flere, et Par av det ærværdige Fakultæts fornemste Grunde.

Fakultætet fordømmer Skuespillene, fordi Tiden, i henseende til dens nye Forbindelse med Evigheden, forspildes ey allene ved blot lastværdige,

B

men

men ogsaa ved uskyldige Fornoyelser, og misbruges til Menneskers største Ansvar, naar den bruges uden Nødvendighed.

Fakultætet fordømmer Skuespillene, fordi det anfager som bekjendt, hvad ingen Kristen nægter, at enhver Udgift, som skeer for at tilfredsstille en Yppighed, er en Forbrydelse mod den kristelige Barmhertighed, og en virkelig Uretfærdighed mod den nødlidende Næste, som har Paastand paa denne Overflodighed, efter Guds egen Befaling.—

Det ville maaskee ikke synes ubilligt, at det theologiske Fakultæts Grunde skulle undersøges, ligesom andre Menneskers, fordi de formodentlig ikke meer end andre ere fritagne fra Skrøbelighed, og fra Bildsaarelser, som ere alle Dødeliges Lod; Men saadanne Undersøgelser har til alle Tider haft betænkelige Følger; Man har gjort til eet, hvad som dog virkelig ikke er eet, at stride mod Fakultæter, og at stride mod Troen; Man har klippet Bingerne paa enhver, der ville flyve høiere, end sædvanlig, og alting er endelig til Slutning blevet ved det Gamle.

Enhver tør derfor ikke andet end rose det Gøttingiske Fakultæts priselige Responsum, og jeg priser en ubekjendt Forfatter, som endnu i den Anledning har forsøgt det med flere, og uomstødelige Grunde.

Til den første av ovenskrevne Artikler svarer den ubekjendte Mand, at altsammen er soleklart. Enhver indseer hvilket Ansvar Fakultætet i Göttingen ville have underkastet sig, om det paa den Tid, da det følte sit Kald at forfatte dette Responsum, i den Stæd havde drukket en Flaske gammel Rinskviiin, eller læst i den hedenske Poet Horatius. Det ville endog være en syndig Misbrug av den dyrebare Tid, siger han, om de i nogen Hensigt, uden allene av høieste Nødvendighed, skulle have tilladt sig denne uskyldige Fornøjelse. Betænkter alt dette, mine kiære Medborgere, og tillader eder ingen uskyldig Fornøjelse, uden at lade eder give et ordentligt Responsum derover fra et Fakultæt eller flere, for at bestemme hvad Nødvendighed er, og fornøyer eder da, in nomine Domini, saa meget, og saa længe, som de for got befindes.

Over den anden Artikel gjør den ubekjendte Forfatter følgende Kommentar:

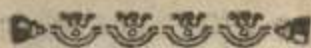
Overbøyer Fakultetets gyldne Ord, i ryggesløse Befordrere av Manufaktur, og Fabrikker, som efter eders egen Tilslaaelse kræve, at formuende Folk befordre Overdaadighed for at skaffe Arbejdere at leve; Betænker dette, i ulristelige Patrioter, og den almindelige Velstands Befordrere! Lad den Fattige bette, og giver ham Almisser, dette er kristeligt, men understaar eder ikke at skaffe ham Arbejde, for at føde den Riges Overdaadighed, dette er syndigt; Alt hvad som ikke horer til den yderste Nodvendighed, er Yppighed, og i vil engang fordommes, ikke for eders Eyuaders Skyld, mine Herrer, men fordi i vare Patrioter.

Overeenstemmende med det th. K. Responsum skalle det maaskee være meere kristeligt, om disse Patrioter i den Stæd for Esterliden ville indgaae følgende Punkter: Aldrig at pudre deres Haryser meere, men at deele Meelen stieppevis ud til de Fattige, for at bage sig Brød av; Aldrig at drikke Biin, Ol, eller Melk ostere, da Naturen tilbyder det reene Vand i Overflodighed. Aldrig at spise meere end een Ret, og altid det samme Slags. Aldrig at betiene sig af stoppede Stole, eller Edderdunssenge, men at sidde, og at sove steds
se

se paa det blotte Træ, for at tugte Riødet. Aldrig at indbinde Bøger med sørgyldt Snit, hvorav der dog turde findes nogle i Fakultetets Samling, forstaae av deres egne Skrifter. Endelig at uddeele alle disse sparte Penge til alle de Haandværksfolk, som ere blevne Betlere over denne kristelige Patriotisme.

Man tvivler ikke paa, at jo Fakultetet med Glæde ville indgaae disse Punkter, endskiont de formodentlig stride direkte mod dets foregaaende Ækonomie. Efter 4 eller 6 kostbare Retter, ledsagede av ligesaa mange Flasker kostbare Viine, i en Atlaskes Ordensdragt med Floyels Binger, i et Værelse klædt med Topeter, paa en silkeblød Sofa, og ved et Marmor Konsolbord at skrive mod Skuespils Overdaadighed, og at regne en Bekostning av 2 Mark for en Parterrebillet for en Forbrydelse mod den kristelige Barmhiertighed, synes altsammen saa paradox, at Fakultetet gandske vist, naar det betænkte sig, ville skille sig ved alle disse virkelige Overflødigheden for at være ortodox i det ene, som i det andet.

Det Göttingiske Fakultet har imidlertid opgivet 4 Punkter, hvorefter det troer paa sin Samvittighed at kunne tillade Skuespillene.

Den første av disse Punkter er, at Skuespillene aldeles ingen Kiærlighed skulle indeholde, om man endog foreskillede den nok saa uskyltig under Billedet av den kyndigste Egestands Kiærlighed. Hvad man i Modesproget kalder Galanterie, er i Kristendommens Sprog aabenbar Utugt. —

Approberes in totum, mine Herrer! Utugt er den lykkelige Drift, som bestæler heele Naturen, som broler i Løven, og quiddrer i Fuglen, som tæmmer de vilde Dyr, og regierer det endnu vildere Menneſte; Utugt er den største av alle Skabercens Velgierninger efter det Gøt. Sak. uforgribelige Responsum. Skuespillene, sige de, bør aldeles ingen Kiærlighed indeholde, og jeg formoder, at de tillige under dette Udtryk udelukke Menneſtekiærlighed, fordi Fruentimmer ere Menneſter, og Kiærlighed til Menneſter nødvendig ogsaa indbefatter den til Fruentimmer.

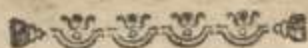
Den anden Punkt av de Vilkaar, paa hvilke Skuespillene, efter Fakultetets Formeening, kan tillades, er, at Skuespillerne selv maatte være Folk av Rang, og Anseelse, og et tilstrækkeligt Levebrød.

Jeg ønsker disse Folk alt dette av mit gandske Hierte, og enhver indseer, tilligemed mig, Nytten derav. Man burde endog udstrække dette Dulle li-

ge til Skuespilskriverne, endskjønt Geniet opnaaer fielen den den Lykke, og disse Vresposter, som Folk uden Genie og Talenter usurpere. Den bedste Moral bliver ugyldig i en Skuespillers Mund, alene fordi han er arm og foraatet, og det vittigste Skrift fra en Mand uden offentlig Embede bliver ofte henlagt ad acta uden videre Berømmelse og Belønning. Rang og Embede i denne Verden gjør alt, og Vitighed slet intet. Vee den Elendige, som bekymrer sig meere derom!

Den tredie Punkt er, at alle frekke, faade, og vellystige Dekorationer, og Dandsse bleve affskaffede.

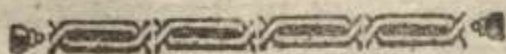
Hvad de frekke, faade, og vellystige Dekorationer angaaer, da overgaaer dette Udtryk den almindelige menneskelige Forstand, og har man skee allene en lærd Forstand, eller, hvilket ofte er det selvsamme, slet ingen. Det er bekendt, at Dekorationer udgiøre i Almindelighed en antik eller modern Sahl, efter det Sorgespiis eller Lykkespiis Bequemmeligheder, som de foresiille; Nu og da vise de et Tempel, et Torg, en Gade, og jeg veed ikke hvad, efter Stykkets Fornodenhed, og disse tillade dog ingen Raadhed, som enhver kan vide, fordi til Raadhed kræves en Handling, og fordi Dekorationer male ingen Handling, men tiene allene til at understøtte en Handling ved en forøget Sandsynlighed. Det er sandt, jeg har
seet

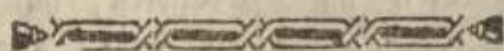
seet Zaire spille i en Dekoration, som var bestemt til Skapins Skalkesykker, og denne Dekoration var frek i en æsthetisk Forstand, men Gud veed, at den ikke var vellystig. Frekke Dekorationer har altsaa ingen Forstand, og frekke Dandse eksistere ikke længer.

Den fjerde og sidste Punkt endelig er, at disse Sorgespil bør spillesielden, og hver Gang paa meget kort Tid.

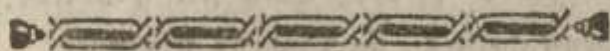
Denne Punkt sætter en ærlig læg Mand i Forlegenhed. Ere disse Skuespil lutrede fra al Synd og Skade, hvorfor skal de da spilles saaielden? Kan man for ofte opmuntres til Taknemmelighed, til Medlidenhed, til Tienstagtighed, til Edelmødighed, alle sammen Dyder, som Fakultetet paastaer, at disse Skuespil burde indeholde, og som de fleste Skuespil, hvorimod Fak. tordner, allerede længe indeholde? Røm mig disse stridige Ting sammen, hvem der kan, eller lader os alle fængsle Fornuften under Fakultetets Lydighed! Lader os fordomme Skuespil, mine Brødre, og prise vor kiære Bye og Stad lykkelig, som aldrig har haft, eller nogen Tid vil faae Skuespil! Lader os betænke, at der endog var en Tid, hvor det blev regnet for en Fordømmelse at høre tre Violon og en Bass, og lader os troe, at vor Bye er endnu fuld af Kristne, fordi der er slet ingen paa vore Koncerter!!!

Provinzialblade.

IV. B. No. 22.

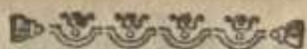

Hogle Træk av Kanzler Bafos Liv.

Store Mænd besidde alt for ofte store Skrøbeligheder, men Verden glemmer heller ikke at forstørre dem. Tre Hjerdedeele deraf tilhøre ofte Misundessen, og til Forsvar for den øvrige Deel kan man sige, at de ere Børn av Adam, som vi andre. Man kunne endog foregive, at deres Storhed selv tiener dem til Undskyldning, og enhver av dem kan sige med Hesien i Gellerts Fabler:

Til mine Seyl du alt for liden er.

Enhver veed, hvor meget man giennem en lang Riæde av Nar har hudstøttet Sangeren av Ferney, og Borgeren av Geneve, allene fordi de med overordentlige Talenter maastee har foreenet meget almindelige Skrøbeligheder. Man har gjort deres Hjerter til en

Ronerkule av alle Laster, og, efter et besynderligt nyt Kueb i Literaturen og Sædelæren, har man endog paa deres Bekostning ophøvet alle deres Forgængere. Saa slet, siger man, skrev ikke en Bako, en Locke, en Leibniz, o s v.; Saa slet handlede ingen av disse Videnskaberne, og Dydens Kæmper.

Dette har i nogle Aar været Modesproget i Frankrig, som allerede længe er gaaet over Donau til Tydskland, hvorfra man med første agende Post kan haabe at see disse Sortiser indbragte i Danne-
mark.

Lader os undersøge, om disse saa kaldte Dydens Kæmper virkelig har overgaaet deres Efterfølgere, og lader os for denne Gang standse ved den store Bako!

Kanzler Bako var en av de største Mænd, Staten og Videnskaberne kan fremvise, og saa meget større, som han levede paa en Tid, hvor man kiendte ingen anden Visdom, end den skolastiske, og hvor det ikke var længe siden, at Kongerne og deres Ministre kunne hverken læse eller skrive. Bako fordrev dette Mørke. Han lærte Mennesker at pro-

de og tænke, og han oplyste Jorden. Man kan med Rette tillegge Bako Popes Gravskrift over Newton, fordi Newton var vejledet af Kepler, men Bako skyldte sin Udødelighed allene til sig selv. Kongler Bako var paa eengang, siger Voltaire, en stor Philosoph, en god Historieforfatter, og en hyperlig Skribent, og d' Alembert kalder ham den allerstørste, den meest veltalende, og le plus universel des Philosophes.

Dette med meget meere var denne Mand's gode Side, men ogsaa den udødelige Bako har haft Skrøbeligheder, som andre.

Heele Verden veed den ulykkelige Græve Essex's Endeligt, men enhver veed ikke, at denne Essex var Bakos's største Belgiorer, at han ved alle Leyligheder var hans Talsmand hos Elisabeth, at han beskyttede ham mod alle hans Fiender, og at han endog forærte ham et betydeligt Landgods til Pant paa hans Venkab og Fortrolighed; Ikkedestomindre skrev Bako, i Stæden for at begræde sin Vens Tab, og Skiebne, efter Essex's egne Fienders Begiæring,

en heftig og bitter Klage over denne Græves Forræderie, efter at han fort tilforn, i Selskab med Essex's allerbitterste Fiende, Edvard Roke, havde dømt ham til Døden; Saadant Træl har man endnu aldrig behreydet Rousseau, eller Voltaire, og Bakos Uerkendelighed blev i Engelland selv saa almindelig afstøet, at man, efter hans Levnetsbeskrivers egen Fortælling, adskillige Gange vilde myrde ham paa Gaderne i London.

Jeg taler ikke om, at den store Bako, som var en Kanzlers Søn, og den Gang allerede Generalprokurør i Engelland, allene for at svinge sig i Beyret, fornødrede sig til at paatage sig en Forvalters Skikkelse hos den unge Villiers, en uduelig Favorit hos en uduelig Konge, siden bekendt under Navn av Græve av Buckingham; Jeg taler ikke, siger jeg, om denne vanærende Ydmygelse for en Mand av Bakos Genie og Fødsel, fordi den maa skee til hans Hensigter var vundgaaelig, og fordi intet er sædvanligere, end at see berømte Mænd nødes at betle om hvad der tilhører dem som en Ret for deres Gliid, og deres Talenter. Men Bako styrtede
tillige

tillige fortiente Mand for at ophøye sig selv, og dette synes maaskee mindre undskyldeligt. Edvard Roke var paa den Tid den største Lovkyndige i Engelland, og efter alles Tilstaaelse endnu større Statsmand end Bako. Denne Mand søgte paa een Tid Kanzlertienesten tilligemed Bako, og Bako avmalede ham for Kongen som en trættekæer, paaflaelig og mistænkelig Mand, der var villig at opofre den Kongelige Myndighed for Folkets Interesse, og søgte allene at behage Undersaatterne, ligemeget enten ved lovlige eller ulovlige Midler. Bako glemte heller ikke at male sig selv med gandske forskiellige Farver. Han talte om sin Lydighed mod det Kongelige Huus, om hans Indsydelse paa Folket, som han lovede at anvende til at sydesigjøre Kongens Henfigter, og han erindrede Kongen om adskillige foregaaende Exempler i den Anledning. Alle disse Foresillinger fik det forønskete Udfald; Bako blev i Aaret 1617 udvalgt til Kanzler, og Roke blev kort efter styrtet fra alle de Værdigheder, han allerede havde besiddet. Roke søgte siden at forsones med Hoffet ved at tilbyde Buckingham's Broder, den ungere Villiers, sin Datter, efter at han tilforn i sin Velstand havde avslaaet dette Biftermaal.

termaal. Villiers var bereedt at modtage Tilbudet, men Bako allene satte sig derimod av alle Kræfter. Bako frygtede for, at Roße ville hevne sig over at han havde forspildt ham Kongens Fortrolighed, og han forudsaa allerede sin Skiebne i hans Lykke. Bako skrev derfor til Kongen, at Vren og det almindelige Beste satte sig imod dette Giftermaal, og man kan av alle Breve i denne Sag, tydelig see en sleben Hofmands Konstler og Forvirring, som altid under Maske av Statens Intresse skjuler sin egen. Disse Konstler behagede imidlertid, som man kan tænke, hverken Roße, Villiers, eller hans Broder, Bræven, og Bako paatraf sig derved meget ubehagelige Folger. Han forandrede derfor strax sin Plan; Han gjorde alt for at befordre dette Giftermaal, som han nylig havde gjort alt for at tilintetgjøre, og dette var at gjøre det sidste endnu værre end det første.

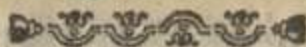
Saa liden var den store Bako, naar det gjeldte at befærte sin egen Anseelse, og at styrte hans Fienders. Men disse Afveje ere maaskee altid uundgaaelige paa Hoffernes slibrige Bane, og, til det menneskelige Hjertes Vanære, vise hundrede Exem-

Exempler, at hvad der er en Feyl i Sædelæren, er ofte en fornøden Dyd i Statskunsten.

Man har bebreydet den berømmelige Bafo, at han ikke ved sin Myndighed søgte at forhindre de utaalelige Paalæg, hvorved overdaadige Favoriter under en vellystig Konge udsuede Nationen, men man har ikke beviist, at Bafo virkelig kunne forhindre dem, hvorfor denne Bebreydelse falder bort af sig selv. Man skal mindre kunne undskylde, hvad som er tilstrækkelig blevet beviist, og hvad Bafo selv har tilstaaet, at han har modtaget Gaver for Løste om Befordringer, eller gunstige Erklæringer, og at han siden ikke har opfyldt dette Løste. Bafo blev, som bekiendt, dømt for denne Forseelse til en Pengestraf af 40,000 Pd. St., og erklæret uværdig at besidde noget Embede meere i Staten, hvorefter han siden overlod sig aldeles til Philosophien, og til den private Stand, i hvis Skiod han udslettede sine forrige Skrøbeligheder ved en bestandig Opofrelse til Dyden og Videnskaberne, og tjente det menneskelige Kion ved at vejlede det til Sandhed og Oplysning.

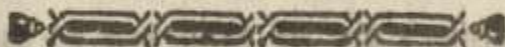
Saa ubegribeligt er Mennesket, og saa vanskelig er Dydens Stie, naar den store Bafo selv ikke kan

betvæ.

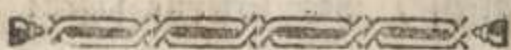

betræde den uden at valle. Lader os oplyses ved hans Feyl! Lader os mistroe Menneskets Kræfter at besfride den gamle Drage, naar Kiæmper, som Bafo, ikke kan modstaae den uden at falde! Lader os undskylde store Mænd, om de synke under Vægten av deres Værdighed, og Talenter, og prise den Dyd, de besidde, dobbelt stor, fordi den strider med store Fristelser.

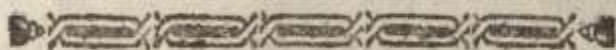
Dette er allene Hensigten av nærværende Blad; Den er at undskylde Skrøbeligheder, og aldeles ikke at forstørre dem; Den er at overtale mine Læsere at sige om enhver stor Mand, hvad Volingbroke engang har sagt om Bafo: Han var saa stor Mand, at jeg har glemt alle hans Feyl.

Provinzialblade.

IV. B. No. 23.

I.

Dork's felfomme Reysfer har, fom jeg haaber, vundet faa meget Bisald i disse Riger og Lande, at en paalidelig Efterretning om deres Forfatter, den berømte Sterne, frevet av en Engellænder til Prof. Lichtenberg efter en retskaffen Families Vidnesbyrd, hos hvilken Sterne havde opholdt sig i de 3 fidsfe Aar av hans Liv, formodentlig ikke vil være til Overflod i disse Blade.

Efter disse Folks Beretning var Sterne ligesaa stor Menneffeven, fom han var et vittigt Hoved, og en munter Skribent. Disse Egenfaber forløde ham ikke engang under de heftigste Smertes, fom vare usadffikkelige fra hans idelig flette Helbred. Han kom fyg og mat fra Paris, da han leyede sig ind i dette

D

Huus:

Huus: Bertinden saae paa dette vandrende Beenrad med Forskrækkelse, men Sterne sagde: Frygt ikke, Madam! jeg kan ikke døe hos Dem; Deres Trappe er ikke engang breed nok til min Ligkiste.

Sterne var saa berømt, at hans Nærværelse i London nødvendig maatte foraarsage ham en Mængde Udspredelser, og paanøde ham de Stores Selskab, hvorover han inderlig beklagede sig for sine Huusfolk. Ved denne Levemaade kom han ofte sildig hjem fra Selskaber, hvorefter han i 3 heele Dage blev nødt at leve allene af Thee, og Bagværk. Under denne Arrest fik han imidlertid nophørlig Besøg av Personer av alle Stænder, som allerede prænummerede paa hans Selskab, naar Quarantainen var forbi. Sterne kunne altsaa aldrig kalde noget Dyeblik sit eget, og denne idelige Uroe gjorde, at endog Berten nødtes at opsigte ham Værelserne for næste Winter, og at Sterne maatte flytte hen i Naboelavet, hvor han, mod sin Villie, daglig fortsatte sin forrige Levemaade, beklagende sig stedse, at Vittighed hos ham aldeles qualte Fornuften. Et Tilfælde, som hos fligane Vandet i Almindelighed ikke er usædvanligt.

Esterne var from og forekommende mod ethvert Menneske uden Undtagelse; Mod sine Opvartere viiste han aldrig ringeste Fortrydelse, eller Utaalmodighed, og det er notorisk vist, at en Tienestepige engang op- sagde ham sin Tieneste allene fordi han aldrig havde viist hende den allerringeste Misnoyelse, hvilket hun an- tog for Bevis for Ligegyldighed mod hendes troe Tieneste. Han tingede heller aldrig med Haandværks- folk, eller Kræmere, men betalte enhver hvad de forlan- gede, og, naar det var nforstammet, frabad sig allene deres Tieneste for Fremtiden.

Med sin Bertinde, som var et Fruentimmer av Forstand, og Lærdom, talte han ofte om sine, og andres Skrifter. I disse Samtaler viiste han me- gen Foragt for det Engelske Publikum, og dets Smag og Literatur, endog i Henseende til dets Bisald over hans egne Skrifter. Han tilstod, at han for dette Bisald med megen Glid havde skrevet nogle Prækner, men at den lille Samling, som blev trykt derav, hvoriblant den Præken om Samvittighed, blev saa koldfindig optaget, at Boghandleren nægtede For- laget av Fortsættelsen. Derpaa, siger han, skrev jeg

nogle Bind Ron·sens, som jeg virkelig anseer dem for, og som Publikum tillige burde ansee dem for; Disse Bind bleve solgte med saa stort Bifald, at endog min Præken om Samvittigheden blev begierlig ved samme Lejlighed, og beundret, som det øvrige.

Sterne meente ved disse Ron·sens udtrykkelig Hans Tristram·Shandy, om hvilken han tillige pleyede sige, at ingen, uden hans Unversitetsvenner, kunne forstaae den; Endnu paastaae en Wieland, Bode, og flere Tydske Belletrister at være indviede i alle denne Bogs Hemmeligheder.

Saaledes som Sterne skildrer sig i hans beste Skrift, i Noviks Keyser, saaledes var han i al sin Omgang og Wandel. Billighed og Sagtmodighed vare hans Hovedegenskaber. Hans Venner frikende ham aldeles fra al Mistanke om Irreligion, som en og anden har tillagt ham for et eller andet ubetænksomt Udtryk i Omgang eller Skrifter. Sterne havde valgt Præstestanden, endskiont han var ikke aldeles beqvem til denne Stand, fordi han spottede med sine egne Medbrodres Præker, og kaldte dem *Dyater*.

Opiater. Dette var Marsagen, hvorfor han gav sine egne Prækner saa besynderlige Wendinger; Han ville, sagde han, først opvække Nysgiærrighed og Opmærksomhed hos hans Tilhørere, for siden at indskærpe dem Sædelæren med desto større Eftertryk.

Med alle disse Fortrin besad Sterne ogsaa nogle Ekrobeligheder, hvoriblant hans Tilbøielighed for det andet Kion ikke var den ringeste, endskiont man ogsaa tilskriver denne Passion hos ham hans uheldige Siftermaal. Sterne var ligegyldig mod sin Kone, og man kunne tillige om herde sige hvad, jeg veed ikke hvilken, fransk Dame engang sagde om Pauline i Korneilles Polienkt, at det var en retskaffen Kone, som ikke elskede sin Mand det allerringeste.

Sterne døde i den omskrevne Families Arme, og efterlod sine Arvinger en gammel sort Kiole, et Par Flovels Buxer, og noget Linned. Disse Effekter bleve ikke engang nok at begrave ham for, og man vendte sig derfor til disse Væsener av en høyere Art, disse rige og velhavende Patroner, som tilforn havde høstet Frugter av hans Talenter. Men af, disse
riige

riige Patroner, kjære Læser, vdede nu ikke den ringeste Skiær. Paa det at Liiget ikke skulle raadne over Jorden, lod endelig Boghandleren, som var blevet en riig Mand ved hans Skrifter, det begrave uden ringeste Pragt eller Folge, og med al optænkelig Rødtorstighed, hvorfra det siden uden videre Ceremonie blev bragt til Oxfort.

Sved hvile med dit Støv, fromme Norik!

II.

Enhver Reysende, som har været i Amsterdam, veed at tale om Joden Pinto, og hans Rigdomme; Enhver veed at fortælle om hans Haver og Bandspring, om Løver og Drager, som sprude Vand i forskiellige Skikkelser, endskiont disse Creature, Sandhed at sige, synes aldeles ubegvemme til deslige Øvelser; Enhver, siger jeg, veed at tale om alt dette, men enhver veed maastee ikke, at Verden skylder denne Mand et Testament, hvorved han, ved en Gavnildhed uden Exempel, hans egne og fremmede Religionsforvandre, har gjort sig uadelig blant Joder og Kristne, og hvorved denne Helgen av det gamle Testamente beskaemmer utallige av det Nye.

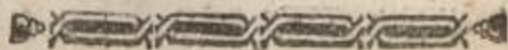
Her er Testamentet:

1. Til de Herrer Generalstater, til Fædernelandets Bæste, 500,000 Hollandske Gylden.
2. Til de samme, at føre Krig, og at udlæne uden Renter, Halvanden Million Gylden.
3. Til alle Kristne Kirker, i Amsterdam og Haag, 100,000 Gylden.
4. Til alle Kristne Vaysenhuse i Amsterdam og Haag, 250,000 Gylden.
5. Til den Lutherske Kirke i Amsterdam, 20,000 Gylden.
6. Til de Fattige i Amsterdam, til fornøden Brændede, skal hvert Aar 40 Skibe Torf leveres frie fra alle Waalæg.
7. Til hvert Faderløst Barn, som ved Testators Død findes i Vaysenhusene i Amsterdam og Haag, skal hensættes en Summa af 1000 Gylden naare de forlade Stiftelsen enten for at giftes, eller for at lære et Haandværk.

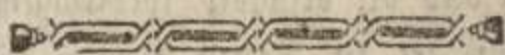

8. Til den portugisiske Tempel i Amsterdam halvanden Million Gylden.
9. Til det Portugisiske Bøysenhuss 75000 Gylden.
10. Det sorte Klæde, hvormed Arvingerne efter hans Død lade betrække hans Huuse og Lysigaarde, skal tilhøre de Fattige.
11. Til Forvanterne i den saa kaldte jødiske Stad Jerusalem 1 Million Gylden.
12. Til den Høysydske Jødetempel 150000 Gylden.
13. Til den Udsødes Fetter, under Vilkaar at ægte et Fruentimmer av hans Familie, 3,100,000 Gylden.
14. Til hans Enke 3 Millioner Gylden, og alle hans Huuse og Lysigaarde mellem Haag og Amsterdam.
15. Til enhver av hans 10 Fettere, den ovenmeldte uberegnet, 25000 Gylden.
16. Til enhver av dem, der bære hans Liig bort, hvorav tilsammen ere 16, 1000 Dukater.
17. Til hans efterladte Betiente, 7 i Tallet, hver av dem 10,000 Gylden.

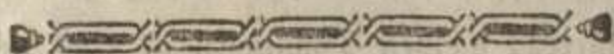
Maatte dette mærkværdige Testament opmuntre vore Millionærer, eller mindre Mænd, (i en arithmetisk Forstand) i det ringeste at nytte Verden efter deres Død, hvis de endelig har forsoret at nytte den, mens de leve!

Provinzialblade.

IV. B. No. 24.

Om den Holsteenske Kanal. (Eilsendt.)

Hertugdømmene Sleswigs og Holsteens fordeelagtige Beliggenhed, som grændser paa den ene Side til Østersøen, og paa den anden Side til Nordsøen, gav allerede under Hertug Fridrik den IVde til Sleswig Holsteen Anledning til en Plan at foreene begge disse Have ved en Kanal, paa det at den betydelige Omvej giennem Sundet og Beltet, tilsigemed den dermed forbundne Fare, kunne undgaaes, og at Skibene ved en langt kortere og sikrere Sienvey kunne komme fra den ene Søe ind i den anden. Men dette Foretagende kom i Forglemmelse, indtil det først i vore Tider blev bragt i Forslag av den udødelige Græve Bernsdorf, og endelig efter hans Død, og efter Byttet med Rusland, blev begyndt at iverksættes efter Hans Majestet, den nu regierende Konges, Befaling, i Aaret 1775, under Direktion av Hr. Generalmajor Wegener.

Efter noyagtige Opmaalinger, og giøntagen Nivellering, blev det befundet fordeeligst, lettest, og formedelst det til Farten tienlige Vandforraad sikkerst at anlegge denne Kanal fra Kiølerfiord, og ikke fra Ekkenforde, til Rendsborg, derfra igien ned igiennem Eyderen, og ved Tønningen at lade den udløbe i Nordsøen.

I Aaret 1777 blev giørt Begyndelse med Udgravningen, hvorved tillige Eyderen mellem Rendsborg og Tønningen blev fordybet til 9 Fod.

Om Høsten 1778 var Grundværket til den første Sluse, et Stykke fra Holtensø, allerede lagt, da Kanalen dertil allerede var fuldkommen udgravet, og derfra til Wittenbek saa got som færdig.

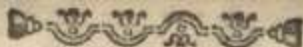
Udgravningen skeer ved Entreprenører, som ved Licitation for ringeste Pris har paataget sig dette Arbejde, hvorfra imidlertid undtages alle Sluser, og Broer.

Denne Kanal, hvis heele Længde mellem Kiølerfiord og Rendsborg udgiør 170400 Fod, gaaer i Horizont med Vandet fra Østersøen til den første Sluse

Sluse ved Holtedah, hvor den siger 8 Fod og 6 Tomer; Derfra løber den med Levensauen til det adelige Gods Knop, hvor den 2den Sluse, ogsaa af 8 Fod, 6 Tommers Fald, allerede ligger 11,920 Fod fra Kielerfjord, og gaaer et endnu længere Stykke til Suksdorf, hvor den 3die Sluse møder den, og den øvre Kanal tager sin Begyndelse, som gaaer mellem Schwarterbek og Wittenbek forbi Meyensdorf indtil den 4de Sluse ved den høje Eyder, ved Schinckel.

Denne øvre Kanal, som tillige skal tiene til Berholdning for Vandet, har fra Flenhubersøe, der staaer i Forbindelse med Westsøen, hvori Eyderen falder, et meer end tilstrækkelig Tilløb af fornødent Vand, og ligger 25 Fod 6 Tommer høiere, end Østersøen.

Ved den 4de Sluse falder Kanalen 7 Fod 4 Tom. 2 Linier nedad, og gaaer i Eyderen, giennem store og lille Konigsforde, til den 5te Sluse ved Niederholten, som ogsaa har et Fald af 7 Fod, 4 Tom. 2 Lin.; Derfra igien gaaer den forbi Seeside til Steentwarp, hvorefter den største Udgravning ophører,

fordi Eydereu mellem Greenwary og Rendsborg næsten heel igiennem har en tilstrækkelig Bredde og temmelig Dybhed. I Rendsborg anlægges den 6te Sluse.

Kanalen skal i Grunden have 54 Fods Bredde, og paa Vandets Overflade 90 Fods Bredde, og 9 Fods Dybhed, paa det at Skibe af 50 til 60 Riibmandslæster, hver af 6000de Pund, kan seyle derigiennem, hvorsfor ogsaa Sluserne ere 100de Fod lange, og 27 Fod brede. Disse, tilligemed deres heele Omlob, som affører det overflødige Vand, bygges af de stærkeste Steene, og Hjørnerne indfattes med Quadersteene, ligesom store Blokke af den norske Marmor, som var bestemt til Fridrikskirke, ere indmurede paa andre Stæder. Sluserne velle 3 Fod over Vandets Overflade, og Slusegrunden ligger 3 Fod dybere end Kanalens Grund, paa det at, som man siger, i paakommende Tilfælde, man endnu kan give den 2 Fods Dybhed meere, eller 11 Fod tilsammenlagt.

Langs Strandbredderne anlægges paa begge Sider Trækveje af 12 Fods Bredde, hvor Skibene fortrækkes ved Heste.

Grunden er nær ved Kielerfiord moradfig, og paa de øvrige Stæder meer eller mindre sandig, samt blandet hisk og her med Leer.

Zuldsforelsen til dette Værk, hvortil man, efter hvad der siges, har bestemt en Million Rdlr, gøres meget kostbar ved at Kanalen næsten overalt maae udgraves 25 Fod, og paa eet Stæd over 40 Fod. Hver Sluse blev i Begyndelsen anslaget til 30000de Rdlr., men efter nyere Erfaringer er den befundet at koste meer end dobbelt saa meget; Man haaber ved denne Kanals Anleg at trække den Handel mellem Nordsøen, og Østersøen, som ikke gaaer giennem Sundet eller Beltet, til det Holsteenske, og derved bringe Kiels Handel i Flor. Altsammen ventes fuldkommen færdig i nærværende Aar.

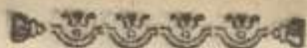
†

†

†

Den Kinesiske Keyseres Edikt mod Spil.

Blant de Ting, som tiene Mennesket til en væsentlig Skade, er Spil uden Tvivl en af de allerbetydeligste.

Med yderste Misnojelse erfarer jeg, at der blant mine Undersaattere ere Folk, som spille, og som endogsaa drive Spil til et Naandverk. Hvad vil disse avfindige? Hvad kan deres Hensigt være? Av dem, som spille, styrte de fleeste sig i Fordærvelse; Endog de som vinde blive tilsidst fattige i Stæden for at beriges.

Det er altsaa slet ingen av mine Undersaattere tilladt at spille, og hvis nogen understaaer sig dertil, overtræder han paa engang mine Love, og Forsynets, som vil, at enhver skal være fornøjet med sin Skiæbne.

Enhver paa Jorden har sin bestemte Andeel i Naturens Gaver, men Overflod og Rigdom ere ikke altid Virkninger av den Nøye, man gjør sig for at erhverve dem. Rigdom og Armod overlades ikke til vort eget Valg; Alting bestemmes av Forsynet. Ikke destomindre ere der endnu Mennesker, som ere dumme og onde nok til at miskiende dette Forsyn, og til at sætte sig imod dets udtrykkelige Befalinger. De quæle det Godes Sæd i deres Hjerter, de sukke efter deres Næstes Eyendeele, og paa de uretfærdigste

digste Maader søge at tilvende sig dem. Deres Begierlighed gaaer saa vidt, at de ingen Betænking giøre sig at bedrage, naar det allene kan skee ustraffet. De betiene sig dertil av allehaande Konststykker, og giøre daglig nyt Bytte, indtil Døden endelig giør dem til sit.

Allermest undrer det mig dog, at der er Mennesker, som ere svage nok til at lade sig bedrage av Spillere av Profession. Man ville ikke lade sig føre bag Lyset av saadanne Folk, naar man allene gav Ngt paa deres Opførsel. I Begyndelsen forføre de paa tusinde Maader, og glemme intet for at indblæse deres Profelyter Smag for Spillet, indtil de omfider har styrket dem i en uundgaaelig Fordervelse.

Et Menneske, som begynder at faae Lyst at spille, vover ikke endnu meget, og anvender i Begyndelsen kun lidt Tid derpaa. Men han bliver snart meere forvoven, han forsømmer sin Tid og sine Pligter, og hans Familie begynder at erfare Virkningen av denne Forsømmelse tilligemed ham. Han sælger tilsidst Huus og Hjem, Vren, og sit gode Rygte,

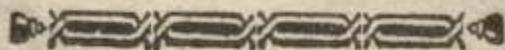
Rygte, og vanærer sig ved Handlinger, som forkorte hans Dage, og besticæmme ham for evig.

Fløer derfor denne græsselige Last, mine fiære Undersaattere, og samler eder Rigdomme allene ved Glid og Sparsomhed! Naar j har et Embede, saa lever deraf, og ikke af Kortspil! Naar j har Landgodse, saa dyrker eders Agre og Marker, der indbringe eder meer, end de lykkeligste Kort, og Tærninger.

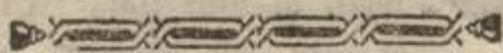
Av Frygt for at j skulle falde til disse Daarligheder har jeg her forholdt eder deres Følger, og deres Fare. J veed altsaa eders Pligt, og eders Straf, om j overtræder den.

Keyseren.

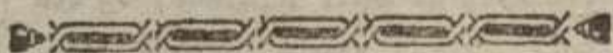
Efter dette Edikts Bekiendtgjørelse har de fleste Kinesere afskaffet alle Spil. Under de foregaaende Keyserer vare allene Spil forbudne blant skikkelige Folk, og tilladte Pøbelen, men den nærværende Keyser fandt for got at forbyde dem uden Undtagelse.

Provinzialblade.

IV. B. No. 25.

Et Blad for Søemænd.

Sterfølgende er begjært at indføres i disse Blade, som jeg formoder at være laant av en siden 1779. i Brest udkommen Journal for Søemænd, under Titel av: Journal de Marine, ou bibliothèque raisonnée de la Science du Navigateur par Mr. Blondeau, en for Søemænd, som forstaae Fransk, overmaade brugbar Bog, hvorav allerede 24 Hefter ere udkomne, som alle fortjene at anbefales mine slyende Læsere.

†

†

†

Blant alle Menneskets Forretninger ere vel ingen vigtigere for det borgerlige Selskab, og ingen hvor Liv og Dod, Gavnst og Forliis grændse nærmere til hinanden, end Søefarten. Men saa stor dens Fare endstont er i Almindelighed, rettet den sig dog

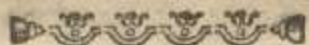
undertiden meget noye efter deres Duelighed, som regiere Skibene, forudsat, at disse tillige ere i den Stand de bør være. Gandske vist ere disse Ting ikke altid tilstrækkelige. Ogsaa i andre Livets Forretninger kan den Klogeste være uhædlig, og den svinedummeste lykkelig. Kong Wilhelm den III die tabte næsten alle Feltslag, uagtet enhver tilstaaer ham Navn av en stor General, og i vore Tider derimod vandt en vis ulige mindre General i en Tid av 20 Dage to betydelige Feltslag; Saaledes kan ogsaa den forstandigste Skipper lide Skibbrud, naar Dødsmeren, som reyses paa Lykke og Fromme, driver lykkelig i Havn, uden at han veed det selv engang.

Imidlertid beviser dog Erfarenhed, at Faren under en retskaffen duelig Skipper, og vel ovede Søesfolk, forsvinder næsten aldeles. Man har forsikret, at Paketsaadet mellem Engelland og Holland ikke er forulykket siden Dronning Elisabeths Tid. Naar man allene for dette Sekulum regner, at det har seylet to Gange hver Uge, udgjor denne Summa i et Aarhundrede 20,000de Reyser, hvorav ikke en eneste har været ulykkelig, endstiont Indlobet i Hol-
land

land er endnu saa betænkelig, at man endog i moa- nelyse Nætter tager Seylene ind, og venter efter Dagen, for at undgaae at strande.

Dg hvad vovede ikke den berømmelige KooF paa alle sine Reyser, uden at lide det ringeste? Sandse allene, efterat han havde tabt sit Følge, vovede han sig endnu to Gange giennem Isen i Sydhavet lige til den 7ode Grad. Alt dette vovede han allene i Tillid til hans Skib og hans Folk, som en anden, uden hans Forstand og hans Fordeel, ville gysse ved blot at tænke paa.

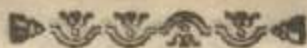
Det var alt for meget at forlange, at almindelige Skippere, som allene seyle langs de Europæiske Kyster i vore bekiendte Have, der ere oplyste ved saa gode Søes karter, i disse Have, hvor tusende Tegninger giøre alle Kyster bekiendte, hvor enhver Klippe har sin Fyr, og hver Havn sine erfarne Lodser, som vove sit eget Liv allene for at redde Reysendes, det var formeget at forlange, siger jeg, at disse almindelige Mænd skulle alle besidde en KooFs Videnskab, Mod, og Forsigtighed, hvormed han beseylede Have, som allene vare bekiendte for Søefuglene. Men den billige Forbring kan det heele borgerlige Selskab giøre til disse Folk, at

De skal forstaae meere end den siørste Deel av dem i Almindelighed forstaaer. Alle Søestater ere endog forbundne, i Betragtning, deres egen og deres Undersaatteres Fordeele, at vaage over, at ingen uduelige Skippere betros Mennesker eller Guds giennem de farlige Bolger. I andre Ting av langt mindre Vigtighed, i Skolestoler for Exempel, og i almindelige Verkstæder, faaer man aldrig udlært, eller i det ringeste man nodes til at modtage Undervisning i et vist Antal av Aar, enten man behøver den eller ikke. Langsom, som Krabben, giennemvandler man i Ampterne en lang Række av Drengaar, og derefter ligesaa mange Svanneaar, før end man, træt av Dage, omsider engang indvies til Mester. I Søefarten derimod er man ofte Matros, Styrmand og Skipper i eet Aar, ikke at tale om dem, som allene ere blevne det sidste, uden nogen Tid at have været det første.

Sandske vist mangle vi intet paa Undervisning, men denne Undervisning nytter ikke altid, som den kunde og burde. Man spørger ofte neppe derefter, naar det gielder at bringe en riig Mands Søn, Ven, Svoger, eller Fætter, i en Vey til at giøre Lykke paa hans Rederes Beføstning.

Årsagen til denne Uesterretlighed kan maaskee meget tilskrives de Assurance, som i vore Tider ere blevne saa almindelige. Naar enhver, ligesom i forrige Tider, lod sit Skib seyle for sin egen Regning og paa sin egen Risiko, og naar disse Folk saae sin visse Obeleggelse, naar de betroede Skib og Gods i uduelige Hænder, saa vilde alting strax faae en anden Forandring. Redere og Befragtere vilde da av enhver Skipper fordre den Erfarenhed og Undervisning, som disse Tidens Forsatning tilbyder, og kræver. Nu derimod lade de alting hvile paa Assurance, og disse ere igien, i Sagernes bedrøvelige Forsatning, nødsagede at fordoble Assurancepræmierne langt over den Priis, de kunne vente, naar alting var som det burde være; Et virkeligt Tab for den gandske Handel, som, i det heele betragtet, udgjor en betydelig Summa. Kongerne lade aldrig deres Krigsskibe forsikre, og disse Skibe forulykkes megetielden, man kan let vide hvorfor. En Søemand i Kongens Tjeneste betroes ingen Plads av Digtighed, uden man tilstrækkelig er overbevist om hans Kundskab og Erfarenhed. End- og i Fredstider erhverves denne Kundskab, og Erfar-

renhed, ligesaavel som i Krigen, og den kan aldrig tabes, fordi den fornyes aarlig.

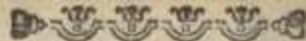
Til at befordre disse tvende høysnyttige Egenskaber for den heele Søefart, og til at forekomme Følgerne av deres Mangel for den heele Handel, burde alle Redere forbydes at antage nogen Skipper, som ey ved offentlige og skarpe Prover paa sin Kundskab (hvortil den almindelige Styrmandsexamen ikke altid er tilstrækkelig) foreenede med nogle Aars Erfarenhed paa Farvande, som kræve Overleg, og Forsigtighed, havde gjort sig værdig til denne betydelige Post. Ingen retskaffen og duelig Søemand ville undslaae sig for denne Prøve; Kun den uduelige ville skielve derfor, og hiemvises. Enhver Søemand ville da ikke tabe den Tillid til sig selv, og det Mod, og Overleg, som det er saa nødvendigt at beholde, naar Faren er for Haanden.

Maaskee gior man ikke formeget derav, naar man siger, at av 3 Skibe, som lide Skibbrud, gaaer altid eet til Grunde formedelst Skipperens Frygt, som er en Folge av hans Uvidenhed. Paa et lidet Skib,

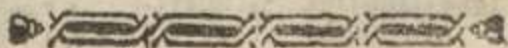
Jeg veed ikke paa hvad Stad, begyndte en liden Skipper i det beste Veyr, og i en maanelys Nat, engang at strige over Undergang, fordi et store Skib begyndte at drive ind paa hans, hvilket altsammen blev gotgiort ved en eneste Vending av hans meere uforstrækkede, og klogere Styrmand. En tydsk Poet fra det Østerrigiske, som aldrig havde seet et Skib uden i Kobberstik, og aldrig havde seylet over nogen Søe, foretog sig engang en Søerøyse med en uduelig og frygtsom Skipper; Man fik en Storm underveys, og Skipperen vidste ingen Redning; Poeten, som saae endnu alle Svul oppe, erindrede sig av Horaz, at man i Storm pleyer tage dem ind, og gav sin Skipper denne venlige Erindring, som med eet forekom den ellers viffe Undergang.

Uden Tvivl ville Assurancepræmier uendelig avtage, naar paa enhver Poliz, foruden Skipperens Navn, tillige medfølgte troværdige Attester om hans Duclighed og Erfarenhed; Den Handelstad, som først gjorde denne Indretning, ville tillige vinde meget derved, og dens Skipperere ville altid foretrækkes paa fremmede Stæder til fordeelagtige Fragter. Lader dette sig

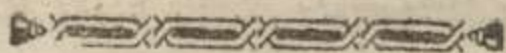

endskiont ikke giøre med de allerede i Tieneste værende Skippere, ville det gandske vist lade sig giøre med de tilkommende, som, uden at fortiene en saadan Attest, ikke turde melde sig, og derfor gandske vist ville giøre alt for at fortiene den.

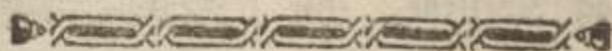
Endnu een Undersøgelse var meget tienlig til Søfartens Sikkerhed, og denne angaaer Skibenes Tilstand forend de tillades, og afsendes. Det burde i ingen Handelstat være en ligegyldig Sag, hvor længe en Keder lod et gammelt Skib gaae i Søen. En Attest om Skibets Godhed, og Bequemhed for hver Rejse ville have betydelige Folger for den gandske Handel, da de raadue Skibes yufelige Tilstand, hvormed man saa ofte, paa Assurandørernes Regning, straffer den trængende Skipper, der behøver Fragter for at nære sig av de Riges Smuler, er for det meste ingen Folge av Uvidenhed, men av et aabenbart Bedragerie.

Provinzialblade.

IV. B. No. 26.

Efterretning om KooFs sidste Rejse.

Efterat den berømte KooF havde fuldendt sin anden Rejse omkring Verden, blev han i Maret 1775 udnævnt til virkelig Kaptain, for Maret efter at segle fra Plymouth som Chef paa Skibet Resolution, en Fregatte av 36 Kanoner, under Konvoy av Discovery paa 20 Kanoner, kommanderet av Kaptain KlerF.

Efter en lykkelig Rejse kom begge Skibe i Oktobermaaned samme Aar til det gode Haabs Fjorbierg, hvor de allene opholdte sig en kort Tid for at indtage friske Levnetsmidler.

Kaptain KooF satte strax sin Kurs mod de Det, som de Franste opdagede i Maret 1772 under Hr.

Græve av Kerguelen, og Sr. St. Allouarn. Al-
 rede paa de foregaaende Reyser havde KooF sagt at
 naae disse Øer, uden at finde dem, hvorfor han end-
 og tvivlte om deres Tilværelse, fordi man ofte seer
 Øer paa Kartterne, eller i Reysebeskrivelser, som
 existere ellers ingenstæds. Denne Gang traf han
 dem imidlertid virkelig, og fandt, at de allene
 bestode av nogle smaae ubetydelige, og ubeboede Øer,
 paa hvilke ikke et eneste Træ eller Busk voxte, og
 som intet andet frembragte end nogle smaae Planter
 og Skildpadder.

Disse Øers nordligste Bredde ligger under 48 Gr.
 syblig Bredde, og 64 Gr. 20 m. østlig Længde fra
 Greenwich regnet. Kaptain KooF forlod snart disse
 usrugtbare Øer, og seylede til Nyholland. Dette
 Land undersøgte han paa et Strog av meer end 400
 Miile, og bestemte fornemmelig Beliggenheden av
 det Land, som Huyt opdagede i Aaret 1627, og
 van Diemen og Kaptain Sourneaux efter ham. Der-
 fra seylede han til Nyseeeland, paa hvilket Tog in-
 tet besynderligt foresaldt. Rimeligviis var Underso-
 gelsen av Vestkysten paa Nykaledonia Kaptain KooFs

nærmeste Henſigt, da dette Land juſt ligger paa Veyen til Nyguinea, men man kan intet beſtemme med Viſhed, førend alle Papirer, ſom høre til denne Rejſe, engang blive bekiendtgjorte.

Kaptain KooF tilbragte imidlertid nogen Tid med Underſogelſen over Nyguinea, hvis ſydlige Koft var Europæerne endnu ubekendt. Han beſtemte noye denne vidloſtige Øs Størrelſe, Beliggenhed, og Skikkelse, og han gav Anledning til at troe, at den maae være meget riig paa nyttige Produkter. Han gjorde i den Anledning mange vigtige Opdagelſer, ſom man med det forſte kan haabe bekiendtgjorte; Allereede en av diſſe Opdagelſer er blevet bekiendt, ſom beſtaaer i, at en av diſſe Øer frembragte den ægte Muſkatnød i Overflødighed, hvoraf KooF medbragte nogle Planter til Otahiti, hvor han haabede at de vilſe vore villig, og bringes til Fuldkommenhed.

Omſtændighederne ved KooFs Rejſe fra Nyguinea til Otahiti ere endnu for det meeſte ubekendte. Man veed allene, at han kom til denne Ø i Auguſt Maaned 1777, og man kan giette, at hans

Undersøgelser paa denne Rejse maa have været meget betydelige, da han tilbragte næsten ti Maaneder paa den Bey, han ellers kunne seyle i fem. Kooß blev paa Otahiti modtaget med aabne Arme, og var Indbyggerne dobbelt velkommen, fordi han bragte dem deres Landsmand Omiah, om hvem tilforn er talt i disse Blade, sund og fornøjet tilbage. Kooß hørte der, at Spanierne siden hans sidste Rejse allerede to Gange fra Peru havde besøgt Otahiterne, og at man kunne vente dem igien, men, det Gud forbyde, ikke som i Mexiko. De havde foræret Indbyggerne Orne, Bædre, og noget taunt Fuglevildt, som Kooß forsøgede med en Foræring av Køer, Heste, Gædder, og Paafugle, hvoraf findes ingen paa Otahiti. Kooß plantede ogsaa her de omstrevne Muskattræer, og lærte Indbyggerne at behandle dem; En Underretning, som i sin Tid lover megen Fordeel for Engellands Handel, hvis Spanien tillader det.

Den berømmelige Kooß forlod i Decembermaaned denne lykkelige Øe, og seylede nordlig; Men da Værets Tid endnu ikke tillod det, opholdt han

fig nogen Tid mellem Bændecirklerne forend han gik til de nordamerikanske Kyster. Noget nordlig om Eteenbukkens Bændecirkel, under 200 Gr. østlig Længde, opdagede han en Ø, som han kaldte Sandwicks Øen, hvor han tillige fandt flere Øer mod Østen, som han ikke havde Tid at undersøge. Han tog derfra Veyen til det faste Land i Amerika, som han naaede i Martii 1778 under 49 en halv Gr. nordlig Bredd. Denne Længde er meer end 8 og en halv Gr. sydligere, end Spaniernes sidste Opdagelser, saavidt de endnu ere bekjendte.

Koøf havde paa sin Rejse til de nordamerikanske Kyster udstaaet mange Storme, hvorved hans Skib var blevet beskadiget. Han var derfor nødt at søge Havn, og fandt den lykkelig ved Kap St. Augustin, hvor han forbedrede sit Skib, og gik i Søen igjen. Efter nye Storme maatte han søge nye Havn i en Bay under 58 Gr. 28 m. formodentlig paa Kap Elias, hvor Bering engang ankrede. Koøf seylede derefter nordligere paa Kysten, og gjorde mange Forbedringer i de gamle Karter. Endelig naaede han det forønskete Stæd, hvor Asien og Amerika skilles ad

allene ved en smal Havbugt, og hvor han, ligesom
 tillige nordligere uden for, fandt Havet mindre dybt
 end sædvanlig.

Begge Verdens Deele har ved Strandbredderne
 af denne Havbugt et lavt, nøgent, og ufrugtbart
 Land. KooK reyste giennem dette Land, og fandt,
 at den amerikanske Kyst strækker sig gandske nordost-
 lig. I Haab at finde den saa længe ønskede Gien-
 nemfart til Hudsonsbay fortsatte han endog sin Rejse og
 sine Undersøgelser lige til Midten af Augustimaaned
 1778, hvor han, under den 70 Gr. 75 m. nord-
 lig Bredde og 198 Gr. østlig Længde blev standset af
 en ugiennemtrængelig Is. KooK troede her at fin-
 de sin gamle Meening bekræftet, og at denne Is mod
 Norden tilkiendegav fast Land, hvorimod Prof. Forster,
 som bekendt, dog har anbragt saa vigtige Grunde.
 KooK reyste derfra mod Westen for at søge en Vej
 omkring Asien til Europa paa den Siberiske Side.
 Han naaede denne Kyst under 68 Gr. 55 m. nordlig
 Bredde, en Højde, som ingen Russler endnu har be-
 seylet. Ogsaa her fandt KooK ugiennemtrængelig
 Is,

Is, hvorfor han seylede tilbage igien til Strædet Anian, eller den omstrevne Havbugt.

Herfra reyste KooK ind i det nordlige Arkipelagus, og gik for Anker i en Havn under 53 Gr. 55 m. n. B. i Oktobermaaned 1778. KooK fandt snart, at disse Der, tilligemed Naboeserne, allerede i mange Aar underholde Bekjendtskab med det kaste Land baade fra Asien og fra Amerika. Indbyggerne paa disse Der ere et raat Folk uden Regiering eller Religion. Deres Klæder bestaae av Pelsværk, og deres Føde av Fiske, som de spise raae. De bytte deres Koner med hinanden, og gifte sig med saa mange, de finde for got. De boe i Hytter, som de bygge dybt ned i Jorden, hvor de sove paa tørt Græs, som tillige tiener dem til Brænde. Piile og Fuer ere deres Vaaben. Birke træer, Piile træer, og en Mængde Bær vore paa deres Der.

Dette Land var et slet Winterquarteer for den berømmelige KooK, hvorfor han besluttede at tilbringe denne Aarets Tid under en sydligere Himmels-egn, og reyste tilbage til Sandwicksøen for tillige

at opdage de Der, som han troede at have seet ostlig i Nærvarelsen af denne Dr. Han fandt disse Der virkelig, og de forekom ham meget frugtbare. En af dem havde endog en meget god Davn, hvor han i December Maaned 1778 gik til Anters, og hvor hans Skibne havde besluttet, at han skulde ende sit berømmelige Liv.

(Slutningen i næste No.)

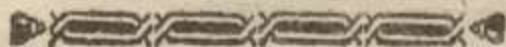
† † †
En nyttig Opdagelse..

Efter saa mange forgiæves giorte Forsøg om at bevare Skibne fra de skadelige Sæorme, har en Engellænder paa de Bermudiske Der endelig fundet et ubedrageligt Middel at fordrive dem.

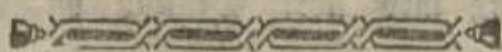
Efter Jædbyggernes Exempel der i Landet, som overstryge deres Skibe med en Blanding af Olie, Tælle, og Aloe, naar de forhude dem, forsøgte han at overstryge et Stykke Egetræ med Terpentint, Tælle, Bleeghvitt, og Aloe, som han lod synke i Vandet, og efter 5 Maaneders Forløb, paa et Sted, som brimlede af Orm, fandt aldeles usfortæret.

Engellænderen igientog samme Forsøg med flere slags Træer; Han brugte en Unze Aloe til hver Quadrat Alen, og efter 8 Maaneders Forløb fandt han dem alle usfortærede.

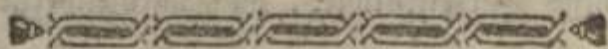
Ende paa IVde Binds Iste Halvedeel.

Provinzialblade.

IV. B. No. 27.

(See foregaaende No.)

Denne Havn ligger omtrent under 22 Gr. N. B. og under een Længde med Sandviksøen, eller 200 Gr. østl. Længde. Efter disse Hers Beliggenhed er det meget rimeligt, at de ere de samme, som bleve opdagede i Aaret 1597 af Mendaka, paa hans Tilbagerejse fra Salomonssøerne til Amerika.

Disse igiensfundne Her ere for nærværende Tid behoede av et meget talrigt og stribbart Folk, som i Farve, Skabning, Sprog, og Ansigtstræk ligne Otahiterne, med hvem de synes at have fælleds Oprindelse, endskiont de i deres Sæder nærme sig meere til de Vilde i det nordlige Arkipelagus, eller til Kamtschatkadalerne, og, ligesom de, klæde sig i Fiskehuder, og spise raae og raaden Fode.

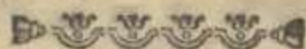
Ved første Ankomst blev Kook og hans Folge modtaget med stort Venskab og Fortrolighed. Man viiste ham endog en Verbodighed, som nærmede sig til Tilbedelse. Man forsynede Skibene med nødvendige Forfriskninger, og Engellænderne tilbragte to heele Maaneder i denne Havn med megen Fornøjelse.

I Begyndelsen af Februar, 1779, forlod Kook denne Havn for at reyse til de nordligere Egne, men ved en heftig Storm, som brækkede en af hans Masten, blev han strax nødt at vende tilbage igien. Denne Tilbagekomst opvakte en Mistanke hos Indvaanerne. Frygt og Eroshed avløste deres forrige Venlighed og Troskab. Kook var allene usforækket, og lod sætte sine Sommerfolk, og sit Observatorium i Land. Nu begyndte Indbyggerne meer og meer at besøge ham, og den 13de Februar om Aftenen reeve de endog Skibsbaaden løs fra Discovery, og stjal den bort. Kook reyste derfor Dagen efter i Land med sin Lieutenant og 9 Soldater; Han gif hen til Kongen der paa Landet, og fordrede sin Baad tilbage. Denne Mand modtog ham med det sædvanlige Venskab, og Verbodighed, men

KOOK

RooF merkede, at Indvaanerne havde forsamlet sig i meget større Antal, end sædvanlig, omkring deres Konge. Mogle av dem viiste tillige megen Uforskæmmenhed, hvorover RooF tilsidst blev opbragt, og syrede løs paa den groveste blant dem, uden imidlertid at skade ham, hvilket ikke var hans Hensigt. Dette foraarsagede en almindelig Bevægelse, som tvang Lieutenanten at sælde en av dem paa Stædet. Nu kom det til en virkelig Striid. Indbyggerne angrebe Engellænderne, og da de frygtede for Virkningen av deres Skydegevær, gik de gandske nær ind paa dem for at hindre dem fra at bruge dem. Strax i det første Angreb blev RooF fældet tilligemed 4 av hans Folk, og, som man beretter, dræbt med den samme Dolk, han selv havde foræret Indbyggerne. Lieutenanten, og de overblevne Skibsfolk, bleve nødte at trække sig tilbage, medens man fra Skibene, ved en igientagen Ild, forhindrede Fienden fra at forfølge dem.

Dette var den berømmelige RooFs Skiebne, denne store Sømands, som har overgaaet alle sine Forgængere i Kundskab og Virksomhed, som trængte

igiennem indtil begge Polarcirkler, som 3 Gange, uden Forgængere, var inden den sydlige Polarcirkel, som allerførst reyste Verden omkring fra Westen til Osten, og berigede Verden med saa vigtige Opdagelser.

Efter deene forte Historie av denne herommelige Mand's Reyser er enhver formodentlig nysgierrig at vide noget om hans Levnetsløb, hvorom efterfølgende derfor tiener til Efterretning.

James Cook var født i Aaret 1728 i Yorkshire. Hans Fader var en almindelig Bonde, som, foruden hans Kristendom, lod ham allene lære at læse, skrive, og regne; I hans 13de Aar kom han i Tjeneste hos en Steenfulskipper i Newkastle, hvor han var i 7 Aar, og gjorde nogle Reyser paa London som Matros, og engang, som Stibekok. Han blev kort efter Styrmand, og tog privat Underviisning i Mathematik, og Sævidenskaber, hvorefter han forlod sin gamle Kulhandel, og gjorde Søreyser til Petersborg, og Norge. I den Franske Krig tjente han paa den Engelske Flaade, som erobrede Louisburg og Kap Breton. Ved Royagtighed, og utrættelig Studering over Navigationskunsten udmærkede han

Han sig snart blant alle hans Ligemænd. I Aaret 1759
tiente han som Skibsmester ved Quebecs Erobring, og
det var ham, som lykkelig vidste at bringe den heele
brittiske Landmagt giennem Strømmen, og gjorde
Erobringen muelig. Lige til Freden blev han
paa sit Skib paa Kysterne av Nordamerika. Efter
Freden brugte Admiralitetet ham som Landmaaler at
undersøge og optage Kysterne av Newfoundland, hvor
over han fra 1764 til 1767 udgav skionne Kartter.
I Aaret 1768 lod Kongen av Engelland, til Astro-
nomiens Bese, ansille Jagttagelser i Sydsøen, hvor-
ved Kooß blev udnævnt til Chef over det Skib,
som skulle bringe Astronomerne til Otahiti for der
at gjøre videre Opdagelser. Hvor meget dette lykke-
des ved Kooßs Indsigter og Virksomhed veed man
allerede av en Beskrivelse over denne Reyse. Ved
Tilbagekomsten blev Kooß udnævnt til Kommandør
i Flaaden, hvormed er forbundet en Majors Rang
i Landtropperne. I Aaret 1772 bleve Kooß og
Surneaur paa nye udsendte med 2 Skibe at under-
søge Landene ved Sydpolen. Ogsaa denne Reyse
blev fuldendt i Aaret 1775, og bekiendtgjort til
Europas almindelige Fornøvelse.

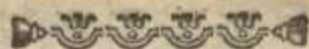
Strax efter Hiemkomsten fra den anden Rejse i Sydsøen blev KooF udnævnt til virkelig Kaptain i Flaaden, og fik tillige en Betiening ved Hospitalet i Greenwich; Men han nød denne Rolighed ikke længe, førend han blev udnævnt til den sidste Rejse, som desværre i alle Henseender fortjener dette Navn.

KooF var en høy, maver Mand, med stærke Knogler, og et mørkt og fortrædeligt Ansigt; I hans Omgang var han ikke søyelig, men knurvurren, og forbeholden. Han talte lidet, og varielden munter i Selskaber. I Farer var han forsigtig, og usofkræftet; I Henseende til Wiin og Fruentimmer var han avholden. Til et fortroligt Venfkap var han aldeles ubekvem. Han elskede ingen uden fin Kone, og sine Skibfolf, og ingen uden disse elskede heller ham. Av Lærdom befad han flet intet, fom man kan tilfkrive hans flette Opdragelse. Derfor hadede han alle Videnfkafer, undtagen de Mathematifke, og Soevidenfkafer. Han var i høyefte Grad arbejdsom, og i fit Foretagende beftandig lige til Egenfindighed. Vergierrighed og Pengegierrighed vare Drivefaedrene til alle hans Handlinger, og i Kraft

av den sidste efterlod han sin Enke 10,000de P. St.
efter sin Død.

Efter Kooks Død paatog Kaptain Blerk sig Kommando over Resolution og Lieutenant Burney (en Søn av den berømte musikalske Doktor av dette Navn) over Discovery. Da de ikke saae ringeste Næmelighed at hevne deres Landsmands Død uden betydeligt Tab, forsonede de sig igien med de Vilde, og handlede blot forsvarsviis. De gjorde sig forgyves Møje for at saae deres dræbte Anførers og de øvrige dødes Legeme tilbage fra Indvaanerne. Man bragte dem allene enkelte Stykker deraf, da det øvrige formodentlig var opspist; Blant disse Stykker kiendte man Kooks høyre Haand igien, fordi den paa Jagten engang, ved et Krudthorn, som sprang i tu, havde tabt Tummelfingeren. Engellænderne forlode anden Gang denne uheldige Øe, og reyste nordligere for at giøre nye Undersøgelser i det nordlige Arkipelagus, hvor de paa nye maatte udstaae heftige Storme, og bleve nødte til at søge Havn paa Østkysten av Kamtschatka, hvorfra de sendte Efterretninger til Engelland om Kooks Skæbne,

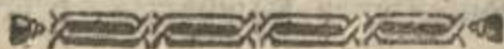

og gif i Soen igien i Junii 1779 for at fortsætte deres nordlige Undersøgelser.

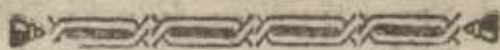
Klerk seylede paa en varmere Aarets Tid end Kook til Strædet Anian, hvorfor han kunne vente at blive lykkeligere end Kook i sine Undersøgelser, da man har merket, at Fisbjergene, som i de nordlige Egne bedække Havene lige til Junii, smelte og bveles omsider i Julii. Klerk gjorde virkelig mange nye Opdagelser, i sær paa den amerikanske Kyst, hvorom man imidlertid endnu intet tilforladeligt veed at berette, men ogsaa denne Mand var bestemt at ende sit Liv paa denne Rejse. Klerk døde av en Sygdom, og begge Lieutenanterne, Burnay, og Bing paatog sig nu Kommandoen, og fuldførte Planen av denne i vor Alders Annaler saa merkværdige Rejse.

† † †

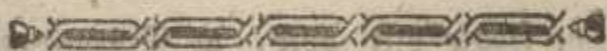
Med dette Blad modtages Prænumeration for IVde B. Ilden Halvedeel av Provinzialbladene med 4 Mrk. mod trykte Qvitteringer.

Provinzialblade.

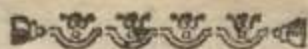
IV. B. No. 28.

Suvenal, Boileau, den senere Rousseau, og flere Fruentimmerspottere, har skrevet saa meget til Fornærmelse for den smukkere halve Deel af det menneskelige Kion, at det skulle ikke være af Betyden at skrive nogle Linier til dens Forsvar.

Jeg vil hente dette Forsvar fra dens Indflydelse paa Nationernes Karakter, og jeg vil vise, at denne dannes for det meste, af Omgang med Fruentimmerne.

Hele Verden kender de Franskes Munterhed, deres Sang og Dands midt under Mangel og Beskymringer, og deres usforsyrrrede Sindskrolighed gennem alle Optraa i Livet; Man tilskriver denne Munterhed mange Aarsager, men en bestandig Omgang med Fruentimmer har gandske vist Fortrin

for dem alle. Hos andre Nationer søger hvert Kion alene Selskab med sine Liige; Hos de Franske er intet Selskab fuldkomment uden Foreening av begge Kion.

Man klager ofte over, at Fruentimmer ere til Hinder i vore Samtaler, og at de indskrænke vor Frihed, og vore Fornoyelser. Sandste vist indskrænke de ingen anden Frihed, end den Lovene for Belangstændighed selv indskrænke; De forekomme allene Uordener, og forsøge derimod alle Fornoyelser; Hvor man vel laste dem derfor?

Men Fruentimmer tiene ikke allene blot til Fornoyelser, de tiene endog til virkelig Nytte i de fleeste forekommende Handlinger i Livet. Mandspersonerne skulde deres Omgang med Fruentimmer cu hver Umage, de giøre sig for at behage. De skylde dem denne Giinshed i Sæder og Levemaade, som man i store Byer bringer til saa megen Fuldkommenhed, og som man hos os endnu neppe kiender av Navnet; De skylde dem denne Naadelighed, Vedruelighed, og den dermed forbundne Helbred og langt Liv, som man ligesaa lidet kiender hos os; Mandspersonerne
skylde

Skylde Fruentimmernes Omgang Forekommelser af mange Trætter, og Anledninger til Trætter, hvortil de, uden Ære for Fruentimmer, skulle have overladt sig, dem selv ofte til betydelig Skade.

Skal jeg sige, at denne vort Rions medfødde Stolthed, denne Ubhøielighed, og Trodsighed at give efter i enhver Sag, som angaaer vor Forsiand, eller vor Ære, denne Kilde til saa mange Plager, og Forsyrer af saa mange Dybliffs Rolighed og Lykke, Skal jeg sige, at denne gamle Drage ofte lykkelig overvindes allene ved Omgang med det andet Rion? Skal jeg sige, at vi ofte af dem lære at adlyde, og at denne Lærdom er meere værd end den Kundskab at befale, som er saa snart lært, og saa snart misbrugt, naar den ikke bruges med Forsiand; Skal jeg sige, at denne Omgang med Fruentimmer, næsten i alle Henseender, formilder vore Sæder, og at den lærde ved den nødes at aflegge sit Vedanterie, Krigsmanden sin Tapperhed i Utide, Patrioten sine Kartoffelprækner, og enhver Stand sine særegne Daarligheder, og Skiodesynder.

Alle Reysende fortælle, at man i Eugelland alt for meget indskrænker unge Mandspersoners Opdragelse

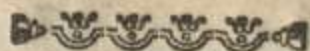
til Bøger, og til Omgang med deres eget Kion, og det synes, at man i dette Stykke, Bøgerne fra-regnede, ogsaa hos os er temmelig Brittisk fundet. Kun hos meget faa synes man at træffe den Eleganz og Urbanitet, som deres Ligemænd i Nar og Stand paa andre Stæder allene kan tilskrive Omgang med Fruentimmer. Man siger, at de Franske opdrage deres Sønner vepelviiis i Skolerne og ved Toiletterne, og at de tillades ikke at tilbringe en eneste Dag uden Fruentimmerselskab. Engellænderne opdrage derimod, som sagt, deres allene blant Bøger, og Rideheste, og denne forskjelligge Opdragelse, har, som naturlig, forskjellige Folger; I Selskab med flere Aarsager bestemmer den ofte det heele tilkommende Livs Karakter, og Skiebne. Den gjør, at de første fløyte og bandse sig giennem dette Livs Jammerdal, naar de sidste ofte gribe til Strikken for at besties derfra.

Mogle hundrede Aar for nærværende Tid tilkiendegav disse Folger sig endnu tydeligere. Mandfolkene vare den Gang ligesaa strængt i deres Sæder, som i deres Personer. De bare Skiæg, som rakte dem til Navlen, og lignede meere til Bukke og Bjørne end til Mennesker. Fruentimmerne begyndte
 fort

fort efter at faae nogen Indskyldelse, og strax efter bleve Skiæggene forvandlede til Knevelsbarter, endskiont alle Lærde og Geistlige tordnede mod denne Forandring, som mod Religionens og alle gode Sæders Undergang. Fruentimmerne begyndte Tid efter anden at vise Affkye for Knevelsbarterne, ligesom de for havde viist for Skiæggene, og det blev endelig nødvendigt at kruse dem, for at forsone sig med Damerne. Ogsaa denne Krusen var omsonst; Man fastede den heele Kram Ganden i Bold, og beholdte den allene ved Krigsstanden for at karakterisere dens Tapperhed ved at giøre den affkyelig.

Haaret maatte imidlertid beholdes, fordi alle Fakulteter paa den Tid havde avgiort, at de længste Haar eller Skiæg gjorde den viseste Mand, og disse Haar bleve krusede omtrent som Alongsperykker. Men ogsaa disse gave Damerne Anledning til Patter, og det smukke Kion havde den Ære at affkaffe dem tilligemed den derunder skjulte Viisdom.

Omgang med Fruentimmer forekommer meget og den utilladelige Begiærlighed, som i Stater, hvor

Fruentimmerne indspæres som Fanger, aldrig kan forekommes ved tusende Laas og Luffer. Fruentimmers og Mandspersoners Forening ved Selskab giver det svagere Kion selv meere Magt til Rodstand, naar den behøves, end den asiatiske Opdragelse, og enhver, som ligner den. Alle Forenyelser svækkes endelig ved Vanen, og begge Kions fælleds Omgang svækker endelig disse romanste Forestillinger, Indbildningen, overladt til sig selv, og udelukt fra al Anledning til Erfaringer, gjør sig om et Objekts Besiddelse, som man ved noyere Undersøgelse fra begge Sider ofte snarere ubesiddet. Saa længe Fruentimmerne levede indsluttede, som de endnu leve paa mange Stæder, udelukte fra al Omgang, og forvarede inden for Mure, og Kasteller, sparte man intet Liv, og ingen Fare, allene for Øyeblikke af deres Omgang. Man tilbad dem som høyere Væsener, som Gudinder over Liv og Død, som Naturens Mestersykker, dannede af den Evige allene for at lykkeligjøre Skabningen. Disse Gudinder ere nu blevne Mennesker igien, siden enhver, uden ringeste Fare, har Tilladelse at betragte dem saa meget og saa længe man finder for got. Afgudsdyrkelsen er ophørt, og de ere

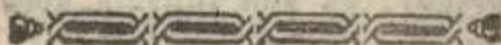
nu mindre tilbedede, og meere lykkelige. Man anbringer nu og da deres Skaal i deres Gravværelse ved et Maaltid; Man skriver deres Navn i en Rude paa et Bertshuus, og det er alt. De ere for Resten ikke meer agtede end tilbørlig, og man seer, at de ere alle Skrøbeligheder undergivne, som vi andre; Ved deres Omgang lære vi endog noye at specificere disse Skrøbeligheder, og denne Kundskab er til Fordeel paa alle Sider. Den anbringer dem en Lærdom nu og da fra vor Side, som ofte er saare nyttig, og den anbringer os den samme fra deres Side veylviis.

Ogsaa paa Konsterne har det sunnke Kions Omgang soleklar Indflydelse. Konsterne i Osterreichene ere indspærrede, ligesom Fruentimmerne. Allene for Fruentimmer sættes tusende Hierner og Hænder i Bevægelse i Europa, og den eneste Konst at behage avler 100de andre. I Asien bekymrer man sig hverken om det ene eller det andet; At overvinde en Medbeyler i Europa koster Gliid, Konst, og meget Overleg, og er endnu efter alle Bemøvelser for det meeste forgæves. At overvinde en Medbeyler i Asien koster allene Penge. Man kober sin Brud hove-re end sin Medbeyler, og hun tilslaaes uden Betænkning den høysibydende. Denuer Maade at elske
ophæves

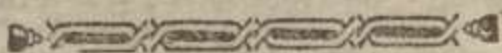

ophæver al Konkurrenz i Wittighed, og Urtighed, i gode Sæder, og i Konster. Den forringer Menne- skets Natur, og forhindrer alle Fordeele, som Kiær- lighed, tempereret ved lang Omgang med Fruentim- mer, tilbyder.

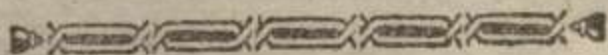
Naar jeg taler om Fordeele av Omgang med Fruentimmer, haaber jeg at man undskylder mig, om jeg, til at opnaae disse Fordeele, ikk. bestemmer alle Skabninger av et forskjelligt Køn uden Undtagelse, eller enhver, som man har kaldt Fruentimmer, allene fordi de ikke ere Mandfolk. Kun de saa, som ydmerke sig meere ved deres Kønns Dyder end deres Skrøbeligheder, har Ret til at forbedre os andre. Og da Dyden alle- ne, uagtet al dens Skønhed, ligesom Edelssteen, behøver Slibning for at fortrylle, saa ville Dy- den fra Landsbyerne i den skønneste Gestalt neppe ombvende gamle Sydere i Kiøbstæderne, uden den først var indviæt i alle store Byers Urtighed og fine Levemaade. Denne vindes allene ved Opdragelse, og under dette Navn indbefatter hvert Lands Eri- ket forskjellige større og mindre Ting. Gandske vist regner man endogsaa dertil inklusive Klædedragten, og Polituren hos vore Chapeaux i Tusendhvæls Kaffe- quinger tilkiendegiver tydelig, hvor inkompetente vore Damer i strikkede Nattroyer ere til at forbedre Sæ- der og Konster, og til at opfylde Hensigten av nær- værende Blad.

Provinzialblade.

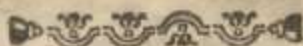

IV. B. No. 29.

Negernes elendige Skiebne i deres Fæberneland og paa de Kristne Kolonier er, i det heele betragtet, formodentlig ikke ubekjendt for nogen av mine Læsere eller Læserinder. Men meget faa kende nogen ordentlig Historie av disse Elendigheder, eller kende dem i deres Begyndelse, Fremgang, og andre Besynderligheder. For at tiene disse Lægsfolk i Negerhistorien beder jeg derfor mine lærdere Læsere om Tilladelse at meddeele efterfølgende Udtog.

Negernes første Vanheld skriver sig, efter nogle Aasaaud, fra den uheldige Herkomst, hvorfra disse Elendige uden dets Skyld eller Brøde nedstamme; En Aasaaud, som imidlertid hverken behøver at bekræftes eller at giendrives.

Den anden og nærmere Aarsag til Negerne's Slaverie skriver sig tydeligere fra den almindelige Eyendomsret, som i Guinea er indført af det ene Menneske over det andet, endskjønt denne dog kun angaaer Krigsfanger, eller Forbrydere, eller frivillige Slaver. Men denne Indskrænkning selv er Aarsag i, at man ved alle Lejligheder søger Anledning til Trætter og Oprør for derved at skaffe sig Fanger og Forbrydere, som man siden har Ret til at selge og at behandle som Slaver. Denne Methode er gaaet i Arv fra Undersaatterne til Fyrsterne, som har betient sig af denne Straf til mindre Forbrydelser, da den tilforn var bestemt for større, alt sammen allene for at forøge Slavernes Antal. Bold og Undertrykkelse ere derefter blevene almindelige blant Fyrsterne og deres Folk. Enhver lader opbringe saa mange Mennesker, han kan overkomme. Man kaster Børn i Sækker, og de voksne tvinger man at tie med Magt.

Uagtet alle disse Konstigreb har man endnu ikke kunnet levere Europæerne et saa tilstrækkeligt Antal Slaver, som de forlange. Slavehandelen ville endog allerede have ophørt, hvis ikke Indvaanerne ved

Kyster.

Kysterne havde udfundet Midler at opbringe deres Brødre langt ind i Landet til et Offer for Europæernes Grusomhed. Paa denne Maade er Prisen paa Slaver steget meer end firedobbelt i en Tid av tyve Aar, og denne Pris stiger endnu daglig, jo længer borte det første Indkøb av Slaverne skal gøres, og jo større Bekostningerne og Vanskelighederne blive ved deres Transport.

Denne Transport skeer paa følgende Maade. Slavehandlerne slaae sig sammen i Selskaber, og udgiøre et Slags Karavaner, som paa en Strækning, ofte av 300 Miile, bringe Slaverne over til Kysten, og undervejs giennem de tørre Ørter maa være forsynede med tilstrækkelig Vand og Korn til deres Underholdning.

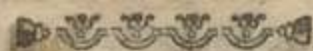
Til at forsikre sig disse Slaver, uden at hindre dem fra at bruge Arme eller Fodder, har man udfundet en sindriig grusom Maade. Man stikker hver Slaves Hals giennem et dertil beqvemt Stykke Træ, som bagen til tilsluttes med en Jernsom, og hindrer, at Hovedet ikke kan komme derigennem. Træet, som

er meget svært, hænger foran ned over Kroppen, og ved sin Længde hindrer Slaven fra at gaae; Naar han sover binder man hans ene Arm dertil, og denne Methode vedvarer under den heele Rejse.

I Aaret 1768 ere alene 104,100 Slaver bragte fra Afrika, hvoraf Danmark har taget 1200, Engländerne 53,100 for deres Der, Kolonierne fra det nordlige faste Land 6300, de Franske 23,500, Hollænderne 11,3000, og Portugiserne 8700. Af disse Glendige ere imidlertid ikke alle komne til Kolonierne, men en Ottendedeel derav gandske vist død paa Rejsen, og av de overblevne har enhver Nation forbrugt de Slaver, de har kiøbt, undtagen Engelland, som har overladt 4000 til Spanien, og indbragt omtrent 3000 hemmelig til de Franske Kolonier.

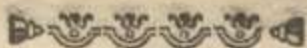
Man ville bedrage sig, om man troede, at Amerika regelmæssig underholdt et lige Antal Slaver. Meget meere kan man i vore Tider kun ansætte Folkemængden paa de Afrikaniske Kyster til 60,000 Mennesker, og naar man allene for hver Slave regner omtrent 80 Rdl. i vore Penge, beløber denne Sum sig aarlig til omtrent fem Millioner.

Alle Nationer selge deres Slaver ikke paa een Maade. Engellænderen affætter sin Ladning i det Store, men de øvrige Nationer selge deres stykkeviis.

Negernes Levemaade er overalt i Amerika den affhyeligste, tænkes kan. En trang usund Hytte, uden Bequemmeligheder, tiener dem til Boepæl. Slavens Seng tiener heller til at lemlæste ham, end til at skaffe ham Hvile. En Leerpotte, og et Træfad udgiøre alle hans Møbler. Det grove Linnen, som alene tiener til at bedække en Deel av hans Nogenhed, beskytter ham hverken for Dagens utaalelige Heede, eller for Nattens forlige Kiolighed. Hans Føde unberholder hans elendige Dage kummerlig, og under alle disse Mangler tvinges han endnu, i et brændende Klima, og under en grusom Vogters barbariske Svøbe, at arbejde til han styrter av Mæthed, og Smerter.

Negerne ere underkastede to Slags besynderlige Sygdomme, hvorav den ene gior dem ubequem til den allerringeste Bevægelse, og udtærer dem i nogle Maaneder aldeles, indtil de endelig quæles derav.

Den anden er et Udflæt, som er ligesom oversiroet med et gult Meel, og overfalder alle Negre engang i deres Liv, men slet ingen Europæer.

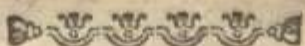
Efter meget nye Beregninger doer hvert Aar i Amerika den syvende Deel av alle Sorte, og i vore Tider er allene 1,400,000 Eiendige tilbage av Ni Millioner Slaver, som man har bragt til Amerika. Denne græffelige Odeleggelse reyses sig allene av Kolonisternes umenneskelige Behandling.

Denne Behandling har, som billig, ofte tiltrakt disse Barbarer de forstræffeligste Opror, og de betydeligste derav ere foresaldne i Jamaika og Surinam.

Da Spanierne i Aaret 1655 bleve tvungne at overlade Jamaika til England, efterlode de en Mængde Negere og Malatter, som, trætte av deres Slaverie, fattede den Beslutning at redde deres Frihed ind blant Biergene. De plantede Korn paa de utilgiengeligste Stæder, men Umueligheden at kunne leve indtil Hosten kom, tvang dem at vandre ned paa Eleterne for at rove. Udskillige av dem bleve dræbte

av Engellænderne. Andre underkastede sig deres Herredom, og omtrent 50 av dem flygtede paa Klippene for at leve eller døe der. Disse Flygtninger bleve siden forøgede med flere forlobne Slaver, og deres Antal voxte daglig. De løbe Skareviis bort, satte Ild paa Kolonierne, plyndrede hvad de fandt, og dræbte deres Herrer. Man betalte omsonst 200 Rdl. for hver Regers Hoved, man bragte Koloniserne; Oprøret voxte desuagtet daglig.

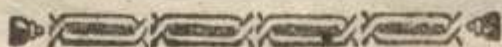
Disse Uordener tiltog saa meget, at Engellænderne omsider ingen Kolonier meere ville eye i Jamaica indtil Aaret 1738, da man ved en klog Statholders fredelige Mellemhandling sluttede et Forlig paa begge Sider, hvorved Regerne bleve overdragne Enge og Agre til at dyrke, og at ernære sig av; Man tilstod dem tillige en fuldkommen Frihed og Independenz, og de bleve tilladte at vælge sig en egen Anfører paa Vilkaar at han skulle modtage sin Bestialning av Statholderen, efter hvis Ordre de vare alle forbundne at handle. Denne Statholders Navn var Trelaunay, som fortjener at erindres med Berømmelse i Mennekelighedens Historie.

Politiske Aarsager nødte Engellænderne snart at brække disse Traktater, og en nye Revolution paafulgte i Aaret 1760, som nær havde udryddet alle Europæere av Jamaika, hvorefter den gamle Streng-
hed igien blev indført i al sin Styrke. En Slave pidskes nu giennem alle Gader, naar han allene spiller det ringeste Epil under hvad Navn være vil, eller naar han understaar sig at gaae paa Jagt, eller sælger andet end Melk og Fiske. Uden skriftlig Til-
ladelse tor han ikke gaae et Skrit uden for den Kolonie, hvor han tiener, og naar han slaar Trommen eller gjør Larm paa nogen anden Maade, dommes hans Herre at betale 60 Rdl.

I Surinam fillæs Slaverne paa et Bord, naar de skal sælges, og aflædes gandske nogne, hvorefter en Bndlæge undersøger dem paa det nøyeste, og bestemmer deres Priis. Kisberen brænder derefter sit Merke med en gloende Plade paa deres Arm eller Bryst, og den Ulyksalige er fra dette Øyeblik hans for evig.

(Slutningen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 30.

(See foregaaende No.)

Sintet er usædvanligere paa de Hollandske Kolonier, end at see en Slave, som faaer Frihed. Uden at bekiende sig til den kristelige Religion kan hann ikke blive frie, og for at faae Tilladelse at lade hann døbe, maae Everen først kiøbe et Frihedsbrev til hann, som koster 200 Guldten. Endnu maa hann forsikre hann om sin Underholdning for hans Levetid, at hann ikke skal blive Kolonien til Byrde, eller, hvad som er endnu værre, løbe bort for at sørgge Antallet paa Koloniens Giender. Naar man endelig til alle disse Omkostninger legger Tabet av den heele Kiøbesum, og den nye Sum for at kiøbe en Slave i den lovgivnes Sted, indseer man let, at disse Løve ere giorte allene for at forkomme alle Slavers Frihed.

Kolonistjerne ere tillige saa langt fra at tilstaae denne Frihed, at de meget meere drive deres Gru-

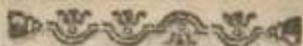
somheder mod de Sorte meget videre, end nogen Tid
 skeer av andre Nationer, hvortil den bequemme An-
 ledning, deres Koloniers Beliggenhed giver Slaverne
 at undløbe, er maaffes en Hovedaarsag. Ved den rin-
 gste Mistanke lader en Herre strax, under grusomme
 Piinsler, ombringe sin Slave i alle de øvriges Nærvær-
 se, og denne Haardhed giver, som naturlig, Anled-
 ning til Oprør, hvorav et av de betydeligste i Na-
 ret 1763 fortæller at anføres.

I Februaris Maaned samme Aar dræbte 73
 Sorte paa en Kolonie i Birbice deres Herre, og lo-
 de skrige Frihed overalt paa Kolonien. Dette Skrig
 antændte Mod i alle Slavers Hjerter. Ni tusende
 Slaver anfaldte alle Hvide, og tvang dem til at
 forlade Kolonien, men fem hundrede Mand fra Surinam
 kom Kolonisterne til Hielp, som havde befæstet
 sig paa et beqvemt Sted indtil Troppernes Ankomst fra
 Europa. Til Lykke sendte ogsaa Engellænderne fra Bar-
 bados dem en tilstrækkelig Magt at holde Slaverne i
 Frygt, og Surinam sluttede tillige paa samme Tid
 et Forlig med de tilforn flygtede Negre, som ikke
 vidste av Oprøret i Kolonien, der kunne have for-
 skaffet

skaffet dem saa mange Fordeele. I Forliiget havde disse Negerne forbundet sig til aldrig meere at antage nogen flygtende Slave uden at opbringe ham til Kolonien, og denne Afford betog Rebellerne alt Haab, da de bleve underrettede derom. De antog nu deres Lænker paa nye, og indgif alle Vilkaar, som deres grusomme Herrer ville forskrive dem.

Denne Fred vedvarede indtil Aaret 1772, da et nyt Oprør brækkede nd, som en længe indspærret Flamme. Negerne havde samlet sig allehaande Jernsøm, Steene, Krud og Bly, og rykkede mod de Hvide i en Orden, som var usædvanlig blant alle Sorte. Indvaanerne vidste ikke meere at redde sig. Man fik endelig Tropper fra Europa, men disse forekom kun Ulykken for en Tid; Negerne flygtede ind i Skovene, hvor de endnu daglig formeere sig, og sætte Kolonien i daglig Frygt for endnu større og græseligere Oversald.

Jeg har fortalt Exempler av Negernes Oprør, og disse Exempler ere de naturligste av Verden, fordi deres umenneskelige Herrer selv har forarsaget dem.

Det vilde imidlertid ikke være vanskeligt at fortælle ligesaa mange Exempler paa disse Folks Kierlighed til Fred, Trofast, Edelmødighed, og flere Dyder, som deres Fiender søge at berøve dem allene for at tilskrive deres Behandling mod disse Elendige for en Virkning af Himlens retfærdige Straf over deres Misgjerninger. Et par av disse Exempler fortjener at anføres blant utallige.

Et Engelsk Skib, som i Maret 1752 handsede paa Guinea, blev nødt at sætte sin Bundsløge i Land, fordi han undervejs var blevet meget syg. Denne Mand var i Begreb med at blive frisk igien, da et Hollandsk Skib i det samme kom der til Kysten. Adskillige Sorte gif av Nysgjerrighed om Bord, men de bleve alle lagte i Lænker, og man seylede bort med dem til Amerika. Erhyer, som tog Deel i disse Ulykkelige Skjæbne, løb fuld af Forbitrelse hen til den syge Bundsløges Qvarteer. Berten standsede dem i Døren, og spurgte hvad de søgte. Den Hvide, sagde de, som er i dit-Huus, han maae døe, fordi hans Brødre har bortført vore. Lad de Barbarer døe, sagde den edelmødige Bert, som har bortført vore Landsmænd, men den Mand, som boer hos mig,

er en ærlig Mand og min Ven. Mit Hus er hans Fæstning, jeg er hans Soldat, og jeg vil forsvare ham. For j kommer ind til ham, skal j først vandre over min døende Krop. Hvilken skikkelig Mand ville siden betro sig i mit Hus, naar jeg tillod, at min Bolig blev besmittet med en uskyl dig Mand's Blod?

Disse Ord formilde de Sorte; De gik tilbage bestæmmede over den Hensigt, hvori de vare komne derhen, og nogle Dage efter overbeviste de Lægen selv om, hvor lykkelige de ansaae sig, at de ikke havde fuldført en Forbrydelse, som ville have kostet dem evige Samvittigheds Nag.

Endog blant de Negre, som leve i Slaverie, finder man en Hengivenhed for deres Herrer, som gaaer lige til Hekemod. En Portugisisk Slave, som var flygtet ind i Skovene, erfarede, at hans gamle Herre var hæftet for et Mord. Han lod sig strax see for Retten, og anklagede sig selv derfor. Han gik i den Skyldiges Stæd i Fængselet; Han

forebragte falske, men juridiske, Beviser for sin foregivne Forbrydelse, og han lod sig endelig henrette.

Fleere saadanne Exempler har endnu ikke kunnet bevæge de grusomme Kolonisters Hjerter, undtagen i Pensylvanien, hvor Quækerne, disse redelige og kristne Riettere, har givet et Exempel, som fortjener at gjøre Epok i Religionens, og Menneskelighedens Historie.

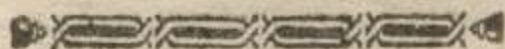
Midt i en Forsamling, hvor enhver, efter Sædvane, ventede paa Aandens Indskydelse, stod en retskaffen Mand op, og ved sin Tale over de elendige Negre forskaffede dem alle paa engang Frihed. Denne Tale røber meer end hundrede andre en virkelig Indskydelse, og den fortjener at bekiendtgjøres til den Aands Ære, som indgav den.

„Hvor længe, sagde denne Mand, skal vi have to slags Samvittigheder, og to slags Bægt, den ene til vort Beste, og den anden til vor Næstes Elendighed, som begge ere lige falske? Tilkommer det vel os, mine Brødre, at beklage os, naar Engelland undertrykker os?”

os? Tilkommer det os at sukke over de Lænker, de paalegge os, og de Rettigheder, de nægte os, naar vi med Rolighed, og uden Samvittigheds Bebrødelser vise os som Tyranner mod vore Liige, og undertrykke Mennesker og Brodre i det haardeste av alle Slaverier? Hvad har disse Ulyksalige gjort os, fra hvem Naturen havde udelukt os ved umaalelige Strækninger, og som vor Sierrighed forfølge gennem stormende Have, og brændende Ørknør, giennem utilgiengelige Skove, og blant vilde Dyr, som flygte for os, fordi de ansee os grummere end de? Hvad var deres Forbrydelse, da vi trak dem ud av deres eget Land, som nærrede dem uden Betyrninger, for at forplante dem i vore Lande, hvor de fortæres i inderlig Kummer, og Trældom? Hvilken Familie har du skabt, himmelske Fader, hvor den ene Broder plyndrer den anden, og derefter tvinger ham at gisde det Land, han har frataget ham, med sit Blod, og med sit Ansigtets Sveed? Elendige Skabninger, som vi sætte i Rang med Dyrene, allene for at tyrannisere dem meer ubehindrede! Elendige Skabninger, hvis Sieler vi opofre allene for at nedboye deres Legemer under utaalelige Byrder! Elendige

Skabninger, hvort vi udslætte Guddommens Præg
 for at meddeele dem alle Laster, hvortil vor Grusom-
 hed noder dem. Og vi ere endnu Kristne, mine Brø-
 dre; vi ere Engellændere? O Britannien, du er æret
 af Nationer, og du er frygtet paa Havet; Du behø-
 ver ikke at grundfæste din Ulyksalighed paa Tyrannie.
 Viis dine Brødre den samme Edelmødighed, du viiser
 dine Fiender! Lader os løsgjøre disse elendige Slagts-
 offere for vor Stolthed! Lader os give Negerne den
 Frihed, som intet Menneske bør berøve det andet!
 Maatte alle kristelige Kolonier efter vort Exempel op-
 rette sin lange Uretfærdighed og Forbrydelse med sam-
 me Frigivelse! Maatte deres ulovsalige Slavers Hæn-
 der, frie fra alle Kiæder, løstes taknemmelige til Him-
 melen med Taarer af Glæde i deres Dyne! Ak, dis-
 se Elendige har til denne Tid kun kiendt Taarer af
 Fortvivlelse! Væe os, mine Brødre, som ere Uarsag
 deri!

Provinzialblade.

IV. B. No. 31.

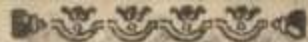
Memnon, eller Onsket. (*)

Memnon var længe Ven og Yndling af en af Afiens mægtigste Monarker. Memnon besad alle Gaver til at fortjene denne Yndest, men han besad tilligemed disse mange Keyl. Han besad Sierrighed og Bølsyst lige til Umættelighed, og han var saa lidet Næstler over at skiule dem, at Tyrskens nødvendig maatte blive dem vaer.

S f

En

(*) Ideen til ovenstaaende er udført i tre forskellige Sprog, af tre forskellige Forfattere, og paa tre forskellige Maader. Udgiveren af Provinzialbladene beder om Tilladelse at udføre den fjerde Gang efter hans Maade, og at beholde, forandre, fratage eller tillegge hvad han finder for got, altsammen, som han haaber, uden Tab for den respektive Læser, eller nogen af de 3 respektive Forfattere.

Engang foresatte Akmeth sig, (dette var Marskalkens Navn) at prøve sin Ven til det yderste, og han valgte til denne Prøve en Sammenkomst i en av Haverne ved hans Pysflot. Akmeth ledsagede ham fra en vellystig Scene i en anden. Konsten og Naturen trættede allevegne om at fortrylle ham. I en tielig Skygge, blant aromatiske Blomsire og raslende Kilder, blev et Maaltid anrettet, hvor Asiens kostbareste Frugter avvelede med Honningdruernes Nektar. Sangerne i Lunden avløstes av Sangerinderne i Seraillet, og vellystige Dandse avløste de fortryllende Toner. Alt hvad der omgav Memnon aandede Belyst, og hans drufne Siels Henrykkelse var ubestrikelig.

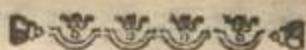
I denne Tilstand tog Akmeth ham afsides, og sagde til ham: Siig mig i Fortrolighed, Memnon, hvad Du ville ønske for at være lykkelig, om Himlen tilstod Dig hvad Du ønskede? Ak, sagde Memnon forvirret, mine Ønsker ere grændseløse, men to av dem indbefatte alle de øvrige. Jeg vilde besidde umaadelige Rigdomme, og jeg vilde besidde Udødelighed for at nyde dem evig.

Afskyelige Mand, sagde den retskafne Fyrste, du er ikke værd min Fortrolighed længer, og jeg forbyder Dig nogen Tid at komme for mine Døne mere.

Skamfuld og bedrøvet forlod Memnon Mørken, og tilbragte Natten i en Tilstand, som grændsede til Forrvibelse.

I denne forstrækkelige Tilstand lod en Røst sig høre, som sagde: „Giv Dig tilfreds, Memnon, dine Ønsker skal opfyldes; Dine Rigdomme skal aldrig forsvinde, og Dine Dage skal være evige, ligesom de. Kun en Søn, som ligner Døden, skal afbryde Dine Fornøjelser, naar Du misbruger dem, og denne Søn skal for Fortes eller forlænges i Forhold til Din Forbrydelse.“

Memnon antog denne Forjættelse for en Drøm, og han hørte den uden ringeste Forundring eller Fornøjelse. Men hans Beslyttelse blev ubeskrivelig, da han, om Morgenen, i det næste Bærelse, fandt en Samling af Guld og Skatte, som allerede opfyldte den ene

Deel af Løftet, og næsten overgik hans Ønsker. Han ville endnu nekke troe sine egne Øyne; Alt hvad han saae, opfyldte ham med Forundring, men i en Urne af Guld laae ved Indgangen til Bærelset en Seddel, som især tiltrak hans Nyægierrighed. Memnon læste denne Seddel, og den var af følgende Indhold:

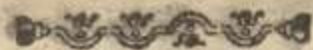
„Jeg er Din Skytsengel, Memnon, og jeg har opfyldt mit Løfte; Dine Dage ere uden Tal, ligesom Dine Skatte, men alt sammen kan ikke undrage Dig fra den Lod, som er fælleds for alle Adams Born. Jeg kan ikke befrie Dig fra Misundelsens Pille, eller Magtens Undertrykkelse. Jeg overlader Dig din egen Forsigtighed til Ledsager giennem Livets Labyrinth. Jeg anviser Dig allene et hemmeligt Stæd i din Have at giemme dine Skatte. Du vil der finde langt meere end Du her seer. Stædet er merket med et Grønsvær, og ingen uden Du skal nogen Tid erfare denne Hemmelighed.“

Memnon sloj strax ind i Haven, og hans Forundring vorte med hans nye Skatte; Han begyndte

te strax at anvende dem til Fornøvelser, i hvis Bestemmelse han imidlertid allerede begyndte at vakle.

Paa samme Tid sendte Sultanen ham et Bud, at han, uagtet hans Fortrydelse, endnu ikke ville glemme sin forrige Raade, men at han for Fremtiden skienkede ham det Huus, hvori han boede, og en Pension av 1000de Kroner til hans aarlige Ophold. Memnon modtog Paladset med Taknemmelighed, fordi hans Skat var begravet deri, men han lod Akmeth tillige vide, at en riig Arv havde sat ham i Stand at undvære hans Pension, og til Bevlis derpaa forærede han Overbringeren en meget kostbar Diamant.

Memnon drømte nu allene om Fornøvelser, og da han ikke selv var findriig nok at udfinde deres heele Hær, eller at bruge dem med den Orden og Smag, som skulle tiene til endnu meer at forhøje dem, overdrog han dette Valg til en fin Kiender ved Hoffet, som glemte intet av hvad der i en Hast paa den kostbareste Maade kunne have odelagt enhver anden, end Memnon.

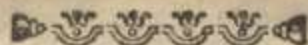
Det forstaaer sig, at blant alle disse Fornøielsen, som det vilde være ligesaa fiedsommeligt at opregne, som maaskee at nyde, maatte nødvendig i Østerlandene indbefattes et Se-rail av Asiens skønneste Døttre; Men det forstaaer sig tillige, at man midt i et Se-rail endnu ikke kan være lykkelig. Memnon indsaae dette, og gav den unge og skønne Mandane Fortrinnet for alle hendes Medbeylerinder, for i hendes Barm at udøse sin heele Siels Gøleiser, og i det ringeste med een fortrolig Ven at deele sin Lykke, som han umækelig kunne besidde eene. Mandane elskede ham igien og sit gandske Hierte, og, drukken av denne Kierlighed, sølte han, at man ikke behøver at være riig for at være lykkelig.

Memnon tilbragte nogle Uger i disse Genrykkelser, men Kierlighed til Pragt begyndte snart at overvinde Kierlighed til Mandane, og Memnon lod indrette et Lysflot nogle Meile ind i Landet, hvor Konsten, anført av hans Bens Klogskab, havde udtømmet al Pragt og Overflødighed. Memnon stød i Begreb at reyse derhen for at tilfredsstille sin Nysaierriighed, og Forkængelighed, da Tyrsten ved et nyt Bud lod ham kræve til Regnskab for sin
 Huus.

Huusholdning. Memnon var nødt at adlyde; Han betiendte Tildragelsen med hans Skatte, og Fyrsten lod see megen Fortrydelse. Du bedrager mig, sagde han til ham, og til Straf forbyder jeg Dig nogen Tid at forlade det Huus, jeg har foræret Dig til Opholdssted.

Denne Straf var utaaelig for en Mand, som søgte at udbrede sin Pragt allevegne, men et tilstrækkeligt Antal av Garder, som, efter Akmeths Befaling, modtog ham i hans Huus ved hans Hiemkomst, nødte ham at adlyde, og han tænkte nu paa intet uden at formilde dette Slaverie ved alle slags Fornøvelser. Tusende Fakler av alle Asiens Røgelsker udbredte paa eengang den vellystigste Lugt giennem alle Paladsens Gemakker, og kastede en Glands fra sig, skinnende som Solens. Hundrede Harpespillere, og ligesaa mange Sangere trættedes om Fortrinne at fortrulle ham ved deres himmelske Toner. Kostbare Ketter, paa Guldfade, og Viine, skummende i Guldbægere, lokkede ham til nye Vellyst, og dansende Nympher, skionne som Heldgudinder, blottede tusende Lillokælsker, opvakte tusende Længsler, og bemestrede alle Sjælselser. Paa et Teppe, indvirket med Guldkroner,

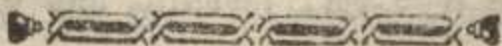

i en Klædning, kostbarere end Syriens Purpur, omringet av Tienerne og Hyflere, foresillede Memnon en Østerlandsk Monark, tilbedet av hans Slaver, og i denne Druffenskab av Pragt og Høghed, i denne Overflod av Rigdom og Bøllyst, i denne Forglemmelse av alle Livets Pligter var det Tid, at Memnon skulle sole Virkningen av Løstets Opfyldelse, og at han skulle sove ind til sin Straf.

Memnon vaagnede igien, og han kaldte paa sine Betiente, men ingen av dem var tilstæde. Han forlod sit Leve, og han fandt dem endelig; Man sagde ham, at han havde sovet i 4 Aar, at Mandane i den Tid var død, og at hun havde efterladt ham en Son. Man viiste hom denne Son, og han græd bittere Taarer over sin eneste Vens, sin uskatteerlige Mandanes, Forliis.

For at troste ham over dette Tab, tillod Fyrstken ham at besøge det Lysslot, hans Ven havde bygget ham, og i Selskab med Azor (saaledes kaldtes denne Ven) reyste han derud.

(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 32.

(See foregaaende No.)

Memnon fandt dette Slot langt over hans Forventning, og Haverne især overgik alt. Memnon lignede dem med Paradisets Regioner, og, for at gjøre Liigheden fuldkomnere, lod han sig endog forsøre at overskride alle Grændser av Naadelighed og Belanständighed. Slavinderne i hans Semil lod han forestille Lurris; Han selv forestillede Mahomet, og den fiæreste blant hans Gruentimmer forestillede Kadiga. I Begreb med at slutte denne Scene med de Lyksaliges Belønning i Paradis, og træt av Vellost og Udsvævelser, sov han omsider ind i Skindet av den deylige Kadiga, og Kadiga forlod ham tilligemed alle Paradisets Nymphes.

Memnon vaagnede igjen, og spurgte efter sine Gruentimmer. Man bragte dem ind til ham,

og disse himmelske Gæster vare nu alle forvandlede til rynkede og tandløse Matroner. Store Prophet, sagde han ved sig selv, hvad har du besluttet med din Slave? Forklar mig denne Hemmelighed, sagde han til den ældste av disse Fruentimmer, som forestillede Kadiga. Har jeg paa nye sovet i Døden, og ere i alle udsendte av den Evige for at plage mig for mine Synder? Du har sovet 40 Aar, sagde Kadiga, og mange Forandringer ere skeedte siden den Tid. Din Ben Azor er død, din Sou er røyst bort, og har plyndret de fleste av dine Skatte, efter at han forgæves forsøgte at begrave dig levende for at plyndre dem alle; Dine Kiærestes ere, som Du seer, 40 Aar ældere og hæsligere; Zephon har befalt Dig at reyse tilbage til dit Huus; Dine Venner og Hylere har alle forladt Dig; Kun Kadiga allene er dig troe; Lad mig omfavne Dig, og lad os leve lykkelige!

Gaae fra mine Dyne, Bestie, sagde Memnon, og overlod sig til den dybeste Sorg. Han kom tilbage til sit Huus; Han fandt alting forandret og i Forvirring, og han betroede den gamle Kadiga Opsigten derover, fordi han fandt at hendes forlorne Skionhed havde nødt hende at blive klog og erfaren. Ved nye Belyster

lyfter begyndte han allerede at glemme de forrige's Fortiis, men Bæmmelse og Træthed indtogte snart ogsaa deres Plads. Naturen nægtede ham tilsidst al Tieneste meere; Han sank hen i Følesløshed, og denne blev igien afløst af Grusomhed. Han mishandlede hans Fruentimmer, han blev en Tyran mod hans Slaver, og hans eneste Belyst blev andres Smerter. Kadiga forholdt ham denne Grusomhed, men forgiæves. Jeg er ubequem, sagde han, til alle sandfælige Fornøjelser, og for Siælens har jeg Afsky. Intet i Verden kan fornøye mig meere, uden at see andre ligesaa ulykkelige, som jeg selv.

Afskyelige Mand, sagde Kadiga, Du fortiente ikke at see Dagens Lys meere; Uforskammede, svarte Memnon, Du skal betale din Driftighed med dit Liv, og i det samme stak han sin Dolk giennem hendes Hierte. Strax efter overlod han sig til umaa- delig Drik, og han sov ind, som sædvanlig.

Da han vaagnede, sad en ubekjendt gammel Mand ved hans Side, og sældte Taarer. Memnon spurgte hvem han var, og han sagde, at han var Kosroes, en Broder av Kadiga, som havde tilgivet

ham sin Grusomhed, og begiært at han maatte tie
 ne ham i hendes Stæd. Siden din sidste Søn,
 blev han ved, er Zephon død, og hans Søn Re-
 gent i hans Stæd. Denne Søn vil forekomme Dig
 fremmed, fordi Du aldrig har seet ham, men Du
 maa vide, at Du har sovet i 30 Aar, og at dine
 Slaver og dine Fruentimmere ere alle flygtede i den
 Tid for at undsøge din Grusomhed.

Ulyksalige Tilstand, sagde Memnon bedrøvet;
 Jeg har Rigdom og Udødelighed, men aldrig har
 jeg i mit langvarige Liv følt uden langvarig Kum-
 mer. Liig Regnbuens Farver er min Glæde forsvun-
 den, og efterlader ingen Spor fra sig. Kun min
 Sorg er evig, som mit Liv, og Tiden udletter den
 forgiæves.

Bedragne Dødelige, sagde Rostroes, lær at
 tilbede Himlen, som straffer Dig til dit Beste! Den
 tilstod dig Skatte og Udødelighed, ikke for at begaae
 Forbrydelser mod dig selv og dine Brodre, men for
 at gjøre dem alle lykkelige tilligemed Dig. Denne
 Bey staaer Dig endnu aaben, og Du vil finde, at
 den tilhyder større Lykke end alle dine forsvundne
 Vellystier.

Jeg

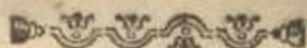
Jeg føler at du har Ret, ærværdige gamle Mand, svarte Memnon, og jeg overlader til dig at bestemme min Overflodighed til andres Lykke.

Himlen elsker enhver Overtræder, som vender tilbage til Dyden, sagde Kosroes, og den vil gandske vist bifalde dit Forsæt, men dette Forsæt kan endnu paa nogle Dage ikke iverksættes. Heele Persien sørger over Zephon, som døde forrige Maaned, og til Erindring av sin Fader har den unge Sultan forbudet, at ingen i en heel Maaned maae lade sig see paa Gaderne, uden allene de som besøge Syge, eller bringe Føde til Indvaanere, som kan betale.

Ik, sagde Memnon, inden den Tid kan utallige døe av Sult, som ikke kan betale; Vov at trøste disse Elendige, og du kan vælge til Belønning hvad Du forlanger.

Jeg vover alting for at trøste Bedrøvede, sagde Kosroes, og han forlod ham.

Memnon forandrede fra nu av sin heele forrige Levemaade. Han stod op med Morgenrøden,

da han anvendte disse kostbare Dagens Øyeblik til
 Læsning og Betragtninger. Han giennombandrede de
 blomstrende Marker, ikke som tilforn, i Selskab med
 hungrige Hyllere, eller vellystige Slavinder; Eenlig-
 hed var hans kiæreste Selskab, og Naturen hans for-
 troligste Ven. Odselhed og Bæmmelse vare langt
 borte fra hans Maaltider, og Hungeren krydede hans
 Retter bedre end heele Asiens Overflod. Han drak
 for at stille Tørsten, og ikke for at glemme sin Lyk-
 ke. Hans Sovn var rolig, og hans Drømme ufor-
 styrrede. Kiærlighed og Velgiørenhed avløste hans
 forrige Stolthed. Han sølte sin egen Kinghed, og,
 skamsuld over hans Fortrin for andre Dodelige, yd-
 mygede han sig daglig for den Almægtige, og tak-
 kede Himlen, som havde meddeelt ham Evne til at
 gjøre sine Brødre lykkelige.

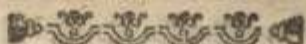
I denne Forsætning ventede han en Dag at
 Kosroes skulle komme tilbage fra sin sædvanlige For-
 retning; Men Kosroes blev ude, og i hans Sted
 kom en av Sultaneus Betiente, som lod ham vide,
 at Kosroes var i Fængsel fordi han havde over-
 traadt Sultaneus Befaling, og at der tillige var gi-
 vet Ordre at bringe ham selv ind for Dommeren.

Jeg

Jeg flyver derhen, sagde Memnon, for at redde min Ven; Jeg tilbyder alle mine Skatte for at frelse ham; Han tilbød dem virkelig, men forgæves. Man domte Kosroes til Døden, og han blev tilladt at omfavne Memnon for sidste Gang. Memnon følte ved denne Scene en ubeskrivelig Bedrøvelse. Min eneste Ven døer for min Skyld, sagde han; Al, hvorfor er jeg udødelig, at jeg ikke kan døe for ham? Lykkelig er den, som kan see sin Kummer endet i Døden! Allene min er evig, og Himlen har bønhørt mit Ønske til min Straf.

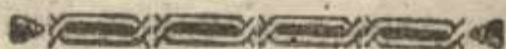
Du skal døe for din Ven, siden du ønsker det, (sagde en Stemme,) og jeg fritager dig her ved aldeles fra din forrige Bestemmelse. Allene denne Dag overlades dig til Forberedelse til Evigheden, og i Morgen, paa denne Tid, kommer jeg at opfylde mit Løfte.

Memnon erkendte strax Skytsengelen i denne Stemme, og i megen Rolighed og Frimodighed ventede han den efterfølgende Dag. Man bragte ham til Sultaneus Palads, og Skytsengelen var nærværende efter Løfte. Men hvor bestyrret blev Memnon

Memnon, da han i Skytsengelen erkjendte sin kiære Mandane, i Storbiziren sin troe Uxor, og i Rosroes Sultanen selv, som havde alle gjort sig ufien- delige for at bedrage ham til hans Beste.

Allene for at bringe sin Ven til Dyden havde Zephon opfundet denne heele Tildragelse. Han havde ladet den iværksætte ved hans dueligste Hof- mænd, og for at prøve til det ydersie, om hans For- bedring var virkelig eller foreslilt, havde han især anseet nødvendigt at prøve hans Forhold i Henseende til Døden; Han fandt den en retskaffen Mand suldkom- men værdig, og han var nu tilstrækkelig overbevist om hans Oprigtighed. Han fortalte Memnon den heele Sag, og Maaden hvorpaa den var udført. Jeg har gjort et Forsøg, saade han til ham, hvorved jeg vinder en Ven, og Du vinder denne Røysomhed, uden hvilken man er aldrig lykkelig i Livet. Din Tilstand har været i 14 Maaneder, men den har forskaffet Dig en Erfarenhed av dobbelt saa mange Aar, og Seyeren er blevet din, Memnon, i denne lykkelige Striid; Ved at foragte Rigdom har Du vist hvormeget Du fortjener at besidde den, og Din Eigensidighed for Døden viser, hvor meget Du fortjener at leve. Lad Zephon for Eftertiden være Din Ven, og Mandane din Kone, og lad denne Lykke fornøye Dig meere, end Rigdom og Udødelighed!

Provinzialblade.

IV. B. No. 33.

Til Udgiveren.

Blant saa mange Lovtaler over Skionhed har jeg endnu ingen fundet over Hæslighed, min Herre. Tillad mig derfor at forsyne Deres Blade med nærværende! Jeg er frem for alle berettiget at skrive den, og jeg vil sige Dem hvorfor.

Kopar har allerede vanskabt mig i min Bugge. Jeg har en Næse, som Taarnet paa Libanon. Jeg har en Puffel mellem begge Skuldre, og min Underbygning nøder mig at bære Krykker. Denne Tilstand gjør mig uskicket til alt Arbeyde og Fornøvelser. Ingen Vens Taarer lindre min Kummer; Ingen Bruds Arme tilfredsstille mine Længsler; Enhver slyer mig, som den Spedalske i Evangeliet. Naturen er allevegne skion i dens Uorden. Kun i mig er den vederslyggelig. Jeg er Udskuddet av Skabningen, og den Almægtige dannede mig til Estræk.

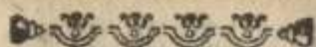
Disse Betragtninger har ofte kostet mig bittere Taarer; Tusende Gange har jeg ønsket Døden for at undslippe et Liv, som var mig til Affkye. Men Døden besøger ikke Elendige, og jeg lever endnu til trods for Naturen. Jeg nødtes altsaa at søge efter Trost for i det ringeste at bære min Skiæbne med Taalmodighed. Jeg søgte, og jeg fandt den. Himlen, sagde jeg, afvejer Lykke og Skiæbne i en liige Vægtsskaal. Jeg mangler den Karstes Fordeele, men Helbred frelser ikke fra Lidelser, tusende Gange større end Legemets; Jeg mangler Alcibiades's Tillokkelser, men Skionhed er ofte en Svare til Vaster, og Dyden med Pukkel bør foretrækkes for Uhyrer i Skikkelse af Engler.

Denne Tanke gjorde mig rolig. Jeg fandt den bestyrket hos en Engellænder netop i samme Forsætning, som jeg, og efterfølgende er Resultatet af hans og mine Betragtninger, som jeg har skrevet i eet for at meddeele dem bestomeere Styrke og Eftertryk.

Hæslighed, siger man, gjør uskicket til de fleste Livets Forretninger, og jeg vil tilstaae det fordi jeg føler det af egen Erfaring. Skarron maatte
lade

lade indrette en Art av Karnat allene for at løfte Hatten av, og, til sin Hiertesorg, erfoer hans Kone, den smukke Maintenon, at han var udhygtig til alt andet, uden at fortælle Historier, og at skrive Vers, som ingen læser meere. Skiont i andre Henseender føler jeg samme Ubequemhed, min Herre, og jeg kan ikke bøye mig til Jorden for at tage en smuk Dames Biste op, om jeg og kunne fortiene mig et Kys paa hendes deylige Mund til Belønning. Ligesaa beder jeg at det heller ikke maa ansees for Stolthed, om jeg ikke strax løfter mig fra min Stol, naar fornøden giores, men at det allene maane tilskrives en Ufuldkommenhed i mit Gravitets Centrum. Jeg føler alle disse Uleyligheder gandske vel, og de forstyrre ofte min Rolighed, men de fuldkaste den dog ikke aldeles.

Hæslighed, siger man, svækker Helbreden, og forforkter Livet; Denne Paastand er ikke uden Grund, fordi den forstyrrer disse Deeles Forhold, som tiene til at udgiøre den varige Styrke og Helbred. Imidlertid er ingen Regel uden Undtagelse; Esop døde temmelig gammel, og han havde maastee levet endnu længer, om han ikke var blevet dræbt i Delphis. Den Engelske Skat-

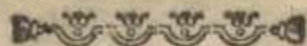
mester, Burleigh, (fortæller min Kollega, Engellænderen,) var affkyelig vanskabt, men han blev ikke desto mindre 78 Aar gammel. Popes Fader var ligesaa puffelrygget, som hans Søn, og han opnaede dog en Alder av 75 Aar. Voeten Pope døde meget yngre; Formodentlig allene fordi hans Siel var meere virksom end hans Faders.

Men lad Hæslighed være foreenet med en slet Helbred, og et kort Liv! Denne Mangel selv foder Godeelse. Den vænner til Maadelighed, og denne Dyd har altid sin egen Belønning. Naar mine Frødre spise Gordervelsen, og drikke Døden i Overdaadighed, spiser jeg een Ket, og fordøyer den, eller slukker min Torsi uden tillige at forstyrre min Hierte. Jeg foretrækker en Fastedag for et Bord stult av Ketter, og en tom Mave for en overlæsset Bug. Jeg lever lykkelig, og jeg priser Maadelighed som min Skytsengel. Den bevarer min Helbred, og den forlænger mine Dage. Den frelser min Dyd, og den forædler min Siel. Den forsøger min Lykke, og den formindsker mine Plager. O, Maadelighed! jeg tilbeder din Guddom, og du skal evig herske i mit Hierte,

Hæslig

Hæslighed, i Henseende til en Mand's Lykke, er ofte en Forhindring, som berøver ham mange Fordeele. I den ringere Stand nægter den ham næsten alt Arbejde hvortil kræves hans Ansigtets Sved. I den høiere Stand gjør den ham ubequem til andre Forretninger; Den gjør ham ubequem til Dyrighedsperson, fordi han ikke kan forskaffe sig Agtelse, og til den geistlige Stand, fordi denne Stand taaler ingen Lyder. Men Geniet, og Forstandens Fordeele tilhøre ham aldeles, og med disse skaber han selv sin Lykke. Han oplyser Verden ved Skrifter, naar han ikke kan behage den ved Omgang, og han skriver Skuespil, naar Naturen har nægtet ham at spille dem. Han gjør Plan til Krige, endskiont han ikke taaler deres Besværligheder, og nægtet han ikke deeler Helternes Seyer, deeler han i det ringeste deres Laurbær ved at besynge dem paa Parnasset.

Kanzler Bako paastaer, at Hæslighed gjør Misundelsen vaabenløs hos de Store, og at den befordrer Evghed og Uvirksomhed hos Medbejlere. Denne Fordeel er betydelig, men den har tillige en Uleylighed i dens Folge, som opvejer den; Skionhed indtager ved første Dvekast; Hæslighed derimod indblæser

Nisfkye; Den afvender alle Hjerter, og man nodes at
 stride med alle Dydens og Klogskabs Vaaben for at
 erobre dem. Men denne Strid selv er nyttig. Den næ-
 rer Forstanden, og den forbedrer Hiertet, naar den
 skionne Dukke glemmer at han er født til meer end allene
 at indtage. Bako siger tillige, at Hæslighed gjør fø-
 lesløs og misundelig, og jeg vil tilstaae, at denne
 Sandhed har Exempler, men jeg nægter den al-
 deles i Henseende til mig selv. Jeg læser al-
 drig om Forsølgelse og Tyrannie, uden jeg beklager
 de Undertrykte, og forbittes mod Forsølgeren. Jeg
 læser om Titus: Denne Dag har jeg forloret,
 og jeg græder og Glæde; Jeg læser om Trajan,
 Henrik den 4de, Fridrik den 5te, og deres Vel-
 gierninger fylde min heele Siæl med taknemmelige
 Følelser mod den Gud, hvis Billeder de vare.

Jeg har sagt at Hæslighed tiener til at nære
 Forstanden og at forbedre Hiertet, og jeg haaber at
 ingen nægter mig denne Paastand. En Mand, som
 føler ikke sin Styrke i sit Haar som Samson, no-
 des at jøge den i sit Hoved. Naar han ikke kan
 tiltrække alles Dyne ved sin Skionhed, maae han
 fæng-

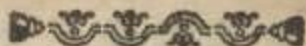
fængste dem ved sin Forstand, og hans første Spørgsmaal er altid med Voeten: Hvad skal jeg gjøre for at blive udødelig? Jeg taler ikke engang om hvilken Fiende Dyden taber i Skionhed? Skionhed forstyrrede Troja, og dens Slagtofferes Gravskrift er som den døde Loves hos Basilisten: Av dens Gynne kommer min Død; Skionhed kostede Lucretia Livet for at frelse sin Ære, og den giennemborte Virginia ved hendes egen Faders Haand for at redde hendes Kydsfthed. Disse og flere Exempler, foreenede med foregaaende Betragtninger, troste mig i min Tilstand, min Derve; Min Dukk er mig til ingen Byrde længer, og mine Frykter koste mig ikke et Suk meere. Sid enhver i min Skiebne nyde samme Rolighed!

(* *)

† † †

Et Exempel paa et besynderligt Forsyn.

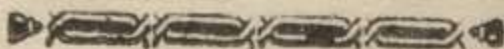
Franz Civil, en tapper protestantisk Adelsmand, fik i Beløringen for Rouen i Aaret 1562 et Saar, som styrkede ham ned fra Bolden, hvor han sægtede mod de Katolske. Mogle Soldater, som troede ham død, begrove ham paa Marken uden at erindre paa hvad

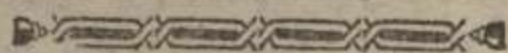
hvad Sted, og en Tiener, som elskede ham meget, søgte forgiaves efter hans Liig for at give det en meere anstændig Begravelse. Endelig fandt han det, og til sin Formodning fandt sin Herre endnu levende, hvorpaa han strax bragte ham til Lazarettet at helbredes; Men han blev der nægtet al Hielp, og Civil laae saaledes nogle Dage uden al Forbindelse; Han blev endelig læget igien, men strax efter, da Byen blev indtaget med Storm, blev han af de umenneskelige Fiender kastet ud igiennem Vinduerne, hvor under han tilbragte tre Dage uden at et Menneſke kom ham til Hielp i hans Elendighed. Endelig forbarmede en Slægtning sig over ham, og lod ham bringes bort at læges paa nye, da hans Saar i midlertid vare oprevne igien, efter hvilken Tid han levede siden 40 Aar i fuldkommen Helbred og Rolighed.

Det fortæner at merkes, at denne Mand, som frem for mange har havt saa besønderlige Prover paa et velgiørende Forsyn, har tillige havt disse Prover fra sin allersørste Gudsvel. Hans Moder døde uden at forløses med ham, og Dagen efter at hun var begravet, tænkte man først paa at opgrave hende igien, og ved Keysersnittet at Kiære hendes Søn ud, som endnu var gandske levende.

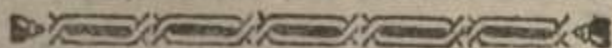
President de Thou fortæller denne Tildragelse hans ypperlige Franſke Historie, hvorfor den har al Anseelse av en ufortalsket Beretning.

Provinzialblade.

IV. B. No. 34.

Om adskillige Nationers Musik.

(Efter et Stød i Hr. Forkels musikal. krit. Bibliotek.)

Man har bebrejdet Egypterne meget, at de ikke har betient sig av Musik til at temperere deres uordentlige Indbildningskraft. Diodor skriver, at denne Methode er forekommen dem farlig, og at de troede, den svækker Siælen ligesaa meget, som en heftig Bryden svækker Legemet.

Efter saa udtrykkelige Forsikringer skulle man næsten troe, at Egypterne ingen Musik har havt. Ikke desto mindre havde de den dog, men til lige saa avskyelig, som endnu alle Nationers i Afrika, eller, hvilket er næsten det selv samme, som Stadsmusikken i en vis Bye i Europa.

Naar man allene, siger Hr. Paw, betragter Dannelsen af det Instrument, som er bekendt under Navn af Sistrum, ligemeget enten af Sølv eller anden Metal, vil man strax erfare, at det aldeles ingen Harmonie kan tilvejebringe, men allene en skarp Lyd, som i Selskab med Skraldet af den grove egyptiske Fløyte, og Oxen Apis's gruelige Brølen, frembragte disse umusikalske Dissonanzer, hvorom Klaudian taler i følgende Vers, som efterligne dem:

— — — — Nilotica Sistris
ripa sonat, phariosque modos Aegyptia ducit
Tibia, submissis admugit cornibus Apis.

Ligesaa bevægelige har gandske vist de øvrige Instrumenter været, som ere bekendte under Navn af den lille Fløyte, eller Flageolet, Blæsehornet eller Blæserøret, Kastagnetterne, og Triangelen, som endnu bruges ved vore Janitskarmusikker, den lille Tromme, som man holdt med den ene Haand, og slog med den anden, tilligemed en b. synderlig Art af Fløyte, hvorom Pollux og Eustathius tale Præsterne i Egypten tillode derfor ikke disse Instrumenter at

at vanhellige Teyplerne under Gudstieneffen for ikke at forstyrre den almindelige Andagt. Giv Gud, at vore gjorde det samme!

En Recensent av Hr. Paw har bebreydet ham, at han tør paastaae, at Pythagoras's System i Musiken, hvilket eenstemmig er antaget for at være det Egyptiske, er det selv samme, som Kinesernes, endskiont disse Nationers Instrumenter ere gandske forskiellige. Ikke desto mindre er endnu Skrig og Allarm begge Nationers Musik, ligesom i heele sydlige Asien. Alle disse Folk maae opvækkes ved Skrig, fortælle Reysesebrikerne, naar de skal bringes at arbejnde, og dette samme Skrig horer man i Japan, i China, i Siam, og paa alle Der i det Indianske Arkipelagus; Ingen Baadsmand kan der lette et Anker, siger Chardin, eller en Tommermand løfte en Biecke, uden han skriger gruelig derved. Chardin anfører tillige en Aarsag dertil, som synes vel grundet: Han tilskriver dette Skrig en almindelig Dorskhed hos disse Folk, som idelig maae opvækkes ved et Skrald, hvorfor man ogsaa allevegne i disse Verdens Egne treffer Trommer og Fløyter, allene fordi de bære meget. Kvalne og harmoniske Toner vilte slet

ikke røre disse Folks sandkelige Organer, hvorfor de heller aldrig har bragt det vidt i Musikken, eller nogen Tid vil bringe det vidt. Ligesaa hos os, siger Sganarel.

Persernes Instrumenter bestaae i smaae Trommer, i Kastagnetter av Træ, og i Fløyter av Rør, hvorefter de tillige danser.

Den Mogolske Musik dover Dret overmaade. De sædvanligste Instrumenter ere 8 til 9 Fod lange, og 10 til 12 Tommer wiide Hoboer, som efterligne Lyden av en Trompet. Til denne Musik bruge de endnu Jern og Kobberpauker, som ofte har 6 Fod i Siennemånit. Kysrens Musik bestaaer av et Dofin saadanne Hoboer, og ligesaa mange Pauker. Alle disse Instrumenter lade sig vaa visse Timer om Dagen og Natten høre med en Allarm, som vel i Begyndelsen er utaalelig for en Fremmed, men som bliver tilfidsst behagelig for ham, naar han vænnes dertil. Denne Musik har sine Regler, som bestaae i at temperere Instrumenternes naturlige Haardhed, og; vagnet den ikke hos disse Folk har giort nogen besynderlig Fremgang, finder den dog overalt deres fuldkomne Bisald.

Indvaa.

Indvaanerne paa de philippinske Øer finde stor Smag i Dandserinder, som tillige synge. De har slet intet musikalsk Instrument; De gjøre heller ingen Lufespring i deres Dandse, men bevæge allene Fødderne for at vende sig, og gjøre forunderlige Bevægelser med Kroppen. Man finder hos disse Folk Balletter av 40 til 50 Personer, hvortil de synge Wiiser, som alle gaae av een Tone. Ved ethvert Refrain slaae de Hænderne sammen, strække Fødderne ud, og give et stort Skrig.

Tyrkernes Musik er endnu i sin Barndom, lige som alle deres Videnskaber. Man kan endog tvivle om den nogen Tid kommer at opnaae nogen Grad av Fuldkommenhed. Deres Præster gjøre sig al Glid for at gjøre den forhadt for den almindige Mand, og de klogere blant Nationen, som ikke troe paa Præster, ere saa faae, at deres Antal er ikke tilstrækkeligt at oppeye Mængden. I Konstantinopel har man vel en Art av Luth med 3 Strenger, som man spiller med Færdighed, endskjønt uden Smag og Takt, men Floyter synes for Resien at være det eneste Instrument, som Tyrkernes Øren endnu, med Præsternes Tilladelse, tør lade sig fornøye ved.— Ak!

† † †

Et musikalsk Brev til Udgiveren.

Min Tilbøielighed til Musik forsvinder aldrig, min Ven. Ved Klaveret tilbringer jeg de lykkeligste Timer av mit Liv, og naar jeg nu og da gjør Musik med mine Venner, glemmer jeg i disse Øyeblik, at Verden er saa ond som den er.

Men hvor forskjellig er ikke denne Musik fra den, jeg nu vil beskrive Dem. Jeg behøver ikke at sige Dem, at jeg meener Stadsmusiken, og at den her paa Stædet er affkyelig uden Exempel. Instrumenter og Musikantere ere begge Machiner tilhøbe, kun de sidste ubrugbarere end de forste. Velklang, Orden, Styrke, Gølelse, Skionhed ere hos disse Folk ukjendte Navne. Haandverker ere disse arme Syndere, og ingen Konstnere. Efterfølgende Exempel skal overbevise Dem derom.

Kyslig var jeg buden at anhøre en Musik av disse Stympere paa en Vens Fødselsdag. Maatte denne Ven heller aldrig have været født til Verden for den Qual, han har voldet mig! Sey Karle med
 Spyd

Spyd og Buer traadde ind i Bærelset, og væbuede sig gransom til Striden. Man stemte hvert Instrument, det er at sige, man forstemte det. Man tog en Trio ud; Himmel og Jord hvilken Trio! To Stemmer vare av eet Partie, og den 3die hørte Gud veed til hvilket andet. To Stemmer vare av Dur og den 3die av Mol. Hvilken Forstrækkelse; Man begyndte allerede at spille. Hver Tone var som Svins Grynten, og Ulves Tuden. Jeg sølte ubeskrivelig, og Angestens Sved dryppede mig av Ansigtet; Endnu vedbleve disse Mordere uforstyrrede. Jeg maatte forlade Bærelset, og Forstrækkelsen hørte tilsidst op. Kun Bassisten havde en Linie forud for hans Brødre, og den lod han ubrødelig høre til Enden for ikke at glemme en Toddel av sit Pensum.

Al, sagde jeg til min Ven, har De mig fiær, saa skaan mig for et nyt Udsald, og min Ven gav dem alle Afssked.

Saaledes ere tillige alle vore Kirkemusikker, kun at man ikke paa eengang spiller forskiellige Sager, som her; Text og Musik ere begge av een Stymper;

Orge-

Orgelet skriger mod Trompeterne, Hornene mod Basunerne, og Meenigheden skriger over dem alle, det Herren forbarne sig. Vilde Løver og Tigre brøle ikke vakkeligere i deres Huuler, naar man vil røve deres Unge, end alle disse Elendige brøle for at vise en offentlig Andagt.

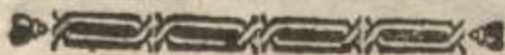
Himmelske Væsener, velgiørende Toner, saaledes vanæres eders Kunst, som overgaaer alle Dodeliges; Spot og Fordervelse ramme enhver, som skændes eders Helligdom!

De forstaae Engølle, min Ven; Lad mig til Bederlag for den Fortælling, jeg har straffet dem med, trøste Dem med disse kostbare Vers av Pope i hans Ode paa Cecilias Dag.

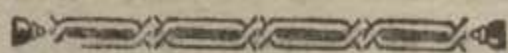
Music the fiercest grief can charm,
 And fatè's severest rage disarm:
 Music can soften pain to ease,
 And make despair and Madness please;
 Our joys below it can improve,
 And antedate the blifs above.

Skrevet i * *

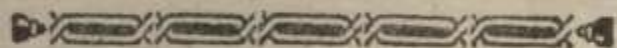
(* *)

Provinzialblade.

IV. B. No. 35.

Sollands blomstrende Handel, som i saa mange Aar har tiltrakt sig Europas Opmærksomhed, synes allerede i Begyndelsen af nærværende Krig at lide saa alvorlige Stod, at enhver er bekymret over dens synkende Velstand. Endog mange, som kiende denne Handel allene av Tradition, eller av Aviserne, eller av en utilstrækkelig Nærværelse for en kort Tid, tilbragt uden fornøden Undersøgelse, ofte ogsaa uden fornøden Forstand at undersøge, endog disse, siger jeg, bekymre sig om dette Riges Tilstand for nærværende Tid ligesaa meget som om deres eget; St. Eustathius og Surinam ere i alle Halse og paa alle Kroer; Man slutter Krig og Fred; Man strider pro og contra, og til Slutning ere mange endnu lige kloge hvorom de har trøttet.

For at give disse Patrioter for Fremtiden Anledning at vide hvorfor de bekymre sig, skal nærværende

Blad meddeele dem et Udtog om de foreenede Neder-
landes Handel efter en for kort siden udkommen
Beskrivelse over de fornemste Europæiske Nationers
Handel, et intressant Skrift over en for de fleeste
Læsere intressant Materie. —

Holland avler lidet Korn, og har lidet Bræn-
de, men derimod desto større Forraad av Torf. Qvæg-
avlingen er især meget betydelig. En Koe giver
om Sommeren daglig meget over 10 Kander Mælk,
hvilket er Marsagen, hvorfor en saa utrolig Mængde
Smør og Ost udfores til fremmede Stæder. Ved
Fiskerierne har Holland forskaffet sig store Rig-
domme, og denne vigtige Næringsgreen deeles i 3 Ho-
veddeele, hvoraf Hvalfiskefangsten paa Gronland og
Stratdavid udgiør den ene, Sildefangsten paa Ky-
sjerne av Engeland og Skotland, som kaldes det
store Fiskerie, den anden, og Kabeliaufangsten den
tredie Deel.

Hvalfiskefangsten begyndte hos Hollænderne i Be-
gyndelsen av forrige Aarhundrede, og Gevinsten var
saa betydelig, at allerede i Aaret 1614 et Selskab
under Navn av det nordiske blev oprettet, hvortil
kom endnu eet siden i Aaret 1622, indtil Fangsten
blev

blev givet frie i Aaret 1643, hvorved det endnu forbliver.

Ved Sildefangsten fortiener Holland betydelige Summer, hvorfor den tillige besordres ved de klogeſte Anſtalte, og Anordninger.

Fabrikerne ere i Holland ikke i betydelig Flor. Silke, Guld og Sølvfabriker ere Lid efter indgange; Kun nogle Fabriker af lette Silketoyer ere tilbage, især i Harlem. De Hollandſke Tresser, som endnu gøres, ere heller ikke saa gode som de Franſke. Løvværker gøres ikke engang saa meget i Holland som der forbruges til Landets eget Brug. Lerredsfabrikerne i Gronningen, Friesland og Oberysſel ere i den allerbeste Anſeelse. Papiirfabrikerne har derimod tabt noget af deres forrige Berømmelse. Fayanzfabrikerne ere komne i Forglemmelse siden andre Stater har begyndt at forbyde fremmed Steentsøys Indførsel. Oliemøllerne ere af megen Betydenhed. Skibsbyggeriet er høyst vigtigt, og dets fornemste Stæd, som bekiendt, Sardam, hvor Sommermændene forpligte sig til hver Dag at levere et Krigsskib, naar man allene 3 Maaneder tilførn bestiller det, og gjør Forſtud dertil. Kattuntrykkerierne har nu

ikke meget at betyde. Diamantsliberiet i Amsterdam og Antwerpen er usforbederligt.

Holland har mange Eyendele i de andre Verdens Deele, som levere Wahre og Produkter, hvormed det driver Handel i alle fire Verdens Parter. Holland driver endnu desuden en betydelig Handel allene ved at opkøbe Wahre i de Lande, hvor de har hiemme, og at bringe dem til andre Stæder. Denne Handel med andre Nationer deeler sig i følgende Greene.

Under den Nordiske Handel indbefattes den, som Holland driver med Rusland, Danmark, Norge, Sverrig, og alle Havne i Østersøen. Handelen paa Rusland angaaer næsten for nærværende Tid allene Petersborg. Hollænderne bringe derhen Specerier, Ferreder, Silketøyer, Olie o. s. v., hvorfra de hente tilbage Ruslæder, Bor, Hamp, Tælle, o. s. v. I det Hele vinder Holland ved denne Handel aarlig omtrent 100,000 Rubler.

Fra Norge bringe Hollændere alle Slags Træ til Skibsbyggerie, Tiære, o. s. v., hvorimod de levere Salt, Spanske Wiine, Specerier, Tobak, o. s. v. Paa denne Handel tabe de.

Med

Med Danmark drives ingen Handel uden med Renter, som betales paa denne Stats Gield.

Handelen med Sverrig, Lifland, og Rusland er betydeligere. Handelen paa Danzig har paa nogen Tid været underkastet Forandringer. I Almindelighed er den nordiske Handel ikke meere saa blomstrende, som tilforn, fordi andre Nationer kappes med Hollænderne, og især har den heele Handel paa Ostseens Kiendelig aftaget siden de Danske, Engellænderne, Sverrig og Preusen har taget Deel i samme.

Handelen med Tydskland er endnu meget vigtig, og Hamborg, Bremen, og Embden ere betydelige Handelsstæder for Hollænderne.

Av endnu større Vigtighed er Handelen med Frankrig, i Særdeleshed paa de Franskes Side. Hollænderne hente derfra alle Slags Silketoyer, Stoffer, Frugter, Lommeuhre, Speyle, o. s. v., hvorfor de overbringe dem Fisk, Specerier, o. s. v. Hertil kommer endnu den betydelige Handel med de Franske Koloniers Vahre. Hollands Handel med Frankrig skeer til Lands giennem de Osterrigiske Niderlande, og til Søes i alle Franske Havne.

Handelen med Storbritannien og Irland er siden den Engelse Navigationsakt meget faldet. Holland taber ved denne Handel. Ikkedestomindre bliver dette Tab nogenledes erstattet ved Snighandelen, ved Bexelhandelen, og ved den Andeel, Hollænderne har i de Engelse Annuiteter.

Tilføren var Handelen med Spanien temmelig betydelig, men siden de Danske, Engellænderne, de Svenske og Hamborgerne begyndte at seyle selv paa Spanien, er den meget faldet.

Handelen med Portugal er siden 1705 næsten allene i Engellændernes Hænder. Imidlertid har Hollænderne dog endnu en liden Handel i dette Land.

I Italien affætte Hollænderne deres Vahre fra Ostindien og Amerika meget got, og denne Handel er for dem saa meget vigtigere, som de Vahre, de tage igjen, nyttes med Fordeel i deres Handel med Tydskland og de Nordiske Riger.

Ved Handelen paa Levante forstaaer man Handelen paa de Havne i det Middellandske Hav, som staae under Tyrkernes Herredom, eller med andre Ord, Grækenland, Arkipelagus, det Europæiske Tyrkie, og
 Egypt.

Egypten. Siden 1612 drive Hollænderne denne Handel under deres eget Navn, efter at de tilforn maatte drive den under Fransk Flag. Denne Handel er frie for enhver, og aldeles uden Monopol.

Handelen paa Ostindien, Afrika og Amerika drives under Ofsigt av det Ostindiske og Vestindiske Selskab, og af Selskaberne fra Smirna og Verbice. I Begyndelsen toge Hollænderne deres Ostindiske Bahre fra Portugal. Men da Portugal kom under Spansk Herredomme, satte Hollænderne sig, ved en fordeelig Expedition paa Java og de Molukkiske Der, fast paa nogle av dem. Forskiellige Selskaber paatog sig nu at udruste et Antal Skibe til Ostindien, som i Aaret 1602 bleve foreenede til eet Selskab under Navn av det Ostindiske. Nogle Aar efter sogte Hollænderne at skaffe sig en Bey til Kina, men bleve forhindrede av Portugiserne. I Aaret 1624 satte de sig ned paa Formosa, og stiftede der en Kolonie, som de igien tabte. I meer end hundrede Aar var Handelen med Japan av den allerstørste Fordeel, men siden 1741 er ogsaa denne blomstrende Handel tilintetgjort, og Hollænderne tør neppe komme derhen mere.

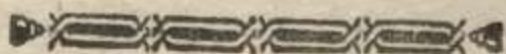

Antallet av Nellifetræerne paa Amboina udgjør 500,000, og Moskattræerne ere indskrænkede til Bandaerne, hvorav kun 3 bære Moskattræer, og disse igjen ere de eneste i Verden.

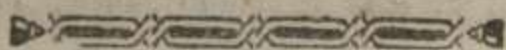
Efter Portugisernes Fordrivelse fra Ceylon fik Hollænderne en eksklusiv Handel med Kaneelbarken. Aar 1609 byggede de Batavia; Aar 1658 fordrev de Portugiserne fra Koromandel, og strax efter fra Malabar. For at skaffe sig Forfriskninger paa den lange Vej fra Europa til Ostindien anlagde de en Kolonie paa det gode Haabs Forbjerg, som koster Holland meget paa den ene Side, men paa den anden Side er nundværkly for deres Skibe til Forfriskning.

Til Indien sender det Ostindiske Selskab kun saa Fabrikvare; Derimod bringe de derfra Specerier og Silke, Kattuner, Edelseene, Metaller, og Porcelain.

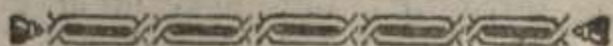
Paa alle Ostindiske Handelspladse, som ere av Betydenhed, har Hollænderne Faktorer, som alle, næst Statholderne i Indien, staae under Regieringen i Batavia.

Provinzialblade.

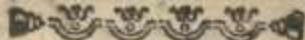
IV. B. No. 36.

Et Blad for Svømmere.

Efter Begjær indføres følgende Skrivelse fra Amerikaneren, den berømte Franklin, til en Ven om den Kunst at svømme —

„Jeg kan ikke være av Deres Meening, kæreste Ven, at De skulle være for gammel til at lære at svømme. Varken i Deres Have giver Dem den bedste Anledning dertil, og da Deres nye Betiening ofte fordrer Deres Nærværelse paa Vandet, hvorfor De saa meget frygte, saa ville De gjøre vel i at forsøge engang paa at svømme, fordi intet ville fordri-ve Deres Frygt meere end den Overbeviisning, at De, i alle paakommende Tilfælde, kunde svømme til Lands, eller og vente saalænge i Vandet uden at synke, indtil De kunne reddes ved en tilkommende Hielp.“

„Jeg ved ikke hvor meget Kork eller Blærer kan tiene til at lære Svømmekunsten, da jeg aldrig har seet gjøre Forsøg dermed. Formodentlig kan de tiene til at understøtte Kroppen, naar den lærer den første Bevægelse, eller Maaden at strække sine Arme og Fødder frem og tilbage, som er det første, der er nødvendigt for at bevæge sig videre. Men De blive aldrig en ret Svømmer, førend De er sikker paa at Vandet allene holder Dem oppe. Jeg ville derfor helst raade Dem strax at forsøge paa dette, saameget meere som jeg har kiendt adskillige, der allene ved en lille Øvelse uformerket har lært denne Bevægelse saa vel, som om Naturen selv havde lært dem den.“

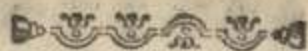
„Den Øvelse jeg meener, bestaaer i at vælge en Plads, hvor Vandet stedse bliver dybere; Man gaar der i Vandet lige til det stiger til Brystet, hvorefter man vender tilbage, og kaster et Eg ud, som synker til Bunds, og meget læt kiendes igien, naar Vandet allene er klart. Dette Eg kastes ud vnder i Midten av det Stykke, De har vovet Dem ud fra Stranden, hvor det endnu ligger

saa

faa dybt, at De ikke kan naae det allene ved at bryde Dem. For at give Dem Mod til at tage det op, behøve De da kun at betænke at De komme fra et dybere Vand i et lavere, og at De, saa snart De finde det for got, kan staae opreyst over Vandet, og forekomme al muelig Fare. Deryaa dukke De under med aabne Dyne, søge lige til Egget, og giøre Dem Umage for at arbejde med Hænder og Fødder for at naae det. Ved dette Forsøg vil De finde, at Vandet, mod Deres Villie, driver Dem i Høyden, at det ikke er saa let at synke, som De forestille Dem, og at De ikke uden med stor Umage kan naae Egget; Saaledes føle De selv og overbevises om, at Vandet bærer Dem, og lære altsaa at forlade Dem paa denne bærende Kraft. Deres Bestræbelse for at modstaae det, og at naae Egget, lærer Dem tillige at arbejde med Hænder og Fødder mod Vandet, og denne Bevægelse er det, som De behøve til at svømme for at holde Hovedet over Vandet, eller for at gaae frem og tilbage deri.,,

„Jeg onskede ret alvorlig at raade Dem til at forsøge denne Methode. Thi endskjønt jeg troer at

have beviist Dem at Deres Legeme er lettere end Vandet, at De længe kan drive omkring i dette Element, og dog beholde Munden frie til at trække Aanden, naar De allene sætte Dem i den fornødne Stilling, holde Dem i Rolighed, og vogte Dem for al stærk Bevægelse, saa kan jeg dog ikke, forend De har bestyrket denne Fortrolighed til Vandet ved Erfarenhed, forlade mig til, at De ville beholde det fornødne Overleg at erindre Dem om de Anviisninger, jeg har givet Dem. Bestyrtelse kan bringe Dem alt dette av Tankerne; Thi omendskiont vi ofte indbilde os at vi ere fornuftige Skabninger, synes dog Fornuften ved saadanne Leyligheder meget lidet at hielpe os, og Dyrene, som vi neppe tilstaae en Straale av Forstand, synes deri at besidde et stort Fortrin for os.,,

„Jeg betiener mig av denne Leylighed til at forelegge Dem de Stykker, hvorpaa enhver Svømmer fornemmelig bør give Agt, og disse Stykker ere følgende:,,

1) Endskiont Hovedet, Armene, og Beenene paa et menneskeligt Legeme, som faste Deele betragtede, ere

ere specifisk tyngere end frisk Vand, saa er dog den øvrige Deel, i sær den øverste Deel, meget lettere end Vandet, fordi den er hult; Heele Legemet tilfattet ere altsaa for let til at synke gandske under Vandet, og en Deel derav bliver altid saa længe over Vandet indtil Lungen er fuld av Vand, som skeer, naar man av Angest under Vandet vil drage Luft og trækker Vand i sig i dens Stød.

2) Arme og Been ere specifisk lettere end Søevand, og bæres derav. Et Menneske ville altsaa aldrig synke i Søevand uagtet hans Lunge var fuld av Vand, naar den specifiske Tyngde i hans Hoved ikke trak ham under Vandet.

3) Naar nogen styrter sig paa Ryggen i Søen og strækker Armene ud, kan han meget let blive liggende i en Stilling, hvor Næsen og Munden ubehindrede kan trække Luft. Ved en lille Bevægelse med Hænderne kan han endog forekomme at velte omkuld, hvis han skulle spore mindste Tegn dertil.

4) Naar nogen i sødt Vand legger sig paa Ryggen i Vandet, kan han ikke længe blive liggende i denne Stilling uden ved en fornoden Bevægelse med hans Hænder mod Vandet. Eior han ikke denne Bevægelse, vil hans Been og den underste Deel av Legemet lidt efter lidt synke indtil han kommer i en lodret Stilling, hvori han bliver hængende fordi Brystets Huulhed holder Hovedet oppe.

5) Men naar Hovedet i denne Stilling holdes lodret over Skuldrene, og Svømmeren staaer paa Grund, saa vil Vandet gaae over Munden og Næseboerne, naar han dukker under, allene ved Tyngden av den Deel av Hovedet, som er uden for Vandet. Dette Vand vil endog maaskee gaae ham over Øynene, saa at man ikke længe kan blive hængende i Vandet med Hovedet i denne Stilling.

6) Naar Kroppen svæver lodret i denne Stilling, og Hovedet ligger gandske tilbage, saa at man
 ser

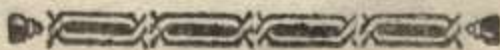
seer opad med Dynnene, og heele Baghovedet er under Vandet, saa vil Ansigtet over Vandet blive ganske frit til at trække Vandet; Ved hvert Vandedræt vil det endog løfte sig en Tomme høyere fra Vandet, og ved hver Gang, man giver Luften fra sig igien, vil man synke ligesaameget tilbage, men aldrig nogen Tid saa dybt, at Vandet kan gaae over Munden.

7) Naar et Menneske altsaa, som ikke forstaaer at svømme, falder i Vandet ved en Hændelse, og allene kan bruge saa meget Overleg, at han vogter sig for alt Arbejde og Underdukning, men lader Kroppen allene tage sin naturlige Stilling, saa kan han i lang Tid være sikker for at drukne indtil man kommer ham til Hjelp. Thi hvad Klæderne angaaer, da ere sammes Tyngde endog efter at de ere blevne gennemvædede, meget ubetydelig; Vandet bær dem endnu, naagtet de synes meget tunge.

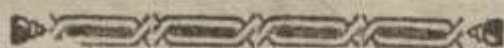

Men naar De ikke kan beholde dette Overleg, vil jeg raabe Dem at lære Dem ordentlig at svømme, som ethvert Menneske i sin Ungdom burde lære. Ved tusende Feyligheder ville man være ulige sikrere, naar man besad denne lette Kunst, og i alle Tilfælde lykkeligere, fordi man derved befries fra alle Farens Angester, ikke at tale om den Fornøyselse, som en saa behagelig og sund Legems Øvelse giver. I sær, synes mig, skulle alle Soldater lære at svømme, fordi det kunne giøre dem gode Tjenester, enten til at overfalde Fienden, eller til at redde sig selv for en overlegen Magt. Naar jeg i min Alderdom endnu havde Børn at opdrage, ville jeg blant alle Skoler, naar alle øvrige Fordele vare liige, fortrinsviis vælge den, hvori mine Børn lærte denne nyttige Kunst, som aldrig glemmes meere, naar den engang er lært til Fuldkommenhed.

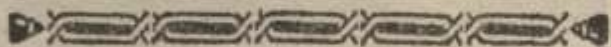
Benjamin Franklin.

Provinzialblade.

IV. B. No. 37.

Forskjellen mellem Lærdom og Wiisdom har til alle Tider været meget betydelig, og Overvægten av alle Fordeele kiendelig paa den sidste Side.

Disse Fordeele tilkiendegive sig allerede i de første Opdragelsestid, og vedvare siden giennem alle Optrin i Livet. Den Lærde, som i Skolerne med megen Omhyggelighed anvises til at blive en Vedant, opfylder i sin Tid trolig sin Bestemmelse, naar en Lægmand, som i sin Barndom har haft den Lykke at blive mindre lærd og meere flog, finder Anstod at foretrække denne Opdragelse for den Lærdes i utallige Begivenheder av hans Liv.

Denne Sandhed har Hr. Professor Rampe, en Mand, som i Tydskland har gjort sig meget fortient

av Opdragelsesvidenskaberne, opløst i en Samtale mellem en lærd Mand og en klog Mand i Anledning av en Søn's Opdragelse, som var bestemt til den lærde Verden, og allerede i sit Ste Aar alt for meget opfyldte denne Bestemmelse. Professor Kampe har, for at naae dette Maal, behaget at bruge forskjellige Omsvøb, som jeg beder om Tilladelse at udelade, ligesom at omstøbe det heele Stykke i en for mine Læsere passeligere Form saaledes som følger for deres gunstige Opmærksomhed:

† † †

Den Lærde. Jeg bringer Dem min Son her, min Herre; De vil forundre Dem over hans Fremgang i Studeringer for hans Alder. Jeg vil begynde med et Spørsmaal av Kirkehistorien til ham; (til Sonnen) Hvem vare Gnostikerne, min Son?

Sonnen (med en gruelig Stemme, og i een Tone) Gnostikerne vare de første Kiettere, som roste sig av en besynderlig Kundskab; De vare avskyelige Mennesker, som ikke ville troe alt hvad Systemerne lære, og derfor ere fordømte i Tid og Ewigheid.

Den Lærde. Bene, bene. Høre De, min Herre, hvor jeg vænnor ham tilig til det praktiske, og

til

til Hiertets Dannelse? (til Sønnen) I hvilket Selskulum, min Søn, begyndte denne Sekt?

Sønnen. I det første.

Den Kloge. Og paa hvilken Tid av Aaret saae man Kornet, min Søn?

Sønnen tier.

Den Lærde. Det gjør Du vel i at være usidende om; Saadant angaaer allene Landmanden; Lad mig ved denne Lejlighed give Dig en nyttig Regel. Svar til alt hvad man spørger Dig uden for Dine Videnskaber. Hoc infra me; Det gaaer mig ikke an.

Den Kloge. Tillade De vel, min Herre, at prøve Nyttens av denne Regel ved at gjøre Deres Søn et Spørgsmaal?

Den Lærde. Med Fornøjelse.

Den Kloge. Naar Du var stærk og voksen, og Du saae en gammel svag Mand falde om paa Gaden, ville Du da ikke reyse ham op igien, om Du kunne?

Sønnen. Hoc infra me; Det gaaer mig ikke an.

Den Lærde. Hvilken Skiansomhed! O Du vil gandske vist blive en stor Mand. Lad mig omarme

me Dig! Tre Gange lykkelige Gader, der eger
saadan Son!

Den Kloge. Naar jeg sigte Dem, at jeg onsker
aldrig at blive saa lykkelig, og at min Son, som
er et Aar ældre end Deres, er med Glid blevet
opdraget til en total Uvidenhed om al denne Her-
lighed, som Deres udframmer. Derimod kiender
han hver Blomst i min Have, og paa Marken,
som er til Nytte; Han kiender det meeste Verktoy,
og veed hvortil det bruges, hvert Dyr hiemme i
Gaarden og veed dets Egenstaber, Nytte og Hus-
holdning, saavidt jeg selv veed den. Dette, haa-
ber jeg, nytter ham i sin Tid meere, end om han
kiendte alle Paver, Kysere, Konger, hvorav han
endnu ikke har den ringeste Nytte paa Jorden.

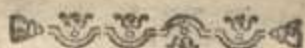
Den Lærde. Og det tor De offentlig paastaae for
en gammel Professor, som i tyve Aar har holdt
Forelæsninger over Opdragelsesvidenskaberne?

Den Kloge. Gandske vist.

Den Lærde. Hvad har Deres Son da giort imid-
lertid?

Den

Den Kloge. Han har hast meget at giøre; Han skulle leve, føle, fornøye sig, og forberedes til et endnu behageligere Liv. Han skulle leve, siger jeg, det er at sige, han skulle være virksom; Han skulle bevæge sig av egen Drift, virke og handle ved eget Valg. Han skulle føle og fornøye sig, det er, han skulle være sig sin Virksomhed bevidst, og finde Fornøvelse, naar et Arbejde lykkelig var til Ende bragt. Han skulle forberedes til et behageligere Liv, det er med andre Ord, han skulle hærdes ved Arbejde og Bevægelse i frie Luft, og blive skicket til alle Forretninger, som kræve Legemets Styrke, eller Bequemhed. Og hans Siæls Lykke, min Herre, denne især ville jeg skulle forberedes ved Følleser av Dyd og Uskyldighed, som jeg aldrig har forglemmt at indprente hans spæde Hierte. Til dette behøver han endnu hverken at kunne læse eller skrive, hverken Latin eller Græsk, hverken at kiende Kiettere, eller rettroende. I Stæden for alt dette har jeg sagt Dem, at han kiender Urterne paa Marken og Dyrene hjemme i Gaarden, ikke av Bøger, men av Erfarenhed. Han veed ikke endnu, hvorledes Kaffe og Tbetræet vore eller beredes, men han veed perfekt hvorledes man planter Kartofler, og hvilken Jord Kaal og

Erter helst forlange. I Steden for Universalhistorie veed han paa sine Fingre hvor mange Haner der regiere hiemme i Gaarden, og hvor mange Krige, Hogen har fort med mine Duer og Høns. Han veed ikke enten Baabenkonsien er et Kreatur eller en Videnskab, om den spises med Skeer, eller med Knive, men Baabener paa Hestesocletsherne ere ham fuldkommen bekiendte. Nu alt dette veed Deres Son ikke det ringeste, og Forskiellen mellem ham og min, er allene at Deres veed Ord, og min veed Ting; Hvilken av Deelene synes Dem den beste, Hr. Professor?

Den Lærde. Himmel og Jord, hvilken er den beste? Hvorledes vil De, at Deres Son uden Studeringer skal lære Græsk, Latin, Fransk, Tydsk, Engelsk, Italiensk, Spansk, Hollandsk, Pølsk, Rusisk, Portugisisk, og det som er endnu meere, det som i vore Tider er Noelen til Livet, og den eneste sande Lærdom, denne Lærdom, uden hvilken al anden Kundskab er Skarn og Skade, det Hebraiske, det Syriske, det Arabiske, og af, det Kaldaiske Sprog.

Den Kloge. Skulle De vel troe, min Herre, at saa nyttig jeg anseer nogle av disse Sprog i Hensende

seende til Bekjendtskab med gode Skrifter, og Omgang med den store Verden, som alvorlig har foresat sig at glemme dens Modersmaal allene for at tale disse Sprog, skulde De vel troe, siger jeg, at jeg for Resten anseer de fleste andre aldeles overflødige, og at jeg ville vrie Halsen om paa min Søn, om han nogen Tid blev saa lærd, at han forstod dem alle, især de sidste.

Den Lærde. O scelus horrendum! Men hvorledes vil De da, at Deres Søn engang skal blive lærd, naar han ikke lidt efter lidt vænnes dertil fra Buggen av?

Den Kloge. Jeg synes allerede temmelig tydelig at have sagt Dem, at jeg aldrig ønsker min Søn lærd.

Den Lærde. Hvorledes? De ønsker ikke Deres Søn den største Lykke paa Jorden? Den Lykke at kiende alting fra Ederen til Isoppen, at udgrunde Naturrens største Hemmeligheder, og det menneskelige Hierte, som den største av alle, at indrette alle sine Sierninger efter den beste Maade, at følge Dydens Stie uden at vikle, at oplyse sine Lige, og forbedre heele Slægter — Vanden maatte forlade mig, naar jeg skulde opregne alle den Lærdes

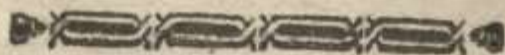

des Fordeele for den Læge, som kryber i Støvet ved hans Fodder.

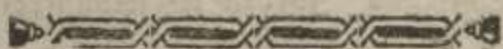
Den Kløge. Jeg finder ingen ubegvemmere til alle disse Operationer, end netop den Lærde, min Herre, med mindre De tale om den sande Lærde, og denne er Naturens Søn, og ikke Konstens. Forgæves gienneblade De alle levende og døde Nationers Værker for at oplyse og forbedre Deres Brødre! Uden Geniets Hielp vil al Kundskab være en klingende Malm og en lydende Bælde. Kun ved denne Hielp opnaaes denne Kraft til Overtalelse, denne Skionhed og Styrke i Udtrykket, denne Jld, dette Liv, denne Følelse, som indblæser Mod og Lyst til gode Gierninger, den eneste Hensigt for gode Skrifter; Har Naturen bestemt min Søn til en Lærd av dette Slags, saa vil denne Gave gjøre mig til en lykkelig Fader, og ham til en lykkelig Søn.

Den Lærde. Jeg forstaaer Dem ikke, min Herre; Jeg er Deres ydmygsste Tjener.

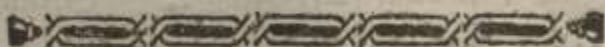
Den Kløge. Jeg er Deres Tjener igien, Hr. Professor!

Provinzialblade.

IV. B. No. 38.

Havekonsten, denne Floras og Bommas Und-
lingskonst, begynder Tid efter anden overalt
i Europa at tiltrække sig en almindelig Opmerk-
hed, og at interessere enhver Mand av Smag og Fø-
lelse for det Skionne. Allevegne begynder den at
agtes ikke længer som en mekanisk, men som en frie
Konst. Allerede Rome, Engellands største Konstdom-
mer, har givet den Plads blant disse Konster i hans
ypperlige Verk over Kritiken, og flere Philosopher
har fulgt hans berømmelige Exempel; Man har bragt
denne Konst i System, ligesom de øvrige; Man har
lært den at efterligne og forskionne Naturen, ligesom
disse, og at bringe Paradiset tilbage til sin faldne
Skionhed. (*)

D o

Dette

(*) Et par Skrifter i den Anledning fortiene især
ved denne Lejlighed at anbefales alle Elskere av
Konsthaver. 1) Alex. le Blancs Gærtneras
Fadernie, en praktisk Anviisning til Havedeks-

Dette Navn fortjener Konsthaver fremfor alle;
 Hvilken Bolig paa Jorden er skionnere end denne?
 Her dæmpes Siælens Oprør; Her flyder Forglems-
 melsens Flod for alle Bekymringer. Her trætte Lys
 og Skygger i skionne Afvevlinger. Siennemskaarne
 Hekker aabne smilende Udsigter, og kiolende Grotter
 udelukke

rationer, med Exempler og Tegninger av Haverne
 i Trianon, Marly, Versailles, o. s. v. 2) The-
 orie et pratique du Jardinage &c. par Mr. J. D.
 A. med 100 Kobberstik over alle Slags Lys haver.
 3) Betrachtungen über das heutige Gartenwe-
 sen, en Oversættelse av det Engelske ved Prof.
 Zetzer. 4) Watelet om Haver, et meget got
 Skrift av den berømte Forsfatter til L'art de pein-
 dre. 5) Salzmanns Plan om Havepartierne
 i Sanssouci paa et stort Ark Kobberstik i Royal-
 folio foruden Text. 6) Briefe über die Schön-
 heiten von Hagley von Jos. Seeley, hvori fore-
 komte gode Betragtninger over den nyere Smag
 i Havelonsten. 7) Anmerkungen über die Land-
 häuser av Hirschfeld, tilligemed det store og nye
 Brev av samme Forsfatter, hvorav 2 Deele ere
 udfomne i stor Qvart med Kobber.

Disse Skrifter angaae allene Konsthaver, og
 maa ikke forstyrres med Skrifter over den alminde-
 lige Havedyrkning, hvortil Quintinie, Miller,
 Reichart, og Luder ere de beste Vejledere.

udelukke Dagen; Statuer møde Øjet, og opvække Beundring; Labyrinthet forvirre den omvandrende Elsker; Konstige Bandspring slige mod Himlen, og spille mod Svælsraalerne. Viide Parter giemme Florensens Indbyggere, som leger i Vandet. Klare Kilder rasle blant Blomsterne; Kistler og Jasminer uddunste deres Balsam. Under Fodderne opvoxe Roser, og fra Grenene lokke vederqvægende Frugter. Konsten trætter allevegne med Naturen, og overvinder den.

Alle Hovedstæder i Europa, hvor Konsterne har gjort Fremgang, og hvor især Himmelegnen tillader denne Kunst at gjøre nogen, kan fremvise saadanne Haver. Parterne i Engelland, de Franske, og Italienske Haver ere berømte over heele Verden, ikke at tale om Haverne i Holland, Tydskland, og Danmark, hvor især Fredensborgs Have, efter alle Fremmedes Tilslaaelse, trætter med de skionnesten i Europa. Men alle disse Haver tilsammentagne opveve ikke en eneste av de Kinesiske efter den Beretning, Sr. Chambert gjør over disse Haver i hans østerlandske Haverkunst, hvis denne Bog ikke, som det meget lader til, skulle være meere romanst, end paalidelig.

Efter denne Beskrivelse ere Semiramis's og Alcinous's Haver ingen Vidunder længere, og Her-

spæriens Haver, skinnende av Guldæbler, og bevogtede av Drager, ingen Fabler meere; Lader os høre noget om disse Haver i et kort Udtog, saa meget som der rummes paa dette Blad, i Forhaabning, at mine Læsere paa denne smukke Tid av Aaret tilligve mig at underholde dem med en saa smuk Materie.

Den Keiserlige Have i Kina, siger Hr. Chambert, har veyelsits Scener av Forstrækkelse, av Beundring, og av Fortryllelse.

De forstrækkelige Scener bestaae av mørke Skove, og dybe Dale, utilgiængelige for alle Solens Straaler. Store Klipper løste sig mod Skyerne, dybe Huuler tabe sig i Afgrunden, og græffelige Vandfald styrte sig ned fra Toppen av Biergene. Træerne ere med Konst lemlæstede, som om de vare sonderbrudte av Storm, eller forbrændte av Lynildstraaler. Bygningerne ere skjulte under Gruus, og halv forbrændte for at opvække Gysen. Ravn, Ugle, og allehaande Rovfugle skrige fra Biergklosterne. Ulve og Tigre hyle i Skovene. Templer for Høvnens Gud ere opreyste paa alle Veye; Allevegne læser man Indskrifter

skrifte af græsselige Eildragelser; Røg og Flamme sprude fra alle Klipper for at forøge For skrækkelsen.

Til at opvække Beundring forestilles gamle Kongers Piig, kronede med Blomsterkrands om deres Hoveder. Drevne ved Vand, høres Fløyter og andre Instrumenter, uden at man seer dem, og afvekle med en dyb Taushed i lange Intervaller. Vandringmanden finder sig her usformodentlig standset ved en stejl Afgrund for hans Fodder, eller under en overhængende Klippe, som synes at ville begrabe ham, eller ved Bredden af en Kilde, som flyder blant Cypresser; Alle vegne møder Dyet kolossalste Statuer af Spøgelse og Diæble, forsynede med Tavler i Hænderne, hvorpaa staae allehaande kabalistiske Indskrifter. Jorden stielver, og Klipperne give Jld. Slangerne hvisle under Fodderne. Man hører Lyd af Mennesker, og Dyr, som klage ynkelig, tilligemed Brag af Bolger, Skrald af Torden, og Skud, og allehaande Krigsinstrumenter.

Disse Scener avløses igien av en fortryllende Englesang, og av forskjellige Instrumenter. Jasminer, Viintræer, og Rosentræer møde den Reysende alle vegne, og fiolige Løvhytter tilbyde ham unge Tartariske

Niger, som flette Blomsterkrandse, trosie ham i hans Eenlighed, og indbyde ham til Hvile i deres Skiod paa Persiske Tapeter.

Alle Foraars-scener bestaae af Eviggrønt, af Eirener, Mandel og Pærskentræer, tiilige Roser, Kaprifolium, o. s. v. Lystskovene ere ved Foden indfattede med Hyacinther, Violer, Narcisser, Tuberoser, Krokus, og alle slags Sværdlilier. Her sættes tiilige alle Fuglehekker, og bestemmes Plads til Veddeløb, Bueskytterie, og andre Øvelser.

Sommer-scenerne bestaae av Ege, Bøge, vilde Kastanier, Ulmer, Pønner, og av alle Slags Blomstre, som høre til denne Aarets Tid, og udgiøre en fortryllende Blanding av Farver. Her ere Værker at svømme og bade sig i, og kiolige Skygger til Sovn og Hvile. Vaafugle, Perlehøns, Vagtel, Duer, Lerker, Rattergale forskionne Naturen med deres Praat, og Toner. Spadsfergangene gaae giennem Orange og Myrthelunde, og Strandbredderne ved Kilderne ere beklædte med Roser og Jasminer, hvorimellem staae Stotter med sovende Nymfer og Flodguder; Mellem Træerne staae Lovhytter ombundne

ombundne med aromatiske Blomstre, eller Grotter, udsjirede med Muskelskaller, og Krystaller. Lyskhusene ere møblerede med Instrumenter, Bøger, vellystige Malerier, og med endnu vellystigere Sofaer og Chaiselonguer av forskjellig Dannelsse, og til forskjelligt Brug.

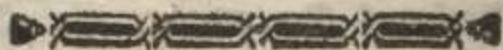
Vinterscenerne ere alle anlagte mod Middagsso-
len, og bestaae av Graner, Cedrer, Lartræer, og alle
Slags stedsse grønnende Bexter. Mellem disse ere anlag-
te forskjellige Blomsterparterrer, overbygte av Glashu-
se i Form av Templer eller andre skionne Bygninger,
som giennemvarmes, ligesom vore Orangerier, enten
ved Rør under Jorden, eller paa andre Maader, og
tiene tillige til et behageligt Opholdsstæd, naar Beyret-
ingen Spadsfergang tillader i frie Luft. Her flyve alle
Slags syngende Fugle vilde, og i store Porcelains
Eiserner glemmes Guld og Sølvfiske, tilligemed for-
skellige Slags Vandplanter og Vandblomstre. Her
optræktes tillige Jordbær, Kirsebær, Figner, Druer,
Aprikoser, og Pserstner, som tillige bedække alle Væg-
gene i Glashusene, og gjøre aking grønt.

Alle Kinesernes Gartnere ere ikke allene Botanik-
ker, men tillige Malere og Philosopher, som besidde
Kund.

Kundskab om det menneskelige Hierte, og om alt, hvad der kan sætte det i Bevægelse. Ingen tillades det at bruge denne Konst, uden han har aflagt offentlige Prøver paa sine Indsigter, samlede ved Studeringer og lang Erfaring. Man anseer Havekonsten saa betydelig i Kina, at man tiltroer den Indflydelse paa den almindelige Politie, og paa det heele Lands Skionhed. Alle Feyl, sigt de, bør saa meget mindre tilgives i denne Konst, fordi de falde strax i Øynene, og fordi der udfordres ofte en uendelig Tid allene til at oprette en eneste Times Feyltagelse.

Alle Bygninger i de Kinesiske Haver svare noye til den Plads, hvorpaa de ere byggede. Er Scenen romantisk, saa er Bygningen ligeledes, og er den sørgelig, saa korresponderer Bygningen meget noye med denne Idee. Alle Bygninger staae tillige frit, og ingen Træer, Skygger, eller Hekker tillades at fordunkle dem; En almindelig og utilgivelig Feyl ved mange Sommerbygninger i Europa, hvor Skyggen er endnu mindre nødvendig end i Kina, og endnu utilgiveligere, naar man planter disse Træer i Byerne for at skjule Husene, som hos os, og paa flere Stæder, hvorover alle nye Rejsebeskrivere almindelig spottes under det Navn: *Rus in urbe*.

Provinzialblade.

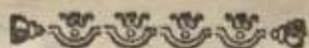
IV. B. No. 39.

Kienderen.

En Fortælling av Sr. Marmontel.

(Eilsendt.)

Selifour havde fra hans femtende Aar været i Verden hvad man kalder et lille Vidunder; Han skrev de artigste Vers av Verden. I Nabve-lovet var intet smukt Fruentimmer, han jo havde besyngt, og som ikke fandt endnu meer Geyst i hans Dyne, end i hans Vers. Det var Skade at lade saa stort Pund nedgraves i en lille Bye. Paris maatte være dets Skueplads, og man fik det saa lykkelig bragt dertil, at hans Fader besluttede at sende ham derhen. Denne Fader var en smuk Mand, som elskede Vittighed uden selv at besidde den, og som, uden at vide hvorfor, beundrede alt, hvad der kom fra Hovedstaden. Han havde der endog lærde Bekendtskaber, og blant hans Korrespondenter var

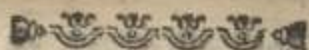

en Kiender, ved Navn Hr. Sintak. Til ham blev CeliKour i Besynderlighed anbefalet.

Sintak tog imod sin Vens Son med en naadig og beskyttende Mine. Min Herre, sagde han, jeg har hørt tale om Dem. Jeg veed at De har været lykkelig i Provinzen, men, troe mig, i Provinzen ere Konster og Videnskaber endnu i sin Barndom. Uden Smag frembringe Forstand og Genie intet uden Vanskabninger, og Smag findes allene i Paris. Begynd da med at troe, at De nu først fødes, og med at glemme alt, hvad De tilforn har lært. Hvad skulle jeg ikke glemme, sagde CeliKour, og kastede sine Øyne paa en Niece av 18 Aar, som var i Huset hos Kienderen. Ja, min Herre, fra i Dag av begynder jeg at leve. Jeg veed ikke hvilken Fortryllelse man indaander paa disse Stæder, men jeg opdager Evner hos mig, som vare mig ubekjendte. Mig synes, at jeg har faaet nye Sandser og en nye Siæl. Ypperligt, raabte Sintak; Dette er Enthusiasmus;

fiasmus; Han er født Poet, og av dette eene Træk svarer jeg derfor. Deri er ingen Poesie, svarede CeliFour, det er den simple og uskyldige Natur.— Saa meget desto bedre; deri bestaaer det sande Talent. Og i hvilken Alder solte De sig beskaftet av denne guddommelige Ild?— Af, min Herre, i Provinzen har jeg solt nogle Gnister derav, men jeg fornander aldrig denne levende og brændende Heede, som i dette Øyeblik giennemtrænger mig; Det er Lusten i Paris, sagde Sintak; Det er Lusten i Deres Huus, svarede CeliFour; Jeg er i Musernes Tempel. Kien deren fandt, at dette unge Menneske havde lykkelige Talenter.

Agathe, den nydeligste lille Vige, Kiærlighed nogensinde havde dannet, tabte ikke et Ord av denne Samtale, og visse nedslagne Øyekast, en vis Smil, som fløy om hendes Læber, lode CeliFour forstaae, at hun ey havde taget feyl av hans tvetydige Svar. Jeg maa rose Deres Fader, sagde Kien

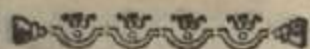
deren videre, at han har sendt Dem hertil i en U-
 der, hvor Siælen er endnu villig at modtage go-
 de Indtryk. Men tag Dem vare for de onde! De
 vil i Paris finde flere falske Kiendere, end gode Dom-
 mere. Raadfor Dem ikke med heele Verden, og
 hold Dem til en Mand's Indsigter, som aldrig har
 fejlet i noget. Celiour, som ikke troede, at man
 kunne rose sig selv med saa megen Fripostighed, var
 saa ensfoldig at spørge hvem denne usfejlbare Mand
 var? Det er mig svarede Sintak med en Selv-
 nokksomheds Tone, mig, som har tilbragt mit Liv med
 det betydeligste, der er i Konsterne og Videnskaberne,
 mig, som nu i 40 Aar øver mig i at skielne hvad
 der angaaer Smag og Indbildningskraft, eller virke-
 lige og varige Skionheder fra Modestionheder. Jeg
 siger det, fordi man veed det, og fordi der er in-
 gen Forsængelighed i at tilstaae en bekiendt Sag.

Hvor besynderligt dette Sprog end var, gav CeliFour neppe Agt derpaa. Han var sysselsat med en betydeligere Gienstand. Agathe havde undertiden værdisget ham et Dyekast, og hendes Dyne syntes at sige ham de artigste Ting av Verden. Men var det deres naturlige Munterhed, eller den Fornøvelse at see deres Triumf, som oplivede Dem? Dette maatte nærmere oplyses. CeliFour bad Kienderen tillade ham den Ære at see ham ofte, og Sintak selv indbød ham til sig.

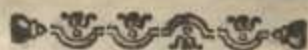
Den anden Gang, dette unge Menneske besøgte Kienderen, maatte han vente et Kvarteer før han lod sig see. Denne Tid tilbragte han allene med hans elskværdige Niece. Man gjorde ham mange Undskyldninger derfor, og han svarede, at det vilde intet sige. Min Fætre, sagde Agathe, min Onkel er indtaget i Dem — Det er en meget smigrende Lykke

for mig, men der er een, Jomfrue, som vilde røre mig meere. — Min Onkel forsikrer, at De er skabt til at være heldig i alt. — Af, hvorfor tænke ikke De det samme? — Jeg er meget ofte av min Onkels Meening — Hielp mig da at fortiene hans Godhed! — Mig synes, De behøve ingen Hielp — Forlad mig, jeg veed, at næsten alle store Mænd have Særheder, og undertiden Skrøbeligheder. For at føye sig efter deres Smag, deres Meeninger, og deres Karakter maae man kiende dem; for at kiende dem maae man studere dem, og om De ville, deylige Agathe, kunne De forfarte mig dette Arbejde og hielp mig til at vinde Deres Onkels Gunst; Intet i Verden er meere uskyldigt — Det er altsaa Brug i Provinzjerne at gjøre sig Venner med Niecerne for at gjøre Lykke hos Onklerne; Det er ikke saa ilde betænkt — Mig synes, det er meget ligefrem — Men om min Onkel nu, som De siige, havde Særheder,

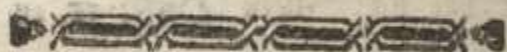

og Skrobeligheder, burde man da vel give Dem Efterretning derom?— Hvorfor ikke? ville De vel mistænke mig at bruge dem til hans Skade?— Nej, men hans Niece?— Nu vel, hans Niece ønsker formodentlig, at man søger at behage ham; Han er over den Alder, hvori man retter sig; Man maae allene søge at spare ham— Bedre kan man ikke have Skruplerne— Af, De skulle slet ingen have, om jeg var Dem bedre bekendt; men nej, De forstille sig— I Sandhed, det er den anden Gang, jeg seer Dem, min Herre; Hvorledes kan jeg have nogen Hemmelighed for Dem?— Jeg er ubeskedent, jeg tilslaaer det, og jeg beder Dem om Forladelse derfor. — Nej, det er mig, som har Uret i at troe Sagen af større Betydning, end den virkelig er. Saaledes forholder det sig; Min Onkel er en god ærlig Mand, og havde aldrig blevet andet, hvis man ikke havde sat ham i Hovedet, at han skulle forstaae sig

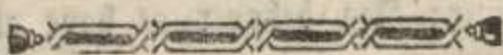

paa alt, at han skulle bedømme Kønster og Videns-
 skaber, og vejlede, vurdere, og bedømme alle Taler-
 ter. Alt dette fornærmer vel slet ingen, men det
 paadrager os en Mængde Toffer, som min Onkel
 beskiermer, og som tillige med ham nære den latter-
 lige Indbildning at de ere skionne Mander. Det var
 meget at ønske for hans Rolighed, at han lod dens
 ne Indbildning fare, thi Publikum synes at have for-
 resat sig aldrig at være eenig med ham, og der er
 hver Dag noget nyt paa færde— De bedrove
 mig— Nu veed De alle vore Familiehemmeligheder,
 og vi har intet videre forborgent for Dem.— Ved
 Slutningen av denne Samtale meldte man CeliFour,
 at Kienderen var at faae i Tale.

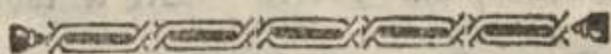
(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 40.

(See foregaaende Blad.)

Bærelset, hvori han blev indladt, forkyndte Eyerens vidtløftige Studeringer, og Mængde af Indsigter. Man saae Gulvet bedækket med Folianter uordentlig til Hobe dyngede, sammenrullede Kobberstik, udslagne Karter, og Haandskrifter omsiroede hist og her; Paa et Bord laae en opslagen Tacitus ved Siden av en Begravelseslampe, omringet av antike Medailler. Længer borte et Teleskop paa sit Stativ, Udcastet til et Malerie spendt i sin Ramme, et Model av Basrelief i Bøx, allehaande Naturalier, og fra Gulvet til Loftet opstablede, og malerisk omveltede Bøger. Celikour vidste ikke hvor han skulle sætte sin Fod, og hans Forvirring foraarsagede Kienderen en overmaade stor Fornøyselse. Undskyld, sagde han til

ham, den Uorden, hvori De finde mig; Her er mit Studerekammer; Jeg behøver at have alt dette ved Haanden, men De maae ikke troe, at den samme Uorden hersker i mit Hoved. Der er enhver Ting paa sit Stæd; Der giøre Forskielligheden, og Tallet selv ingen Forvirring. Forunderligt, sagde CeliCour, som ikke vidste hvad han sagde, fordi hans Tanker vare endnu hos Agathe. Meer end forunderligt, svarte Sintak, og jeg forundres selv ofte, naar jeg estertænker Hukommelsens Mechanismus, og Maa den hvorpaa Begrebene sorteres, og sættes i Orden, ligesom de opkomme til. Det synes som der ere Skuffer for hver slags Videnskab; For Exempel: Blant denne Mængde Ting, som have gaaet giennem mit Hoved, hvem kan forklare mig, hvorledes hvad jeg har læst om Kometens Tilbagekomst, har igien paa bestemt Tid fremstillet sig for min Hukommelse? Thi De maa vide, at det er mig som vakte vore

Astronomer op;— De, min Herre?— De tænkte ikke derpaa, og hvis ikke jeg havde været, havde Kometen gaaet inkognito over vor Horizont. Jeg har ikke pralet deraf, som De vel kan tænke; Jeg siger Dem det i Fortroelighed— Og hvorfor vil De lade Dem berøve Eren af en saa vigtig Efterretning?— Af, det skulde ingen Ende faae, om jeg vilde giøre Waastand paa alt, hvad man stjaeler mig fra. I Almindelighed maae De vide, mit Barn, at et Problems Oplosning, en Opdagelse, et Stykke i Poesie, Tegning, eller Veltalenhed, tilhorer ikke, saa meget som man troer, den, der tilegner sig det. Men hvad er Kienderens Dyemeed? At oymuntre Talenter paa samme Tid, han oplyser dem. Lad Udkastet til dette Basrelief, Indretningen af dette Malerie, Skionhederne, hver for sig, eller tilsammentagne, af dette Skuespil være Konfinernes, eller mine, det er ligegyldigt for Konstens Fremgang, og den allene ligger mig

poa Hiertet. De besøge mig, jeg siger dem mine
 Tanker; De høre mig; De benytte sig derav, og det
 gaaer fortræffeligt; Naar de have været lykkelige, er
 jeg belønnet. Intet er smukkere, sagde CeliFour;
 Konsterne bør ansee Dem som Deres Apollo; Og Jom-
 frue Agathe værdiges vel ogsaa at være deres Muse?
 — Nej, min Niece er en Fiante, som jeg ville op-
 drage med Flid, men hun har ingen Smag i Stu-
 deringer; Jeg havde formaaet hende at kaste Dyncue
 i Historien, men hun gav mig mine Bøger igien, og
 sagde, at det ikke var Umagen værd at læse dem for gien-
 nem alle Aarhundrede at see berømmelige Karre, og dri-
 stige Skielmer drive Spot med en Hoben Tosser. Jeg
 ville forsøge, om hun fandt meere Smag i Bektalenhe-
 den, men hun paastod, at Cicero, Demosthenes, o s.
 v. vare duelige Markstrigere, og at en god Sag trængte
 ikke til saa mange Ord. Hvad Sædelæren angaaer,
 paastaaer hun, at hun kan den gandske uden ad, og

at Lukas, hendes Fostersader, er ligesaa viis som Sokrates; Poesien allene fornøyer hende undertiden, dog foretrækker hun Fabler for de høieste Poemer, og siger Dem trostkyldigen, at hun heller hører Dyrene tale hos La Fontaine, end Helterne hos Virgil og Homer. Kort sagt, hun er paa 16 Aar ligesaa barnagtig som et Barn paa 12, og i de alleralvorligste og betydeligste Samtaler vil De forundres over at see hende fornøye sig med Smaating, eller at kiedes, naar man vil fængsle hendes Opmerksomhed. CeliFour loe i sit Hierte, og tog Afsked med Sr. Sintak, som beviiste ham den Artighed at bede ham spise hos sig næstkommende Middag.

CeliFour var saa fornøyet, at han ikke sov den Nat. Spise med Agathe! Det var den skionnestie Dag i hans Liv. Han kom derhen, og i hans Skionshed, Ungdom, og muntre Dyesyn, skulle man have troet at see Apollo, hvis Sintaks Parnas havde

293

svaret

svaret dertil; Men som denne Mand kun taalte Høflere og Klienter hos sig, saa befattede han sig ikke med andre end med Folk, som fortiente at være det.

Han fremstillede Celiour for dem som en ung Poet av det allerbeste Haab, og lod sætte ham ved sin høyre Side ved Bordet. Strax vare alle Dyue fæstede paa ham av Misundelse. Enhver av Siessterne troede at see ham usurpére sin Plads, og soer i sit inderste Hierte at hevne sig paa det første Skrift, han gav ud. Imidlertid omgikkes alle disse Herrer Celiour meget artig, og han ansaae dem fra samme Dyeblik for de stikkeligste Folk av Verden. En nykommen Siesst opvakte en indbyrdes Rappen. Vitigheden satte alle Seyl til; Man bedømmede Videnskabernes Republik, og da det er billigt at rose og laste tillige, roste man ædelmodig alle Dode, og hudflettede alle Levende, vel at forstaae, alle Levende, som ey vare nærværende ved dette Naaltid. Alle nye Skrifter, som havde vundet Bisald uden at giennemsees av Sintak, kunne ikke begaae sig længe; Alle de, han havde stemplet med sit Bisald, vare sikre paa Udsødelighed, hvad den nærværende Slægt ogsaa sagde

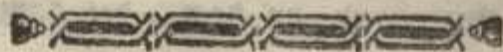

de om dem. Man glemte alle Literaturens Fag, og for at give Lærdom og Kritik endnu mere Loyle, bragte man dette nye Spørsmaal paa Bane, hvem der fortjener Fortrinnet af Korneille eller Racine? Man havde allerede sagt mange skønne Ting i den Anledning, da den lille Niece, som ikke havde talt et Ord, faldt paa at spørge i Uskyldighed, hvilken af de tvende Fruget, Pomeranze, og Persiken, smagede best, og fortjente meest at roses? Hendes Onkel rødmede over hendes Enfoldighed, og alle Siessterne sloge Øjnene ned uden at værdige denne Taabelighed et Svar. Paa Deres Alder, min Søsterdatter, sagde Sintak, bør man vide at høre og tie. Med en lille umerkelig Smil saae Agathe paa Celikour, som meget vel havde forstaaet hende, og hvis Øyeblikst trøstede hende for de øvriges Foragt. Jeg har glemt at sige, at hans Plads var lige over for hende, og man foreskille sig let, at han hørte kun lidet af hvad der blev sagt omkring ham. Men Kienderen, som undersøgte hans Ansigtstræk, fandt en besynderlig Jld deri. Seer engang, sagde han til hans skønne Aander, seer, hvor Talentet trænger igiennem! Ja vist, svarte en af dem, det damper ud, som

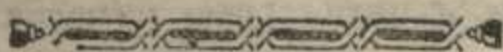

som Vandet giennem Lusthullerne av en Colipil. Sintak tog Celiour ved Haanden, og sagde: Er dette en Lignelse? Er det Poesie og Philosophie sammensmeltede? Saaledes modes Talenter, saaledes holde Muserne hinanden ved Haanden; Tilfaae, blev han ved, at man ikke gjør sige Middagsmaaltider i Eders Byer i Provinzen. Men, det er endnu intet, hvad De see; Der ere Lider, hvor disse Herrer vise endnu 100de Gange meere Bittighed. Det ville være vanskelig ingen at vise, sagde en av dem; Vi ere ved Kilden, et *purpureo bibimus ore nectar.* Ak, *purpureo*, svarte Sintak beskedent; De gjøre mig megen Ære. Giv Agt paa dette, lille Ven, og lær at citere! Men den lille Ven passede noye paa at opsnappe Agathes Dyekast, og Agathe fra sin Side syntes ret vel om ham.

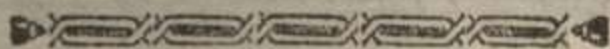
(Fortsættelsen i næste Blad.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 41.

(See foregaaende Blad.)

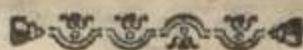
Efter Maaltidet spadserede man i en Have, hvor Kienderen havde haft Omsorg at bringe sammen disse rare Planter — som man finder allevegne. Der var blant andre Vidunder et Slags sribet Kaal, som opvakte de Naturkyndiges Beundring. Dens Folder, Blomsire, og Blandingen av dens Farver vare det forunderligste, man kunne see. Lad man vise mig, sagde Sintaë, en fremmed Plante, som Naturen har gjort sig Umage at danne med meere Gliid og Smag end denne? Jeg har giemt denne smukke Kaalplante for at hevne Europa over visse Naturforskeres Fordom for alt, hvad der kommer fra Indierne, og den nye Verden.

Medens man beundrede dette Vidunder, vare Agathe og CeliFour komne tilsammen i en af de omliggende Spadseregange uden at de tænkte derpaa. Deylige Agathe, sagde CeliFour og viiste hende en Rose; Vilde De vel lade dette Blomster doe paa dets Stilk? — Hvor vilde De da, at det skulle doe? — Hvor jeg selv vilde opgive min Aand. — Agathe rødmede ved dette Svar, og i det samme satte hendes Dukel sig, tilligemed to skionne Aander, ned i en Lund i Nærværelsen, hvor de kunne høre dem, uden at bemerkes. Hvis det er sandt, blev CeliFour ved, at Sjælene vandre av et Legeme i et andet, ønsker jeg efter Døden at blive en Rose, som denne. Naar en vanhellig Haand nærmede sig for at afplukke mig, vilde jeg skjule mig blant Tornene; Men om en fortryllende Nymphe værdigede mig sit Øyeblik, vilde jeg bøye mig ned mod hende; jeg vilde aabne mit Skiod, og uddunste min Vællugt; jeg

ville

vilde blande den med hendes Aande, og Lyst at behage hende vilde oplive mine Farver.— Nu vel, De vilde gjøre saa meget, at man plukkede Dem, og et Øyeblik efter skulle De ikke være til meere! — Af, Jomfrue, regne De for intet den Lykke at være et Øyeblik — — Hans Øyne fuldforte hvad hans Mund havde begyndt. Og jeg, sagde Agathe, og skulde sin Forvirring, naar jeg havde Valget, vilde jeg ønske at forvandles til en Due; Den er Sagtmodighed og Uskyldighed selv. — Leg til Omhed, og Trost! Ja, deylige Agathe, dette Valg er Dem værdigt. Duen er Veneris Fugl; Venus vilde udmerke Dem blant Deres Liige; De vilde blive dens Bogens Prydelse. Amor vilde hvile sig paa Deres Binger, eller meget meere opvarme Dem i sit Skød. Av hans guddommelige Mund vilde Deres Neb tage Ambrosia. Agathe avbrød ham og sagde, at han drev Fiktionerne for vidt. Endnu eet, sagde Celiour;

Duen har en Mage; Om det stod til Dem at vælge Deres, hvilken Siæl ville De vel give den? En Venindes, svarte Agathe; Ved disse Ord saae Celestine paa hende med et par Dyne, hvori Kiærlighed, Sorg, og Vebreydelse vare avmalede.

Vel talt, sagde Sintak, og stod op; Meget vel, det er skion og god Poesie! Billedet av Rosen er av en Liffighed, som er Vanhuysum værdig, og Duens er et lille Malerie av Voucher, det listigste og artigste av Verden; Ut pictura poesis. Frisk Mod, min Son, frisk Mod! Signelsen er meget vel udført; Man kan giore noget av Dem. Deres Samtale har fornøyet mig, Agathe! og Hr. Lerergon her er ligesaa forundret derved, som jeg. Det er vist og sandt, sagde Hr. Lerergon, at der i Jomfruens Sprog er noget anakreontisk; Det er Præget av hendes Onkels Smag; Han siger intet uden hvad der er mættet med den viise Alverdoms Stempel. Hr. Lucis

duo fandt i Celiours Fiktivner et molle atque
facetum. Vi maae fuldføre dette lille Optrin, sagde
Sintak; det maae bringes i Vers, det vil blive en
af de skionnestie Ting, man har seet. Celiour sag-
de, at for at fuldføre det, behøvede han Agathes
Hielp, og for at giøre Samtalen meere naturlig og
utvungen troede man, at man burde lade dem blive
allene. En Venindes Siæl til Duen, Deres Na-
ge? sagde Celiour; Ah, skionne Agathe, er Deres
Hierte da ikke skabt uden for Venskab? Er det alle-
ne for Venskab, Amor har fundet Behag i at foree-
ne saa mange Yndigheder hos Dem. I Sandhed,
sagde Agathe, De fornye vor Samtale meget artig.
Jeg har kun at svare; Der er en riig Text.— Der-
som De behage, er det let at forforte den.— Lader
os tale om andre Ting, faldt hun ham ind igien.
Fandt De Dem fornøyet over Bordet?— Jeg hørte
kun et eneste vittigt og fornuftigt Ord, som man be-

gif den Taabelighed at ansee for et troskyldigt Spørg-
 maal; Alt det øvrige gif mig forbi. Min Siæl
 var ikke i mit Øre. — Den var meget lykkelig —
 Ah, meer end lykkelig, thi den var i mine Øyne —
 Hvis jeg ville, kunne jeg lade som jeg ikke for-
 stod Dem, men jeg forstiller mig aldrig. Jeg sin-
 der det da meget ligesvem, med vore skønne Aanders
 Tilladelse, at De har større Fornøvelse i at see mig,
 end at høre paa dem, og jeg tilstaaer Dem igien paa
 min Side, at jeg er ikke misfornøyet over at have
 en at tale med, om det skiont er med Øyene, for
 at frelse mig fra den Riedsommelighed, disse Folk
 forarsage mig. Nu forstaae vi altsaa hinanden, og
 kan fornøye os tilsammen, thi vi har Originaler for
 os, som ere temmelige latterlige i sit Slags. For
 Exempel: Denne Hr. Lucidus troer altid at see i
 en Ting hvad ingen for ham har seet. Det synes
 som Naturen har hvistet ham idens Demmelighed i

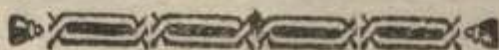
Oret, men det er ikke enhver, der er værdig at vide hvad han tænker; I en lille Kreds vælger han en privilegeret Fortrolig, som i Almindelighed er den Mand, der er meest anseet; Han holder sig hemmelighedsfuld over ham, og siger ham sin Meening ganske sagte; Hvad Hr. Loxergon angaaer, da er det en Lærd af første Rang, som, fuld af Foragt for alt hvad der er Nytt, vurderer enhver Ting efter hvor mange Aarhundrede den er gammel. Endog hos et ungt Fruentimmer forlanger han en antik Mine, og han bærer mig med sin Opmærksomhed, fordi han finder, at jeg ligner Keyserinden Popea i Profil. I den Gruppe, De see der nede, er en høj smal Mand, som skriver nogle udelige smaae Bagateller, men det er ikke enhver givet at forstaae dem. Han begiærer en Dag for at læse dem; Han udnævner selv sine Tilhøvere; Han forlanger, at Dorren maae lukkes for enhver uvedkommende; Han kommer paa Tæ-

erne,

erne, han sætter sig for et Bord mellem tvende Lyse-
 arme, trækker med en vigtig Mine en rosenfarvet Brev-
 taske frem af Lommen, seer sig omkring med et naa-
 digt Øyekast, som fordrer Tausshed, og anmelder en lille
 Roman efter hans Maade, som har haft den Lykke
 at behage Folk af Stand; Han læser den med Est-
 tertryk for at bifaldes desmeere, og bliver ved lige
 til det sidste uden at merke, at enhver gisper der-
 over. Dette lille ledeløse Menneske, som gjør Gebær-
 der ved Siden av ham, yuler jeg meere end jeg kan
 sige. Wittighed er for ham ligesom denne Nysen,
 der er paa Veyen at komme, men kommer aldrig.
 Man seer, at han døer av Længsel at sige smukke Ting;
 Han har dem paa Tungespidsen, men det synes som
 de undsløve ham i det samme, han vil gribe dem. Han
 er ret at beklage. Denne tørre og lange Mand, som
 gaaer der affides for sig selv, er det dybsindigste og
 bundløseste Menneske, jeg kiender; Fordi han har en
 rund Narryk, og sorte Vædsker, bilder han sig ind
 at være en Engelsk Philosoph. Han fordyber sig i
 at see en Fluevinge, og er saa uforstaaelig i sine Begreb,
 at man fristes undertiden til at troe ham skarpsindig.

(Fortsættelsen i næste Blad.)

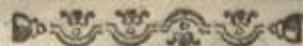

Provinzialblade.

IV. B. No. 42.

(See foregaaende Blad.)

Mens den stemme Agathe ovede sig paa disse Karakterer, havde CeliFour sine Dyne stidse fæstede paa hendes. Ak, sagde han, hvor kiender Deres Onkel, som kiender saa meget, dog lidet til sin Nieces Wittighed; Han taler om Dem, som om et Barn— Gandske vist, og disse Herrer ansee mig med samme Dyne. De giore sig derfor heller ingen Lyng, og den skionne Aands Gottiser iagttage i min Nærværelse al Maglighed. De maae derfor ikke robe mig!— Frygt ikke! Men vi maae stadsæste vor Forstaaelse, deylige Agathe, ved noyere Baand end allene ved Venstabs. De giore Venstabs

Uret, svarte Agathe; Der er maaskee noget til, som er meere behageligt, men der er intet meere bestandigt.

Her kom man og forhindrede dem, og Kienderen, som tog CeliKour med sig allene, spurgte om Samtalen var lykkelig fortsat. Det er just ikke egentlig hvad jeg ville, sagde CeliKour, men jeg vil stræbe at oprette det. Det gjør mig ont at have forstyrret Dem, sagde SintaK. Intet er vanskeligere end at finde Naturens Traad igien, naar man engang har ladet den komme fra sig. Formodentlig er det denne forstyrrede Pige, som ikke vel har fattet Deres Tanker? Hun har undertiden smaae Glimt, men strax efter forgaae de. En Mand haaber jeg dog vil danne hende — De har altsaa foresat Dem at gifte hende? spurgte CeliKour med en skælvende Stemme. Ja vist, svarte SintaK, og jeg gjør min Regning paa Dem til at besyngte denne Fests. De har seet denne Hr. Leyergon; Det er en Mand av stor

for Forstand, og av en udbredt Lærdom. Han giver jeg min Niece. (Hvis Sintak havde givet Ngt paa Celikours Ansigt, havde han seet ham blegne ved denne Tidende.) En saa alvorlig og flittig Mand, som Hr. Læxergon, blev han ved, behøver Adspredelse. Han er riig; Han har fattet Godhed for dette Barn, og inden otte Dage vil jeg lade ham ægte hende. Men han forlanger den yderste Tausched, og min Niece selv veed intet derav. Hvad Dem angaaer, da maae De nødvendig være indviet til Hemmeligheden av en Foreening, som De skal besynge. O Hymen, Hymenea! De forstaae mig vel? Det er et Bryllupsvers, jeg forlanger, og her faae De Leylighed at udmerke Dem — Ah, min Herre! — Ingen Beskedenhed! Den qvæler alle Talerter; — Hav mig undskyldt! — Jeg vil, at De skal gjøre det; Det er et Stykke for Dem, og vil gandske vist gjøre Dem megen Ere. Min Niece er

ung og smuk, og naar man har Munterhed og Ind-
 bildningskraft, leeder man ikke efter Udtryk ved saa-
 dan Leylighed. Hvad Brudgommen angaaer, da
 har jeg sagt Dem, at det er en Mand, hvoraf kun
 saa findes. Ingen forstaaer sig bedre end han paa
 Oldsager. Han har et Kabinet av Medailler, som
 han vurderer for 40,000 Rdl. Han havde endog
 i Sinde at besee Ruinerne av Herkulanum, og der
 fattedes lidet, at han havde paataget sig en Rejse
 til Palmira. De see selv hvor mange Malerier det-
 te giver Poesien Anledning til. Men hvad siger jeg?
 De tænke allerede derover; Jeg sees i Deres Ansigt
 denne dybsindige Grublen, som udklækker Geniets
 Sæd, og gjør det skicket til Frugtbarhed. Skynd
 Dem, skynd Dem, siger jeg, at betiene Dem av
 disse kostbare Gyeblif! Jeg gaaer ogsaa bort at gra-
 ve mig ned i mine Bøger.

Beslytsæt over alt hvad han havde hørt, brændte Celiour av Utaalmodighed at see Agathe igien. Dagen efter foregav han at ville raadsføre sig med Kienderen, og forend han gik ind i hans Kammer, bad han om at faae Agathe i Tale. Ah, Jomfrue, sagde han, see her en, som fortvivler! — Hvad fattes Dem da? — Jeg er forloret; De gifte Dem med Sr. Lerergon — Hvem har bildt Dem dette ind? — Sr. Sintak selv har sagt det; — Ret alvorlig? — Han har paalagt mig at skrive Deres Bryllupsvers; — Nu vel, bliver det smukt? — De see, De finde det fornøveligt at gifte Dem med Sr. Lerergon? — O, meget fornøveligt; — Ah, Grusomme, i det ringeste av Medlidenhed mod mig, som tilbeder Dem, og som taber Dem — Agathe avbrød ham i det han faldt ned for hendes Fødder; Silstaae, sagde hun, at disse Øyeblik ere bequemme til en formelig Erklæring! Den, som gjør den, er ikke

sig selv mægtig, og den, som hører den, tør ikke be-
 klage sig derover. Kiærlighed troer, at denne For-
 virring undskylder alt, hvad den vover. Men Taal-
 medighed! Giv Dem tilfreds, og lader os høre,
 hvad der bringer Dem til Fortvivselse — Deres rolige
 Forsatning, grusomme Pige! — De forlange altsaa,
 at jeg skal bedrove mig over en Ulykke, som jeg ikke
 frygter for? — Jeg siger Dem, at det er afgjort at
 De giste Dem med Hr. Løxergon — Hvorledes troe
 De, at man uden mig kan beslutte hvad man uden
 mig ikke kan iverksætte? — Men, dersom Deres On-
 kel har givet sit Lofte? — Har han givet det, kom-
 mer han at tage det tilbage igien — Hvorledes, De
 skulle have Mod til? — Mod til ikke at sige Ja?
 En dristig Stierning i Sandhed! — Ah, min Glæde
 er paa det høyeste — Og Deres Glæde er en ligesaa
 stor Daarlighed, som Deres Sorg — De skal ikke
 høre Hr. Løxergon til! — Nu vel, og derefter? —

Skal

Skal De blive min; — Ufeylbarlig; Der kan intet tredie have Stæd. Enhver Pige, som ikke bliver hans Kone, skal være Deres; Det er soleklart; I Sandhed, De tale som en Poet fra Provinzen; Gaae ind, gaae ind til min kiære Onkel, og vogt Dem, at han ikke merker noget av hvad De har sagt mig.

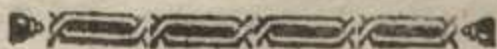
Er Brudeverset snart færdigt, spurgte Kienderen, og kom CeliFour i Møde? — Jeg har Planen i Hovedet — Lader os høre! — Jeg har taget Lignelse av Tiden, som ægter Sandhed; — Tanken er smuk, men den er sørgelig; Desuden er Tiden temmelig gammel — Hr. Leyeragon er en Oldforsker; — Ja vist, men man vil ikke gierne vide at man er gammel som Tiden — Synes Dem bedre om Venneris og Vulkan's Bryllup? — Vulkan meene De i Henseende til Bronzer, og Medailler? Heller ikke; Historien med Mars er ubehagelig at bringe i Erindring;

dring; Naar De tænke noyere derover, finde De nok en lykkeligere Idee. Men, siden vi tale om Vulkan, vil De komme i Aften til os, og see et Forsøg av en Konstner, som jeg beskytter? Det er Kinesiske Raketter, hvortil jeg har givet ham Opkriften. Jeg har endog lagt noget dertil, thi jeg maae altid hielpe til med mit. Celikour tvivlte ikke paa, at Agathe skulle være der tillige, og han iilte derhen.

Eilskuerne havde taget Plads; Sintak og hans Niece stode i et Vindue, og ved Siden av Agathe var et lidet Rum tilovers, som hun, uden at vide det selv, havde holdt ledigt. Celikour listede sig frygtsom derhen, og var henrykt av Glæde ved at see sig saa nær ved Agathe. Onkelens Dyne stode spendte paa Raketternes Gang; Celikours vare sætiede paa Niesen; Stierne skulle have faldet ned av Himmelen uden at forstyrre ham.

(Fortsættelsen i næste Blad.)

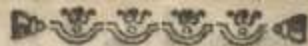

Provinzialblade.

IV. B. No. 43.

(See foregaaende Blad.)

Hans Haand mødte paa Kanten av Binduet en Haand, som var blodere end Blomsternes Duun; Der paakom ham en Rystelse, som Agathe maatte merke; Den Haand, han saa sagte rovede ved, gjorde en Bevægelse for at trække sig tilbage; Cels Four bevægede sig for at holde den fast; Agathes Dyne vendte sig mod ham, og mødte hans, som bade om Raade. Hun mærkede, at hun ville bedrove ham, hvis hun trak denne kiære Haand tilbage, og, enten av Skrøbelighed, eller av Medynk, lod hun den blive ubevægelig. Dette var meget, men det var ikke nok; Agathes Haand var lukket, og Cels

Fours kunne ikke omfatte den; Kierlighed indblæste
 ham den Dristighed at aabne den. Himmel, hvor
 stor blev hans Glæde og Forundring, da han folte
 den uformerket give efter for denne søde Magt. Han
 holder Agathes Haand udslagen i sin, og trykker
 den kierligen; Forestiller eder hans Lykjalighed! Men
 den var endnu ikke fuldkommen; Den Haand, han
 trykker, svarer ham ikke; Han trækker den til sig;
 han holder sig ned over den, og vover at legge den
 til sit Hierte, som nærmer sig for at røre ved den.
 Den vil undflye ham; Han standser den; han fæng-
 sler den, og Kierlighed veed, med hvilken Hestighed
 hans Hierte banker under denne frygtfomme Haand.
 O Geyer! o Henrykkelse! Det er ikke længer Celi-
 Four, som trykker den; Det er Agathes Haand, som
 svarer til hvert Slag fra CeliFours Hierte. De
 som ikke har elsket, har aldrig kiendt denne Bevæ-
 gelse, og endog de, som har elsket, har ikke kiendt

den meer end eengang. Deres Dyekest tabte sig i hinanden med denne rørende Mathed, som er den behageligste av alle Tilskaaelser, mens Straalerne av Konstilden adspreedede sig i Lusten. Agathes Haand gjorde da et nyt Forsog at trykke sig ind paa Celiours Hierte, og, medens man rundt omkring dem beundrede de prægtige lysende Rafetter, tænkte vore Elskere alene paa sig selv, og ved heede Gulke udtrykkede deres Bekymring over at skilles ad. Saaledes var dette stumme Optrin, værdigt at anføres til Exempel paa en veltalende Taushed.

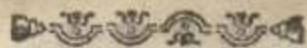
Fra dette Dyeblif havde deres foreenede Hiertes intet meere hemmeligt for hinanden. De smagede begge for første Gang den Fornøvelse at elske, og dette Følelsens Blomster er Siælens reneste Væsen. Men Kiærlighed, som paatager sig enhver Karakters Farve, var frygtfom og alvorlig hos Celiour, og levende, munter, og slem hos Agathe.

Imidlertid kom Dagen, som var bestemt at fore-
 kynde Agathe hendes Foreening med Sr. Loxergon.
 Oldforskeren kom for at opvarte hende; Han fandt
 hende ene, og erklærte hende sin Kiærlighed, grundet
 paa hendes Onkels Samtykke. Jeg veed, sagde hun
 skientende, at de elste mig i Profil, men jeg, min
 Herre, ønsker helst en Mand, som jeg kunne elste
 en Face, for at blive i Malernes Lignelse, og reent
 ud sagt, bliver det ikke Dem. De har min Onkels
 Samtykke, som De sige, men uden mit eget vil De
 ikke komme at ægte mig, og jeg tror at kunne for-
 sikre Dem, at De i Evighed aldrig vil faae det.
 Loxergon betydede hende forgiæves, at hun foreene-
 de i hans Dyne flere Yndigheder end den mediciske
 Venus; Agathe ønskede ham antike Venusser, og
 erklærede, at hun ingen var. Det staaer til Dem,
 sagde hun, om De vil sætte mig blot for min On-
 kels Fortrydelse, eller om De vil spare mig for den.

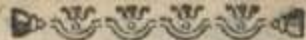
ne Fortræd. De vil foraarsage mig Ubhageligheder
om De vil tillegge mig Opslaget, og De vil for-
binde mig Dem ved at tage Skylden paa Dem.
Det beste man kan giøre, naar man ikke er elsket, er
at stræbe efter ikke at blive forhadet. Jeg er Deres
ydmuygste Tienerinde.

Oldforsteren blev dødelig fortorvet over Agathes
Afslag, men af Stolthed skulde han have forskillet
sig, hvis den Betyndelse, man gjorde ham at gaae
fra sit Ord, ikke havde drevet ham til at tilstaae
det. Sintah, hvis Myndighed og Betyndehed leede
derunder, blev opbragt over sin Nieces Modstand,
og gjorde sig al muelig Glid for at vinde hende.
Men han fik aldrig andet Svar, end at hun var
ingen Medaille, og han forlod hende tilsidst i sin
Brede med den Erklæring, at hun ingen anden Mand
skulde faae. Dette var ikke den eneste Hinder i vore
Elskeres Lykke. Celikour havde ikke uden en maa-

delig Arb i vente, og Agathe skulde haabe alt av sin Onkel, som var ingen Tid mindre end nu til Sinds at stille sig ved sine Midler for hendes Skyld. I lykkeligere Tider skulde han have taget deres lille Hus-holdning paa sig, men efter Agathes Afslag behøvedes der et Mirakel for at bringe ham dertil, og det var Kierlighed, som virkede det.

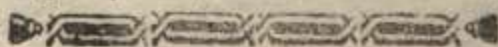
Saa vel for min Onkel, sagde Agathe til Celi-
 Four; Overvæld ham med Berømmelser, og for al-
 ting lad Dem ikke merke at vi elske hinanden;
 Lader os nøye vogte os at findes tilsammen, og
 lad det være Dem nok, allene ved Lejlighed
 at underrette mig hvorledes det gaaer Dem. Sine-
 tak skulde ikke for CeliFour sin Fortrydelse over
 hans Niece. Mon hun skulde have nogen hemmelig
 Tilbøielighed, sagde han; Dersom jeg vidste det—
 Men det er en lille Saabe, som elsker intet, og sø-
 ler intet. Hvis hun gjør sig Regning paa mit Ar-
 vegods

i yove. Efter at have paalagt ham en ubrodelig
 Tausched, fastsatte han en Dag for at læse det.
 Agathe blev henrykt af Blæde over denne Tidende.
 Det gaaer got, sagde hun; Tag Mod til Dem.
 Fordoble Deres Lovtaler! Lad Stykket være got,
 eller slet, men lad det i Deres Dyne ingen Liige have!

Da Sintak var blevet eene med CeliKour, luk-
 kede han Skoden for sin Kammerdør, trak dette kost-
 bare Haandskrift frem av en Skuffe, og forelæste ham
 med Enthusiasmus den koldeste og elendigste Kome-
 die, som nogensinde havde været til. Det kostede
 CeliKour ubeskrivelig at give sit Bifald til Platt-
 tuder, men Agathe havde paalagt ham det. Han
 gav altsaa sit Bifald, og Kienderen var henrykt. Til-
 slaae, sagde han, da Stykket var ude, at det er
 smukt — Meget smukt; — Nu vel da, det er Tid at
 jeg siger Dem, hvorfor jeg har valgt Dem til min eneste
 Fortrolige.

(Fortsættelsen i næste Blad.)

Provinzialblade.

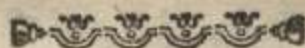
IV. B. No. 44.

(See foregaaende Blad.)

Jeg har længe brændt av Længsel at see dette Stykke paa Skuepladsen, men jeg vil ikke at det skal skee i mit Navn. (Der gysede CeliFour) Jeg har ikke villet betroe mig til nogen; Men jeg finder endelig Dem værdig til dette Beviis paa mit Bonskab. De give mit Arbeyde ud for Deres; Jeg er fornøyet, naar det allene lykkes, og jeg overlader Dem Eren derfor. Allene den Tanke at be- drage Publikum skulle have forskrækket CeliFour, men at see et saa elendigt Stykke spilles og falde i hans Navn, var ham endnu forskrækkeligere. Forvirret over denne Anmodning undslog han sig længe derfor,

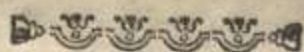
U n

men

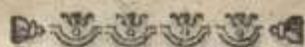
men hans Modstand var forgiæves. Den Hemmelighed, jeg har betroet Dem, sagde SintaK, paalegger Dem for Deres Væres Skyld at tilstaae mig hvad jeg begiærer. Det er Publikum ligemeget, enten Stykket er af Dem eller mig, og denne tienstagtige Usandhed skader ingen i Verden. Mit Stykke er min Eyendom, og jeg overlader det til Dem. Den sildigste Efterslægt skal ikke engang vide det ringesie derav. Deres Beskedenhed er altsaa i alle Maader betrygget; Dersom De endnu vægre Dem for at give det ud i Deres Navn, maae jeg troe at De finde det slet, at De har bedraget mig da De roste mig, og at De er lige uværdig til mit Venskab og til min Høyagtelse. Hvortil skulle Agathes Elsker ikke for have beqvemmet sig end at paadrage sig hendes Onkels Had? Han forsikrede ham, at intet uden rosværdige Grunde holdte ham tilbage; og udbad sig 24 Timer at betænke sig i.

for mig, sagde han til Agathe;— Nu vel da?—
 Af det er elendigt— Det tænkte jeg nok— Han vil,
 at jeg skal lade det spille i mit Navn— Hvad siger
 De?— Han vil, jeg skal tilegne mig det— Ah,
 Celikour, lader os prise Himlen for denne Hændelse!
 Har De samtykket deri?— Ikke endnu, men jeg vil
 nødes dertil;— Destobedre— Jeg siger Dem, at
 det er affkyeligt— Endnu engang destobedre— Det
 vil falde— Destobedre, siger jeg Dem. De maae
 unberstotte alt. Celikour sov ikke denne Nat af
 Sorg og Urolighed. Dagen efter gif han hen til
 Onkelen, og sagde, at der var intet, hvortil han ikke
 heller ville beqvemme sig, end at mishage ham. Jeg
 vil ikke uforsigtig sætte Dem i nogen Fare, sagde Ricu-
 deren. Skriv Stykket av med Deres Haand; De
 kan forelæse vore Venner det, som ere ypperlige Konst-
 dommere, og dersom ikke de finde, at det useylbar
 maa lykkes, er De ikke forbundet til det ringeste. Jeg

begiærer kun een Ting av Dem: Det er at findere det, for at læse det vel. Denne Forsigtighed gav det unge Menneske Haab. Jeg skal læse Stykket for hans Venner, sagde han til Agathe; Dersom de finde det slet, fritager han mig for at levere det. — De vil finde det got, og saa meget bestobedre; Vi ere forlorne om de finde det anderledes — Forklar Dem da! — Gaae Deres Vey, og lad ingen see os tilsammen! Hvad Agathe havde forudsæet, traf ind. Da Konstdommerne vare samlede, anmeldte Kienderen dem dette Stykke, som et Vidunder, og især hos en ung Digter. Den unge Digter læste, det beste, han kunne, og, efter Sintaks Exempel, viiste man sig henrykt ved hvert Vers, og klappede ved Enden ad hvert Optrin. Til Slutning hore man intet uden Skrig av Bisfald; Man fandt Aristophanis Giinshed deri, Plauti Siirlighed, foreenet med det komiske hos Terenz, og man vidste intet Stykke av Mo-

liere at sætte ved Siden af dette. Efter denne Prøve var ingen Spørgsmaal meere om at spille det. Skuespillerne vare ikke af de skionne Manders Tanke, Men man vidste forud, at disse Folk ingen Smag havde, og der blev givet Ordre at spille Stykket. Agathe, som var overværende ved Læsningen, havde klappet af alle Kræfter; Der var endog rørende Stæder, hvorved hun syntes at være bevæget, og hendes Henrykkelse over Stykket havde nogenledes forsonet hende med Forfatteren. Skulle det være muligt, sagde CeliKour til hende, at De havde fundet dette smukt? Ypperligt, sagde hun, ypperligt for os, og med det samme gik hun bort uden at ville sige et Ord meere. Medens man prøvede Stykket, løb Sintak fra Huus til Huus for at berede Gemytterne til Bevaagenhed for en ung Poet af det beste Haab; Den store Dag kom endelig, og Kienderen indbød sine Venner til et Middagsmaaltid; Jeg venter nu at

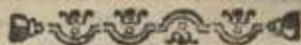

De understøtte Deres Verk, mine Herrer, sagde han til Dem. De har fundet Stykket ypperligt; De har forsikret det om en lykkelig Fremgang; Det gielder nu Deres Ære. Hvad mig angaaer, da veed De min Skøbelighed. Jeg har en Faders Hierte for alle opspirende Talenter, og jeg solev ligesaa levende, som de selv, de Uroligheder, de udstaae i disse forfærdelige Øyeblik.

Efter Maaltidet omarmede Kienderens gode Venner CeliKour tierligen, og sagde ham, at de gik i Partieret meget meere for at være Bidner, end Midler til hans Triumf. De gik virkeligen derhen; Man spillede Stykket; Det blev ikke fuldsort, og det første Tegn til Utaalmodighed blev givet av disse gode Venner.

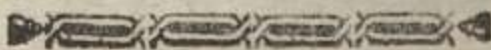
Sintak var i Amphitheatret, skielvende og bleg som Doden; Men i den heele Tid, Stykket holdt sig ved Lige, gjorde denne omme og ullykelige Fader sig utrolig Nøye for at opmuntre Tilskuerne at komme

me hans Barn til Hielp. Han saae det omsider doe, og overvældet av sin Sorg, slæbte han sig hen til sin Bogn, forbittret og tilintetgjort, klagende før Himlen, at den lod ham fødes i en saa barbarisk Alder. Og hvor var den arme Celikour? Ak, man havde givet ham Plads i Forfatterens Loge, hvor han, paa et Penge av Torner, havde seet hvad man kaldte hans Stykke at rave i det første Optog, at snuble i det andet, og at styrte omkuld i det tredje. SintaF havde lovet at tage ham med sig i Bognen, og havde forglemmt ham. Hvad skulle der nu blive av ham? Hvorledes skulle han komme ud giennem denne Skare, som gandske vist visse kiende ham, og preege ham ud? Omsider, da han saae Sælen tom, og Lyfene slukte, tog han Mod til sig, og gik ned; Men Forhuset, Gangene, og Trappen vare endnu fulde; Hans Beslyrtelse gjorde ham kiendelig, og han horte fra alle Sider: Det er uden Tvivl ham;

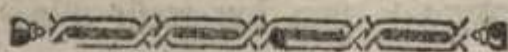

ham; Ja, der staaer han, det er ham. Den Staf-
 fel, det er Skade for ham. Han vil giøre det be-
 dre en anden Gang. I et Hjørne saae han en Grup-
 av udpebne Forfattere, som spottede over deres
 Staldbroder. Han saae tillige Sintaks gode Venner,
 som triumferede over hans Fald, og vendte Ryggen
 til ham, da de bleve ham vaer. Overvældet af
 Sorg og Skamsfuldhed, forsøgede han sig hen til den
 virkelige Forfatter, og hans første Spørgsmaal var
 efter Agathe. Han fandt ingen Hinder i at faae
 hende i Tale, fordi hendes Onkel havde indsluttet sig
 paa sit Kammer. Jeg spaaede Dem det nok; Styk-
 ket faldt, og faldt skammelig, sagde Celikour, og
 kastede sig i en Lehnestol. Saa meget desto bedre,
 sagde Agathe;— Hvorledes, saa meget desto bedre,
 naar Deres Kiereste er overhullet med Skam, og for
 at behage Dem gior sig til Fabel og Latter for heele
 Paris? Ah, det er alt for meget.

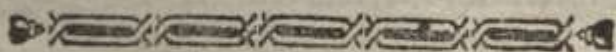
(Slutningen i næste Blad.)

Provinzialblade.

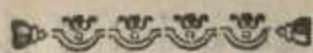

IV. B. No. 45.

(See foregaaende Blad.)

Ney, det er ikke Tid at spøge længer, Jomfrue. Jeg elsker Dem meere end mit Liv, men i den Ydmygelses Stand, hvori jeg befinder mig, er jeg færdig at sige Livet og Dem Farvel. Jeg veed ikke hvad der har hindret mig, at ikke jeg har robet den heele Hemmelighed. Det er ikke nok, at jeg udsættes for offentlig Foragt; Deres grusomme Onkel lader mig blive deri. Han vil være den første, som vil rødmes over at see mig igien, og hvad jeg har gjort for at erholde Dem, Filler mig maaskee for evig ved alt Haab dertil. Imidlertid maae han belove sig paa enten at tage Stykket til-

bage, eller at give mig Deres Haand. Der er ikke uden dette Middel, som kan troste mig, og forbinde mig til Taushed. Himlen er mit Vidne, at om hans Stykke, mod Formodning, havde faaet Bifald, skulde jeg have overladt ham Eren derfor. Det er faldet, og jeg bærer Skammen, men det er den yderligste Virkning af den Kiærlighed, som allene De kan belønne!; Man maae tilstaae, sagde den slumme Agathe for at opirre ham endnu meere, at det er grusomt at see sig udpebet for en anden.— Saa grusomt, at jeg ikke ville spille denne Rolle for min Fader — Med hvilken foragtelig Mine betragter man den Ulyksalige, hvis Stykke er faldet— Denne Foragt er ubillig, og fortiener ikke, at man bekymrer sig derfor, men denne stolte Medlidenshed, den er det, som er ydmygende — Jeg foreskifter mig, at De har været meget forvirret, da De gik ned av Trapperne; Hilsede De til Damerne? — Jeg vakte

de at være blevet til Jutet — Arme Ven, hvorledes
tor De vel lade Dem see meere for Verden? — Jeg
sværger Dem til, aldrig at lade mig see meere,
uden som Deres Mand, hvis ikke, da at lade min
Ydmygelse falde tilbage paa Hr. Sintak — De har
altsaa fast besluttet at sætte min Onkel i Forlegen-
hed? — Gandske fast, det forsikrer jeg Dem. Han
maae avgjøre det i denne Aften. Dersom han næg-
ter mig Deres Haand, skal alle Journaler erklære, at
han er Forfatter til det udpebne Stykke. — Og det
er netop hvad jeg ville, sagde Agathe triumferende;
Dette var Hensigten av alle disse: Saameget desto
bedre, som gjorde Dem saa urolig. Gaae ind
til min Onkel! Paastaae Deres Ret, og vær forsik-
ret om, at vi skal blive lykkelige!

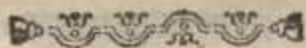
Nu vel, min Herre! hvad sige De? spurgte Ce-
liour Kienderen. — Jeg siger, min Ven, at Publi-
kum er et dumt Kreatur, som man aldrig bør arbej-

de for. Men giv dem tilfreds, Deres Stykke gior Dem Ære hos Folk av Smag. — Hvad kalde De mit Stykke? Kald det meget helligt Deres! — Tal sagtere, kære Ven, jeg besværges Dem, tal sagtere! — De har got ved at være rolig, min Herre, som saa forsigtig har trukket Dem ud fra Deres Stykkes Fald; Men jeg, hvem det kænser — Ah, troe ikke, at et saadant Fald gior Dem Skam. Folk av Indsigt har fundet Stæder i Deres Stykke, som robe Talenter — Nej, min Herre, jeg smigres ikke for mig; Stykket er slet; Jeg har erhvervet mig Ret at sige derom hvad jeg meener, og enhver er av samme Tanker, som jeg. Dersom dette Stykke havde aldeles gior Lykke, skulle jeg have erklæret, at det var Deres; Dersom dets Fald var blevet taaleligt, skulle jeg have taget det paa mig, men et saa yderligt Stød er over mine Kræfter, og jeg beder Dem at tage det paa Dem. — Jeg, min

Søn,

Søn, paa min gamle Alder giøre mig saa latterlig? Jeg skulle paa een Dag tabe en Anseelse, som er 40 Aars Arbejde, og udgier min Alderdoms Haab? Kunne De have den Grusomhed at begiære dette?— Er ikke De saa grusom at giøre mig til et Offer for min Høflighed? De veed, hvormeget den har kostet mig?— Jeg veed alt hvad jeg skylder Dem, men min fiære CeliFour, De er ung, De har Tid at tage Erstatning, og kun eet lykkeligt Stykke, saa er denne Uheld forglemt. For Venkabs Skyld, vær bestandig i hvad De har paataget Dem, jeg besværger Dem derom med Taarene i Øynene.— Jeg vil indgaae det, min Herre, men jeg indseer alt for meget Følgerne av den første Prove for at sætte mig blot for de Fordomme, den efterlader. Jeg frasiger mig Skuepladsen, Digtetkonsten, og de skionne Videnskaber— Det er vel gjort; Der er for et ungt Menneske paa Deres Alder saa mange andre Trin til

Vere. — Jeg har kun eet Ønske, min Herre, og
 det staaer i Deres Magt. — Tal, der er ingen Tie-
 neste, jeg jo giør Dem? Hvad forlange De?
 — Deres Nieces Haand. — Agathes Haand? —
 Ja, jeg tilbeder hende, og det er hende, som, for at
 behage Dem, har bragt mig til at samtykke alt, hvad
 De har forlangt. — De har betroet min Niece det?
 — Ja, min Herre! — Ah, hendes Uforsigtighed skal
 maaskee? . . . Hør derude! En Tiener her! Snart,
 bring min Niece ind. — Frygt ikke, min Herre!
 Agathe er mindre barnagtig og uforsigtig, end
 hun lader til — Ah, De bringe mig at skielve . . .
 Min kære Agathe, De veed hvad der er foregaaet,
 og det Uheld, som har truffet ind. — Ja, min On-
 kel. — Har De aabenbaret denne bedrovelige Hem-
 melighed for nogen? — Ikke for en Siæl. — Kan
 jeg sikkert forlade mig derpaa? — Ja, jeg sværger
 Dem det til — Nu vel, mine Børn, lad den gåe

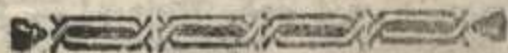
med os tre! Jeg beder Dem derom ved alt', hvad helligt er; CeliKour elsker Dem, Agathe! Nu Ven-
skab for mig frasiger han sig Skuepladsen, Poesien,
og de skionne Videnskaber, og jeg skylder ham De-
res Haand til Belønning for dette store Offer — Det
er meer end betalt, raabte CeliKour, og greb Aga-
thes Haand. — Jeg gifter mig med en uheldig
Forfatter, sagde hun smilende, men jeg paatager mig
at troste ham i hans Modgang. Det værste er, at
man nægter ham Forstand, men der er saa mange
stikkelige Folk, som leve uden den. Nu vel da, min
fædre Onkel, CeliKour frasiger sig altsaa den Ære at
være Poet; Skulle De ikke gjøre vel i, om De tillige
fornægtede den at være Kiender? Det ville gjøre Dem
langt meere rolig; Agathe blev afbrudt ved Kam-
mertienrens Ankomst, som var hendes Onkels For-
trolige. Ah, min Herre, sagde han, gandske forpu-
siet; Deres Venner, Deres gode Venner! — Nu vel?
— Jeg

— Jeg var i Parterret; De vare der alle;— Jeg
 veed det; Klappede de?— Klappe, de Forrædere!
 Derfom De havde feet, med hvilken Grufomhed de
 trak dette unge Menneſke igiennem. Jeg begiærer
 min Afſkeed, hvis diſſe Folk meere komme i Deres
 Huus. Ah, de Bedragere, ſagde Sintaſk; Ja, det
 er beſluttet! Jeg brænder mine Bøger op, og av-
 bryder al Omgang med lærde Folk. Siem Deres
 Bøger til Deres Fornøjelſe, ſagde Agathe, og om-
 armede ſin Onkel, og hvad lærde Folk angaaer, ſaa
 omgaaes ingen uden Deres Venner, og De vil
 blant Dem finde mange agtværdige.

Trykſeyl.

I No. 43. S. 339 L. 15 i Stæden for Sjel-
 ſens Blomſter, læſes: Sjelſens første
 Blomſter.

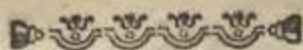
Provinzialblade.

IV. B. No. 46.

Om Skønhed.

Naar man nævner Skønhed, saa nævner man en af de vanskeligste Ting, som kan bringes under en almindelig Beskrivelse, fordi enhver Skønhed er relativ, og varierer efter ethvert Lands forskellige Begreb, og i ethvert Land ofte hos ethvert særskildt Individuum; som utallige Exempler daglig vise.

Jkkedestomindre har man til alle Tider gjort sig Umage for at bestemme den; Man har foreskrevet dette ustadige Væsen uforanderlige Love; Man har nedbrudt og opbyggt Systemer, og enhver har, efter Popes Udtryk, troet sit Uhr at være det retteste. Lad det saa være, men

lader os vogte os for at forøge de Skibbrudnes Tal med et nyt Drag, og i den Stæd levere nogle almindelige Betragtninger, som, efter Behag, kan staae eller falde, saalænge man finder for got.

Enhvert Objekt, som fornøyer Synet, naar man betragter det, eller Forstanden, naar man tænker derover, kaldes smukt. Skionhed strækker sig altsaa over den heele synlige Skabning, og tillige over heele Indbildningens Rige, som kan kaldes en nye Skabning for sig selv betragtet; Saaledes tillegges Skionhed ikke allene et indtagende Landskab, en opgaaende eller neddalende Sol, en Stiernefuld Himmel, et Malerie, en Stytte, en Bygning, o. s. v., men den tillegges ogsaa adskillige af de menneskelige Handlinger, endskiont dette sidste Slags Skionhed er ofte meget problematisk, fordi en slet Hensigt frembringer undertiden gode Gierninger, og begge Deele burde foreenes, naar de skulle karakteriseres som skionne.

Lader

Lader os derfor allene indskrænke os til den
snylige Skionhed, og betragte nogle av de Deele, som
udgiøre dens Væsen!

Farver ere i alle Lande Nibelens Afgud, og
et non plus ultra av deres Dyenslyst, men de ere
det ikke hos den Kloge, eller hos en Mand av
Emag, som har lært at kiende andre Skionhe-
der. Lad den smukkeste av Wiedewelts eller Pi-
gales Stytter males med alle Regnbuens Farver,
i Lignelse av de brogede Uhyrer i de Kaalsnykker, man
hos os kalder Haver; Lad en Venus av Marmor,
Skion som hun stiger av Bølgen, koloreres med Zin-
noberflævnere, og Ræber, røde som Humre, som jeg en-
gang til Straf for mine Synder har oplevet at see den,
og denne Venus vil blive vederstyggelig, som Medusa.

Men alle Farver anbringes ikke med saa slet Overleg.
Farven hos en ung Skionhed, dette blendende Infarnat,
dette straalende Purpur, indkorporeret med Emaillens

Hvidhed, og fordeelt i rigtige Proportioner, som Malerne, efter Cicero, beskrive den hos Apellis Venus, denne Farve, siger jeg, gjør, at en Skionhed fortjener dette Navn, og den er alle Maleres Mønster og Formaal. Saaledes ere alle Mesters Farver anbragte; Saaledes fortrylle de ved deres Forhold og Varietæt, de eneste Vilkaar, under hvilke Farver kan tilegne sig Navn av Skionhed, hvorpaa de beste Beviis kan hentes av Naturen.

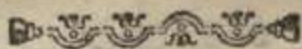
Lader os betragte Skyerne paa en smuk Sommeraften i Solens Nedgang, eller den skionne Iris, naar den brækker Solens Straaler, eller Tulippen i et Blomsterparterre, eller Farverne i ethvert Prisma, og vi skal finde, at deres Skionhed ikke straalet av deres Mængde, men alene av deres lykkelige Forhold. Dette Forhold bør være alle Kunstners Provesteen, som behandle Farver; Det bør tillige være deres, som i vore Tider skrive Love for Blomsternes

Skion-

Skionhed, og det vil være langt rigtigere end alle Tydske og Hollandske vankundige Gartneres bedræglige Æsthetiker. (*)

Skionheden i Formen eller Skabningen hos begge Kion er ligeledes et Forhold, eller en Harmonie og Overensstemmelse av alle Legemets Deele. Hos Fruentimmeret er det denne smeltende Giinhed, eller hvad de Francke kalde *Couplesse*, og hos Mandspersonerne Styrke og Behendighed, paa begge Stæder uddeelte i rigtigt Forhold. Til det første Slags regne Malerne den Florentinske Venus, den yderste Fuldkommenhed av al Fruentimmerskabning, og til det sidste Slags den Farnesiske *Serkules*. Saaledes, siger Pernetz, udgiorde Polyklets berømte Støtte, som de Gamle kalde *Regelen*, en saa fuldkommen Overens.

(*) Hr. Schmaling, og Hr. Weismantel har i Tydskland i disse Tider leveret Bidrag til en Blomsteræsthetik, bygt paa disse Grunde, som fortiencer alle Blomsterelsterses Bisald, og Opmerksomhed.

Overeensstemmelse mellem alle Deele, og et saa rigtig Forhold, at man slet intet fandt at udsætte derpaa. Denne Skionhed i Formen er ulige mægtigere end allene Farvernes, og gjør at man, cæteris paribus, ofte foretrækker en Stytte for et Malerie, maa skee allene fordi en Stytte fra alle Sider viser flere Forhold, end den blotte Overflade kan levere paa et Malerie.

Skionhed i Udtryk indbefatter en rigtig Forestilling af alle Siælens Operationer, saavidt de tilkiendegive sig ved udbortes Legn, eller af alle Siælens Lidenskaber, disse Fornoyelsers og Smerters Modre, det menneskelige Hiertes Tyranner, hvis Navn er Legio. Disse allene udgiøre Udtrykkets Skionhed hos en Konstner, enten de selv ere skionne eller ikke, ligesom et Prisma meddeeler Farver, uagtet det selv har ingen.

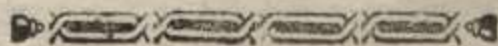
Men

Men ogsaa heri er et Forhold nødvendig for at bestemme Grændserne, som for en Kunst ere meere indskrænkte end for en anden. Forfatteren af Lao-Foon har tilstrækkelig beviist, at den berømte Stytte under dette Navn slet ikke kunne udtrykke Virgils bekendte Vers i al sin Styrke, uden at formilde det, og hans Vaastand, at de gamle ingen Furier havde malet, (som imidlertid var en Fejltagelse, fordi Junius om de Gamles Malerie taler udtrykkelig derom,) denne Vaastand, siger jeg, har samme Indskrænkelse til Aarsag. Naar en Reysende, jeg erindrer ikke hvem, fortæller om et Engelsk Skuespil, hvori Helten blev levende korsfæstet, og kuebent med gloende Tænger, saa opvækker dette Udtryk allene Afsky, og kan aldeles ingen Vaastand giøre paa Skionhed. Skionhed i Udtrykket forudsætter derfor i Konsterne en modereret Forestilling av Siælens inderste Bevægelser, som, i alle Legemets Deele, male sig kiendeligst

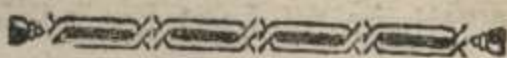

ligst giennem Dyet. Giennem dette taler Kiærlighed sit sammeste Sprog. Der befaler Dyden, der indtager Uskyldighed, og der fortryller Skionhed; Derigjennem skrælle tillige Hevn, Brede, og Fortvivlelse. Ikke uden Aarsag gjør man Dyet derfor til Siælens Sæde, og dette er meget got og vel, naar det ikke forleder til et physiognomisk Kietterie, hvorimod disse Blade tilforn indeholde en ortodox Advarsel.

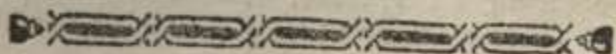
Yndighed, dette Himlens Barn, og Gratiernes Billede, er den skionneste av al Skionhed, men tilfge den ubeskriveligste. Yndighed slæler sig Hjerter til, ligesom Skionhed usurperer dem. Yndighed regierer ved en Smil, som, efter Wielands Udtryk, ikke stormer, men sætter Hjertet i lette Bolger. Yndighed er uforgiengeligere end Skionhed, fordi den behøver mindre Forhold, end denne, og udslettes mindre av Tiden. Denne er den naturlige Yndighed, og den indskrænker sig mest til Ansigtstrækket.
(Slutningen i næste Blad.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 47.

(See foregaaende No.)

Gratie, siger Sr. Pernety, er enhver Bending, man giver en Ting for at gjøre den behagelig; Den er, hvad Latinerne kalde Venustas, og den paatager sig forskjellige Skikkelser efter enhver Tings Natur, som den forskionner, det er at sige utallige, hvis Detail her ville være for vidløftig.

Disse vare alle Konstens Skionheder, som endnu overgaaes af Naturens. Her tilbyder den Klode, vi beboe, Fortryllelser, uendelige, som deres Skaber. Bierge og Høye afveyle med Daler og Sletter; Lys og Skygger fordeele sig i skionne Gestalter; Blomstre og Frugter krone deres første Moder; Spevklæ-

re Sølvfilder giennemslunge Markerne; Skove og Agre virke Tillokkelser fra hvert Lov og hvert Korn, og Dyrene paa Jorden fortrylle allevegne med deres Skabning og Farver.

Himlene skinne endnu i et skionnere Klædebon. Hvor skion er Morgenrøden! Hvor herlig brækker Solen giennem dens gyldne Purpur! Nu sraaler den frem av Klippen, og Skabningen knæler for dens Guddom. Snart avløses den av Nattens Stierner, og lysende Berdner opklare Mørket. Midt blant dem alle sraaler Diana, og regierer Natten ved sin Glands. For denne vige Stiernerne, ligesom Dodelige for høyere Væsener, og Naturen er skion endog i sin Hvile.

Himlene og Jorden vrimle av Skionheder, men den skionneske av dem alle er Dyden. Plato siger, at om den kunne paatage sig en Skikkelse, skulle

heele

heele Verden elske den, naar den saae den. Gudske
vigt skulde den fordunkle den heele Skabning, fordi
den er en Udflydelse af den Evige, som er al God-
heds Kilde. Dens Straaler give nu og da et Gien-
skin i de menneskelige Handlinger, og allerede disse
ere fortryllende. Men kun i Lysets Boliger bræk-
ter den ud i sin fulde Glans, fordi vore Dyrer ere
for svage at taale den i disse.

† † †

Efterfølgende Stykke over Indskrænkningen af
neutrals Rationers Handelsfrihed i Krigstider synes
at passe meget vel paa nærværende Tidens Forsat-
ning, og paa den handlende Deel af mine Læsere især,
som lider ved denne Indskrænkning; Efter Begjær med-
deeler jeg det derfor med Fornøjelse, i Haab at det
vil interessere de fleste.

Siden de Europæiske Nationers Handel har udbredet sig saa vidloftig i alle Verdens Deele, ere de blevne eenige om forskjellige Vilkaar mellem hinanden indbyrdes, som udgiøre en betydelig Deel av Europas Folket. Ved disse Vilkaar forbindes de endog i Krigstider til visse Pligter, som de efter den almindelige Folket vare fritagne for. Disse Pligter læres av Handelstraktaterne; Enkelte Traktater forbinde egentlig kun de Parter, som slutte dem. Men naar alle, eller de fleeste Handelstraktater, stemme o' vereens i visse Grundsætninger og Vilkaar, kan disse antages, som almindelige.

Den almindelige Folket tillader neutrale Stater en aldeles frie Handel, i Krig og Fred, med alle Slags Vahre, endog med den krigende Parts Fiender. Men Handelsretten har indskrænket denne Frihed inden meget snevrere Grændser, og derav ere følgende almindelige Love opkomne.

1) Neutrale Nationer kan handle i Krig og Fred med alle Slags Vahre uden Undtagelse, men de kan allene handle blant dem selv indbyrdes.

2) Handelen med et eller andet fiendtligt Partie tilstaaes dem ogsaa, men derfra udelukkes alle Krigsfornodenheder. Disse regnes for forbudne Vahre.

3) Kornvahre, Salt, Olie, Viin, og alt hvad der horer til Livets Næring og Underholdning, ere ligeledes tilladte at forhandle, naar de ikke tilfores beleyrede Stæder; Dette stemmer overens med den almindelige Folkeret.

4) Ogsaa Penge ere tilladte at tilfores, ligesom Sommer, Eiere og Beeg, paa adskillige Stæder, men dette er igien forbudet paa andre Stæder, som i de Danske, Svenske, og Engelske Traktater med Holland, og hos flere Magter.

5) Alle forbudne Wahre anholdes, hvor de findes, men Skib, og de øvrige tilladte Wahre ere frie. Kun, naar Krigsfolk overbringes til Fienden, bør Skib, og alt hvad det indeholder, erklæres Priis.

6) Neutrals Nationers Handelskibe, som ere bestemte til neutrals Stæder, kan ikke anholdes eller opbringes, endskjønt de har forbudne Wahre inde.

7) Neutrals Skibe kan bestemmes til fiendtlige Pladser uden at borttages, naar de ikke føre forbudne Wahre, og om de opbringes, bør de gives tilbage igien med Erstattelse av den heele Skade og Tidspilde.

8) Alle neutrals Skibe bør i Krigstider forsynes med Vasser, og fornødne Papiere, som kan gjøre Regnskab for deres Ladning og Besætning.

9) Naar

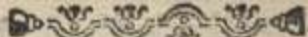

9) Naar Krigsskibe eller Koperer møde neutrale Kiøbmænd i aaben Søe, bør de ikke komme dem nærmere end paa et Kanonskud, og de bør allene sende deres Baad til dem med nogle faa Mænd, som kan undersøge deres Papirer.

10) Endskiont et Skib, som har forbudne Vahre inde til en fiendelig Havn, ansees for opbragt, og er et retmæssigt Bytte for Fienderne, bør ingen endnu aabne eller selge noget av dets Ladning, førend det ved en offentlig Dom av Amiralitetsretten er erklæret konfiskeret. Bestaaer allene en Deel av Skibets Ladning i forbudne Vahre, og Skipperen tilbyder sig at udlevere dem for at fortsætte sin Rejse med den øvrige Deel, bør denne Begjæring ikke nægtes ham.

11) Fiendtlige Krigsskibe bør ingen Voldsomhed øve mod neutrale Kiøbmænd, og til den Ende bør de slike Kaution for deres Afrejse av en vis stipuleret

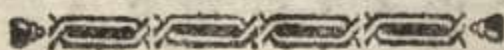
Summa,

Summa, som i paafoixmende Tilfælde kan giøre vedkommende Skadesløs for deres Mishandling, naar paaankes.

12) Undersøgelse af neutrale Skibe har almindeligviis ingen Stæd, naar de ere forsynede med gode Passer og Papirer; I Handelstraktaterne mellem Frankrig og Engelland er de derfor i forrige Aarhundrede forbudne formedelsi mange Boldsomheder, som ere begangne under dette Paaaskud, ligesom de, den Dag i Dag er, daglig begaaes med vore Skibe; En skammelig og uhørt Plyndring, som burde straffes exemplarisk, og erstattes av vedkommende Regiering. Kun, naar Papirerne bleve tilbageholdne, burde Undersøgelsen tillades, eller i mistænkelige Tilfælde, som endnu ofte ere vanskelige at bestemme.

(Fortsættelsen i næste No.)

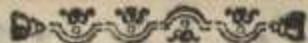
Provinzialblade.

IV. B. No. 48.

(See foregaaende Blad.)

Endelig bør alle Handelstraktater offentlig bekiendte, gøres til Efterretning for de Handlende, og til deres Sikkerhed. Ingen nye Lov bør derfor gielde for fremmede neutrale Handlende, som er giort medes deres Skibe endnu vare i Søen, forend de komme til deres bestemte Stæd.

Men, spørger man, hvad foreskriver Folkeretten i Tilfælde, hvor neutrale Nationers Wahre findes paa fiendelige Skibe, eller fiendelige Wahre paa neutrale Skibe? Efter gamle Handelstraktater bleve de forste Slags frikiendte, og de sidste borttagne, fordi man saae allene paa Ladningen; Men dette gav blot

Anledning til en dobbelt Undersøgelse, og tillige til en dobbelt Forurettelse; Europas Magter har derfor i de nyere Tider antaget andre Grundsætninger, hvorefter alle neutrale Skibes Vahre, endskiont nogle av dem endogsaa maatte tilhøre Fienden, erklæres frie, og derimod alle fiendtlige Skibe opbringes, enten Vahrenne tilhøre neutrale Magter, eller ikke. Efter denne Forandring kommer altsaa allene Skibet, og ikke Ladningen i Betragtning; En Omstændighed, som ophæver al Undersøgelse i neutrale Skibe efter fiendtlige Vahre, eller i det ringeste burde ophæve den. Næsten alle Magter har derfor underskrevet disse Punkter til deres Fordeel; Kun i de Engellske Traktater med Danmark og Sverrig er den gamle Waade bleven vedligeholdt, som er allene en Undtagelse fra den almindelige Regel, og ophæver slet ikke den nye Folkeret, i det heele betragtet.

Efter

Efter den nye Folkeret kommer altsaa Skibet allene, som jeg har sagt, i Betragtning. Et neutralt Skib er frit med Ladning og alt, endskjont Ladningen endog tilhører Fienden, og et fiendtligt Skib erklæres Priis tilligemed heele Ladningen, endskjont den sidste tilhører neutrals Kjøbmænd.

Det er tillige en sædvanlig Artikel i alle Handels-
traktater, at alle opbragte Skibe maae ved en Søeret
erklæres Priis, hvis de fortjene at være det, og at
ingen inden den Tid maa tilegne sig det allerringes-
te af deres Ladning. Men da det synes en meget
underlig Foranstaltning at sælde Dom i sin egen Sag,
og over andre Nationers Undersaatter, saa er det
Spøksmaal, om denne Indretning autoriseres af den
almindelige Folkeret, og om enhver Stat er forbun-
det at erkiende den for retmæssig? Den er i det rind-
gste ikke altid blevet erkiendt derfor, og adskillige
Magters inquisitionsmæssige Behandling ved slige Sa-

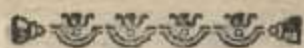

gers Paadommelse turde engang give de Handlende Anledning at udfinde andre end disse tvetydige Midler til deres Skibes og Vahrers Sikkerhed for al ubillig Usurpering. Ligesom det i Inquisitionskretten, allene efter Angivelse, er grusomt og ulovligt at fængsle en Rietter, enten han fortjener det Navn eller ikke, ligesaa ulovligt er det at anholde neutrale Skibe paa de blotte Formodninger, at de kunne indeholde fiendtlige Ladninger. Og ligesom man i Blodretten udbringer Bekiendelser, ligemeget enten de ere sande eller ikke, naar de allene svare til Dommernes Hensigt; Ligesom man efter disse Bekiendelser sælder den Elendige, uden at han veed selv, at han har bekiendt sig skyldig, eller ikke; Saaledes frembringer ogsaa Skippernes egen Mangel av Kundskab paa de Landes Sprog og Love, hvori de opbringes, hundrede Feyltagelser mod deres egen Fordeel, hvorefter disse Love siden erklære dem skyldige; Man fordrer av en Skipper, at han skal

bevise

bevise sin Eghed til Skib og Vahre, i Stæden for at man burde fordre dette Beviis av den, der opbragte ham; Imidlertid opholdes hans Skib heele Aar eller længer. Erklæres det endskiont frit efter al denne Tid, faaer han dog ingen Erstatning for Tids- spilde, eller for hvad han har tabt paa sine Vahre under Sagens Ophold, enten ved deres virkelige Fordervelse, eller ved Forskiellen mellem deres forrige Priis, og den nærværende. Ofte maae han endnu til betale Processens Omkostninger, eller han dommes at søge Regres hos den, som har opbragt ham, hvilket er det samme som at leveres til Røvere for at plyndres paa nye.

I enhver anden Rettergang gives den Anklagede Tid at fremkomme med hvad der behoves til hans Sags Forsvar, men ved den Engelske Amiralitetsret, og endnu strengere ved den Franske, erklæres Skib og Ladning Priis allene efter de nærværende Papi-

rens Indhold. Det er paa det sidste Stæd endog aldeles forgiæves, om hundrede andre Beviis tilintetgiore disse, og den heele Handels Sikkerhed hviler uomgiængelig paa et eller flere av disse Papisers Bestemmelse, eller Forklaring, enten den saa er rigtig eller ikke.

Saa store Vanskeligheder er Søefarten underkastet i Krigstider allene fordi man ikke i alle Punkter er blevet enig om at underskrive en sælleds og til alle Tider uforanderlig Folkeret, bygt paa den almindelige Billighed, og overensstemmende med enhveres Fordeele, eller i det ringeste med det Heeles Vel, naar det ikke er tilladt at giore Undtagelser til Fordeele for enkelte Deele. Men denne Bygning vil aldrig komme til Fuldkommenhed, saalænge man ved enhver nye Krigs Begyndelse foreskriver neutrale Magter nye Love, og noder dem at antage dem, enten de vil, eller ikke. Disse Love stride aldeles imod en almindelig Folkeret, og ophæve den i mange Punkter,

endskönt de ikke ophæve den i alle. Allermindst
 ere disse Love berettigede at forhøve neutrals Kiøb-
 mænd al Handel med fiendtlige Lande; Dette har
 de dog ofte gjort saalænge til andre Magter igien
 har fundet sig pligtige at modsigge disse Forbud baade
 i Ord og i Gierning.

† † †

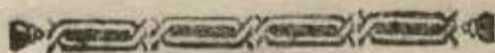
Kromwells Tale til Medlemmerne i det Engelske Long Parliament: Efter et Haandskrift, nylig fundet blant hans Papirer.

Det er paa høy Tid at skille Eder ved Eders
 Sæde i dette Parlament, som I har vanæret
 ved Eders Foragt for al Dyd, og besmittet ved
 alle Laster. I ere en oprørske Skare, og Fien-
 der til al god Regiering. I ere et Pak av leyede
 Stumpere, og skulle, lig Esau, sælge eders Førstes
 fødselsret, og forraade Eders Gud for nogle Sølv-
 penge. Er der en eneste Dyd, som i besidde, eller

en eneste Last, som j ikke udøve? J har ikke meere Guds frygt end min Hest. Guld er eders Gud. Hvem av Eder har ikke solgt sin Samvittighed for Skink og Gave? Er der en eneste blant Eder, som har den mindste Omfarg for det almindelige Beste? J skidne Hoerkarle! Har j ikke besmittet dette hellige Stæd, og gjort Herrens Huus til en Koverkule? Ved eders ugudelige Lærdom og Levnet ere j blevne utaaelige, og forhadte for Nationen. J, som skulle være Folkets Talsmænd og Forsvar mod Undertrykkelser, j ere selv deres største Undertrykkere.

Eders Land besikker mig derfor at rense denne Augias Stald ved at sætte den sidste Grændse for Eders Ugudeligheder i dette Huus. Ved Guds Hielp, og ved den Styrke han har givet mig, skal jeg giøre Ende paa dem. Jeg befaler Eder derfor, under Livsstraf, strax at forlade dette Stæd; Gaaer bort, siger jeg; Skynder Eder! Gaaer fra mine Dyne, Slaver, og lukker Dorren til!

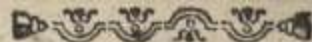
Provinzialblade.

IV. B. No. 49.

Aristonous. (*)

Sophonimus var skilt ved sine Forsædres Rige; Han var fibbrudden, og uheldig; Ifledestomindre trøstede han sig ved sine Dyder, saa got som han kunne, paa Delos. Paa en gylden Harpe besang han den Guds Under, som man tilbad paa dette Stæd. Han dyrkede Muserne, som elskede ham igien. Han undersøgte med Ugtpaagivenhed alle Naturens Hemmeligheder. Han sudeerte Himlens, og Stiernernes Bevægelse, Elementernes

(*) Historien av Aristonous er en Pendant til den berømte Selemaak, og, ligesom denne, tillegges Erkebispnen av Kambray, endskiont det av nogle tages i Tvivl, som det fortæner.

ternes Orden, og denne Verdens Bygning. Han undersøgte Planternes Egenheder, og Dyrenes Dannelselse; Men især sundeerte han sig selv, og stræbte efter at smykke sin Siel med Dyden. Saaledes havde Lykken, ved at styrte ham, opløstet ham til den sande Ere, som altid følger Wiisdom.

Under dette lykkelige Liv, uden Rige, og paa dette eenlige Tilflugtsstæd, saae han en Dag ved Strandbredden en ærværdig gammel Mand, som var aldeles fremmed for ham, og havde nylig landet der paa Ben. Den gamle Mand saae med Beundring paa de Bølger, hvori denne De tilforn havde flødt; Han kastede sine Dyne paa den ene Side, hvor de smaae Høje, stedsse skulde med en grøn og blomstrende Græstov, havde reyst sine Hoveder frem over Sandet og Klipperne. Han syntes aldrig at kunne see nok paa de Krystalkilder, og de brusende Strømme, som vandede denne yndige Egn.

Han gif hen i den hellige Lund, som omringede Gudens Tempel; Han undredes over, at dets Grønhed slet ikke var falmet av Kolde og stormende Vinde, og langt borte saae han Templet av Pariske Marmor, hvidere end Sneen, omringet av høye Stytter av Jaspis.

Sophronimus gav nye Agt paa denne Mand; Hans Solvskiæg slagrede behagelig omkring hans Bryst. Hans rynkede Ansigt havde intet hæsligt i sig. Han var endnu undtaget for den bedagede Alderdoms Uleyligheder. En behagelig Munterhed spillede i hans Øyne. Han var høj, og av en majestætisk Gang, endskiont lidt nedbøyet. En Elfenbeens Stav støttede ham, naar han gif. O Herre, sagde Sophronimus til ham, hvad søger Du paa denne De, hvor Du forekommer mig at være Fremmed? Søger Du Gudens Tempel, da seer Du den derhenne; Jeg er villig at ledsage Dig derhen, thi jeg ærer Guder.

ne, og veed alt, hvad Jupiter paalegger os at giøre mod Fremmede.

Jeg modtager, sagde den Gamle, det Tilbud, Du saa oprigtig og venlig har giort mig. Gid Himlen besonne Din Kiærlighed mod Fremmede! Fader os gaae tilsammen til Templet!

Paa Vejen derhen fortalte han Sophronimus Anledningen til hans Rejse.

Mit Navn, sagde han, er Aristonous; Jeg er født i Klasmene, en Stad i Jonien, paa en yndig Kyst, som flyder ud i Søen, og synes at foreene sig med Den Scio, Somers lykkelige Fodestad. Min Herkomst er ikke riig, men ædel. Min Fader kaldte sig Polystratus, og var besværet med en talrig Familie. Han undtog sig at opdrage mig, og lod mig henlægges ved en av hans Venner i Teos. En gammel Kone fra Erythrea, som boede næst ved det

Sted,

Stad, hvor jeg var henlagt, tog mig op, og nærrede mig med Sedemælk i hendes Hytte. Men hendes Wilkaar vare flette; Saasnart jeg var i Stand at giøre Tieneste, solgte hun mig til en Kiobmand, som handlede med Slaver, og som bragte mig til Lycia. Denne Kiobmand solgte mig igien i Patara til en riig og dydig Mand ved Navn Alcinus, og denne Mand bar Omsorg for mig i min Ungdom. Han fandt mig sovelig, retsindig, oprigtig, behiertet, og beqvem til enhver nyttig Ting, hvori man ville oplæret mig. Han opofrede mig til de Videnskaber, Apollo ynder, og lod mig lære Musik, adskillige Legemsøvelser, og især Lægekunsten. Snart opnaaede jeg temmelig Fuldkommenhed i denne Kunst, som er saa nødvendig for Mennesker, og Apollo, som indblæste mig, opdagede mig mange forunderlige Hemmeligheder deri.

Alcinus, som elskede mig nu meere end nogen Tid, og var henrykt over at see sin Omsorg saa vel belønnet, gav mig frie, og sendte mig til Polykrates, Tyrannen paa Samos, som midt i sin bundløse Lyksalighed aldrig frygtede for, at Lykken, som saa længe havde smigret for ham, skulde nogen Tid være saa grusom at bedrage ham. Han elskede Livet, fordi det forskaffede ham de største Fornøielser. Han var forstrækket over at tabe det, og søgte at forekomme de ringeste Kiendtegn av Smerter, hvorfor han altid ved sit Hof havde de ypperligste Læger, som vare at bekomme.

Polykrates var meget glad over at jeg ville leve hos ham, og for at forbinde mig endnu noiere til hans Tieneste, overøste han mig med megen Rigdom og Ære. Jeg boede længe i Samos, hvor jeg ikke nok kunne forundre mig at see Lykken ligesom finde Fornøielse i at give ham alt hvad han forlangede.

gede. Han behovede allene at begynde en Krig, og han var sikker paa at Scyeren fulgte ham. Det var nok for ham allene at vilse de allervanskeligste Ting, og de bleve umiddelbar forrettede uden ringeste Hindring. Hans Rigdom vorte daglig; Alle hans Fiender laae overvundne for hans Fodder, og hans Helbred, langt fra at svækkes, tiltog suarere i Styrke. I Fyrrethve Aar havde denne fredelige, og lykkelige Fyrste sængslet Lykken, uden at den havde giort ham ringeste Modstand, eller foraarsaget mindste Hindring i hans Foretagende. En saa uavbrudt Lykke, og saa fielden blant Dødelige, gjorde mig bekymret for ham. Jeg elskede ham av mit Hierte, og kunne ikke nægte mig at aabne ham min Frygt. Jeg gjorde Indtryk paa hans Hierte, thi, endskiont han var forfiælet ved Fornoyelser, og opblæst av hans Høghed, havde han dog endnu nogle Følelser av Mennekelighed, naar han enten tænkte paa Guderne, eller paa Ube-

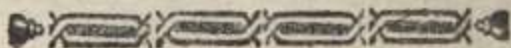
standigheden i alle menneskelige Ting. Han tillod mig at fortælle ham Sandheden, og var saa bevæget over den Frygt, jeg bar for ham, at han til Slutning besluttede at afbryde Løbet af hans Lyksalighed ved et Tab, som han med sin gode Villie lod sig bekvemme til.

(Fortsættelsen i næste Blad.)

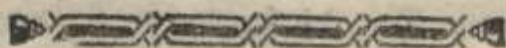
Trykfejl.

I No. 46. S. 363, L. 13, i Stæden for Zinnoberkævner, læses: Zinnoberkæver, og i samme No. samme S. L. 17, 18, i Stæden for, dette blendende In-Farnat, dette straalende Purpur, læses: dette blendende Purpur. Endelig er i samme Blad, til Slutning, ved en Fejltagelse udeglemt Overgangen til det efterfølgende Blad, som ombedes saaledes at tilføttes:

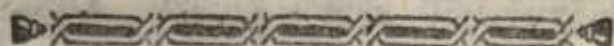
Yndighed i Konsten, eller hvad Kunstnerne kalde Gratie, tilkiendegiver sig i flere Legemets Deele.

Provinzialblade.

IV. B. No. 50.

(See foregaaende Blad.)

Jeg er forsikret om, sagde han til mig, at der er ingen i Livet, som jo maae føle Lykkens Ubestandighed. Jo lykkeligere han er, jo større Forandring har han at frygte for. Hvad mig angaaer, som Lykken i saa mange Aar har overøst med saa riige Gaver, da maae jeg vente det aller værste, hvis jeg ikke søger at afvende den Storm, som truer mig. Jeg vil for Estertiden derfor forekomme denne smigrende Lykkes Forræderie.

Han havde ikke før sagt dette, førend han tog en Ring af sin Finger af meget stor Værdie, som han agtede meget høyt. Han kastede den i min Nær-

værelse i Soen, i Haab at han, ved dette Tab, i det ringeste een Gang i hans Liv havde tilfredsfillet Lykkens Brede. Men dette var en Fryltagelse, hvortil hans Lykke førte ham i Blinde. Den Skiæbne, man frivillig underkaster sig, er intet virkeligt Onde; Vi bedroves allene over paatvungne, og usformodentlige Vanheld, hvormed Guderne i Brede straffe os.

Polykrat troede ikke, at den rette Maade at undgaae Lykkens Egenfindigheder var ved Forsigtighed og Moderation at give Slip paa alle dens forgævelige Fornøjelser. Lykken, til hvem han ofrede sin Ring, antog ikke dette Offer, og Polykrat syntes, til Trods for alt, at være lykkeligere end han nogen Tid havde været. En Fisk havde sluget Ringen i sig; Man fangede denne Fisk; Man bragte den til Palladset; Man skar den op, og fandt Ringen i dens Mave, som man gav Polykrat tilbage. Polykrat bleguede, da han saae Lykken saa utrættelig i

at foye sig. Men af, den Tid var for Haanden, da al hans Lyksalighed paa engang skulde forvandles til den allersørgeligste Medgang.

Persiens store Konge, Darius, Zystaspis Søn, blev indviklet i Krig med Grækerne, hvori han snart umbetvang alle Græske Kolonier paa Kysten av Asien, og Nabøerne, som laae i den Egæiske Søe; Dgsaa Samos blev tagen; Polykrat blev fangen, og Orantes, en av Darius Anførere, lod opreyse en Høy Galge, hvori den lykkelige Polykrat omsider blev hængt. Saaledes faldt denne Mand, som Lykken saa længe havde foyet, og som i det ringeste aldrig troede at kunne friste en saa yderlig Skiebne, saaledes faldt denne Mand, siger jeg, i et Øyeblik fra al hans Vres og Lyksaligheds Spids, og maatte udstaae den grusomste og skændigste Dod. Ingen staaer derfor meere Fare for at friste Lykkens Forsølgelser, end de, som hofmode sig meest av dens

Gunst. Den samme egensindige Lykke, som saa grusom straffer Mænd i de høyeste Vresposter, reyser ofte de allerelendigste av Støvet; Den styrkede Polykrat fra den høyeste Spids av Lyksalighed i den allerdybeste Elendighed, og den trak mig fra de aller ringeste Vilkaar til Besiddelse av megen Rigdom og Overflodighed.

Herferne vare saa langt fra at berøve mig det ringeste, at de meget heller betiente sig med Fordeel av min Kunst at læge deres saarede, og meget høyt agtede den Koldsindighed, jeg havde vrist i den Tid, jeg stod i Raade hos Polykrates. De, som havde misbrugt denne Mands Myndighed, og den Tillid, han havde sat til dem, bleve straffede paa forskjellige Raader. Jeg for min Deel gjorde ingen Uret, men tvertimod alt det Gode, jeg kunne. Jeg var det eneste Menneske, Fienden sparede, og behandlede med Agtelse. Enhver fornøiede sig over min

Lykke;

Lykke; Jeg blev elsket, og jeg var lykkelig uden Misundelse, fordi jeg aldrig viiste den ringeste Mine av Grusomhed, Stolthed, Sierrighed eller Uretfærdighed.

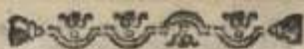
Jeg levede rolig i Samos nogle Aar længer, men tilsidst folte jeg en Længsel i mig, at besøge Lycia igien, hvor jeg tilbragte min Ungdom saa behagelig. Jeg haabede at møde Alcimus der, som havde opfostreret mig, og var den første Stifter til min Lykke. Da jeg kom til Lycia, horte jeg at Alcimus var død, efter at han havde tabt sine Rigdomme, og giennemgaaet en bedaget Alders Elendighed med den største Bestandighed.

Jeg gif hen at stroe nogle Blomstre og udgyde nogle Taarer paa hans Aske; Jeg satte en Indskrift til Ære paa hans Grav, og spurgte efter, hvad der var blevet av hans Børn. Man fortalte

mig, at den eneste Son, som overlevede ham, var
 Orfilochus, og at han ikke kunne overtale sig til
 at leve i Elendighed i sit eget Fædreland, og paa
 et Stæd, hvor hans Fader havde levet med saa
 megen Vægt. Han havde derfor begivet sig om
 Bord paa et fremmet Skib, i den Hensigt, at til-
 bringe sine Dage ubekjendt paa en av de længsibort-
 liggende Der. Man sagde videre, at Orfilochus
 kort efter leed Skibbrud paa Den Karpathus, saa
 at der var ey Tegn meer tilbage av min Belgiorer,
 Alcimus's Familie. Strax foresatte jeg mig at kjo-
 be det Huus, hvori han tilforn havde boet, og de
 frugtbare Markke, som havde hørt ham til. Jeg var
 meget glad over at see de Stæder igien, som erin-
 drede mig om et saa fornøieligt Liv, og om en saa
 from Herre. Mig syntes, at jeg var endnu stedse i
 den blomstrende Ungdom, som jeg tilbragte hos Al-
 cimus.

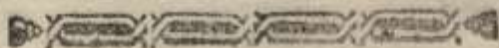
Jeg havde neppe udlest hans Eyendomme fra hans Kreditorer, førend jeg blev kaldet til Klafomene. Min Fader Polystreatus, og min Moder Phiditia vare døde, og jeg havde adskillige Brodre, som ikke vel kunne forliges med hinanden. Saa snart jeg var ankommen til Klafomene, lod jeg mig see i en fattig Dragt, lig en Mand, der var berøvet alt hvad han eyede. Jeg viiste tilfide de Kiendomærker, man pleyer at sætte paa henlagte Børn. De bleve bestyrtsede over at see Polystreatus Arvinger sørges, som skulle deele hans ringe Esterladenstab. De paa-stode, at min Fødsel var ulovlig, og nægtede for Dommerne sat erkende mig for deres Broder. For at straffe deres Umenneskelighed, erklærede jeg, at jeg var villig at være en Fremmed for dem, og forlangede, at de ogsaa for evig skulle udelukkes fra at arve mig. Dommerne samtykkede deri, og sira derpaa fremviiste jeg alle de Skatte, jeg havde bragt med i

Skibet. Jeg overbeviste dem om, at jeg var Aristonous, som havde erhvervet saa megen Rigdom hos Polykrates paa Samos, og at jeg var endnu ungift.

Mine Brødre fortrode snart deres ubillige Omgang mod mig, og i Haab om engang at blive mine Arvinger, viiste de mig al optænkelig Tjeneste, men av ingen anden Marsag, end for Lid efter anden at vinde min Yndest tilbage. Deres Striid var Marsag i at de tabte deres Faders Eyendom. Jeg kiopte den, og de maatte med Bedrovelse see deres heele Arvepart i dens Hænder, med hvem de ikke vilde deele det ringeste. De faldt derved i en yderlig Armod, men, efter at de tilstrækkelig vare straffede for deres Daarlighed, viiste mit gode Hierte sin Foyelighed mod dem. Jeg tilgav dem, tog dem i mit eget Huus, og gav hver av dem noget at begynde en Handel paa Corn med.

(Fortsættelsen i næste Blad.)

Provinzialblade.

IV. B. No. 51.

(See foregaaende Blad.)

Jeg foreenede dem; De levede i Kglighed tilli-
gemed deres Børn hos mig, og jeg blev en
fælleds Fader til alle disse forskjellige Familier. Ved
deres Enighed, og Flittighed vandt de snart bety-
delige Rigdomme. Imidlertid er Alderdommen over-
kommet mig, som De see. Den har forsolvet mit
Haar, og sat Rynker i mit Ansigt. Den paamin-
der mig, at jeg ikke har lang Tid tilbage at nyde en
saa fuldkommen Lykkeligbed. Jeg ønskede derfor,
førend jeg døde, endnu engang at see denne Egn-
ighen, som er mig saa dyrebar, og rører mig meere
end mit eget Fæderneland. Jeg meener Lycia, hvor

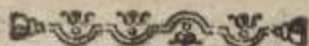
jeg har lært at blive viis og god under den dydige
 Alcimus's Anførsel. Da jeg var paa Byen derhen
 mødte jeg en Kiøbmand, som havde hjemme paa en
 av de Cykladiske Øer. Denne Mand forsikrede mig,
 at der endnu var en Søn av Orkifokus i Live i
 Delos, som lignede hans Farsfader Alcimus i Klog-
 skab og Dyd. Strax forandrede jeg mit Forsæt at
 seyle til Lycia, og, ved Apollo's Hielp, skyndte jeg mig
 at opsoge de dyre Levninger av en Familie, som jeg
 skylder alt. Jeg har kun kort Tid tilbage at leve i.
 Skiæbnen misunder de Dodelige denne fiære Rolig-
 hed, Guderne undertiden, endskjønt fielden, give dem,
 og den vil snart affiære mit Lives Traad. Men
 jeg skal døe fornøyet, hvis mine Døne allene, forend
 de berøves deres Lys, maae see min Herres Sonne-
 søn. Fortæl mig da, Herre, om De kiende ham,
 og hvor jeg skal finde ham? Kan De vise mig,
 hvor han er, ønsker jeg, at Guderne til Belønning

maae

maae lade Dem see Deres Børnebørn i mange Leed,
og at Himlen maae bevare Deres Familie i Fred og
Overflod til Belønning for Deres Dyder.

Medens Aristonous sagde dette, udgybede Sophronimus Taarer af baade Sorg og Glæde, og uden at kunne sige et Ord, slyngede han sine Arme om den gamle Mand's Hals, omfavnede ham, trykte ham til sin Barm, og med Røye sagde disse Ord, som bleve ofte afbrudte af Sukke.

Jeg er, min Fader, den Person, som De søge efter; Jeg er Sophronimus, Alcinus's Sønnesøn, og jeg kan ikke tvivle om, at jo Guderne har sendt Dem her for at trøste mig i min Skiebne. Taknemmelighed, som synes at være flygtet fra Jorden, boer i Deres Bryst. Jeg horte nok i min Barndom fortælle om en vis riig og berømt Mand, som boede i Samos, og var opdraget af min Farsfader;

Men da min Fader døde meget ung, og efterlod mig i min spæde Barndom, var den Kundskab, jeg havde herom, meget liden og ufuldstændig. Jeg vovede ikke at reyse til Samos i Uvisshed, og jeg foretrak heller at boe paa denne De, trøstende mig selv over min Skiebne ved at foragte forsængelig Rigdom, og ved at anvende min Tid paa at dyrke Muserne i Apollos Tempel. Denne Klogskab, som lærer Mennesker at være fornøiede med lidet, har tjent mig til denne Tid i Stæden for alle Skatte.

Ved Slutningen av disse Ord blev Sophronymus vaer, at de vare komne til Templet, hvor for han foreslog Aristonous at begynde deres Bønner og Ofringer. De ofrede Guden to Faar, hvide som Sneen, og en Tyr, som var udziiret med en halv Maane mellem hans tvende Horn. Derefter besang de den Guds Priis, som oplyser Verden, regierer Aarets Tider, beskytter Videnskaberne, og

indblæser de Ni Musers Koor. Efterat de havde forladt Templet, tilbragte Sophronimus, og Aristonous Dagen med at fortælle hinanden deres Hændelser. Sophronimus modtog den gamle Mand i hans Hytte med den samme Omhed og Verbødighed, som han ville have viist mod Alcimus selv, om han havde levet. Dagen efter reyste de begge bort til Lycia. Aristonous ledsagede Sophronimus til en frugtbar Mark ved en skion Strandbred, i hvis Belger Apol ofte, naar han kom fra Jagten, skjult med Stov, badede sit Legeme, og toede sit lyse Haar. Langs Stranden stode Poppeltræer, hvis grønne og spæde Greene skjulte en Mængde av forskjellige Slags Fuglerceder, som lode stedse deres kælne Toner høre Nat og Dag. Kilder fløde ned fra Klippen med en behagelig og stærk Susen, og styrtede sig i en Strom, fuld av smaae Flintesteene. Heele Dalen var bedækket med en gylden Høst; Høyene lignede et Am

phiteater, bevoxet med Vilmrauker, og Frugttræer. Heele Naturen syntes at være munter og smilende; Lufsten var stille og klar, og Jordens Skiod tilbød allevegne sin Overflodighed for at belønne Arbejderens Nøye. Ved at gaae længer hen efter Strandbredden, blev Sophronimus en tarvelig, men skion Bolig vaer. Man saae hverken Guld, eller Sølv, eller Marmor, eller Elfenbeen; Men alting var net, smukt og anstændigt, uden Pragt, og Overdaadighed. I Midten av denne Bolig sprang en Kilde op, og dannede en lille Flod, med en grøn Indsætning omkring. Haverne vare ikke store, men fulde av nyttige Planter og Frugter til Livets Underholdning, og Helbredelse. Paa begge Sider av Haven vare to Punde, hvis Træer vare næstien ligesaa gamle som den Jord, der bar dem, og hvis tykke Greene gave en Skygge, som var uigiennemtrængelig for Solens Straaler. De gik ind i en Lovhytte, og gjorde et

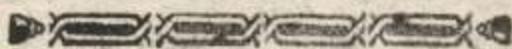
behage-

behageligt Maaltid af hvad Naturen forstraakte dem, hvori var intet af alt, hvad man kjober med saa megen Befosning i de overdaadige Stæder. Man drak en Melk, sød som de Gaars, Apollo vogtede for Admetus, og en Honning, langt rigere end Biernes paa Bierget Hybla eller Hymet. Man havde samlet friske Blomstre og Frugter, og Wiine, kostbarere end Nektar, flode av store Kar i kunstig udskaarne Bægere. Under dette iærvelige, men fredelige og behagelige Maaltid, ville Aristonous ikke sidde ned ved Bordet. I Begyndelsen gjorde han alt hvad mueligt var for at skiule sin Beskedenhed, men, til Slutning, da Sophronimus nødte ham dertil, sagde han, at han kunne ikke beqvemme sig til at spise siddende med en Sønnesøn av Alcinus, som han havde tient i saa mange Aar ved dette samme Bord. Her var det, sagde han, hvor denne vise gamle Mand var vant at spise. Der omgikkes han med sine Venner.

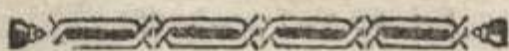

ner. Der fornøvede han sig selv ved forskellige Slags
 Spil. Der spadserede han, og fornøvede sig med
 at læse Homerus og Hesiodus, og der lagde han
 sig ned til Hvile. Ved at fortælle disse Omstændig-
 heder smeltede hans Siæl av Omhed, og Taarene
 dryppede ned av hans Dyne. Efter Maaltidet vil-
 ste han Sophronimus omkring at bese de herlige
 Marker, hvor talrige Horder græssede langs Strands-
 breddene, og hvor Moderen med sine diende Lam,
 med fulde Dvere, opmærksom lydede paa Hyrdens
 Sang eller Fløytespil. Allesteds saae man Arbejderne
 flittige til deres Forretning, som om den var deres tro-
 lovede Kiæreste; Alle kappedes om at besordre deres
 gode og retskafne Herrers Fordeele, som gjorde sig
 elsket blant dem alle, og formildede alles Trældom.

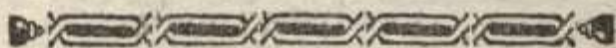
(Slutningen i næste Blad.)

Provinzialblade.

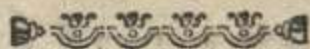

IV. B. No. 52.

(See foregaaende Blad.)

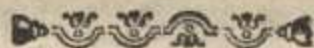
Efter at Aristonous havde viist Sophronimus dette Huus, disse Haver, disse Hiorder, og disse riige Marker, tilstalte han ham i paafolgende Ord: Jeg er meget glad over at see Dem i Besiddelse av Deres Forsædres gamle Eyendom, hvor jeg har tient Alcimus saa længe. Sid De maae i Roelighed nyde alt dette, leve lykkelig, og forberede Dem herved til en endnu større Lykke. Her overleverede han ham, efter alle Lovens Formaliteter, denne Eyendom, og erklærede, at han ville giøre sin egen Slægt arveløs, om den nogen Tid skulde blive saanerkjendtlig at paatale den Gave, han havde giort til en Sønneson av hans Belgiorer. Men dette var

endnu ikke alt; Førend Aristonous forlod Huset, forsynede han det overalt med nye Møbler, som vare smukke og i en god Smag, uden at være kostbare. Han fyldte alle Lader med Ceres's rige Gaver, og alle Kieldere med udvalgte Vine fra Scios, værdige at iskiænkes af Ganymedes for den store Jupiter; Ogsaa Parmeniske Vine, tilligemed en stor Forraad av Honning fra Hymet og Hybla, og en Attisk Olie, sod som Honningen selv, lod han bringe i Kielderen. Hertil kom endnu en stor Mængde av den fineste Uld, hvid som Sneen, plukket av de skionne Faar, som omvante paa Biergene i Arkadien, eller i Siciliens feede Græsgange. I denne Stand overleverede han Huset til Sophronimus. Han søyede endnu hertil meere end halvhundrede Talenter, og forbeholdt sig selv den Eyendom, han havde paa Klasmene, og de Egne, som grændsede til Smyrna, Sebedos, og Kolphon, som vare av stor Værdie.

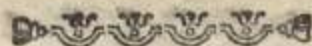
Da denne Foræring var giort, gif Aristonous ombord paa hans Skib for at vende tilbage til Jonien. Sophronimus blev henrykt over disse riige Gaver, og fulgte ham til Skibet med Taarene i Øynene, kaldende ham sin Fader, saa langt de fulgtes sammen, og holdende ham i sine Arme. Aristonous kom snart til sit Hiem efter en lykkelig Reyse. Ingen av hans Venner torde beklage sig over hans Gævmildhed mod Sophronimus. Jeg har befalet, sagde han i min sidste Villie, at alle mine Eyendeele skal sælges og gives de Fattige i Jonien, hvis nogen av eder sætter eder imod den Gave, jeg har giort til Alcinus's Sønneson. Den vise og gamle Aristonous levede i Fred, og nød al den Lykke, som Guderne bestiaere Dyden. Hvert Aar reyste han, naaget hans Alder, til Lycia for at besøge Sophronimus, og at ofre paa Alcinus's Grav, paa hvilken han havde opreyst et smukt Erindringstegn. Han

havde befalet, at hans egen Aske efter hans Død skulle legges i samme Grav for at hvile med sin dyrebare Herres. Hvert Foraar ventede Sophronimus med Længsel paa hans Tilbagekomst; Han havde altid sine Dyne fæstede mod Strandbredden for at see om han kunne opdage Aristonous's Skib, som sædvanlig var vant at komme paa deene Aarets Tid. Hvert Aar havde han den Fornøjelse langt borte at see det Skib, som var ham saa kjær, og dets Ankomst var ham kjærere end al den Skionhed, Naturen om Vaaren, efter en streng Vinters Kulde, pryder Jorden med.

Et Aar hendte det sig, at hans forønskete Skib ikke kom som sædvanlig, og Sophronimus græd bitterlig; Sorg og Frygt vare malede paa hans Kinder. Den trygge Søvn floy fra hans Dyne. De beste Retter havde ingen Smag meere for ham. Han var urøvelig over det allermindste, som foregik; Hans

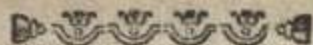
Oyne vare stebse henvendte mod Havnen, og hvert Øyeblik spurgte han, om intet Skib var kommet fra Jonien. Omfider kom et, og lagde sig til Anker; Men af, Aristonous var ikke meere; Skibet bragte allene hans Urne til Lycien i en Solvurac. Amphicles, en gammel Ven af den Afdøde, og i samme Alder som han, havde iagttaget hans sidste Villie, og var den, som medbragte hans Urne; Da han nærmede sig til Sophronimus, kunne ingen af dem tale et Ord, men udtrykkede deres Følelser med stumme Sukke og Klager. Sophronimus kyskede Urnen, og beduggede den med hans Taarer. Tilsidst tillod hans Sorg ham at sige; Er det Dig, gamle retskafne Mand, som jeg skulder mit Livs heele Lyksalighed, og som nu voldter mig den allerbitterste Sorg? Jeg skal aldrig see Dig meere. Døden vilde være mig velkommen, hvis jeg kunne allene være med Dig, og tiene Dig i de Elysæiske Marker, hvor Din

Skygge nyder den Lykfsalighed, Guderne give Dyden
 til Belønning. Du har i vore Dage bragt Retfærdighed,
 Medlidenhed, og Erkiendtlighed tilbage paa
 Jorden. Du har i denne Tjernalder givet Exempel
 paa den gyldne Alders Godhed og Ufkyldighed. For-
 end Guderne velfignede Dig med et Stæd i de Ret-
 færdiges Boeliger, skænkede de Dig her paa Jorden
 et langt, lykkeligt, og behageligt Liv. Men af, det
 som burde være evig, er ikke altid det længste. Du har
 sat mig i Stand til at nyde alt, uden allene Din Nær-
 værelse. O dyre Skygge! Naar skal jeg følge Dig!
 Koffbare Afte! Kunne Du føle til nogen Glæde, vilde
 Du føle den at ligge ved Siden af Alcimus's! Min
 Afte skal engang samles med Eder begge. I midler-
 tid skal al min Kraft være at bevare disse Levninger
 af en Mand, jeg saa inderlig elskede. O, Aristonous,
 Du skal aldrig døe; Du skal levè i mit Bryst.
 Sid jeg for fiedse maatte glemme mig selv, forend

jeg glemmer en saa dydig og elskværdig Mand, som
elskede mig saa høyt, og hvem jeg skylder alt.

Efter disse Ord, som ofte bleve afbrudte af
dybe Sukke, satte Sophronimus Urnen ned i Al-
cinus's Grav, og besprængte Alteret, som omringe-
de Graven, med forskjellige Dyr's Blod, tilligemed
Ofringer af Viin og Meik, og de riigeste Ostens
Kogelser, som steege op i Luften i vellugtende Skyer.
Sophronimus fastsatte tillige, at hvert Aar, paa
samme Aarets Tid, skulle en Fest helligholdes til Ære
for Alcinus og Aristonous. Til denne Fest strømte
alle Folk fra Karien, et lykkeligt og frugtbart Land,
fra Meanders fortryllende Strandbredde, som slyn-
ger sig i skionne Bugter giennem den Egn, den
vander, fra den eviggrønne Kayster, og Strandbred-
den ved Paktolus, som gemmer Guldsand i dets
Bolger, fra Pamphylien, som Ceres, Flora og Po-
mona kappes om at berige med deres gyldne Skatte,

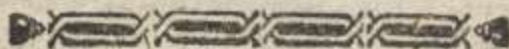

og fra Ciliciens viide Sletter, giennemvandede af Strømmene fra Bierget Taurus, som er stedse skilt med Snee. Klædte i lange Kiortler, hvidere end Pallerne, sang de unge Dreng og Piger paa denne Fest Hymner til Ære for Meinus og Aristonous, thi man kunne ikke rose den ene uden at rose den anden, eller adskille to Venner, som saa noye havde været forenede, endogsaa i Graven.

Hvad som var det forunderligste ved alt dette, var, at paa den første Dag, Sophronimus gjorde sine Dfringer af Vin og Mælk, spirede et grønt Myrte-træ af en behagelig Bellugt frem af Midten af Graven, og i Øyeblikket dannede en Krone til at bedække begge Urnerne med dets overskyggende eviggrønne Greene. Enhver raabte, at Aristonous, til Belønning for hans Dyd, var af Guderne forvandlet til et saa behageligt Træ. Sophronimus havde selv Omsorg for at vande det, og at ære det som en Guddom. Dette Træ er saa langt fra at blive gammelt, at det fornyes hvert 10de Aar. Og ved dette Mirakel vil Guderne give et Exempel, at Dyden, som udbreder en saa behagelig Bellugt over Mennesker, er altid sikker paa Udødelighed.

S * * *

Ende paa IV. Binds II. Halvedeel.

sees deres Fortrin, og Fortienester for os andre Dødelige til Gode.

I Spanien opholde sig 40.000 Zigenner, som, mod en Discretion, spaae enhver forekommende deres Lykke eller Skiebne, omtrent med ligesaa megen Sikkerhed, som Zigennerne paa runde Taarn spaae Veyrliget i vore Almanacker.

Toledo er en stor og fattig Stad, opfyldt med Bræster, som ere de eneste riige. Fabriken av Raarsdeklinger, som var berømt i alle Geographier, er odelagt in totum.

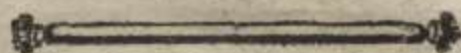
Den spanske Flaade bestod i Aaret 1773 av et Krigsskib paa 114 Kanoner, og 1200 Mand, av 8 Skibe paa 84 Kanoner, 50 paa 74, og 4 paa 60, foruden 8 Fregatter, hver paa 40, og 20 andre paa 30 Kanoner, tilligemed Chebecker, Galleyer, v. s. v.

Paa Veyen til Granada treffer man ofte en Strækning av 7 Lydske Miile uden at treffe et Huus, eller en menneskelig Skabning, undtagen dem, man ikke onsker at treffe, nemlig Banditer, som giøre Rej-

Disse Blade faaes i Kiøbenhavn hos Hr. Neke, i Kristiania hos Hr. Boghandler Diurendel, i Trondhiem hos Hr. Borgemeester Angel, i Kristiansand hos Hr. Raadmand Nideros, i Scheen hos Hr. Pastor von der Lippe, i Laurvig hos Hr. Pastor Lakier, og i Bergen hos Udgiveren.

Indholden, Prisen, og Størrelsen bekiendtgjøres ved Slutningen af hvert Register.

R e g i s t e r

A.

	No.
Aristonous; En Fortælling	49, 50, 51, 52.

B.

	No.
Brev om Misforneyelse	5.
Barselloner, et Blad derom af Justizråd Büchner	6.
Brev fra en fransk Præst i Sologne	16.
Bako, nogle Træk af hans Liv	22.
Blad for Seemænd	25.
— for Svømmere, af Franklin	36.

C.

	No.
Egteskabsscene, en besynderlig	15.

D.

	No.
Fortælling, en Ofterlandst	5.
Forneyelsen; En Fortælling	18.

Fruentimmer; Et Forsvar for dette Køn - 28.

Forsyn; Et besynderligt . . . 33.

H. No.

Hemmelighed at giøre Verler . . . 2.

Hollands Rigdom av Hr. Williams . . . 16.

Hædelighed; En Lovtale derover . . . 33.

Hollands Handel; En Efterretning derom . . . 35.

Haver, Efterretning om de Kinesiske . . . 38.

Handelsfrihed, om dens Indskrænkelse i

Krigstider . . . 47, 48.

I. No.

Imbert. Et par Fabler av ham . . . 10.

K. No.

Krog, (Kandidat) Oversættelse av Davids

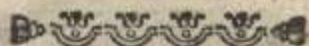
Psalmer . . . 2, II.

Kongen og hans Ven; En Fabel . . . 11.

Kantate ved Hr. Justizråd Boalths Død . . . 12.

Klopstok, noget av hans lærde Republik . . . 14.

Robber;

No.

Kobbersik i Hr. Eualds Skrifter; En Be-		
tænkning derover	•	18.
Kanal, om den Holsieenske	•	24.
Kejseren av Kina; Et Edikt av ham mod Epil		24.
Kooks sidste Rejse	•	26, 27.
Kienderen; En Fortælling av Marmontel		39, 40, 41,
		42, 43, 44, 45.

Kromwels eftertrykkelige Tale i det Engelse

Long Parliament	•	48.
-----------------	---	-----

M.

No.

Mester Rigdyrkers Liv og Død	•	I.
Misundelsen, av Kanzler Bafo	•	II.
Memnon, eller Dusket	•	31, 32.
Musik, om forskellige Nationers, tilligemed		
et Brev i samme Materie	•	34.

N.

No.

Regerhistorie	•	29, 30.
---------------	---	---------

O.

No.

Opdragelse; En Dialog i denne Materie	•	37.
---------------------------------------	---	-----

M. W. P.

	P.	No.
Physiognomie, Betænkning derover		3.
Philosophiens Historie af Deslandes; Et Udtog af K—L		19, 20.
Pinto; Hans Testament		23.

	R.	No.
Reyse giennem Spanien av Twis; Et Udtog		13.
Responsum fra et theolog. Fakultet over Skuespil, og Betænkning over dette Responsum		21.

	S.	No.
Seneca og Skarron; En Samtale		4.
Slaverie, vrangne Meeninger derom av Linguet		17.
Skionhed; En Betænkning derover		46, 47.

	T.	No.
Tronfølgeren i Persien; En Fortælling		16.

	V.	No.
Vilde, Den; En Fortælling		12.

J. Voriks,

	2.		No.
Norik; En Efterretning om ham	A		23.
	3.		No.
Simeo; En Regerscene	.	.	7, 8, 9, 10.

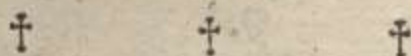
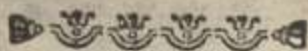

Trykfejl.

I Memmons Historie, No. 32, nærværende Bind, er ved en Fejlstagelse i Haandskriftet, som nu først mærkes, paa 3 Stæder sat Zephon i Steden for Ameth, som ombedes at rettes for at giøre Meeningen forstaaelig.

Indhol

Indholden av Provinzialbladene.

- 1) Afhandlinger over enkelte Stykker av Moralen, Historien, Landhuusholdningen, og de skionne Videnskaber.
- 2) Levnetsbeskrivelser over berømte Lærde.
- 3) Poesier, hvoriblant Ode, Fabler, Breve, Epigrammer, o. s. v.
- 4) Mærkværdigheder i Naturens og Konstens Rige.
- 5) Anmeldelser af nyttige Skrifter.
- 6) Udtoge av de beste Reysebeskrivelser.
- 7) Opfindelser i Konsterne.
- 8) Anekdoter, o. s. v.

Disse Blade udgives i Bergen ugentligen, og afsendes til Provinzjerne allene i heele Bind, hvert Bind beregnet til 52 No., foruden Titelblad og Register; Prisen for et Bind er 1 Rdlr. 32 Sk., hvorav i Bergen Halvparten betales ved det 1ste, og Resten ved det 27de No. Modtagelse. I Provinzjerne, og uden for Norge, betales hvert Bind, ved Modtagelsen, med 1 Rdlr. 32 Skilling, Intet Bind overleveres uden til Subskribentere.

Bergen den 31te December 1781.

Udgiveren,

